





Moral,

773.

<36621139490012

S

<36621139490012

Bayer. Staatsbibliothek

Nov

J. O. S. T. L.
RATIO STUDIORUM
AC
VITAE

THEOLOGI CHRISTIANI
AD
SACROS ORDINES CURATIONEMQUE
ANIMARUM SE DISPONENTIS,
JUSSU

REVERENDISSIMI, AC CELSISSIMI
DOMINI DOMINI
JOSEPHI MARIAE

EXEMPTI EPISCOPI, AC S. R. I.
PRINCIPIS PASSAVIENSIS,
EXCOMITIBUS

DE THUN, ET HOCHENSTEIN, &c. &c.
PROPOSITA CLERICIS SUAE DIOECESeos

EDITIO EMENDATA
ET PLURIBUS ACCESSIONIBUS LOCUPLETATA.



PASSAVII,
LITTERIS MANGOLDIANIS, TYP. AUL.
M. DCC. LXII.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

CHRISTO JESU

PRÆBENTI SE EXEMPLAR

THEOLOGO CHRISTIANO,

D U M

Evangelium suum post annos triginta
prædicaturus

VITAM PRIMUM AGIT ABSCONDITAM

IN UTERO VIRGINIS,

IN STABULO BETHLEEMITICO,

IN ÆGYPTO,

IN NAZARETH:

D E I N D E

Cum factus annorum duodécim, in-
ventus in Templo:

SEDENS IN MEDIO DOCTORUM,

AUDIENS ILLOS ET INTERROGANS EOS,

PARENTIBUS SUBDITUS,

Proficiebat sapientia, & ætate, & gratia, apud
Deum & homines:

POSTREMO

Dum incipiens quasi annorum triginta,

A JOANNE BAPTIZATUS,

Apertisque cælis, descendente super se

SPIRITU S. REPLETUS,

& voce Patris,

TU ES FILIUS MEUS DILECTUS.

IN TE COMPLACUI MIHI,

AD PRÆDICANDUM VOCATUS.

NON PRIUS TAMEN PRÆDICARE COEPIT,

Quam præmisso quadraginta dierum
jejunio, & omni tentatione superata,

IN VIRTUTE SPIRITUS E. DESERTO
EGREDERETUR;

Planeque constaret de ipso dixisse

ISAIA M:

*Spiritus Domini super me: propter quod unxit me.
Evangelizare pauperibus misit me.*

PRO-



PROOEMIUM.

Ubi ratio redditur scriptionis, & totius libelli compendium exhibetur.

 Cum non ita pridem in lucem ederetur PASTOR BONUS, unum fere objiciebatur: Doctrinam illius libri, qualiscunque demum ea foret, in praxim deduci non posse.

Hoc etsi satis refutaret ipse PASTOR BONUS ea parte, qua adducit exempla Pastorum, qui doctrinam ipsius jam in praxim deduxerant; adeoque proba-

baverant id fieri posse, quod jam a multis factum esse constabat: visum tamen fuit, aliam refellendæ illius objectionis rationem inire; ac fateri quidem, doctrinam PASTORIS BONI difficilem in praxi & prope impossibilem esse iis, qui ad Officium Pastorale se, ut debent, non præpararunt, neque ad illud legitime vocati sunt, Verum non propterea corrigendam doctrinam Pastoris Boni; sed potius corrigendos illorum animos, qui de doctrinæ illius praxi querebantur. Fore equidem, ut omnis difficultas evanesceret; si ipsi se ad Officium Pastorale ea, qua par erat, præparatione disposuissent; suscepissentque illud, non avaritia, non ambitione, non vitæ commodioris amore pellecti; sed sola vocantis Dei voluntate compulsi.

Hæc occasio fuit scribendi THEOLOGICI CHRISTIANI, cujus hic compendium exhibeo.

In

In quinque illum partes distinguam.

Pars prima agit de *præparatione ad Studium Theologicum* : Ubi sermo est de ipsa ad studium Theologicum vocatione ; de intentione : qua illud suscipiendum est ; de emundatione cordis, ut in illud possit sapientia introire ; de Directore , quem in re tam ardua assumere debet Theologus.

Altera Pars agit de *Studii Theologici Ratione* : Ubi & generatim fontes , unde doctrina sacra haurienda est ; & speciatim libri, e quibus haurienda est ; ipseque studendi modus & ordo designantur.

Pars tertia agit de virtutibus, quibus acquirendis incumbere debet Theologus.

Quarta, de Officio Theologi Christiani ; quod in sex Partibus consistit, Ut Idoneum se reddat *ad Verbum Dei prædicandum* ; *ad prælucendum exemplo* ;

ad Orandum ac intercedendum pro populo ;
ad promerendam cœlestem benedictionem per
penitentiam ac vitam bonam ; ad Sacra-
menta ministranda ; ac demum , ad Ani-
mas dirigendas.

Postrema pars agit de vocatione ad S.
Ordines atque ad Animarum directionem.

Vestrum erit , Theologi Christia-
ni , expendere , rectene an secus par-
tes illas executus sim : istud spondeo ,
fore ut doctrina & praxis PASTORIS BO-
NI facilius appareat , si hanc *Studii &
Vitæ rationem* , quam docet THEOLOGUS
CHRISTIANUS , institueritis.



PARS



PARS PRIMA
DE
PRÆPARATIONE
AD STUDIUM
THEOLOGICUM.



Pars prima hujus Opusculi
ea complectetur, qui-
bus se debet Theolo-
gus ad studium Theo-
logicum atque ad veram sapientiam
præparare.

Inter hæc primum est, nosse an ad
studium Theologicum vocetur : de
quo agetur capite primo.

Alterum est, ubi jam de vocatione
constat, scire qua intentione studium

A s

Theo-

10 *Theologus Christianus.*

Theologicum suscipiendum sit : de quo capite secundo.

Sequitur ut Theologus, jam vocatus, & recta intentione studium aggressurus, animum emundet, ut in eum possit sapientia introire : atque hoc tractabitur capite tertio.

Postremo, quoniam in re tam ardua Duce opus est ; de Directore, qualem assumere debet Theologus, sermo erit capite quarto.

CAPUT PRIMUM.

DE

Multitudine leorum, qui ad Theologiæ studium hodie confluunt : & de discrimine inter eos faciendo.

§. I.

Indagatur causa, cur tam multi hodie studium Theologicum, statumque Ecclesiasticum amplectantur.

Multi currunt ad Statum Ecclesiasticum.

Ingentem esse eorum multitudinem, qui absoluto litterarum humaniorum & Philosophiæ cursu ad studium Theologicum, ac deinde ad statum Ecclesiasticum certatim currunt, experientia manifestum est : sed idem

mi-

mirum videri posset, cum status Ecclesiasticus arduus sit, periculis plenus, & non humanis tantum, sed (si cum Patribus loqui volumus) Angelicis etiam humeris formidandus.

Ratio igitur tanti cursus & concursus investiganda est; tum ut ipsi, qui currunt, non cæci currant; tum ut, qui currentes dirigunt, currentium spiritum rite explorent.

Binam faciem habet status Ecclesiasticus: Alteram, qua illum considerant spirituales: Alteram, qua illum spectant carnales.

Status Ecclesiasticus aliter a spiritualibus,

Si statum Ecclesiasticum consideres cum spiritualibus, nihil in eo invenies præter onera & pericula spiritualia; quibus quidem annexa sint quædam temporalia, unde habeas alimentum & quibus tegaris, sed rursus cum onere, ut si quid illis superfuerit, in pauperes aut Ecclesiæ necessitates distribuas. Nihil ergo hac facie habet status Ecclesiasticus, quo alliciat.

aliter a carnalibus consideratur.

Ab illis ut periculosus, & onerosus.

Verum si illum spectas cum carnalibus: miraberis in eo, quidquid vel secundum sæculum utile aut honestum, vel secundum carnem commodum est, inveniri. Esse proinde hac facie plurimum, quod ab omnibus appetatur.

Ab his, ut utilis, honestus, & commodus.

Porro hac facie statum Ecclesiasticum a plerisque spectari, non est dubium.

Hoc posteriori modo passim consideratur a vulgo.

Consule passim vulgus, quid de statu Ecclesiastico sentiat? Reponet tibi: felices esse, qui ad illum pertigerint. Rationem quære. Quia, inquit, ab omnibus sæculi incommodis liberi sunt; &, quibus volunt, commodis fruuntur. Non cum Mechanicis & Agriculis ad vilissima quæque abjecti sunt, & apud homines despecti: Non, ut fere cæteri, in sudore vultus sui pane suo vescuntur; sed cum soli non laborent, omnes pro ipsis, ut comedant, laborare videntur. Habent, unde vivant honeste: suppetit, ut otiose & commode vitam transigant: Cæteros omnes dignitate status sui, atque apud homines æstimatione antecellunt. Quid felicius! Ita passim vulgus.

Quin & ab ipsis Ecclesiasticis.

Sed neque aliam status Ecclesiastici ideam habent quidam Ecclesiastici. Hos si audias de Ecclesiasticis officiis vel beneficiis differentes: putes eos, de agris, de domibus, aut rebus hujusmodi, quæ pretio æstimantur, disputare. Si quod Officium aut beneficium Ecclesiasticum pingues proventus, si habitationem commodam & splendidam, si magnam populi æstimationem

an-

annexam habeat; quantis encomiis ornatur! Felix Pastor, qui pinguem Pastorum obtinet! Felicior, qui pinguiorem! Felicissimus, qui pinguissimum!

Verbis adduntur exempla. Videas Ecclesiasticos, facto agmine, ad Beneficia, ad Officia, ad dignitates Ecclesiae contendere: videas, iis obtentis, quasi re feliciter gesta, exultare: videas denique securos in usu & fruitio-
Qui & exemplis suis id confir- mant.
 cere.

Ita fit, ut status Ecclesiasticus apprehendatur esse ejusmodi, in quo quisque possit commodissime suae cupiditati satisfacere.

Non recens est hoc malum in Ecclesia, sed jam olim a Bernardo deploratum, in Epistola seu tractatu ad Henricum Senonensem Archi-Episcopum de moribus & Officio Episcoporum, ubi
Deplorat hæc Bernardus. Cap. 7.
 inter cætera hæc habet apposite ad nostrum argumentum: "Meditantibus, quidem honores blandiuntur, sed onera pensantibus tædio sunt atque formidini." En duplicem faciem status Ecclesiastici mox descriptam.

"Non autem omnes capiunt hoc verbum. Multi enim non tanta fiducia

&

„ & celeritate currerent ad honores, &
 „ esse sentirent & onera. Gravari pro-
 „ fecto metuerent, nec cum tanto la-
 „ bore & periculo quarumlibet affecta-
 „ rent infulas dignitatum. Nunc vero
 „ quia sola attenditur gloria & non pœ-
 „ na, purum esse clericum erubescitur
 „ in Ecclesia; seque viles æstimant &
 „ inglorios, qui quocumque eminentio-
 „ ri loco non fuerint sublimati.” En eti-
 am, cur tam multi ad statum Ecclesia-
 sticum contendant.

” Cæterum curritur in Clero passim
 „ ab omni ætate & ordine, a doctis
 „ pariter & indoctis ad Ecclesiasticas
 „ curas, tamquam sine curis jam quis-
 „ que victurus sit, cum ad curas per-
 „ venerit. Nec mirum de his, qui
 „ necdum in semetipsis experti sunt.
 „ Videntes quippe illos, qui jam propri-
 „ os humeros cupite sarcinæ submise-
 „ runt, non solum non gemere tam-
 „ quam sub onere, sed insuper appete-
 „ re plus onerari; non deterrentur pe-
 „ riculis, quæ cupiditate cæcati non vi-
 „ dent, sed favoribus amplius, quos il-
 „ lis invident, provocantur.” En deni-
 que, ut ipsi Ecclesiastici, qui jam onera
 & pericula sui status experti esse de-
 berent, suo exemplo quosvis veluti
 hortentur, ut statum Ecclesiasticum ve-
 lut

lut honorificum & commodum susci-
pian.

Hinc ergo fit ut ad Studium Theo-
logicum atque ad statum Ecclesiasticum
currant omnis generis Adolescentes ,
Avari , Ambitiosi , & vitæ commodio-
ris Amantes , apti inepti , ingeniosi stu-
pidi &c. hac spe fore ut post annos
paucos studio impensos , id quod de-
siderant , obtingat.

*Ex per-
versa de
statu Ec-
clesiasti-
co idea
fit , ut a-
vari , am-
bitiosi , &
vitæ com-
modioris
amantes
illum am-
biant.*

Inter hos non pauci sunt , qui cum
vident sibi in sæculo non superesse nisi
vitam inopem , abjectam , & laboribus
plenam ; studium Theologicum eligunt ,
ceu viam maxime opportunam , qua
mala ista evadant ; non electuri profe-
cto , si alia commodior appareret.

Accedunt instigationes & vota Pa-
rentum , ac Consanguineorum : qui cum
nusquam facilius , quam in statu Eccle-
siastico , de bonis sæculi provisum iri
putent suis filiis & Consanguineis , un-
dequaque eos ad studium Theologicum
impellunt.

Pauci fortasse sunt , quos ab initio
purus Dei & proximi amor eo addu-
cat.

Quid ? quod non tantum semi-pecca-
tores illi , qui occultiori quadam &
apud sæculum honesta cupiditate agun-
tur , sed & sceleratissimi ausint hodie
de

*Quin &
sceleratif-
simi.*

de Studio Theologico, statuque Ecclesiastico cogitare? Ebriosi, Impudici, & si quod aliud est peccatorum genus, eo contendunt. Nec mirum: cum enim hi vel maxime sæculi hujus comoda quærant, incommoda metuant; eo præcipue amant currere, ubi se, quod quærunt, inventuros, quod metuant, evasuros confidunt.

*Postquam
vetus Ec-
clesiæ dis-
ciplina
sublata est.*

Obstabat olim currentibus Ecclesiæ disciplina, quæ ad statum Clericalem admittebat neminem, qui crimine aliquo præcipue carnis suum Baptismum violasset; lapsos autem post Sacrum Ordinem susceptum deponebat: Sed hodie, obice isto perrupto, nemo tam impius, qui non in Ecclesiam irrumpat. Ut vere cum Propheta dicere liceat: *Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia ejus, quia vidit gentes ingressas sanctuarium suum, de quibus præceperas ne intrarent in Ecclesiam tuam.* Thren. cap. i.

*Duo sunt,
quæ ipsos
hodie ar-
cere debe-
rent.*

Duo quidem obstacula hodie adhuc supersunt, boni conscientiae Directores, & lex naturalis ac divina: Verum & hæc facillime eluduntur.

*Sed utrumque
inefficax.*

Nam quod ad primum attinet, nemo est tam scelestus, qui hodie Directorem non inveniat, a quo ad statum Ecclesiasticum, modo illum ambiat, non continuo mittatur.

Quod

Quod vero attinet ad legem tum naturalem tum divinam, quibus scelerati a statu illo arcentur, sanctique esse jubentur qui ad illum accedunt; facillime hodie eæ leges eluduntur. Quis enim hodie sceleratum se esse existimet; imo vero quis non mox, cum voluerit, sanctum se esse posse arbitretur: postquam per laxiorem absolvendi praxim ea opinio est apud quosdam, gravissima quæque flagitia & scelera toties in Sacramento Pœnitentiæ ablui, quoties ea confiteri libuerit; ipsamque adeo vitæ Sanctitatem cum frequenti in crimina relapsu consistere.

Hac persuasione imbuti, studium statumque Ecclesiasticum amplectuntur, vel improbissimi: rati una se & status illius commoda adepturos, & solita peccandi delectatione, qua in sæculo frui possent, non privandos.

Patet igitur quæ causa sit, cur tanta *Causa,* juvenum multitudo Theologiæ det ope- *cur tam* ram, & ad statum Clericalem conten- *multi ad* dat. Nam hinc quidem perversa de *statum* statu Ecclesiastico idea omne sæculi com- *Clerica-* modum promittit: inde vero, si quod *tem con-* in eo incommodum metuendum foret a vitæ Sanctitate, quam requirit; id re- *tendant.* movet falsa ista, quæ de vitæ sanctita- te habetur, opinio.

Cæterum quod ad onera & pericula attinet quæ Ecclesiasticis incumbunt, dum vident illos qui jam proprios humeros cupitæ sarcinæ subiulerunt, non solum non gemere tanquam sub onere, sed insuper appetere plus onerari; non deterrentur periculis, quæ cupiditate cæcati non vident, sed favoribus amplius, quos illis invident, provocantur." Bern, paulo ante citatus.

§. II.

Inter eos, qui studium statumque Ecclesiasticum ambiunt, discrimen faciendum est. Et primum, quinam a studio Theologiæ repellendi sint, expenditur.

Discrimen inter eos, qui contendunt, faciendum est. SI ad studium Theologicum, statumque Ecclesiasticum currat tanta multitudo, si currant non solum Avari, Ambitiosi, & commodioris vitæ Amatores, sed & Peccatores alii, quantumvis scelerati: nemo profecto est qui non videat, inter currentes discrimen aliquod fieri oportere. Neque enim verosimile est, omnes qui currunt indiscriminatum vocari.

Difficile est hodie

Et si quidem adhuc pristina Ecclesiæ disciplina vigeret, expeditior foret res
ista

ista : plurimum enim difficultatis tollerent soli Canones, quibus a statu Clericali arcentur, qui post Baptismum in crimen, præsertim carnis, prolapsi sunt. Nunc vero, postquam sublato Canonum usu, omnia cujusque prope Sacerdotis arbitrio relicta sunt : res est sane difficillima inter vocatos & non vocatos discernere.

die, discrimen istud facere.

Regulæ tamen aliquæ statui possunt, quæ & antiquorum Canonum spiritui utcunque congruant, & horum temporum infirmitati accommodatæ sint.

Quænam regulæ hic observandæ.

Atque imprimis illud certum, non pati hæc sæcula primævum illum Canonum rigorem, per quem a statu Ecclesiastico excludebantur omnes, qui Baptismum suum crimine præsertim carnis violaverant.

I.

Sed tamen & illud certum, ad pristinam illam disciplinam redeundum esse, quantum horum temporum infirmitas permittit.

2.

Hinc tertio certum, etsi hodie non omnes excludendi sint, qui innocentiam baptismalem per crimen aliquod amiserunt, non tamen etiam continuo omnes indiscriminatim admitti oportere.

3.

Discrimen ergo aliquod faciendum est.

Discrimen autem istud ter potest institui: primum, cum studium Theologicum inchoatur: Deinde, in ipso studii Theologici decursu: ac demum, cum jam de suscipiendis sacris Ordinibus deliberandum est.

Nunc de discrimine primo, quod faciendum est in ipso studii Theologici exordio: de reliquis postea.

*Primum
discrimen
faciendum
in ipso stu-
dii Theo-
logici ex-
ordio.*

Cum studium Theologicum sit veluti quædam præparatio ad statum Ecclesiasticum; status autem Ecclesiasticus assumi non possit ab indignis: sequitur studium Theologicum non recte suscipi ab iis, qui spem saltem non præbent, fore ut aliquando statu Ecclesiastico digni reddantur.

Ut censeatur quis dignus statu Ecclesiastico, tria requiruntur.

1. In intellectu, congrua illi statui scientia.

2. In voluntate, constans justitia.

3. In corpore & potentiis executivis, quædam habilitas ad munia status Ecclesiastici obeunda.

*Quinam
ab eo re-
pellendi.*

Horum ergo trium spem saltem aliquam præbere debet, qui ad studium Theologicum admittitur: alioquin ab ipso Theologiæ limine merito excludendus. Spem vero istam non præbent, qui sequuntur,

1. Qui esset ingenio adeo misero, ut spes non foret, posse eum scientiam Viro Ecclesiastico necessariam umquam acquirere.

2. Deinde, qui esset vita & voluntate adeo depravata, ut moraliter certo numquam adepturus esset virtutes in statu Ecclesiastico requisitas. An autem, & qui tales sint, mox videbitur.

3. Postremo, qui esset corpore adeo inepto, ut ad munus aliquod in Ecclesia decenter obeundum vel omnino non congrueret, vel non sufficeret.

Potest tamen non raro id, quod de-
est ex parte intellectus vel Corporis, *Defectus*
compensari per eminentes quasdam do-
tes in voluntate: modo tamen corpus *aliquis*
omnino inhabile non sit, & intellectus *ex parte*
saltem ejusmodi, ut spes sit fore ali-
quando ut idoneus reddatur *intellectus*
ad populum docendum ea, quæ scire omnibus *vel cor-*
necessarium est ad salutem, ac ad mi-
nistrandam Sacramenta, quod in Presby-
teris requirit Concil. Trid. sess. 23. c.
14. de Refor. Verum si deficiat id, quod
requiritur ex parte voluntatis: nullæ
prorsus dotes sunt, vel in intellectu,
vel in Corpore, quæ valeant defectum
istum supplere.

Quin etiam, quanto hæ excellentio-
res erunt; tanto perniciosius illis de-

*Non ita
vicissim
econtra.*

pravata voluntas abutetur. Magis nimirum, cæteris paribus, nocet Malus, qui pollet ingenio, quam qui stupidus est: magis, qui valet lingua, quam qui balbutit: magis qui corporis dotibus conspicuus est, quam qui contemptibilis.

Tantum igitur abest, ut propter hæc aut similes dotes Malus aliquis, cæteroquin rejiciendus, ad statum Ecclesiasticum vel studium Theologicum admitti debeat; ut econtra propter illas, si desint requisita in voluntate, tanto magis repellendus sit.

Unde patet, præcipuum examen instituendum esse circa dispositionem voluntatis, quare de hac specialius agendum.

§. III.

Quinam ad studium Theologiæ admittantur cum spe aliqua?

Quinam cum aliquo periculo?

Quinam non sine magno periculo?

Maxima est varietas ex parte voluntatis, inter eos, qui studium Theologicum suscipiunt.

Est inter eos, qui studium Theologicum suscipiunt, ingens varietas, si dispositionem ex parte voluntatis consideres.

I. Quosdam invenies, qui ab incunte ætate pietatem semper coluerint, &

& Innocentiam baptismalem irreprehensibiles & sine crimine servarint.

2. Alios invenies, qui quidem aliquando in criminibus vixerint; sed non nisi ex ignorantia vel ex infirmitate. Tales fuisse merito colliges eos, qui ubi primum bonum aliquem Directorem nacti fuere, a quo instruerentur & monerentur, vitam mutare & seriam poenitentiam agere coeperunt: ita ut deinceps numquam amplius lapsi sint, sed magis ac magis assidue in Dei amore ac cæteris virtutibus per studium orationis & mortificationis profecerint.

3. Alii erunt, qui etsi aliquando post seriam conversionem relapsi sint; tamen post relapsum iterum surrexerunt: & ita surrexerunt, ut deinceps humiliores & cautiores in virtute perstiterint.

4. Erunt, quibus numquam bonus aliquis Director contigerit: qui proinde de vita emendanda numquam rite instructi aut serio moniti, quasi alto ignorantiae sopore hætenus oppressi, totum studiorum cursum in criminibus sine magno remorsu peregerunt.

5. Quosdam reperies, qui postquam in cursu litterarum humaniorum aut Philosophiæ semel e peccatis sub bono Directore educti fuere; rursus in peccata prolapsi sunt in quibus adhuc hæ-

rent; retenta tamen bona aliqua voluntate, sed infirma, ad resurgendum.

6. Invenies alios, qui etsi numquam integre e criminibus emerferint; semisauzia tamen voluntate id semper conati sunt: emerfissentque fortassis, nisi inter tot peccandi occasiones & tentationes versati fuissent.

7. Postremo erunt, quibus etsi non defuerint Magistri & Directores boni, qui ipsos ad pietatem Christianam instruerent & hortarentur; numquam tamen serio laborarunt ad vitam mutandam: sed usque & usque sine renisu in crimina relapsi, vel non nisi humano quodam timore ab illis aliquando compressi, fatis ostendunt, se non ex ignorantia quadam vel infirmitate, sed ex malitia & ex voluntate deliberata ac depravata in peccatis perseverasse.

Ex discrimine tam vario satis elucet, omnes illos non pari spe aut periculo ad studium Theologicum posse admitti: sed quanto quisque magis ad Innocentiam baptismalem accedit, tanto maiorem spem esse, fore ut aliquando utile obsequium præstet Ecclesiæ; quanto magis ab illa recedit, tanto majus periculum esse, ne noceat.

Quare illos in tres classes distribuam. Prima erit illorum, qui admittuntur
cum

cum spe. Altera eorum, qui non admittuntur sine aliquo periculo. Tertia eorum, qui cum magno periculo.

1. Cum spe optima admittuntur, qui ^{Quinam} ^{ad fandi-} ^{um Theo-} ^{logicum} ^{admittan-} ^{tur cum} ^{spe?} innocentiam baptismalem servarunt. Hi enim proprie admittuntur juxta Canonem Apostolicum, longo primorum sæculorum usu stabilitum: *Oportet Episcopum* (sub quo & Sacerdotem comprehendit Apostolus) **SINE CRIMINE** esse. Tit. 1.

2. Cum spe bona admittuntur, qui post Baptismum quidem aliquando sub malo Directore in criminibus fuere; sed per Sacramentum Pœnitentiæ veluti per secundum Baptisma semel expurgati, & numquam amplius deinceps relapsi constantem in virtutibus progressum fecere.

Hi enim etsi primam innocentiam non servarint, quam infantes in Baptismo acceperunt Adulti; Atque ita aliquo modo comparari possunt illis, qui olim in adulta ætate Baptismum suscipiebant.

3. Cum spe etiam, sed tamen minori, admittes, qui post actam semel pœnitentiam iterum lapsi, iterum pœnitentiam egerunt, & post secundam pœnitentiam constantes fuere. Hi enim propinquius ad priores accedunt.

Et

*Quinam
admittan-
tur non
sine aliquo
periculo?*

Et omnes quidem isti ad primam classem pertinent. Sequuntur, qui non sine periculo aliquo possunt admitti, quos ad secundam Classem reducimus.

1. Inter hos sunt, qui hactenus in criminibus vitam egerunt; sed numquam bonum aliquem Directorem experti sunt. Etenim cum non constet, an huiusmodi umquam ex criminibus emeruri sint, quippe qui huius rei nusquam adhuc specimen dederint: profecto non sine periculo aliquo admitti possunt ad eum statum, in quo sine crimine constanter vivendum est.

2. Forte non minori cum periculo admittuntur, qui in crimina, unde aliquando educti fuerant, relapsi, etiamnum in illis hærent, bona tamen aliqua voluntate ad ea deferendum retenta. Quis enim scit, an integre ea deseraturi sint umquam?

3. Pari cum periculo eos admittes, qui etsi numquam crimina sua plene deseruerint; numquam tamen etiam plena voluntate ea commiserunt, sed infirmo semper conatu obnixi sunt. Incertum est enim, an ex iis saltem aliquando enixuri sint.

*Quinam
non sine
magno pe-
riculo?*

Superfunt qui non sine magno periculo admittuntur: & hi ad tertiam classem pertinent: Nimirum qui in criminibus vivunt vixeruntque jam dudum, ple-

plena & deliberata voluntate; nullo aut certe exiguo, in contrarium conatu adhibito. Siquidem cum vitium illis quodammodo connaturale factum sit; natura autem non facile mutetur: rara omnino & difficilis est eorum conversio.

Hæc de iis, qui vel Innocentiam baptismalem vitæ sanctitate conservarunt, vel qui illam crimine aliquo palpabili amiserunt. Sed est genus quoddam medium, eorum scilicet, qui in cupiditate aliqua prædominante vitam agunt, etsi vel numquam palpabile aliquod crimen commiserint; vel si commiserint aliquando, ab eo tamen deinceps constanter abstinuere.

§. IV.

De medio quodam genere eorum, qui ad studium Theologiæ accedunt.

Medium istud genus est triplex, jux- *Medium*
ta tres concupiscentias divisum. *quoddam*
Alii sunt, qui ex avaritia seu cupidi- *genus, nec*
tate habendi; Alii, qui ex cupiditate *palpabili*
vivendi commodius: alii, qui ex cu- *crimine*
piditate excellendi, studium Theolo- *implica-*
gicum amplectuntur. *tum. Nec*
tamen do-

Ex cupiditate habendi, vel commo- *minante*
dins vivendi, non raro Theologi fiunt *cupiditate*
filii

*liberum.**Quinam**studium**Theologi-**cum non**raro sus-**cipiant ex**cupiditate**habendi**vel com-**modius vi-**uendi?*

filiis hominum Rusticorum vel Mechanicorum, ad hoc fere nati, ut vel agros colant; vel artem addiscant; vel hero alicui ferviant; aut operas suas quotidianas alteri elocent; vel si quid nummorum suppetat, negotientur; vel denique profiteantur aliquod vitæ genus, quo honeste sibi victum acquirant.

Hi enim cum pro summa felicitate sæpe reputent, honeste & commode victum sibi comparare; nullumque ad hoc medium opportunius videatur, quam studium Theologicum: fit ut illud avidè amplectantur.

Absit tamen ut velim tenuioris fortunæ Adolescentes a studio Theologico excludere. Scio quosdam ex illis a Deo eligi ad prima munia & dignitates Ecclesiasticas: Alios ad regimen Parochiarum, præsertim ruralium vocari: Alios ad alia Ecclesiæ ministeria inferioris ordinis destinari. Verum hoc optem, non omnes passim admitti; sed eos solos, qui ingenio & virtute inter cæteros eminent: eos autem repellere, quos satis constat non nisi sordide & commode victum in statu Ecclesiastico quæsituros.

Atque utinam non a studio tantum Theologico, sed & ab ipso inferiorum studiorum limine repellerentur quidam

ex

ex illis! Nam postquam se temere in studia ingresserunt, & jam vel grandiores, vel certe elatiores aut pigriores facti sunt; quam ut artem aliquam addiscant, aut duriorum laborem suscipiant: alii se absque vocatione in Monasteria præcipitant, alii, qui claustrum & regula constringi nolunt, turpiter se Dominorum quorundam œconomos, aut potius servos efficiunt; alii quotidiano Missæ stipendio victitant; Alii aliud quæstus genus amplectuntur.

Ex cupiditate excellendi Theologiam suscipiunt nonnunquam, qui illustriori familia nati sunt, vel ditioribus parentibus orti, sperantes fore ut aliquando ad primas Ecclesiæ dignitates Amicorum potentia, aut vi pecuniarum evehantur.

*Quinam
ex cupi-
ditate ex-
cellendi?*

Sunt & quidam de vulgo, qui spiritu excellendi aguntur, & humilem locum, quo nati sunt, veluti obliti, hoc unum fere in studio Theologico spectant, ut ad altiora promoveantur; tanto scilicet majorem perniciem Ecclesiæ illaturi; quanto perversius ambiunt locum honoris in Ecclesia, qui vel in sæculo abjecti esse debuerant.

Porro etsi in his omnibus prædominetur cupiditas: non idem tamen de omnibus judicium ferendum est.

Nam

Nam inter illos sunt, qui ex quadam ignorantia cupiditati suæ obsequuntur: & hi, ubi melius instructi fuerint, non adeo difficulter se corrigent.

Alii ex infirmitate: qui adjuvante bono Directore frequentius e dominante cupiditate emergunt.

Alii denique ex malitia, seu voluntate deliberata: qui cum scientes & volentes, ex dispositione quadam veluti connaturali, cupiditati serviant, difficillime profecto & rarissime fundum cordis immutant. Faciet tamen vel ipsa cupiditas aliquando, non solum ut studio diligenter incumbant, verum etiam ut exteriorem quandam modestiam & pietatem præ se ferant, quin & a criminibus palpabilibus abstineant: sed non alio scopo quam ut promotionem, quam alioquin obtinere non possent, hoc pacto obtineant; quam ubi obtinerint augebitur cupiditas, & quanto plus divitiarum, honorum, aut alterius commodi temporalis acquisiverint, tanto majori affectu illis inhaerere incipient.

*Quinam
ex hoc me-
dio genere
non admit-
tantur sine
magno pe-
riculo.*

Quare hi ad tertiam classem reducendi sunt, & non sine magno periculo ad studium Theologicum admittuntur.

CAPUT II.

De Intentione, qua studium
Theologicum suscipien-
dum est.

§. I.

*Quid intentio? Et unde ipsius
efficacia?*

Etsi multiplex & magna sit inter eos, *Omnes*
qui studium Theologiæ suscipiunt, *qui ad stu-*
varietas: tamen si singulos interroges, *dium Theo-*
quid intendant; nemo erit qui non re- *logicum*
spondeat, se nil aliud, quam gloriam *veniunt.*
Dei & salutem suam ac proximi inten- *credunt*
dere. *se princi-*

Si quæras, an non intendant hone- *intendere*
stam sui sustentationem & promotionem? *gloriam*
Reponent (si quidem scholastice loqui *Dei & sa-*
docti sint) se hæc non intendere, nisi *lutem su-*
secundario: at principaliter gloriam Dei *am ac pro-*
& salutem suam ac proximi spectare. *ximi.*
Ita scilicet (si ipsis credimus) maximi
etiam, quales supra descripsimus, pec-
catores, & pleni cupiditate Adolescen-
tes, gloriam Dei & salutem suam ac
proximi principaliter intendunt.

Ve-

*Errant
plurimi,
nescientes
quid sit in-
tentio.*

Verum plurimos errare certum est ;
& nec quid sit intentio, satis intelli-
gere.

Quidam putant intentionem nil aliud
esse, quam verba, quibus se intentio-
nem habere affirmant.

Alii intentionem habere se cogitant:
atque hanc cogitationem pro intentio-
ne accipiunt.

Alii ipsas intentionum ideas vivaci-
ter in se excitant, creduntque tum de-
mum se intentiones habere, cum sibi in
phantasia vel intellectu hos vel similes
actus voluntatis repræsentaverint: *In-
tendo efficaciter studium Theologicum
aut statum Ecclesiasticum suscipere ad
gloriam Dei, salutem meam ac pro-
ximi. Intendo efficaciter Sacrificium
offerre ad gloriam Dei, &c.* Etsi ni-
hil minus habeant in voluntate.

*Putant se
quasvis
intentio-
nes, dum
libet, ad
manum
habere.*

*Unde iste
error?*

Hinc fit ut homines etiam pessimi,
etsi omni recta intentione vacui sint,
credant tamen nihil sibi expeditius es-
se, quam intentiones quasque optimas,
ut lubuerit, & quoties libuerit, & qua-
les libuerit, ex tempore formare. Si-
quidem cum experiantur nihil sibi fa-
cilius esse, quam optimarum, quarum-
que intentionum ideas in phantasia vel
intellectu sibi repræsentare, atque illas
ideas pro ipsis intentionibus habeant:

exi-

existimant tam sibi facile esse, quaslibet intentiones elicere, quam facile sibi esse sentiunt, ideas illas sibi imaginatione vel cogitatione exhibere.

Verum fieri potest, & fit sæpissime, ut quis dicat & credat certissime, se intentiones optimas ideis suis correspondentes habere; & tamen ab illis intentionibus omnino alienus sit.

Sunt alii qui præter istos actus intellectus, habent etiam quasdam velleitates in voluntate; sed nec hæ nomen intentionis merentur.

Intentio siquidem ut non est merus actus phantasiæ vel intellectus; ita nec est qualiscunque voluntatis: sed voluntatis efficacis, quæ adhibet, & adhiberi imperat media, quæ ad finem, qui intenditur, assequendum conducunt.

Efficaciam porro suam habet voluntas ab amore: qui ut dividitur in rectum, & perversum, ita etiam dividitur intentio. Nam si rectus sit amor, recta etiam est intentio, quæ ab amore isto procedit: sin perversus, perversa.

Itaque ut discernas, an is, qui protestatur se rectam intentionem habere, revera illam habeat, attende, an in ipso sit amor rectus: hic vero an rectus sit, discerne ex operibus. Si quem videas nil aliud quærere, quam quæ

Quid intentio?

Unde efficaciam habeat?

Unde discernendum, an recta sit, an perversa?

sua sunt, divitias, honores, & carnis commoda: numquam credas eum (et- si juret centies) intendere gloriam Dei, & salutem suam ac proximi.

Nam id intendit, quod amat: amat quæ sua sunt: igitur & intendit.

At si quem videas iis, quæ sua sunt, renuntiare, ut gloriam Dei & salutem suam ac proximi promoveat; hunc scias vere gloriam Dei & salutem suam ac proximi intendere.

*Error cir-
ca inten-
tionem
principa-
lem & se-
cunda-
riam.*

Occlamant hîc carnales homines, & una distinctione credunt se posse om- nem pravæ intentionis suspicionem a se amoliri. Distinguunt inter intentio- nem principalem seu primariam, & se- cundariam: admittuntque illicitum qui- dem esse, quæ sua sunt, intendere prin- cipaliter; sed nequaquam illicitum, ea intendere secundario: posse autem si- mul & hæc intendi secundario, & gloriam Dei salutemq; suam ac proximi principa- liter: Porro neminem esse adeo stupidum, qui sic intentionem suam non dirigat.

Verum hîc rursus mire se fallunt isti intentionum Distinctores & Directo- res. Existimant scilicet intentionem principalem & secundariam aliud non esse, quam imaginationes quasdam aut cogitationes, quibus sibi intentionem principalem & secundariam repræsen- tant

tant, Creduntque id se intendere principaliter, quod principaliter; id vero intendere secundario, quod secundario intendere se cogitant, Atque hoc vocant, intentionem suam dirigere.

Operæ igitur pretium est, ad hanc fraudem detegendam, terminos illos, *intentio principalis seu primaria*, & *intentio secundaria*, explicare: id quod sequenti paragrapho conabor.

§. II.

Quid intentio primaria & secundaria? Et an liceat in studio Theologico honestam sui sustentationem & promotionem intendere saltem secundario?

Dupliciter accipi possunt illi termini, *intentio principalis seu primaria*, & *intentio secundaria*. *Duplex acceptio horum terminorum*

Primum per intentionem principalem intelligi potest intentio, qua intenditur finis aliquis, qui ad ulteriorem finem non dirigitur: per intentionem vero secundariam, intentio, qua intenditur finis aliquis, qui ad ulteriorem finem dirigitur. *Intentio primaria & secundaria.*

Hoc sensu Magistratus, dum curat ut subditi prosperam & tranquillam vitam *Acceptio prima,*

agant in rebus temporalibus, ut eo facilius Deo serviant, & salvi fiant; principaliter quidem intendit gloriam Dei & salutem subditorum; secundario vero, prosperitatem & tranquillitatem ipsorum temporalem.

Hoc sensu Pater-familias, dum laborat, ut familiam suam sustentet, quo satisfaciat divinæ voluntati, quæ ad hoc eum in familia constituit; principaliter intendit divinæ voluntati satisfacere, secundario autem suam familiam sustentare.

Hoc sensu denique, quisquis recte suas actiones propter Deum exercet, duplicem istam intentionem habet: secundariam quidem, qua intendit finem ipsius actionis; primariam vero, qua finem illum actionis ulterius refert in Deum.

Juxta Si hoc sensu dicat quis, se per *quam* *studium* *Theologicum* intendere principa-
ne *secun-* liter gloriam Dei & salutem proximi;
dario *qui-* secundario autem honestam sui susten-
dem *refer-* tationem: is triplicem inordinationem
ri *potest* committit.
ad *hone-* Prima est, quod studium Theologi-
stam *sus-* cum ordinét ad finem aliquem, ad quem
tentatio- neque ex natura sua, neque aliunde or-
nem. dinatur: neque enim studium Theolo-
gicum ordinatur ad acquirendam ho-

nestam sustentationem, sed proxime quidem ad acquirendam scientiam Theologicam; remote vero ad promovendam salutem suam ac proximi: proinde inordinate illud ad honestam sustentationem ordinat.

Altera est, quod dum studium Theologicum ordinat ad honestam sustentationem, ordinem rerum pervertat: id enim, quod dignius est, studium scilicet Theologicum, ordinat ad honestam sustentationem, quæ vilior est. Nam *omne quod ad aliud referendum est, inferius est, quam id ad quod referendum est.* Aug. lib. 83. Q. Q. Quæst. 30. Qua in re illi præcipue ordinem invertunt, & salutem suam periculo exponunt, qui ex amore sustentationis prædominante studium Theologicum suscipiunt, de quibus simpliciter dici possit, quod ideo Theologiæ studeant ut manducent: hi quippe vilius habent studium Theologicum, quam cibum. Cumque eo fine studeant, ut evangelizent, & evangelizando cibum aliquando acquirant, alteram etiam inordinationem addunt: ut vilius habeant ipsum Evangelium, quam cibum. *Si propterea evangelizemus, ait Augustinus, ut manducemus, vilius habemus Evangelium, quam cibum,* lib. 2.

de ferm. Dom. in Monte cap. 24. Dico ego: si studeamus ut Evangelizemus atque ut Evangelizando manducemus, vilius habemus, non solum studium, sed & Evangelium, quam cibum.

Nolim tamen iis, qui vel studendo vel Evangelizando Ecclesiæ aut Reip. serviunt, cibum negare, quem illis scio deberi.

Tertia est, quod studium Theologicum ad honestam sustentationem inordinate relatum, ulterius referat aut referre velit in Deum: quasi Deo gratum esse possit id quod inordinatum est, studium videlicet Theologicum ad honestam sustentationem inordinate relatum.

Itaque satis patet, hoc sensu non posse studium Theologicum referri principaliter ad gloriam Dei & salutem suam ac proximi; secundario vero ad honestam sustentationem. Quare superest ut alius sensus quæratur, juxta quem intentio primaria & secundaria explicetur.

Possunt in eadem actione intendi plures res fines sibi non subordinati. Hunc priusquam exponam, observa posse ab aliquo agente in eadem actione simul intendi plures fines sibi invicem non subordinatos; quorum alius plus, alius minus influat in actionem. Etenim in actiones nostras non raro simul influunt amores duo, amor

amor Dei & amor sui : quorum hic quidem in actionibus malorum, ille vero in actionibus bonorum plerumque obtinet principatum. Sed tamen neque boni, adeo boni sunt, ut dum bene agunt, pure semper agant propter Deum; neque mali, adeo mali sunt, ut dum agunt male, mere semper agant propter seipsos.

Primum de se Sancti humillime confitentur; atque inter hos Gregorius ita de se loquitur. "Ad me intrinsecus rediens, ..." dum ipsam subtiliter radicem meae intentionis inspicio, Deo quidem ex ea me summopere placere voluisse cognosco: sed eidem intentioni, qua Deo placere studeo, furtim se, nescio quomodo, intentio humanae laudis interferit.... fatendum est igitur, quod rectam quidem intentionem nostram, quae soli Deo placere appetit, nonnunquam intentione minus recta, quae de donis Dei placere hominibus quaerit, insidiando comitatur. Si autem de his divinitus districte discutimur, quis inter ista re-manet salutis locus, quando & mala nostra pura mala sunt, & bona, quae nos habere credimus, pura bona esse nequaquam possunt? "Gregor. in fine Moral.

Similiter existimandum non est, malos semper, dum male agunt, adeo perverse agere, ut inter intentiones malas, non aliquando bonam aliquam intentionem intermisceant.

Unde altera acceptione intentionis primariae & secundariae.

Igitur inter plures istas intentiones ea dici potest principalis seu primaria; qua intenditur finis ille, qui praeter ceteris, qui simul intenduntur, finibus maxime influit in actionem: Secundaria vero, qua intenditur finis aliquis, qui minus in actionem influit, quam alius finis, qui in eadem actione intenditur.

Hoc sensu si quis dicat se per studium Theologicum principaliter intendere gloriam Dei & salutem suam ac proximi; honestam vero sustentationem & promotionem tantum secundario: is ostendere debet (non verbo aut lingua, sed opere & veritate) se magis impelli ad studium Theologicum amore Dei & salutis suae ac proximi, quam amore sui: nam si magis impellatur amore sui; jam certum est, quod seipsum principaliter; Deum autem & salutem suam ac proximi intendat tantum secundario: quidquid interim affirmet, imaginetur, aut cogitet, se principaliter Deum, secundario autem tantum seipsum intendere.

Sed

Sed esto jam hoc sensu quis Deum *An juxta*
 revera intendat principaliter: numquid *hanc ac-*
 tunc juxta eundem sensum licebit illic *ceptionem*
 seipsum, seu, honestam sui sustentatio *liceat ho-*
 nem & promotionem intendere secun- *nestam su-*
 dario? *sistentia-*
nem inten-

Resp. Ne tunc quidem secundaria *dere secun-*
 ista intentio omni culpa vacabit: siqui- *dario.*
 dem per eam, ut jam descripta est,
 ultimate quis, non Deo inhæret, sed
 sibi; adeoque a veniali saltem peccato
 excusari non potest.

Cæterum hoc dico, non quasi ab
 omnibus, qui studium Theologiæ sus-
 ciipiunt, tam puram intentionem exi-
 gam, ut nihil amoris proprii patiar es-
 se immixtum: sed ut illi etiam inten-
 tionem suam discutiant, & puriorem
 reddere satagant, qui principaliter glo-
 riam Dei & salutem suam ac proximi
 intendunt; cum vel ex his pauci sint,
 qui non simul aliquo sustentationis vel
 promotionis acquirendæ desiderio mo-
 veantur. Atque utinam vel tales saltem
 ad Theologiam plures venirent!

Quid? Quod nec illos omnes a stu-
 dio Theologiæ excludi velim, qui illud
 suscipiunt principaliter ex amore sui.

Videtur enim juxta hodiernam Ec-
 clesiæ disciplinam plus exigere non pos-
 se, quam ut is qui studium Theologi-

cum ita suscipit, spem saltem aliquam præbeat, fore ut intentionem illam sensim mutet, & vitam Theologo dignam vivere incipiat.

§. III.

Qua intentione studium Theologicum suscipiendum sit?

PRæmissis iis, quæ necessaria videbantur ut intelligeretur, quid sit intentio; item quid intentio primaria & secundaria, sequitur ut ostendamus, qua intentione studium Theologicum suscipiendum sit.

Cavendum, ne studium Theologicum suscipiatur intentione perversa.

Atque istud imprimis cavendum, ne suscipiatur intentione perversa.

Perversa intentio est, qua alius finis intenditur, quam is, ad quem studium Theologicum ordinatur.

Non ordinatur autem studium Theologicum ad seculi hujus commoda acquirenda.

Unde perversa intentio est, si quis illud suscipiat eo fine, ut ad honestam aliquam secundum seculum conditionem possit promoveri.

Honestam secundum seculum conditionem voco, cui annexa sunt seculi hujus bona, divitiæ, honores, & corporis commoda: qualis v. gr. est pinguis

guis (ut ajunt) Pastoratus , Canon-
catus , aut aliud quodvis munus , bene-
ficiū , vel dignitas in Ecclesia.

Qua quidem in re duplex est per-
versitas : Altera , quod studium Theo-
logicum ; Altera , quod ipse status Ec-
clesiasticus ad comparanda bona car-
nalia ordinetur. Ideo quippe & stu-
dium Theologiæ , & ipse Pastoratus ,
Canonicatus , vel aliud munus Ecclesia-
sticum suscipitur , ut honeste secundum
sæculum vivatur.

Tali itaque intentione exclusa , labo-
randum est ut habeatur intentio recta.

Recta autem intentio est , qua inten-
ditur finis , ad quem studium Theolo-
gicum ordinatur.

*Laboran-
dum ut
habeatur
intentio
recta.*

Quæ ista?

Ordinatur vero studium Theologi-
cum , proxime quidem , ut per illud
acquiratur scientia Theologica ; remo-
te vero , ut adminiculo scientiæ Theo-
logiciæ , gloria Dei & salus propria ac
aliena eo , quo Deus voluerit , modo
promoveatur.

” Sunt , ait Bernardus , qui scire vo-
lunt , ut sciantur ipsi : & turpis va-
nitas est. . . . Et sunt item qui scire vo-
lunt , ut scientiam suam vendant ,
verbi causa pro pecunia , pro hono-
ribus : Et turpis quæstus est. Sed
sunt quoque qui scire volunt , ut ædi-
fi-

„ficient; & charitas est: Et item qui
 „scire volunt, ut ædificentur: & pru-
 „dentia est.” Bern. serm. 36. in Can-
 tic.

Ex quibus conficitur, eos solos in-
 tentione recta studium Theologicum su-
 scipere, qui illud suscipiunt ad scien-
 tiam Theologicam assequendam; qua
 uti velint, non ad curiositatem, vani-
 tatem, aut quæstum; sed ad suam ipso-
 rum atque ad proximi sui ædificationem.

*Debet esse
 efficax
 quæ media
 adhibeat
 ad finem
 studii asse-
 quendum.
 Media ista
 sunt qua-
 tuor.*

Sed neque sufficit qualiscunque vo-
 luntas seu intentio: at efficacem illam
 esse oportet, id est, ejusmodi, ut vi
 illius media adhibeantur, quæ ad finem
 assequendum conducunt.

Media autem ad assequendam veram
 scientiam Theologicam (qui proximus
 studii Theologici finis est) hæc sunt præ-
 cipua.

1. Diligens lectio, studium, & medi-
 tatio sacrarum Litterarum, aliorumve
 librorum, quibus sacra doctrina tra-
 ditur.

2. Lectioni, studio, & meditationi
 jungenda est humilis & assidua oratio,
 qua sapientia postuletur a Deo: *Sì quis
 enim indiget sapientia, postulet a Deo.*
Jac. 1. Nam omne datum optimum,
& omne donum perfectum, desursum
est, descendens a Patre luminum. Ibidem.

3. Orationi jungenda est mortificatio & exercitium virtutum, quibus tum corpus tum animus expurgetur: nam *in malevolam animam non introibit sapientia, neque habitabit in corpore subdito peccatis.* Sap. 1.

4. Inter hæc opus est Directore, pio, docto, prudenti, & zeloso; qui scientiam & virtutes Ecclesiastico dignas, iis, quos dirigit, instillet.

De his quatuor mox singulatim ac fusus agemus: Si prius tamen generatim ostendero veritatem, nisi corde mundato, percipi non posse.

C A P U T III.

De præparatione ad veram sapientiam per munditiem cordis.

§. I.

Sacræ Litteræ & sancti Patres docent, veritatem non percipi, nisi corde mundato.

PRiusquam hoc ostendere aggrediar, duo monenda sunt.

Primum, non de quavis hic veritate sermonem esse; sed de illis potissimum *Quæ veritates,*

Et

mum veritatibus, quarum cognitio Theologis necessaria est, vel ad suæ vel ad alienæ vitæ directionem. Nam veritates quasdam mere speculativas, quæ ad mores nihil pertinent, etiam ab immundis percipi posse non inficior.

Qualis veritatum cognitio sine cordis munditia acquiri non possit?

Deinde, non de quavis cognitione hic agi; sed de cognitione quadam sapida ac fecunda (quam sapientiam vocant Sacræ Litteræ) quæ ex intellectu in affectum profluat, & ex affectu vicissim in intellectum refluat, & hinc rursus in affectum redundet, atque ipsam vitam ac mores informet. Sterilem quippe illam & aridam cognitionem rerum non solum naturalium, sed & Theologicarum, quis nescit etiam a corde immundo, per ingenium & studium acquiri.

De illa igitur scientia Theologica hic sermo est, quæ necessaria est, ut veritas non solum cognoscatur intellectu, sed & ametur affectu, & actu exprimatur.

Veram sapientiam corde immundo non percipi, testatur Scriptura.

Atque hanc corde immundo percipi non posse, ex sacris Litteris, & sanctis Patribus asserimus.

Una sententia rem definivit Sapiens, cum dixit: *IN MALEVOLAM ANIMAM NON INTROIBIT SAPIENTIA, NEC HABIT*

BI

*BITABIT IN CORPORE SUB-
DITO PECCATIS : Spiritus
enim Sanctus disciplinæ effugiet fictum,
& auferet se a cogitationibus, quæ
sunt sine intellectu. Sap. 1.*

Et quid fuit, quod vel ab ipsa veri-
tate veritatem discere non potuerint
Pharisæi, nisi quod, Veritate teste,
cor illorum gloriæ cupiditate inquina-
retur? *Quomodo vos potestis credere,*
inquit Veritas, qui gloriam ab invi-
cem accipitis; & gloriam, quæ a so-
lo Deo est, non quæritis? Joan. 5.

Unde docens, corde mundo opus
esse, ut doctrina, quæ a Deo est, ca-
piatur: *Si quis, inquit, voluerit vo-*
luntatem ejus facere, cognoscet de do-
ctrina, utrum ex Deo sit, an ego a
me ipso loquar. Joan. 7.

Iis vero, qui jam in ipsum credide-
rant, viam cognoscendæ veritatis de-
monstrans: *Si vos manseritis in ser-*
mone meo. inquit, veri Discipuli mei
eritis, & cognoscetis veritatem, &
veritas liberabit vos. Joan. 8.

Ad illos autem, qui credere nole-
bant: *Quare, inquit, loquelam meam*
non cognoscitis? Quia non potestis
audire sermonem meum... Si verita-
tem dico vobis, quare non creditis
mi-

mibi? Qui ex Deo est, verba Dei audit. Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis. Quibus aperte Christus indicat, idcirco non credidisse Judæos, quod cor suum pravis affectibus inquinatum haberent.

Eidem veritati attestatur Isaias cap. 6. quem citant Evangelistæ quatuor, Matthæus cap. 13. Marcus 4. Lucas 8. Joannes 12. Et rursus Lucas Actorum 28. ubi Paulus Judæis non credentibus objicit, prædictum jam olim per Isaiam fuisse fore ut veritatem non intelligerent; & ideo non intelligerent, quod cor incrassatum haberent: Bene, inquit, Spiritus S. locutus est per Isaiam Prophetam ad Patres vestros, dicens: vade ad populum istum, & dic ad eos: Aure audietis, & non intelligetis; & videntes videbitis, & non perspicietis. Incrassatum est enim cor populi hujus & auribus graviter audierunt, & oculos suos compresserunt.

Denique propter immunditiam cordis obscurari intellectum, & nasci ignorantiam, docet Paulus, ita scribens ad Ephesios: Hoc igitur dico & testificor in Domino, ut jam non ambuletis sicut & gentes ambulant in vanitate sensus sui, tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati a vita Dei

per

*per ignorantiam, quæ est in illis
PROPTER CÆCITATEM COR-
DIS IPSORUM. Ephes. 4.*

Non minus luculente eandem verita- *Et Patres.*
tem probant SS. Patres: at præcipue S.
Augustinus, e quo pauca delibabimus

Traçtatu 96. in Joannem ita habet: *Augusti-
nus.*
„Charissimi, . . . in charitate proficite,
„ut spiritu ferventes & spiritualia di-
„ligentes, spiritalem lucem, spiritalem-
„que vocem, quam carnales homines
„ferre non possunt. . . . interiore con-
„spectu & auditu nosse possitis.”

En diserte dicit, carnales homines
ferre non posse spiritalem lucem,
spiritalemque vocem; spiritualia autem
diligenda, ut ea interiore conspectu &
auditu nosci possint.

Rationem subjungit: ” Non enim di-
„ligitur, quod penitus ignoratur: sed cum
„diligitur, quod ex quantulacumq; par-
„te cognoscitur, ipsa efficitur dilectione,
„ut melius & plenius cognoscatur.”

Quod e sacris litteris confirmans,
ita hortando concludit: ” *Renovami-
„ni ergo spiritu mentis vestræ, & in-
„telligite quæ sit voluntas Dei, quod
„bonum est, & beneplacitum, &
„perfectum: ut in charitate radicati
„& fundati, possitis comprehendere
„cum omnibus Sanctis, quæ sit lon-*

„gītudo, latitudo, altitudo, & pro-
 „fundum: cognoscere etiam superemi-
 „nentem scientiæ charitatem Christi,
 „ut impleamini in omnem plenitudi-
 „nem Dei. ISTO ENIM MODO
 „VOS DOCEBIT SPIRITUS
 „SANCTUS OMNEM VERITA-
 „TEM, CUM MAGIS MAGIS-
 „QUE DIFFUNDET IN COR-
 „DIBUS VESTRIS CHARITA-
 „TEM.”

His similia crebris sententiis alibi in-
 culcat idem Sanctus: ” Quanto magis
 „magisque cor dirigitur, tanto magis
 „videt, quod non videbat, & valet
 „quod non vaiebat. In Psal. 77.

„Videre vis? Beati mundo corde,
 „quia ipsi Deum videbunt. Prius er-
 „go cogita de corde mundando. Hoc
 „habeto negotium: ad hoc te advoca:
 „insta huic operi. Quod vis videre,
 „mundum est: immundum est, unde
 „vis videre.” Serm. 12. de divers. c.
 „4.” Fugatis tenebris fumosarum cú-
 „piditatum, videbitis lumen.” serm.
 8. de divers.

„Nonne iniquitas, ne istam lucem
 „videre posses, premebat? Quid ergo?
 „Cor faucium levabis ad Dominum?
 „Nonne prius sanandum est, ut vi-
 „deas?” In psal. 39.

„Non

„ Non intratur in veritatem , nisi
„ per charitatem. ” lib. 32. contra Faust.
„ c. 18.

„ Mores producant ad intelligen-
tiam. ” Tract 18. in Joan.

Augustino in hac veritate mire con- *Bernar-*
sonat Bernardus : ” Impiis , inquit , non *us.*
„ se ostendit veritas , non se credit sa-
„ pientia. . . superbo oculo veritas non *item*
„ videtur ; sincero patet. Non est ,
„ quod se veritas deneget intuendam
puro cordi. ” In Cant. serm. 62.

His accedat pius Thomas a Kempis : *Thomas*
„ Si tu esses intus bonus & purus , *Kempis.*
„ tunc omnia sine impedimento vide-
„ res , & bene caperes. ” Lib. 2. de
„ Imit. Christi c. 4.

His testimoniis convictus Theolo-
gus , non difficulter , ut confido , ad-
mittet , cor prius mundandum esse ,
quam tentet in veram scientiam Theo-
logicam introire. Quare nunc viden-
dum est , quibus viis cordis mundities
acquirenda sit.

§. II.

Prima via ad acquirendam cor-
dis munditiam est LECTIO.

Quatuor sunt potissimum viæ , qui-
bus cordis mundities acquiritur :

*Lectio, Meditatio, Oratio, & Mor-
tificatio.**Ad cordis
mundi-
tatem di-
sponit le-
ctio, per-
verſas**rerum
ideas pel-
lendo &
veras in-
stillando.**Perverſæ
rerum
ideæ in
nobis tri-
bus ex
cauſis.*

1.

2.

3.

Lectio ad cordis munditiem dispo-
nit, eo quod perverſas rerum ideas,
quibus cor inquinatur, removeat; &
veras quibus mundatur, instillet.

Perverſæ rerum ideæ in nobis ge-
nerantur tribus potiffimum ex cauſis.

Primum, ex inſita viſceribus noſtris
cupiditate, quæ facit ut bona creata
& ſenſibilia, in quæ ipſa fertur, talia ac-
tanta nobis appareant, quales & quan-
tæ ſunt paſſiones, quibus inordinate
in illa impellitur: bona autem increa-
ta & ſpiritualia veluti nulla appareant,
quia in iſta non fertur.

Cupiditati, quæ interior eſt, acce-
dit ipſa rerum creatarum & ſenſibilium
ſpecies exterior, quæ altera cauſa eſt, un-
de perverſæ ideæ naſcuntur. Etenim ſpe-
cie iſta deluſi ſenſus, animum quoque
deludunt; & quales res ſenſibiles ex-
terius apparent, re etiam vera tales
eſſe perſuadent.

At vehementiſſime partes ſuas hic
agit mundus: idque duabus viis, ver-
bo & exemplo.

Si loquentem audias: magnifice res
quasque terrenas, divitias, honores,
voluptates, deprædicat; de cœleſtibus
autem loquitur abjeſtiſſime.

Si

Si exempla spectes: videbis mundum totum, toto corde & viribus terrena sectari; de rebus autem ad salutem æternam spectantibus, aut nihil aut parum curare.

Ut mirum non sit, si perversas de rebus omnibus ideas imbibamus, qui in medio nationis prave, ubi dicta factaque omnia perversa sunt, degere compellimur.

Itaque adversus tres istas perversas ideas causarum adhibenda est lectio, qua & prave ideæ corrigantur, & veræ imbibantur. *Ad has pellendas conducit lectio,*

Atque ad hoc potissimum conducit lectio Novi Testamenti: nusquam enim melius falsæ de terrenis rebus ideæ destruantur; nusquam melius veræ de rebus spiritualibus & cælestibus stabi- *Præcipue novi Testamenti,*

Hic docemur, quid sentiendum de bonis hujus sæculi, eorumque possessoribus? Quid de malis, & de his qui mala patiuntur? Quid item de bonis malisve æternis? Quid de virtutibus, & vitiis? Quid de Peccatoribus, & Justis? &c. *unde veræ rerum ideæ hauriuntur.*

Atque ut exemplo id pateat, lege sermonem Domini in Monte, & perpende, quam vel uno isto sermone destruat Christus ideas illas magnificas,

quas format mundus de divitiis, honoribus, voluptatibus, eorumque possessoribus; veras autem de illis ideas commendet.

Dicit Mundus juxta ideas suas perverfas; *Beati divites*: Christus vero: *Beati pauperes spiritu, & vae vobis divitibus.*

Dicit Mundus: *Beati qui rident*: Christus vero: *Beati qui lugent, & vae vobis qui ridetis.*

Dicit Mundus: *Beati, cum benedixerint vobis homines*: Christus vero: *Beati qui persecutionem patiuntur, & vae vobis, cum benedixerint vobis homines.*

Et quid plura proferam: Cum totum Jesu Christi Evangelium, omniaque ipsius verba, exempla & mysteria, totusque adeo Christus nihil sit aliud, quam sensibilis quædam & visibilis imago æternæ veritatis, ex qua possimus & falsas de rebus ideas corrigere, & veras accipere?

Similiter actus Apostolorum, & eorum Epistolæ, quid sunt aliud quam sermones & actiones illorum, qui jam a Christo didicerant recte de rebus omnibus sentire, loqui, & juxta acceptas ab illo ideas vitam instituere?

Ut

Ut proinde qui phantasiam suam & intellectum a perversis ideis purgare vult, merito debeat sibi familiare reddere novum Testamentum: sicut enim conversando & colloquendo cum hominibus mundanis imbibimus ideas falsas & mundanas; ita conversando quodammodo & colloquendo per lectionem Novi Testamenti cum Christo, Apostolis, & primis Christianis, imbibimus sensim ideas veras & Christianas.

Et ubicumque Christo, Apostolis, & primis Christianis quodammodo colloquimur & conversamur.

Lectioni Novi Testamenti adjungi potest lectio aliorum librorum, in quibus idem ille spiritus Novi Testamenti elucet: quales sunt *Thomas a Kempis, Cardinalis Bona in principiis vitæ Christianæ*, & similes, quorum ductu facilius in regulas Evangelii & spiritum Christi via aperitur.

Cavean-

Magnopere autem cavendum ab illis, qui spiritum Christi non habent: nam ut a Scriptoribus bonis per lectionem hauriuntur ideas bonæ; ita a malis hauriuntur malæ: quibus cum semel imbutus fuerit Tiro Theologus, non facile poterit deinceps ab illis expediri.

tur, qui spiritum Christi non habent.

Quapropter priusquam se in studium Theologicum altius immergat, familiarem sibi reddat lectionem N. Testamenti aliorumque librorum, qui eodem spiritu scripti sunt; ut correctis

ideis falsis ac vanis, quibus non raro pleni sunt, qui recenter e studio Philosophiæ emergunt, animus paulatim emundetur, atque ad veram sapientiam disponatur.

§. III.

Altera via ad acquirendam cordis munditiam, Meditatio.

*Lectiōi
jungenda
medita-
tio.*

UT intellectus magis magisque a per-
versis ideis purgetur, & veris im-
buatur; lectiōi jungenda est medita-
tio, sine qua lectiō aut nihil aut parum
profutura est. ” Quid enim prodest
„ lectiōe continua tempus occupare;
„ Sanctorum gesta & scripta legendo
„ transcurrere; nisi ea etiam mastican-
„ do & ruminando succum eliciamus;
„ & transglutiendo usque ad cordis in-
„ tima transmittamus: ut ex his dili-
„ genter consideremus statum nostrum
„ & studeamus eorum opera agere,
„ quorum facta cupimus lectitare? ”
Ait Author Scalæ claustralis apud Ber-
„ nard. c. II.

*Qua intus
legitur ve-
ritas.*

Etenim per lectiōem veritas tantum
veluti in superficie & cortice cognosci-
tur: per meditationem vero intus quo-
dammodo legitur & introspicitur. ” Le-
„ ctiō quasi solidum cibum ori apponit
ait

ait idem; meditatio masticat & frangit...
 „lectio in cortice; meditatio non re-
 „manet extra, non hæret in superficie;
 „ulterius pedem figit; interiora pene-
 „trat, singula rimatur.” Ibid. c. 3.

Meditationem voco, quam S. Ber. *Quid me-*
 nardus *considerationem* appellat, & *ditatio?*
 quæ ab ipso definitur: *Intensa ad in-*
vestigandum cogitatio, vel intentio
animi vestigantis verum. Lib. 2. de *Cur ea*
 Confid. c. 2. Hac scilicet nobis opus *opus?*
 est, postquam animus noster, ad res
 terrenas, temporales, & sensibiles per
 peccatum & concupiscentias conversus,
 non nisi cum difficultate aliqua ab illis
 rursus avertitur; atque ad cogitanda
 cælestia, æterna, insensibilia retor-
 quetur.

Hanc nobis commendant sacræ lit- *Commen-*
 teræ, tanquam viam certissimam, qua *datur a*
 ad veram sapientiam, ac proinde ad *Sacris*
 cordis munditiem (sine qua sapientia *Litteris.*
 haberi non possit) sensim veniatur.

Fili mi, inquit Sapiens, ausculta
sermões meos, & ad eloquia mea
inclina aurem tuam, ne recedant ab
oculis tuis, custodi ea in medio cor-
dis tui: vita enim sunt invenienti.
bus ea, & universæ carni sanitas.
 Prov. 4.

58 Theologus Christianus.

Cogitatum tuum habe in præceptis Dei, & in mandatis illius maxime assiduus esto, & ipse dabit Tibi cor, & concupiscentia sapientiæ dabitur Tibi. Eccli.

Investiga illam (Sapientiam) & manifestabitur Tibi, & continens factus ne derelinquas eam &c. Ibidem.

Hinc in Sacris Litteris beati dicuntur, qui in lege Domini meditantur.

Beatus Vir, qui non abiit in Consilio impiorum, & in via Peccatorum non stetit, & in Cathedra pestilentie non sedit: sed in lege Domini voluntas ejus, & in lege ejus meditabitur die ac nocte. Psalm. 1.

Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini! Beati qui scrutantur testimonia ejus, in toto corde exquirunt eum. Psalm. 118.

Beatus homo qui audit me, & qui vigilat ad fores meas quotidie & observat ad postes ostii mei. Prov. 8.

Item a
SS. Pa-
tribus.

Juxta
quos.

Meditationem similiter commendant SS. PP. quorum Princeps Augustinus inter immundos reputat illos, qui verba sapientiæ, quæ audiunt, postea per meditationem seu considerationem non ruminant: „Immundum, inquit, illud „Animal in lege positum est, eo quod „non ruminet: non autem hoc ejus

„vitium, sed natura est. Sunt au-
 „tem homines, qui per hoc Animal sig-
 „nificantur, immundi, proprio vitio,
 „non natura: qui cum libenter au-
 „diant verba sapientiæ, postea de his
 „omnino non cogitant. Quod enim utile
 „audieris, velut ab intestino memo-
 „riæ, tanquam ad os cogitationis re-
 „cordandi dulcedine revocare, quid
 „est aliud, quam spiritaliter quodam
 „modo ruminare? Quod qui non fa-
 „ciunt, illorum animalium genere fi-
 „gurantur.” Lib. 6. cont. Faust. cap.
 7. Qui autem faciunt, hi per rumina-
 tionem seu legis divinæ consideratio-
 nem, munditiam cordis acquirunt.

Aperte Bernardus hunc effectum *Cor mun-*
 considerationi adscribit his verbis: ”*dat.*
 „Et primum quidem ipsum fontem su-
 „um, id est, mentem, de qua oritur,
 „purificat consideratio. Deinde regit
 „affectus, dirigit actus, corrigit ex-
 „cessus, componit mores, vitam ho-
 „nestat & ordinat, postremo divina-
 „rum pariter & humanarum rerum sci-
 „entiam confert... Hæc est quæ agen-
 „da præordinat, acta recogitat, ut
 „nihil in mente resideat aut incorre-
 „ctum, aut correctione egens.” Lib.
 1. de Confid. cap. 7.

En ut juxta Bernardum meditatio seu consideratio non solum *mentem purificet*, sed & *Divinarum pariter & humanarum rerum scientiam conferat.*

Adstipulante etiam ipsa ratione.

Quin & ipsa ratio docet ad munditiam cordis plerumque non venire nisi per meditationem. Siquidem ad munditiam cordis requiritur, ut affectus rectus sit, id est, ut verum bonum diligat, & verum malum aversetur: diligere autem verum bonum, & averfari verum malum non potest voluntas, nisi veras boni & mali ideas intellectus voluntati proponat: porro veras boni & mali ideas intellectus acquirere non solet, nisi per meditationem seu attentam cogitationem animi, veras & falsas boni malive ideas investigantis.

Ratio jam superiori paragrapho assignata est: Quia tres causæ sunt, eæque in hoc statu naturæ corruptæ validissimæ, concupiscentia interior, species exterior rerum creatarum, & mundus, quæ in hoc junctis quasi viribus conspirant, ut intellectus pravis ideis corrumpatur. Quibus causis nisi attenta opponatur meditatio, qua intellectus paulisper ad æternæ veritatis regulas conversus, verum bonum & verum malum investiget: indubie futurum est, ut ab illis in perversissimas rerum ideas abripiatur, nec

nec aliter de rebus judicet, quam vel
passiones concupiscentiæ, vel sensus
specie rerum exteriori delusi, vel Mun-
dus per verba & exempla sua de illis
judicandum esse persuadent.

Debet itaque Theologus lectioni me-
ditationem adjungere; si velit ani-
mum ad scientiam Theologicam præ-
parare.

§. IV.

*Tertia ad cordis munditiam Via est,
Oratio.*

Purgato a falsis ideis intellectu, sequi-
tur ut etiam a pravis affectibus
purgetur voluntas. Enim vero quid
prodest homini, si per meditationem,
quæ agenda sunt, videat; nisi orationis
auxilio & Dei gratia ad ea obtinenda
convalescat? Ait Author Scalæ Clau-
stralis apud Bernardum Cap. II.

Quomodo autem lectio & meditatio
ad Orationem ducant, idem declarat
exemplo Samaritanæ, cui dixit Chri-
stus: *Tu si scires donum Dei, & quis*
est, qui dicit Tibi, da mihi bibere;
forsitan petiisses ab eo aquam vivam.

„Hoc audito, inquit, quasi ex lectio-
„ne mulier instructa, meditata est in
„corde suo, bonum fore ac utile ha-
„bere

*Lectio
& Medi-
tationi co-
mes sit
oratio.*

*Lectio &
meditatio
ad Ora-
tionem du-
cunt.*

„bere hanc aquam. Accensa ergo ha-
 „bendi desiderio, convertit se ad ora-
 „tionem dicens: *Domine da mihi hanc*
 „*aquam, ut non sitiam amplius, ne-*
 „*que veniam huc haurire aquam.* Ec-
 „ce auditus Verbi Domini, & sequens
 „super eo meditatio, incitaverunt eam
 „ad orandum. Quomodo namque ef-
 „set sollicita ad postulandum, nisi prius
 „eam accendisset meditatio? Aut quid
 „ei præcedens meditatio contulisset,
 „nisi quæ appetenda monstrabat, se-
 „quens oratio impetrasset? Ad hoc ergo
 „ut fructuosa sit meditatio, oportet ut
 „sequatur orationis devotio.”

*Oratione
 acquiritur
 cordis
 mundities.*

Porro per orationem acquiritur cor-
 dis mundities, tum quod Oratio ipsa
 extinguat affectus inordinatos, quibus
 cor inficitur, producatque affectus or-
 dinatos, quibus purgatur, tum quod a
 Deo impetret gratiam, qua & remo-
 veantur ea quæ cor immundum effici-
 unt, & dentur ea quæ mundum red-
 dunt.

Cor immundum efficiunt, peccata
 concupiscentiæ, passionēs, & affectus
 inordinati: adversus hæc autem impe-
 tratur gratia per orationem.

Cor mundum facit recte ordinata cha-
 ritas, & quæ ex charitate fluunt virtu-
 tes: & rursus impetrat Oratio.

Quin

Quin adeo necessaria est ad acqui- *Sine ora-*
rendam cordis munditiem Oratio, ut *tione a Deo*
sine hac frustra te illam accepturum *non da-*
prælumas. *tur tam*
ingens do-

Si quidem donum Dei est cordis *num.*
mundities; & tale donum, quod non
nisi post multa alia Dei dona concedi-
tur, atque inter cætera non parum ex-
cellit: Jam vero statuit Deus dona sua,
& præcipue talia, non concedere nisi
orantibus; & quidem non nisi sic & tan-
tum orantibus, quomodo & quan-
tum pro ejusmodi donis orandum
est. Unde Sapiens: *Ut scivi, in-*
quit, quoniam aliter non possem esse
contineus, nisi Deus det, & hoc ip-
sum erat summa sapientia, scire cu-
jus esset hoc donum: adii Dominum,
& deprecatus sum illum, & dixi ex
totis præcordiis meis: Deus Patrum
meorum, & Domine misericordie...
Da mihi sedium Tuarum assistricem
sapientiam &c. Sap. 8. & 9.

Similiter David post peccatum ad
amissam cordis munditiem aspirat oran-
do: *Amplius lava me ab iniquitate*
mea, & a peccato meo munda me...
Asperges me bysopo, & mundabor,
lavabis me & super nivem dealbabor...
Cor mundum crea in me Deus, & spi-
ri-

ritum rectum innova in visceribus meis, &c. Psal. 50.

Denique quanto animi fervore tanta res petenda sit, Intellige ex Sapiente: *enim inquit sapientiam invocaveris, & inclinaveris cor tuum prudentiæ; si quæsieris eam quasi pecuniam, & sicut thesauros effoderis illam: tunc intelliges timorem Domini, & scientiam Dei invenies, quia Deus dat sapientiam, &c. Sap. 2.*

Jungat itaque lectioni & meditationi sedulam orationem Theologus, ut per illam ad munditiem cordis perveniat, & per hanc sapientiæ capax reddatur.

§. V.

*Quarta ad munditiem cordis via est
Mortificatio.*

*Ut lectio-
ni medita-
tio, &
meditatio-
ni oratio
ita oratio-
ni jungan-
da Morti-
ficatio cu-
piditatis.*

QUemadmodum nec lectio sine meditatione, nec meditatio sine oratione multum ad cordis munditiem profutura est; ita nec oratio multum proderit sine mortificatione. Quid enim proderit munditiem cordis orando desiderare, si interim contraria orationi agendo, iis rebus adhæreas, quibus cordis immunditia contrahitur?

Contrahitur autem cordis immunditia per cupiditatem: cupiditas autem
con-

Contrahitur autem cordis immunditia per cupiditatem: cupiditas autem contrahitur dupliciter: vel inordinate indulgendo sensibus externis; vel inordinate indulgendo facultatibus internis.

Et quidem quod attinet ad sensus externos; quot in nobis sunt sensus, totidem in nobis fenestras sunt, quibus in cor nostrum cupiditas ingrediatur.

Cupiditas intrat per sensus externos,

Doctrinam hanc non meis, sed S. Gregorii verbis explanare lubet: „Cum sit invisibilis anima, nequam corporearum rerum delectatione tangitur: nisi quod inhærens corpori quasi quædam egrediendi foramina, ejusdem corporis sensus habet. Visus quippe, auditus, gustus, odoratus, & tactus, quasi quædam viæ mentis sunt, quibus foras veniat, & ea quæ extra ejus sunt substantiam, concupiscat. Per hos etenim corporis sensus, quasi per fenestras quasdam, exteriora quæque anima respicit, respiciens concupiscit.

Teste S. Gregorio. Per quos anima foras egreditur.

Et quasi per fenestras respiciens

Deinde Doctrinam suam sententiis & exemplis confirmat: „Hinc etenim Jeremias ait: *ascendit mors per fenestras nostras.* Mors quippe per fenestras ascendit, & domum ingreditur, cum per sensus corporis concu-

Jerem. 9.

„ piscientia veniens, habitaculum intras
mentis. ”

*In delecta-
tionem pec-
cati rapi-
tur.*

2. Reg. 11.

Tum ubi ex Isaia ostendit, justos fo-
ras per fenestras illas trahente concu-
piscientia non rapi, subjungit: ” Quis-
„ quis vero per has corporis fenestras
„ incaute exterius respicit, plerumque
„ in delectationem peccati etiam nolens
„ rapitur, atque obligatus desideriis in-
„ cipit velle, quod noluit. Præcep-
„ quippe anima, dum ante non pro-
„ videt ne incaute videat quod con-
„ cupiscat; cæca post incipit desidera-
„ re quod vidit. Unde & Prophetæ
„ mens, quæ sublevata sæpe mysteriis
„ internis intererat, quia alienam Con-
„ jugem incaute vidit, obtenebrata post-
„ modum illicite sibimet conjunxit :
„ Sanctus autem Vir, qui acceptis cor-
„ poris sensibus, velut subjectis Migi-
„ stris æquissimus Judex præest, cul-
„ pas conspicit antequam veniant, &
„ velut insidianti morti fenestras cor-
„ poris claudit, dicens : *Pepigi fædus*
„ *cum oculis meis, ut ne cogitarem*
„ *quidem de Virgine.* Ut enim cogi-
„ tationes cordis caste servare potuisset,
„ fœdus cum oculis pepigit ne prius
„ incaute aspiceret, quod postmodum
„ invitus amaret, .. Neque enim Eva lig-
„ num vetitum contigisset, nisi hoc
„ prius

„ prius incaute conspiceret. Scriptum
 „ quippe est: *Vidit mulier quod bonum*
 „ *esset lignum ad vescendum, & pul-*
 „ *chrum oculis, aspectuque delecta-*
 „ *bile; & tulit de fructu illius, &*
 „ *comedit.*

„ Hinc ergo pensandum est, quanto
 „ debeamus moderamine erga illicita
 „ vilum restringere, nos qui mortaliter
 „ vivimus, si & mater viventium per
 „ oculos ad mortem venit. Hinc eti-
 „ am sub Iudææ voce, quæ exteriora
 „ videndo concupiscens bona interiora
 „ perdiderat, Propheta dicit: *Oculus*
 „ *meus deprædatus est animam meam.*”

Ex quibus demum S. Gregorius ap-
 posite ad scopum nostrum ita concludit:
 „ Unde nobis ad custodiendam cordis
 „ munditiam, exteriorum quoque sen-
 „ suum disciplina servanda est.”

Et ne quis crederet se propter virtu-
 tum suarum excellentiam a lege ista pos-
 se eximi, adjungit: ” Nam quantalibet
 „ virtute mens polleat, quantalibet gra-
 „ vitate vigeat; carnales tamen sensus
 „ puerile quiddam exterius perstrepunt,
 „ & nisi interioris gravitatis pondere,
 „ & quasi juvenili quodam vigore refræ-
 „ nentur, ad fluxa & levia mentem ener-
 „ vam trahunt.” Hæc Gregorius lib. 21.
 „ Moral. c. 2,

Unde ad

custodien-

dam cor-

dis mundi-

tiam, exte-

riorum

sensuum

disciplina

servanda

est,

Quanta-

cumque

quis pol-

leat vir-

tute.

Ex his luculente constat, opus esse mortificatione sensuum exteriorum, ne per illos cupiditas, ac proinde immunditia, in cor nostrum irrepat.

*Mortifica-
tioni sensu-
um jun-
genda
mortifica-
tio interi-
or phan-
tasie.*

Sed quoniam non solum periculum est a sensibus externis; verum etiam a facultatibus internis: idcirco & in his mortificatione opus est. Atque impri- mis compescenda est phantasia a noxiis imaginationibus. Nihil enim proderit sensus externos, v. g. visum, ab obje- ctis visu delectabilibus continere, nisi & contineatur phantasia, ne ejusmodi sibi objecta imaginetur: nam quæcum- que objecta phantasie repræsentare pos- sunt sensus externi, ea etiam per seip- sam sibi repræsentare potest phantasia: Ideoque sicut ab objectis externis re- frænandi sunt sensus; ita ab imaginatio- ne illorum objectorum refrænanda est interior phantasia.

Intellectus

Similiter vigilandum est circa intelle- ctum, ne quibusvis passim cogitatio- nibus, superbis, vanis, curiosis, ava- ris, aut pejoribus indulgeat.

&

Appetitus.

Maxime vero in appetitu refrænanda est rerum terrenarum cupiditas quæ triplex est, concupiscentia carnis, con- cupiscentia oculorum, & superbia vi- tæ: Item quæ ex his assidue pullulant
pas.

passiones & affectiones inordinatæ, invidiæ, iræ, vindictæ, acediæ, &c.

Cæterum dum abstinetur ab his, ad quæ inclinat cupiditas; tum simul exercenda sunt ea, quæ cupiditati contraria sunt, ut excitetur charitas: neque enim perfecta est mortificatio, quæ duabus hisce partibus non constet, *expurgatione, & exercitio virtutum.* *Mortificatio duabus partibus constet, Vitiis expurgatione & exercitio virtutum.* Sed de his fusius postea.

In illis igitur exerceat se Theologus, qui ad veram cordis munditiam atque ad sapientiam contendit.

§. VI.

Expurgatio cordis initio cursus Theologici apte inchoatur ab exercitiis spiritualibus. Ubi pauca de confessione generali.

Oportune initio cursus Theologici per dies aliquot seceditur ad exercitia spiritualia, ut per ea animus ab ideis & affectibus terrenis purgari incipiat, atque ad veram sapientiam disponi. *Oportune initio cursus Theologici instituuntur exercitia spiritualia.*

In secessu isto animus occupandus est quatuor illis exercitiis, de quibus mox actum est, Lectione, Meditatione, Oratione, & Mortificatione. *In his animus occupandus.*

3. *Lectio-
ne.*

*Quorum
librorum?*

Lectio præcipua sit Novi Testamen-
ti, & paucorum aliorum, ex quibus
doctrina & spiritus Christi hauriatur;
cavenda autem lectio eorum qui pieta-
tem docent doctrinæ & spiritui Chri-
sti parum conformem.

Inter hos sunt, qui sine magno detri-
mento concupiscentiæ, sine mortifica-
tione, sine abnegatione sui, per nescio
quas folius intellectus speculationes, ad
summum pietatis & perfectionis apicem
velint homines, brevi admodum tempo-
ris & laboris compendio adducere;
quos adeo certum est falli & fallere,
quam certum est non falli nec fallere
Christum, qui pro fundamento veræ &
Christianæ pietatis posuit has & similes
regulas: *Qui vult venire post me,
abneget semetipsum, & tollat cru-
cem suam, & sequatur me. Qui
non renunciat omnibus, quæ possidet,
non potest meus esse discipulus, &c.*

*Qua mo-
deratione?*

Lectio vero sic moderanda est, ut
neque desit meditandi materia, neque
abundet: sunt enim qui in utramque
partem excedunt.

Alii multa lectione mentem replent;
sed nunquam ea, vel non nisi raptim
meditando, considerant; unde fit ut nul-
lum, vel certe exiguum ex iis fructum
reportent. Hi sunt instar eorum, qui

ven-

ventrem suum immoderate cibis infarciunt, quibus digerendis quoniam nec tempus, nec stomachus sufficit, magis ex illis debilitantur, quam nutriuntur.

Alii lectionem parcius adhibent, quam æquum sit: qui propterea vel in propriis suis cogitationibus parum solidis evanescunt, vel absque cogitationibus mente jejuni elanguent: quemadmodum is, qui cibos capere negligit, vel ineptos ad nutritionem humores consumit, vel deficiente nutrimento languescit.

Alii denique sunt, qui lectione utuntur, quatenus ea necessaria est, vel sufficit ad nutrimentum meditationi suppeditandum: & hi dum ea quæ legunt, per meditationem digerunt (quemadmodum qui cibis moderate utitur) spiritualiter nutriuntur.

ut meditationi materiam subministret.

Porro ut lectio Meditationi, ita Meditatio Orationi materiam subministrat: hinc meditationi eo moderamine inhærendum est, ut accendendæ orationi subserviat, non sicut noceat. Nam quoniam & pulchrum & jucundum est multa scire & subtilia investigare; periculum est nonnunquam, ne dum veritati curiosius investigandæ plus æquo inhæretur, non tam per meditationem juvetur Oratio, quam impediatur. Contra

2. Meditatione:

Quæ orationem accendat non impediat.

tra vero, quia molestum est; contraria cupiditati desideria in se orando excitare, eaque petere, quæ averſamur; fit etiam non raro, ut animus ab oratione plus æquo abhorreat, malitque sterili, quæ cupiditati nihil obſit, meditatione se occupare, quam adverſante concupiſcentiis ſuis oratione se exercere.

*3. Oratio-
nis.*

Hinc certa tempora per diem Orationi deſtinanda ſunt, quibus & bona, quæ legendo & meditando cognovimus, poſtulemus, mala vero deprecemur: quamquam neque lectio, neque Meditatio umquam, ut fructuosa ſit, a pio affectu debeat ſejungi.

*4. Morti-
ficatione.*

Denique quod ad mortificationem at-
tinet, ea imprimis commode tempore ſeceſſus ſpiritualis exerceri poteſt circa ſenſus externos; cum illic objecta, quæ ſenſus delectent, vix adſint; circa interna vero tanto illuc commodius exercetur, quanto animus, a tumultu mundano remotus, aptior eſt tum ad interna cognoscenda, tum ad ea, ubi cognita fuerint, juxta veritatis & Evangelii regulas mortificanda & reſormanda.

*In exerci-
tiis illis,
an, & a
quibus in-*

Supereſt ut pauca addam de expur-
gatione cordis per confeſſionem gene-
ralem, quæ (dum expedit) opportu-
ne

ne tempore exercitiorum spiritualium ^{stituenda}
 ab initio curus Theologici instituitur, ^{generalis}
 An vero illam instituere expediat, sic ^{confessio?}
 accipe.

Si quis nunquam confessionem generalem fecerit: omnino suadendum est, ut tunc instituat, cum Theologiæ studium orditur.

Si aliquando fecerit, sed vitam nihilo magis emendaverit: idem illi suadendum.

Si fecerit, vitamque emendaverit; sed post emendatam vitam relapsus fuerit: suadendum, ut vitam quidem a relapsu peractam confiteatur generaliter; priorem autem, si voluerit, compendio saltem, ob oculos ponat.

Si denique post peractam confessionem numquam in crimen lapsus sit, sed in virtute constanter progressus fecerit: confessione quidem generalis opus non est; tamen si ad novum Directorem transeat, cui vita præcedens ignota sit, erit plerumque utile, decursum vitæ præteritæ breviter illi subijcere.

Postremo unum hoc monere visum ^{Qui cum}
 est eos, qui cum criminibus exercitia ^{criminibus}
 ingressi sunt; ne mox post octo vel decem ^{exercitia}
 dierum secessum, etsi a novis criminibus ^{ingressi}
 abstinerint, credant se satis ^{sunt non}

*continuo
post octo
decemve
dies satis
probatos
se credant
ut absol-
vantur.*

probatos ut absolutionem accipiant. Quid enim mirum, si peccator, tali loco, ubi absunt peccandi occasiones; tali tempore, cum primum se ad studium Theologicum & statum Ecclesiasticum disponit; talibus circumstantiis, in quibus non nisi pia audit, legit, meditatur, totumque se confessione generali peragenda occupat; dum sperat fore ut absolutione donetur, si se continuerit; dum metuit, ne illa frustretur, si lapsus fuerit: quid inquam, mirum, si in hisce & similibus circumstantiis se ad octo vel decem dies, non tam amore Dei, quam sui, a criminibus compescat, mox iterum peccaturus, dum sibi restituetur?

§. VII.

Expurgatio cordis in exercitiis spiritualibus inchoata, per totum deinceps cursum Theologicum, ipsamque adeo vitam continuanda est.

Expurgatio cordis sensim acquiritur

TAle Dei donum est cordis munditia, ut non tota simul, neque parvo aut brevi labore comparetur: sed quanto quis studiosius & diutius Lectioni, Meditationi, Orationi, & Mortificationi incubuerit, tanto illam sensim consequetur perfectius.

Hinc

Hinc nemo existimet, octo dierum secessu & exercitiis spiritualibus satis se in illa provectum, ut liceat deinceps a studio mundandi cordis vacare: sed istud sibi certo persuasum habeat, emundationem cordis, quæ in exercitiis illis cœpta est, initium esse debere emundationis, quæ per totum deinceps cursum Theologicum, ipsamque adeo vitam continuanda & perficienda est.

Et per totam vitam continuanda:

Etenim si Theologus debeat semper in scientia Theologica & sapientia proficere; major autem in scientia & sapientia profectus majorem etiam cordis munditiam desideret: sequitur profecto, nunquam posse Theologum a studio mundandi cordis cessare, si velit, ut debet, in vera sapientia semper proficere.

Præcipue a Theologo.

Et quidni deberet semper mundando cordi studere Theologus, cum id a quovis etiam Christiano requirat Augustinus? ” Tota, inquit, opera nostra, ” Fratres, in hac vita est, sanare oculum cordis, unde videatur Deus. Ad hoc sacrosancta mysteria celebrantur, ad hoc sermo Dei prædicatur, ad hoc exhortationes Ecclesiæ morales, id est, pertinentes ad corrigendos mores, ad emendandas carnales concupiscentias, ad renuntiandum non vo-

1. Ob rationem omnibus communem.

„ce tantum, sed mutata vita, huic sæ-
 „culo; ad hoc agunt, quidquid agunt
 „Divinæ sanctæque Litteræ, ut pur-
 „getur illud interius ab ea re, quæ nos
 „impedit ab aspectu Dei.” Serm. 18.
 de verb. Domini. Etenim si ad hoc
 unum tendere semper debeat homo, ut
 Deum magis magisque in hac vita ag-
 noscat, ac tandem facie ad faciem in
 altera aspiciat: debet certe etiam ad
 oculum cordis mundandum semper la-
 borare, cum Deus nisi oculo cordis
 mundato cognosci ac videri non pos-
 sit: *Beati mundo corde, quoniam ip-
 si Deum videbunt.*

2. *Ob tres
 rationes
 speciales.*

Sed præter hanc rationem, quæ ad
 omnes pertinet, sunt & aliæ speciales,
 quæ specialem emundationem cordis re-
 quirant a Theologo.

Atque imprimis, quod debeat Theo-
 logus præ cæteris Deum, seipsum, &
 Christum cognoscere, majoremque si-
 bi Divinarum rerum sapientiam compa-
 rare: quod fine majori præ cæteris
 munditia cordis non assequetur.

Deinde, quod debeat cæteris in om-
 ni virtutum genere præcellere.

Denique, quod per ipsum debeant
 cæteri mundari.

*Emunda-
 tio cordis,*

Porro quibus viis emundatio cordis
 inchoatur, iis etiam promovetur &
 per-

perficitur. Quare Theologus, exercitiis spiritualibus initio cursus Theologici peractis, id sibi proponere debet; quemadmodum jam octo vel decem dies in lectione, meditatione, oratione, ac mortificatione, remotus ab omni tumultu confecit; ita reliquum deinceps cursum studii Theologici iisdem exercitiis dedicandum: non quidem ea assiduitate, qua in exercitiorum loco id præstitit, sed ita tamen ut verum sit, quod cursum suum Theologicum iis potissimum impendat. Sicut enim Tiro, qui serio se vellet arti mechanicæ applicare, & in ea magisterium adipisci, stulte cogitaret, si per octo vel decem dies laborem expertus, deinceps licitum sibi crederet, a labore, quo artem disceret, cessare, otioque se vel alteri labori addicere: ita multo stultius cogitaret Theologus, qui vellet ad cordis munditiam atque ad scientiam Theologicam pervenire; si absolutis dierum aliquot exercitiis, putaret sibi fas esse, spiritualia deinceps exercitia, quibus munditia cordis acquiritur, intermittere, & otio se aliisve negotiis applicare. Præsertim cum inter scientiam artis mechanicæ & scientiam Theologicam hoc etiam intersit; quod illa possit annorum aliquot spatio satis per-

quibus
admini-
culis cœp-
ta est, iis
promoven-
da & per-
ficienda.

per-

perfecte acquiri ; hæc vero ne totius quidem vitæ spatio perficienda sit.

Itaque sicut continua in labore mechanico exercitatio via est , qua ad magisterium in arte pertingit mechanicus ; ita continua exercitatio in lectione , meditatione , oratione , ac mortificatione , via est , qua ad cordis munditiam atque ad veram sapientiam perveniat lenlim Theologus.

C A P U T IV.

De Directore a Theologis assumendo.

§. I.

Quam necessarius sit Theologo excellens Director. Primus dos in illo requisita, ut doctus sit.

Bonus Director imprimis necessarius Theologo.

SI omnes , qui viam salutis ingredi cupiunt , merito admoneatur pius Avicula , ut viæ illius ducem eligant , ex mille unum ; & S. Salesius , unum ex decem millibus ; quoniam pauciores sunt , quam dici possit , qui tanto oneri sunt pares ; multo profecto magis admonendi sunt , qui studium Theologiæ itatumque Ecclesiasticum meditantur,

sus, ut selectum sibi e millibus Directo-
rem sedulo quærant, & precibus a Deo
ardenter postulent; quoniam inter pau-
cos illos, qui dirigendis animabus pa-
res sunt, pauciores sunt quam credi pos-
sit, qui pares sint dirigendis Ecclesiasti-
cis. Nam ut debet Ecclesiasticus, sci-
entia, pietate, & zelo excellere supra
Laicos; ita debet Director Ecclesiasti-
corum excellere supra Directores vul-
gares. Quippe sicut is qui pueris re-
gendis aptus est, non mox idoneus
est qui regat Viros; ita ille qui sufficit
ad dirigendum plebem, non continuo
sufficit ad dirigendos eos a quibus plebs
ipsa dirigenda est.

*Director
Ecclesia-
sticorum
excellere
debet su-
pra vul-
gares.*

Videtur Deus plerumque servare in
ordine gratiæ, quod instituit in ordi-
ne naturæ: ut quemadmodum effectus
naturales, qui perfectiores sunt, non
nisi a causis perfectioribus existunt; ita
non nisi a Directoribus, qui perfectio-
res sunt, ad perfectiora evehamur.

Speciales quædam & eximie virtu-
tes necessariae sunt Viris Ecclesiasticis,
ardens erga Deum & proximum chari-
tas, humilitas & mansuetudo summa,
fortitudo & patientia invicta, tem-
perantia & castitas integerrima, &c.
quas profecto non facile consequeris,
nisi per Directorem, in quo virtutes

Cur &

vir-

istæ excellunt : Sicut enim causa naturalis debet eminenter continere effectum, quem producit ; ita Director debet in gradu quodam eminenti continere Virtutes, quas vult in aliis excitare.

Porro ut facilius discernat Theologus, qualem sibi Directorem quærere ac eligere debeat ; paucas ipsius dotes perstringemus.

*Director
Theologo-
rum do-
ctus sit.*

Atque imprimis doctum esse oportere animarum directorem, ac præcipue Theologorum, nemo est qui ambigat : sed quæ illi doctrina maxime necessaria sit, pauci forte attendunt.

Sunt qui docti vocantur a scientia rerum Scholasticarum, & subtilium ; quæ quæstionem præstant magis quam ædificationem.

Sunt qui doctrinæ nomen sibi comparant ex scientia juris positivi.

Alii in historia & disciplina Ecclesiastica versati sunt.

Alii textum Scripturæ Sacræ, ejusque interpretationes apprime norunt.

Alii denique ob aliarum rerum scientiam celebrantur.

*Scientia
Sancto-
rum,*

Verum tam multiplex scientia, etsi uni tota simul contigisset, non tamen sufficit ad animas dirigendas, nisi accesserit *scientia Sanctorum,*

Sei-

Scientiam Sanctorum voco, qua ita scitur veritas, ut etiam diligatur, & secundum veritatem vivatur.

Hanc solam scientiam, scientiæ & sapientiæ nomine dignantur Sacræ Litteræ; & quotquot illam non habent, insipientes vocantur. Quid, quod phrasi Joannis Apostoli ne Deum quidem nosse dicantur, qui mandata ejus non servant? *Qui dicit se nosse eum, & mandata ejus non custodit, mendax est & in hoc veritas non est.* 1. Joan. 2. Sed de hoc latius postea.

Et aliæ quidem illæ scientiæ in solo intellectu & lingua hærent: hæc ad ipsos cordis affectus penetrat, & in opera se exerit.

Quid hanc inter & alias scientias interfit,

Illæ valent ad disputandum, ad ostendendum, ad vulgi admirationem concitandam: hæc ad convertendum animas. *Lex Domini immaculata, convertens animas, testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis, &c.*

Illæ valent, vel ad quæstiones aliquas subtiliores, vel ad casus aliquos rariores, præcipue in foro externo, solvendum: hæc autem ad dandam scientiam salutis plebi Christianæ, ad illuminandum eos, qui in tenebris & in umbra mortis sedent, ad dirigendos pedes eorum in viam pacis; docens non subti-

lia, sed utilia; non quid in foro externo, casu aliquo rariore, sed quid in interno quotidie agendum sit, & quomodo in via mandatorum Dei assidue ambulandum.

*Quomodo
acquira-
tur?*

Postremo aliæ omnes scientiæ solo ingenio, si studium & labor accesserit, acquiruntur: hæc non acquiritur nisi ad studium & laborem accesserit assidua oratio & mortificatio, quibus cor ab affectibus perversis, & vita ab actibus pravis purgetur.

*Uter Director præ-
ferendus:
an qui ha-
bet scien-
tiam San-
ctorum si-
ne aliis;
an qui ha-
bet scien-
tias alias,
sine scien-
tia San-
ctorum?*

Itaque satis non sit Theologo eligere directorem, qui in Scholasticis questionibus, in jure positivo, in historia & disciplina Ecclesiastica, in sacrarum Litterarum interpretatione steriliter versatus sit; sed talem quærat, qui scientiam Sanctorum longa orandi & sanctæ vivendi consuetudine sibi compararit. Et siquidem talis inveniri possit, qui aliis illis scientiis scientiam Sanctorum adjunxerit; is absque dubio cæteris præferendus est: sin inveniri non possit; tum potius eligendus est is, qui habet scientiam Sanctorum, & mediocriter tantum versatus est in aliis; quam qui in aliis versatissimus est, & nihil vel modicum habet de scientia Sanctorum.

Directori, qui scientia hac instructus est, recte applicueris ea, quæ de Jacob Patriarcha dicit Sapiens: *Iustum deduxit Dominus per vias rectas, & ostendit illi regnum Dei, & dedit illi scientiam sanctorum: honestavit illam in laboribus, & complevit labores illius.* Sap. 10.

Contraria omnia conveniunt Directoribus, qui scientia illa destituti sunt.

§. II.

Secunda dos requisita in eo, qui Theologos dirigit: Ut spiritualis sit, & omni virtute instructus.

Virtutes, quæ requiruntur in quovis animarum Rectore, adeoque multo magis in Rectore Theologorum, malim ex S. Gregorio describere, quam videri ex meo sensu depromere: nam tot ac tantæ sunt, ut vix crederet quis eas requiri, nisi Sanctus illas requiri affirmaret. Non tamen omnes recensabo, ne longior sim, sed aliquas tantum indicabo, & quidem compendiose, ut ex iis conjiciat Theologus, qualis sibi Director quærendus sit.

Virtutes in animarum Rectore requisitæ a B. Gregorio.

” Ille igitur, inquit Gregorius, mor-
dis omnibus debet ad exemplum be-
ne vivendi pertrahi. ”

1. Qui cunctis carnis passionibus moriens jam spiritualiter vivit.

2. ” Qui prospera mundi postponit,
qui nulla adversa pertimescit, qui so-
la interna desiderat....

3. ” Qui nulla illicita perpetrat, sed
perpetrata ab aliis ut propria deplo-
rat.... sicque in bonis proximi, sicut
in propriis profectibus lætatur.

4. ” Qui ita se imitabilem cæteris in
cunctis, quæ agit, insinuat, ut inter
eos non habeat quod saltem de trans-
actis mens erubescat.

5. ” Qui orationis usu & experi-
mento jam didicit, quod obtinere a
Domino, quæ poposcerit, possit.

Hæc Gregorius p. 1. Past. c. 10.
Prosequitur vero cap. 11. ubi enu-
merat vitia, propter quæ ad regimen
Animarum venire non liceat, quæ vi-
de ibidem.

Et rursus parte 2. c. 1. qualem se
Animarum Rector exhibere debeat,
docet his verbis: ” Tantum debet actio-
nem populi actio transcendere Præ-
sulis, quantum distare solet a grege
vita Pastoris.... Sic ergo necesse
est

1. " Cogitatione Mundus.
2. " Actione præcipuus.
3. " Discretus in silentio.
4. " Utilis in verbo.
5. " Singulis compaffione proxi-
mus.
6. " Præ cunctis contemplatione fuf-
fufpenfus.
7. " Bene agentibus per humilitatem
focius.
8. " Contra delinquentium vitia per
zelum iuftitiæ erectus.
9. " Interiorum curam in exterio-
rum occupatione non minuens.
10. " Exteriorum providentiam in
internorum follicitudine non relin-
quens."

Quæ breviter a B. Gregorio p. 2.
c. 1. perſtricta, vide latius ab eodem
explicata ibidem cap. 2. & ſeqq. No-
bis ſufficiat hæc indicaffe, ut ad ta-
lem Directorem quærendum excitentur
Theologi.

§. III.

Tertia & quarta dos requisita in eo, qui Theologos dirigit: 3. Ut sit a Deo ad directionem Theologorum vocatus. 4. Ut ipsos Theologos, an vocati sint, caute discernat.

Tertia dos requisita in Directore Theologorum, ut sit ad illorum directionem vocatus.

Tria illius vocationis indicia.

NULLA scientia, nulla virtus in Rectore animarum sufficit; si desit legitima vocatio: hæc enim sola si desit, deerit etiam fere gratia, sine qua regimen animarum cum fructu obiri non potest.

Tria sunt potissimum vocationis illius indicia.

Primum est, si quis regimen animarum non susceperit, nisi postquam se per vitiorum omnium mortificationem & virtutum studium ad illud præpararit.

Secundum, si ad regimen animarum venerit, non ambitione, non avaritia, non amore carnalis commodi, aut alia cupiditate impulsus; sed, postulante S. Matre Ecclesia, quodammodo invitatus & coactus: nam illud tenendum cum Gregorio, ut virtutibus polens coactus ad regimen veniat; virtuti-

tibus vacuus, nec coactus accedat.

Past. p. 1. c. 9.

Tertium, si ipsum experimentum, seu fructus quem in regimine animarum facit, testetur ac probet, eum legitime ad id munus vocatum fuisse: Quemadmodum enim solet Deus iis, quos non vocat, gratiam denegare ad fructum faciendum necessariam; ita iis, quos vocat, solet eam largiri. *Fidelis est, qui vocavit vos, qui & faciet.* 1. Thess. 5.

Porro fructus, ex quo colligas, an vocatus quis sit ad dirigendos Theologos, is est: si Theologi, quos dirigit, præ cæteris, diligentia, pietate, & moribus excellant: si otium, si otiosa consortia, si compotationes, & similia averfentur: si zelum singularem ostendant pro veritate, pro pietate, ac disciplina tuenda, &c.

Fructus, quos producit is, qui vocatus est.

Sin illi passim, quos dirigit, nihil prope differant a vulgo; si otio, consortiis, & compotationibus dediti sint; si vel zelum ipsi non habent, vel etiam bono aliorum zelo obsistant: magnopere metuendum est, ne non legitime vocatus sit Director, a quo non alij fructus existunt.

Inter cæteros vero fructus, qui à Directore Theologorum emanare debent, is est præcipue conspicuus; si passim operarii, quos in Vineam Domini emittit, strenui & zelosi sint; si Pastores, si Vice-Pastores, si Confessarii, quos dirigendo formavit, cum magno Animarum lucro laborent. Unde & hoc signum certissimum est, ex quo eum colligas ad dirigendos Theologos vocari.

Econtra conjicies eum vocatum non esse; si non nisi vulgares, languidos, & nullo zelo insignes Ecclesiæ Ministros suppeditet.

*Quarta
dos, ut vo-
catus a
non voca-
tis sollici-
te discer-
nat.*

Sed quartam, quæ in Directore Theologorum requisita est, dotem expendamus. Ea est, ut vocatos a non vocatis sollicite discernat.

Certum est, potestatem mittendi & vocandi ad Ecclesiastica munia a Christo datam esse Apostolis, & in his concessam Episcopis, quos Spiritus S. posuit regere Ecclesiam Dei. Sed hanc potestatem ut rite exercent Episcopi, debent, quantum humana fragilitas nosse finit, in signa vocationis inquirere: ut his cognitis, non alios mittant, aut vocent, quam quos a Deo jam missos & vocatos esse confidant.

Hinc

Hinc olim Clerus, & qui ad Clerum disponebantur, sub oculis & directione Episcopi degebant: ut pietate & moribus singulorum perspectis, eos feligeret, in quibus divinæ vocationis signa elucescerent.

Hodie cum desit Clerus degere sub oculis & directione Episcopi; pars ista sollicitudinis Episcopalis, quæ ad conscientiæ directionem pertinet, Confessariis fere relinquitur: qui proinde, tamquam fideles Episcoporum coadjutores, tenentur eorum, quos dirigunt, vocationem diligenter examinare, & in foro interno vocatos a non vocatis discernere.

Quod si ita sit, plurimum certe interest, quis a Theologo Director eligatur. Etenim si quis indiscriminatim omnes passim, dummodo ambient, ad beneficia, ad Sacros Ordines, ad regimen animarum, mature immature dimittat, gaudeatque se posse quam plurimos, ut ipse quidem existimat, promovere; non tuto profecto ejusmodi Directori judicium de vocatione sua credet Theologus.

Verum si quis multo prius tempore suos in omni virtutum genere exerceat, quam ad Sacros Ordines, vel

regimen Animarum eos mittat ; si vocationis signa diligenter exploret : si magnam de vocationis necessitate, de statu Ecclesiastico , de Animarum cura , ideam & ipse habeat , & aliis ingeneret : merito confidas , virum istum a Deo positum esse , ut vices Episcopi hac in parte suppleat, & de vocatione tua rite judicet.





PARS SECUNDA

DE

RATIONE

STUDII THEOLOGICI.

EXpurgato jam utcumque animo, atque ad excipiendam veram sapientiam comparato; simulque electo Directore, cujus ductu secure cursus Theologicus suscipiatur: sequitur, ut ad ipsum Theologiae studium progrediamur, rationemque ac methodum, quam in eo tenere debeat Theologus, ostendamus.

Et primum quidem de studio Theologico & fontibus, unde Doctrina Sacra haurienda est, pauca dicam: Deinde vero ipsos libros, quorum lectioni incumbendum est, designabo.

Quo-

Hujus in- Quoniam tamen hujus instituti præ-
stituti præ- cipue est, eos instruere, qui ad Sa-
cipue est, cros Ordines atque ad animarum di-
Theologos rectionem per studium Theologicum
instruere disponuntur: nolo in vastissimos to-
circa ea tius doctrinæ Theologicæ campos ex-
quæ ad currere, sed ea potissimum feligam,
doctrinam quæ conferant ad assequendam doctri-
moralem nam moralem, quæ præ cæteris sci-
pertinent. entia Theologicæ partibus necessaria
 est iis, qui sacris Ordinibus insigniti
 sunt, vel ad curam animarum vocati.

Hanc porro cum nemo ambigat in
 Sacris Litteris imprimis contineri, de
 studio Scripturæ primum disseram; &
 quibus gradibus possit illius adminiculo
 ad summam sapientiam præveniri, ex
 S. Augustino docebo.

CAPUT PRIMUM.

De Studio S. Scripturæ.

§. I.

Primus ac præcipuus fons, unde do-
ctrina Theologica haurienda est,
sunt Sacræ Litteræ.

IN hanc veritatem omnes consentiunt:
 Nec vero dissentire potest, qui præ-
 clara de Sacris Litteris SS. Patrum elo-
 gia expendit.

Col-

Colligit hæc Contensonius tom. 3. dissert. præambula cap. 1. & 2. in Reflexionibus: e quo hæc pauca decerpere non est quod me vel pigeat, vel pudeat.

” Evangelium, inquit, reverenter & *Encomia*
 „ assidue lectitatum, uberrima est cu *Evangelii*
 „ randarum animarum *officina*, e qua *ex Con-*
 „ medelam quisque suo morbo accom- *tensonio.*
 „ modatam potest feligere: *Est officina.*

„ *Apotheca* est instructissima, omni- *Apotheca.*
 „ bus & singulis arma, pharmaca, &
 „ spiritualia instrumenta suppeditans.

” *Thesaurus* est inexhaustus, unde *Thesau-*
 „ Martyres constantiam, Doctores sa- *rus.*
 „ pientiae lumen, nutantes fidei firmi-
 „ tatem, tepidi diligentiam & fervorem,
 „ omnes in prosperis modestiam, in ad-
 „ versis patientiam hauriunt.

” *Compendium* est, & totius Philoso- *Compen-*
 „ phiae Christianae Breviarium: *dium,*

” Cujus *Author*, Unigenitus qui est *Ejus Au-*
 „ in sinu Patris: *thor.*

” Cujus *Materia*, lex immaculata, *Materia.*
 „ convertens animas:

” Cujus *Finis*, beatitudo æterna: *Finis &*
 „ *Speculum* est, nemini blandiens, *speculum.*

” nullum seducens, in quo se quisque
 „ talem reperiet, qualis fuerit; ibi fœ-
 „ da, ibi pulchra nostra cognoscimus;
 „ ibi sentimus quantum proficimus, ibi

” a profectu quam longe distamus ; cu-
 ” jus assiduus intuitus mentem irradiat ,
 ” cor purificat , timorem gehennæ in-
 ” cutit , ad gaudia superna cor instigat
 ” contemplantis.

In Scrip- ” *Quidquid homo extra didicerit ,*
turis in- ” *ait August. si noxium est , ibi damna-*
veniuntur ” *tur ; si utile est , ibi invenitur :*
quæ nus- ” *Et cum ibi quisque invenerit omnia ,*
quam ali- ” *quæ utiliter alibi didicit , multo ab-*
bi ; Et quæ ” *undantius ibi inveniet ea , quæ nus-*
nusquam ” *quam omnino alibi , sed in illarum*
alibi , illic ” *tantummodo Scripturarum mirabili*
inveniun- ” *humilitate discuntur. Lib. 2. de doct.*
tur abun- ” *Christ.*
tius.

Alice S.
Scriptu-
ræ laudes
conglo-
bantur.

Plura accipe ex eodem Contenso-
 nio : ” In Scripturis virtutum omnium
 ” documenta traduntur. Morborum
 ” omnium spiritualia remedia apponun-
 ” tur , offerturque omnibus mensa illa
 ” spiritualis in conspectu omnium para-
 ” ta , in qua pro mente cibum doctri-
 ” næ , pro peccatorum venenis antido-
 ” tum , pro necessitatibus auxilium ,
 ” pro adversis tutamen , pro laboribus
 ” levamen , pro periculis securitatem
 ” invenimus. *In ea , inquit Ambros. in*
 ” *psalm. 18. invenit unusquisque , quo*
 ” *aut vulnera sua curet , aut merita*
 ” *confirmet. In Scriptura exhibentur*
 ” *fercula , delitiosa ad saporem , solida*
 ad

” ad nutrimentum, efficacia ad medici-
 ” nam, inquit Doctor mellifluus serm.
 ” 67. in Cant.

” Ex ea veluti armamentario munitissi- *Arma ad-*
 ” mo educuntur arma, ut in continuo *versus ho-*
 ” carnis, Mundi, dæmonisque confi- *stem mini-*
 ” Etu nequissimorum hostium impetus *strat.*
 ” & insidias eludamus, exemplo Ducis
 ” nostri Christi, qui triplicem Satanæ
 ” tentationem tribus e sacra pagina te-
 ” stimoniis veluti jaculis compressit, ut
 ” discamus quod nulla nos poterit sua-
 ” fio ad malum pertrahere, si consul-
 ” tis Scripturarum oraculis, ejusque in-
 ” structi munimentis, in aciem descen-
 ” damus.

” Per illas illustratur intellectus, lu- *Intelle-*
 ” cerna enim pedibus nostris verbum *ctum illu-*
 ” tuum, & lumen semitis nostris: pur- *strat Affe-*
 ” gatur affectus, dum fordes detegun- *ctum pur-*
 ” tur & curantur: nam teste August. *gat.*
 ” serm. 6. de Verb. Dom. *Divina Scri-*
 ” ptura speculum est, quod te falso ni-
 ” tore non fallit.

” Cui subscribit his verbis magnus
 ” Leo serm. 11. de Quadrag. *Artifex*
 ” misericordia Dei splendidissimum in
 ” mandatis suis condidit speculum, in
 ” quo homo suæ mentis faciem inspice-
 ” re, & quam conformis imaginæ
 ” Dei, aut quam dissimilis esset, ag-
 ” nosceret.

Hæc

*Scriptura
S. quo ma-
gis teritur
eo magis
latens in
illis The-
saurus in-
venitur.*

” Hæc sunt ex infinitis pauca speci-
„ mina prærogativarum Sacra Scriptu-
„ ræ, quas pia & assidua lectione ex-
„ perietur magis Theologus quam a no-
„ bis verbis efferri possit. Nam sicut
„ aromata (comparatio est Chryosto-
„ mi hom. 13. in Genesim) quanto ma-
„ gis digitis atteruntur, tanto maiorem
„ natura sua fragrantiam reddunt; ita
„ etiam in Scripturis usu venit, quanto
„ quis illas amplius tractare studuerit,
„ tanto magis videre poterit latentem
„ in ipsis Thesaurum, pluresque per-
„ cipere indicabilium deliciarum fru-
„ ctus. ”

*Ejus laus
ex ipso
Spiritus
S. Testi-
monio.*

Hæc, & his plura Contensonius in
Reflexionibus citatis: quæ si vera sint,
quis dubitare possit, quin Theologo
præcipue Sacrarum Litterarum studio
incumbendum sit, ut scientiam ad diri-
gendas Animas necessariam consequatur?
Præsertim si una perpenderit hoc
de Sacris Litteris Spiritus Sancti effa-
tum: *Omnis Scriptura divinitus in-
spirata, utilis est ad docendum, ad
arguendum, ad corripiendum, ad eru-
diendum in justitia: ut perfectus sit
homo Dei, ad omne opus bonum in-
structus. 2. Tim. 3.*

” Omittamus ergo, ait Contenso-
„ nius, & procul a nobis repudiemus

5, nugas nugarum, tractationes, inquam
 3, inanes, quibus tamquam pictis epulis
 3, refici cupit humana curiositas. Ca-
 3, stas sitiamus Scripturarum voluptates
 3, *de melle cæli melleas, & de Dei lumine*
 3, *luminosas*, ut loquitur August. lib. 9.
 3, confess. cap. 4. Si præcipuus veræ
 3, Theologiæ locus sit verbum Dei, il-
 3, lud potissimum quo in Evangelio voce
 3, veritatis erudimur; ergo adoranda
 3, Christi verba audiamus, scrutemur,
 3, legamus, meditemur, . . . Evangelium,
 3, mi Theologe, pervolve assidue, adeo
 3, ut *tenenti codicem*, ut Hieronymus
 3, ait, *sonnus obrepat, & cadentem*
 3, *faciem pagina sancta suscipiat*. . . .
 3, Divinas Novi Testamenti paginas sæ
 3, pius lege: imo nunquam de manibus
 3, tuis sacra lectio deponatur, inquit
 3, Magnus Gregorius.

Sacra le-
ctio nun-
quam de
manibus
depona-
tur.

Hæc Contensonius locis citatis.

Si quæras, quandonam tandem Sacra-
 rum Litterarum studio finis imponendus
 sit; audi respondentem tibi Augustinum
 Epist. 3. "Tanta est Christianarum pro
 3, funditas litterarum, ut in eis quotidie
 3, proficerem, si eas solas ab ineunte
 3, pueritia usque ad decrepitam senectū-
 3, tem, maximo otio, summo stu-
 3, dio, meliore ingenio conarer ad-
 3, discere, non quod ad ea, quæ neces-

Tanta est
Scriptu-
rarum
profundi-
tas,

G

fa-

„ varia sunt salutis , tanta in eis perve-
 „ niatur difficultate ; sed cum quisque
 „ ibi fidem tenuerit , sine qua pie re-
 „ que non vivitur ; tam multa , tam-
 „ que multiplicibus mysteriorum umbra-
 „ culis opacata intelligenda proficien-
 „ tibus restant , tantaque non solum in
 „ verbis , quibus ista dicta sunt , verum
 „ etiam in rebus , quæ intelligendæ sunt ,
 „ latet altitudo sapientiæ , ut annosissi-
 „ mis , acutissimis , flagrantissimis cu-
 „ piditate discendi hoc contingat , quod
 „ eadem Scriptura quodam loco habet :
 „ *Cum consummaverit homo , tunc in-*
 „ *cipit.* ” Eccli. 18.

*Ut cum
 consum-
 maverit
 homo ,
 tunc in-
 cipiat.*

Cæterum quoniam varium est Sacrae
 Scripturae studium , ideoque forte quis
 aliud a me commendari putet , quam
 commendare mihi animus est : dicam ,
 quæ potissimum ratio in studio Sacra-
 rum Litterarum tenenda sit.

§. II.

*Distinquitur varia ratio studendi Sa-
 cris Litteris , & vera com-
 mendatur.*

*Varia ra-
 tio studen-
 di sacris
 Litteris.*

I. **P**rima ratio studendi Sacris Litte-
 ris est Critica : quæ tamen non
 una est , sed varia.

Nam

Nam alii omnem prope operam in eo collocant, ut varias ejusdem loci lectiones ex variis exemplaribus annotent; & quæ vera sit, aut saltem cæteris præferenda, inquirent.

*1. Critica
eaque tri-
plex.*

Alii grammatice examinant verborum & nominum origines, radices, conjugationes, declinationes, eorumque inter se constructiones: nomina item propria personarum & locorum interpretantur, & unde derivata sint, discutunt.

Alii res quasque minutissimas, personas, loca, tempora, aliasque circumstantias, critice excutiunt.

2. Altera ratio studendi Scripturæ Sacrae est eorum, qui loca tantum difficili-
lora & obscuriora, de quibus multum disputatur, examinant, rati se in scientia Sacrarum Litterarum probe versatos fore, dum loca ista explicare noverint: loca autem facilia & clariora, veluti studio suo & labore indigna, prætererunt.

*2. Difficili-
lora tan-
tum loca
examina-
nat,*

3. Tertia ratio eorum est, qui loca in speciem pugnancia investigant, & doctos se Sacris Litteris esse credunt, cum ea inter se conciliare didicerunt.

*3. In spe-
ciem pug-
nantia
conciliat.*

4. Quarta ratio eorum est, qui magno studio & labore ipsum textum & historiam sacram memoriæ mandant, &

*4. Textum
memoriæ
mandat.*

quo quid libro, capite, versu, continetur, exacte norunt.

5. *Sensus indagat.*

5. Quinta ratio eorum est, qui sensus Scripturæ Sacræ tum litterales, tum mysticos, ex Interpretibus studiose indagant.

6. *Intellectum simul & affectum imbuunt.*

6. Sexta demum ratio eorum est, qui meditatione, oratione, & cordis emundatione præcipue student fidei mysteria & morum regulas e SS. Litteris imbibere, & non intellectui solum, sed & affectui insculpere.

Quæ studendi ratio commendanda præ cæteris.

De his omnibus ita censendum existimo.

1. Critici illi utiles, atque adeo necessarii sunt, ut litteram Sacræ Scripturæ sensumque litteralem, qui fundamentum est cæterorum, in Ecclesia sine corruptione conservent: non tamen utile vel necessarium est, omnes vel etiam multos illi studio impendi; sed pauci, quibus is genius est, sufficiunt, ut cæteri, quibus criticare non vacat, sine magno temporis detrimento, dum res postulat, eorum opera utantur.

2. Qui loca tantum difficiliora & obscuriora examinant, facilioribus relictis, scientiæ magis, quam utilitati student, atque ad disputandum se parant.

3. Qui istud præcipue agunt, ut loca in speciem pugnancia investigent,

eaque inter se concilient ; coguntur multum temporis & laboris in quæstionibus criticis & parum utilibus collocare.

4. Qui S. Litterarum scientiam in eo collocant, quod Textum sacrum & historiam memoria exacte teneant ; Judaico adhuc more Scripturis student.

5. Qui toti sunt involvendis Interpretibus, quasi sine illis nil posset in Sacris Litteris intelligi ; sæpe medullam Scripturæ Sacræ non gustant, sed in nescio quibus circa litteram disputationibus, aut quæstionibus a textu & spiritu Sacræ Scripturæ alienis, steriliter evanescent.

6. Postremo, qui in Sacris Litteris potissimum occupantur circa ea, quæ scitu maxime necessaria sunt & utilia, id est, circa fidei & Religionis Christianæ mysteria, morumque principia ; eaque non solum lectione & studio, sed meditatione, oratione, & mortificatione imbibere conantur, non tam intellectu, quam affectu ; ii demum sunt, qui veræ Scripturarum scientiæ student, & ad solidam sapientiam contendunt.

Hanc studendi rationem præ cæteris commendat Contensonius locis jam §. *Sextam*
superiori citatis : " Ad tam divina elo- *commen-*
quia inquit, penetranda, amore po- *dat Con-*
tenfonius.

*Quibus
præfidiis
Scriptu-
ræ Sacræ
penetren-
tur.*

*Amore ,
compun-
ctiōe , su-
spiriis ,
Ec.*

„tius opus est, quam eruditione; com-
„punctione, quam investigatione; su-
„spiriis, quam argumentis; crebris
„gemitibus, quam copiosis rationibus;
„lachrymis, quam verbis; oratio-
„ne, quam lectione. His instructi præ-
„fidiis percipiemus, quod quidquid
„ibi docetur, veritas est; quidquid
„præcipitur, bonitas; quidquid pro-
„mittitur, felicitas; veritas sine fallacia;
„bonitas, sine nequitia; felicitas, si-
„ne miseria.” Tom. 3. dissert. præ-
„amb. cap. 2. in Reflex.

Idemque rursus: ” Hæc, inquit,
„divinorum sermonum suavitas, super
„mel & favum dulcis: super aurum &
„topazion pretiosa. Cor impurum non
„percipit, in tumens non diffuit, in
„otiosos non diffunditur: Eam sapit
„charitas, videt munditia, suscipit hu-
„milis, fovet meditatio, quæ in præ-
„sentis vitæ tenebris jam de lumine
„æternitatis intermicans, eos nobis cæ-
„lestes prægustandos saporos proponit,
„qui sentiri possunt, exprimi non
„possunt.

*Quid ad
eas pene-
trandas
non suffi-
ciat.*

„Ad hanc profundam Scripturarum
„penetrationem & sapidam notitiam
„non sufficit linguarum peritia, ver-
„borum copia, conceptuum ubertas,
„eloquentiæ ornatus; nisi unctio doceat

nos

„ nos. Scripturas cortice & superficie te-
 „ nus intelligemus, nisi humiliori oratione
 „ tellectum ab eo petamus, a quo om-
 „ ne donum desursum est, descendens
 „ a Patre luminum. Unde Hieronym.
 „ in illud Galat. 1. *Notum vobis facio*
 „ *Evangelium meum, quia non est se-*
 „ *cundum hominem, ait: Marcion, Ba-*
 „ *silides, & cæteræ Hæreticorum pe-*
 „ *stes non habent Dei Evangelium,*
 „ *quia non habent Spiritum Sanctum,*
 „ *sine quo humanum fit Evangelium,*
 „ *quod docetur. Nec putemus in ver-*
 „ *bis Scripturarum esse Evangelium,*
 „ *sed in sensu; non in superficie, sed*
 „ *in medulla; non in sermonum fo-*
 „ *lis, sed in radice rationis.* Pon-
 „ dera Evangelium fieri humanum sine
 „ Spiritu Sancto, quia nimirum qui
 „ versant Evangelium, nec aguntur
 „ Spiritu Dei, nec habent spiritum Chri-
 „ sti, tonent licet in pulpitis, suspen-
 „ dant etiam Auditores sermonum nito-
 „ re aut sublimitate, evanescent tandem
 „ in cogitationibus suis humanis, ad
 „ quas Evangelium detorquent. Quia
 „ nimirum non habent experimentum
 „ Christi in ipsis loquentis, nec in ora-
 „ tione audiunt verbum bonum, quod
 „ aliis eructent; volentes, ut ait Ber-
 „ nard. serm. 18. in Cant. *Ante effun-*

„dere, quam infundi; loqui, quam
 „audire, paratiores, & prompti do-
 „cere, quod non didicerunt. Recte
 „Propheta Regius Psal. 35. *in lumine*
 „*tuo videbimus lumen.* Quia sicut vi-
 „sibilem solem non nisi sole adjuti cer-
 „nimus: sic lumen Evangelii Christi,
 „nisi Christo intus coruscante non per-
 „cipimus.” Ita Contens. Tom. 3. dis-
 „sert. præamb. cap. 1. in Reflex.

Nemo tamen existimet, velle me,
 ut aliæ istæ rationes studendi Sacris
 Litteris negligantur: sed id unum con-
 tendo, per illas solas ad veram Scriptu-
 rarum scientiam non perveniri, si hæc
 una defuerit, qua per orationem &
 munditiem cordis sapientia comparatur.

S. III.

*Quot, quibusve gradibus ad veram
 sapientiam ex S. Litteris venien-
 dum sit?*

*Sex gra-
 dibus per
 S. Litteras veni-
 tur ad ve-
 ram sapi-
 entiam.*

*1. Timor
 Dei.*

Sex gradus enumerat S. Augustinus
 lib. 2. de doctr. Christ. c. 7. quos
 ex illo describere non inutile fore pu-
 tavi.

Primus est, *Timor Dei*, quo confi-
 xus Sacrarum Litterarum studiosus, in-
 cipit saltem velle desideriis carnalibus
 &

& voluntati propriæ renuntiare, sese-
que ad cognoscendum Dei voluntatem
convertere. Atque hoc initio ut minus
opus est, priusquam se quis studio Sacra-
rum Litterarum ad licat. ” Ante omnia
„ igitur opus est, ait S. Augustinus,
„ Dei timore converti ad cognoscendam
„ ejus voluntatem, quid nobis appeten-
„ dum fugiendumque præcipiat. ”

Secundus est, *pietas*, quæ facit ut 2. *Pietas.*
Sacra Scripturæ Alumnus mansuetus sit,
& non contradicat: adeo ut quamvis
Scriptura S. vel asserat aliquid, quod ip-
sius sensui adversatur, vel aliquid præ-
cipiat quod voluntati ipsius contrarium
sit; credat tamen id esse verius & me-
lius, quod dicit & præcipit Scriptura,
quam quod ipse sentit & cupit. ” De-
„ inde, ait Augustinus, mitescere opus
„ est pietate, neque contradicere di-
„ vinæ Scripturæ, sive intellectæ, si
„ aliqua vitia nostra percutiat; sive non
„ intellectæ, quasi nos melius sapere
„ meliusque præcipere possimus, sed co-
„ gitare potius & credere id esse melius
„ & verius quod ibi scriptum est, eti-
„ am si lateat, quam id, quod nos per
„ nosmetipsos sapere possumus. ”

Plures sunt quam credi possit, in qui-
bus hæc dispositio deficit.

Quæ ma-
la ex hujus
defectu.

Atque hinc illa sententiarum inter Theologos discordia, etiam in punctis fidei & morum quæ tamen clarissime in Sacris Litteris expressa sunt. Nimirum dum suum quisque sensum præfert sensui sacrae Scripturae vel in alienum sensum detorquet, quidquid in sensu proprio ac naturali acceptum, ipsius cupiditati adversatur: fit ut in diversissimas opiniones abducantur. Quid v. g. clarius in Sacris Litteris, quam præceptum de diligendo Deo & proximo, de poenitentia agenda, de abnegatione sui, de cruce tollenda? &c. Et tamen hæc quisque, dum legit, pro sua dispositione ita intelligit ac interpretatur; ut suæ opinioni ac cupiditati quadrare existimet.

3. *Scientia.*

Tertius gradus est *Scientia*, qua discit divinarum Scripturarum studiosus, quantum adhuc amore hujus sæculi implicatus sit, & quam longe distet a tanto amore Dei ac proximi, quantus in Scriptura præcipitur. "Post istos duos gradus timoris atque pietatis, ad tertium venit scientiæ gradum, ait Augustinus: nam in eo se exercet omnis divinarum Scripturarum studiosus, nil in eis aliud inventurus, quam diligendum esse Deum propter Deum, & proximum propter Deum, ... Neceffe est ergo, ut primo se quisque

„que in Scripturis inveniat amore hu-
 „jus seculi, hoc est, temporalium re-
 „rum implicatum, longe sejunctum esse
 „a tanto amore Dei, & tanto amore
 „proximi, quatum Scriptura ipsa præ-
 „scribit.”

Quoniam hæc dispositio in multis de-
 est; exiguus non raro fructus ex stu-
 dio S. Scripturæ existit. Quærunt mul-
 ti in Sacris Litteris invenire veritatem
 in genere; sed eam in seipsis invenire
 non curant: & hinc discunt forte qui-
 dem de veritatibus in Sacra Scriptura
 contentis aliquid differere; sed quod
 in vita sua aut moribus corrigant, ne-
 sciunt invenire. Debemus Scriptura S.
 uti velut speculo, quo maculas animæ
 nostræ deprehendamus ac corrigamus;
 quemadmodum ad corrigendas macu-
 las corporis speculo utuntur, qui ni-
 tori student: Ut lecta Scriptura Sacra,
 non tantum quid in genere bonum ma-
 lumve sit, discamus; sed & quid in nobis
 ipsis rectum vel pravum sit, videamus.

*Hæc ubi
 deest, exi-
 guus exi-
 stit ex S.
 Litteris
 fructus.*

Ubi homo timens Deum & Scripturæ
 credens, jam se invenit procul adhuc
 distare a perfectione justitiæ, quam
 Scriptura commendat; tum demum co-
 gitur seipsum lugere. Nam ” ista sci-
 „entia, ait Augstinus, bonæ spei ho-
 „minem non se jactantem, sed lamen-
 tan-

tantem facit. ” Unde fit, ut consolationem quærens sedulis precibus divinum adjutorium imploret, ne desperatione frangatur. Atque hinc

4. *Fames
& sitis
justitiæ.*

Quartus ad sapientiam gradus est vehemens desiderium, quo esuritur & sititur justitia. ” Hoc enim affectu ab
„ omni mortifera jucunditate rerum
„ transeuntium sese extrahit; & inde se
„ avertens convertit ad dilectionem æternorum, incommutabilem scilicet veritatem, eandemque Trinitatem. ”
Quanto autem major affectus ille fuerit erga justitiam; tanto magis incommutabiles illius regulas cognoscet, & in Sæ Litterarum intelligentia proficiet. *Qui enim quærit legem, replebitur ab ea.* Eccli. 31. *Et super senes intellexi, quia mandata tua quæsi.* Psal. 118. Cæterum non mox sese justitia illa oculis adhuc infirmis perfecte exhibet; sed prius animus in dilectione proximi gnæviter exercendus & purgandus est: Unde

5. *Dilectio
proximi
usque ad
ipsam di-
lectionem
inimici.*

Quintus gradus est dilectio proximi, & in operibus misericordiæ sedula exercitatio, usque ad ipsam etiam inimici dilectionem. „ Hic vero se, ait Augustinus, in dilectione proximi gnæviter exercet, in eaque perficitur, & „ spe jam plenus atque integer viribus,
cum

„ cum pervenerit usque ad inimici
„ dilectionem, ascendit in sextum gra-
„ dum. „

Sextus porro gradus est, ut ibidem *6. Expur-*
Augustinus, cordis expurgatio, quæ *gatio cor-*
fit moriendo huic sæculo, & sic aman- *dis perfe-*
do veritatem, ut nec hominibus pla- *cta.*
cendi studio nec incommodi alicujus
declinandi causa a vero recedat. „

„ Cum pervenerit usque ad inimici di-
„ lectionem, ait Augustinus, ascendit
„ in sextum gradum, ubi jam ipsum
„ oculum purgat, quo videri Deus po-
„ test ab iis, qui huic sæculo moriun-
„ tur, quantum possunt. Nam in tan-
„ tum vident, in quantum moriuntur
„ huic sæculo; in quantum autem huic
„ vivunt, non vident. . . . In hoc au-
„ tem gradu ita purgat oculum cordis,
„ ut veritati ne ipsum quidem præferat
„ aut conferat proximum; ergo nec se
„ ipsum, quia nec illum quem diligit
„ sicut seipsum. Erit ergo iste Sanctus
„ tam simplici corde atque mundato,
„ ut neque hominibus placendi studio
„ detorqueatur a vero, nec respectu
„ devitandorum quorumlibet incomodo-
„ rum suorum quæ adversantur huic vitæ.

„ Talis Filius, prosequitur ibidem, *Post hæc*
„ ascendit ad sapientiam, quæ ultima *venitur ad*
„ & septima est, qua pacatus transquil- *sapien-*
lus- *tiam.*

„lusque perfruitur. Initium enim fa-
 „pientiæ timor Domini. Ab illo enim
 „usque ad ipsam per hos gradus ten-
 „ditur & venit, „

§. IV.

*Causæ investigantur, ex quibus fit,
 ut Sacræ Scripturæ studium passim a
 Theologis negligatur.*

*Cum vera
 Theologia
 uberrime
 contineat-
 tur S. Lit-
 teris; cur
 tantus il-
 larum ne-
 glectus?*

Admittere sine controversia debent
 Theologi, veram doctrinam Theo-
 logicam uberrime contineri in Sacris
 Litteris: Neque enim dubitari potest,
 quin in illis perfectissimam nobis Theo-
 logiam Christus, Evangelistæ, Aposto-
 li, cæterique Scriptores Hagiographi
 tradiderint. In quo cum omnes con-
 sentiant; istud mirum, tantum esse apud
 Theologos S. Scripturæ neglectum: nam
 ubi videas a plurimis noctes prope &
 dies in libris Scholasticorum magno la-
 bore consumi, vix paucos invenias,
 qui temporis aliquid vel studii sacris co-
 dicibus impendant. Hujus rei causas
 investigemus.

*Causæ va-
 riæ.*

*I. Quia
 nonnisi
 cortex at-
 tenditur.*

Prima mihi esse videtur, quod pleri-
 que in sacris paginis non aliud atten-
 dant, quam corticem litteræ: non aliud,
 inquam, quam vel res quasdam simpli-
 ci

ei stylo narratas, vel doctrinas popula-
ri & humili sermone ad ipsius vulgi cap-
tum accomodatas: sub quibus etsi divi-
næ Sapientiæ arcana sint recondita; ta-
men quod ea prima fronte non videant,
Sacras Litteras abjiciunt, & veluti suo
studio & labore indignas fastidiunt. Ita
sibi contigisse fatetur S. Augustinus,
priusquam interiora Scripturarum pene-
traret. „ Institui, inquit, animum in-
„ tendere in Scripturas Sanctas, ut vi-
„ derem quales essent. Et ecce video
„ rem non compertam superbis, neque
„ nudatam puris, sed incessu humilem,
„ successu excellam, & velatam myste-
„ riis: & non eram ego talis ut intrare
„ in eam possem aut inclinare cervicem
„ ad ejus gressus. Non enim sicut mo-
„ do loquor, ita sensi, cum attendi ad
„ illam Scripturam: sed visa est mihi
„ indigna, quam Tullianæ dignitati
„ compararem. Tumor enim meus re-
„ fugiebat modum ejus, & acies mea
„ non penetrabat interiora ejus. „ Lib.
„ 3. Confess. c. 5.

Altera causa est, quod in Sacris Lit-
teris non inveniantur quæstiones, qua-
les reperiuntur in Scholasticis: hodie
enim nemo doctus habetur, qui de illis
altercari non didicerit; indoctus est,
quis illas ignorat. Et quoniam vix est,
qui

2. Quia il-
lic non di-
sputantur
quæstiones
Schola-
sticæ.

qui aliquod doctrinæ nomen non ambiat; delectatque plurimos disputando suam scientiam ostentare : fit ut vel Scripturæ studium , tamquam ad scopum istum parum utile , contemnatur ; vel , si quod studium illi detur , quæstiones tantum & difficultates criticæ , ad disputandum magis quam ad ædificandum , in ea quærantur. Dum interim vera sapientia , quæ ex Sacris Litteris meditando & orando discitur (quoniam ad disputationem & ostentationem parum apta est) a plerisque negligitur.

Audiant , qui ejusmodi sunt Apostolum mandantem Timotheo , ut denuntiaret quibusdam ne aliter docerent , *neque intenderent fabulis , & genealogiis interminatis , quæ quæstiones præstant magis , quam ædificationem Dei , quæ est in fide. Finis autem præcepti est charitas , de corde puro , & conscientia bona , & fide non ficta. A quibus quidam aberrantes conversi sunt in vaniloquium , volentes esse legis Doctores , non intelligentes neque quæ loquuntur , neque de quibus affirmant. I. Tim. I. v. 3. & seq.*

Ineptas , ait ibidem , & Aniles fabulas evita ; exerce autem teipsum ad pietatem. Ibid. cap. 4. 7.

*Seclare vero justitiam, fidem, cha-
ritatem, & pacem cum iis, qui in-
vocant Dominum de corde puro, stul-
tas autem & sine disciplina quæstiones
devita, sciens quia generant lites. 2.
Tim. 2. v. 23.*

*Denique fidelis sermo est; & de his
volo te confirmare: ut curent bonis
operibus præesse, qui credunt Deo.
Hæc sunt bona & utilia hominibus:
stultas autem quæstiones, & genealo-
gias, & contentiones, & pugnas le-
gis devita: sunt enim inutiles & va-
næ. Tit. 3. v. 8. & 9.*

*Utinam hæc expenderent, qui quæ-
sitionibus inutilibus tantum studii &
temporis impendunt!*

*Tertia causa est, quod Scriptura Sa- 3. Quia
cra ubique culpet cupiditatem, & cha- non culpatur
ritatem commendet: cum enim in mul- nisi cupi-
tis dominetur magis cupiditas, quam ditatem,
charitas; placere non potest ea lectio, & non
quæ legentis animum assidue redarguit: dat nisi
Circumveniamus ergo justum, aiebant charita-
impii, quoniam inutilis est nobis, & tem.
contrarius est operibus nostris, & im-
properat nobis peccata legis, & diffa-
mat in nos peccata disciplinæ nostræ.
Factus est nobis in traductionem cogi-
tationum nostrarum, gravis est nobis
etiam ad videndum &c. Sap. 2. Si hæc*

Impii de justo, a cujus vita credebant suam vitam redargui: quid ni idem de Scriptura Sacra cogitent, qui cupiditatem suam ab illa redargui satis sentiunt? Durum est enim & grave cum illo assidue colloqui, a quo assidue redargueris & condemnaris.

4. Quia
præfor-
matis
multorum
opinionibus ad-
versatur.

His accedit quarta causa: nimirum quod sacræ paginæ præformati multorum opinionibus adversentur. Quemadmodum enim non ferimus mores nostros ab aliis redargui; ita nec opiniones. Porro cum fieri non possit, quin is, qui cum laxioribus sentit, identidem in Sacris Litteris offendat sententias aliquas, quæ suæ Theologiæ non quadrent: necesse est illum tandem Scripturam Sacram abjicere, ne assiduas ab illa contradictiones sustinere cogatur.

Hæc causa in illis potissimum locum habet, qui ad scripturam Sacram non accedunt, nisi postquam corruptis quorundam Scholasticorum & Casuistarum principiis imbuti sunt; ideoque in doctrinam & spiritum Scripturæ S. intrare non possunt, præconceptis aliunde opinionibus impediti. Quibus ego quidem Author sim, ut rationem studii sui Theologici ordinemque immutent; nec prius ad Scholasticos & Casuistas accedant, quam ex Sacris Litteris & solidis

Ca-

Catechismis fidei ac pietatis Christianæ
fundamentum posuerint.

§. V.

*Quis ordo in Sacrarum Litterarum
studio servandus sit?*

Ordinem illum præscribit S. August. *Ordo in*
lib. 2. de doctr. Christ. cap. 9. ubi *studio S.*
postquam libros Canonicos enumeravit, *Littera-*
ita subjungit: „ In his omnibus libris *rum ser-*
„ timentes Deum & pietate mansueti *vandus.*
„ quærunt voluntatem Dei. Cujus ope-
„ ris & laboris prima observatio est,
„ ut diximus, nosse istos libros, etsi
„ nondum ad intellectum, legendo ta-
„ men vel mandare memoriæ, vel om-
„ nino incognitos non habere. „

Ex quibus patet, hoc primum esse, *1. Scia-*
quod a S. Litterarum studioso requiritur, qui *tur, qui*
S. August. ut qui libri Canonici sint, *libri sint*
noscat: sed nulla circa id difficultas ho- *Canonici.*
die superest, postquam librorum illo-
rum catalogum Concilium Tridentinum
confecit sess. 4. decreto de Canonicis
Scripturis.

Alterum est, ut libros illos totos le- *2. Legen-*
gendo ac relegendo sæpius, vel memo- *do ac rele-*
riæ mandet, vel certe notos habeat etsi *gendo no-*
nondum intelligat: quod idem jam ante *ti habeant-*
tur.

etiam dixerat cap. 8. „ Erit igitur, in-
 „ quit, Divinarum Scripturarum soler-
 „ tissimus indagator, qui primo totas
 „ legerit, notasque habuerit, etsi non-
 „ dum intellectu, jam tamen lectione. „

3. *Magis
 necessaria
 & magis
 aperta
 prius di-
 scantur
 sine Inter-
 prete.*

Tertium est, ut quæ in Sacris Litteris
 magis necessaria sunt & magis aperta,
 prius discantur. Maxime autem neces-
 saria sunt præcepta fidei & morum, seu,
 ea quæ credenda sunt & agenda; eadem-
 que in Sacris Litteris apertiora sunt.
 His igitur immorandum diligentius,
 priusquam ad minus necessaria, vel ad
 difficiliora pergatur. Audi Augusti-
 num: „ Deinde, inquit, illa, quæ in
 „ eis aperte posita sunt, vel præcepta
 „ vivendi, vel regulæ credendi, soler-
 „ tius diligentiusque investiganda sunt:
 „ quæ tanto quisque plura invenit,
 „ quanto est intelligentiæ capacior. In
 „ iis enim, quæ aperte in Scripturis
 „ posita sunt, inveniuntur illa omnia
 „ quæ continent fidem moresque viven-
 „ di, spem scilicet atque charitatem. „

Quod si verum sit: sequitur profe-
 cto, Scripturam Sacram initio a Theo-
 logis sine Interprete legi posse, & præ-
 cepta fidei ac morum, saltem præcipua,
 ex illa intelligi.

Et vero si in iis, quæ aperta erant,
 Israelitæ, Moysen; si Prophetas, Ju-
 dæi;

dæi; si Christum, turbæ; si Apostolos sine Interprete intellexerint ii, ad quos loquebantur vel scribebant: mirum videri minime debet, si Theologus illos eadem loquentes sine interprete intelligat.

Nisi forte adeo infeliciter hominibus locutus sit Spiritus S.; ut etiam tunc, cum teste Augustino apertissime loqui voluit, sine Interprete intelligi non potuerit.

Postquam igitur cum Scriptura Sacra familiaritas quædam facta est, & apertiora jam utcumque sine interprete intellecta sunt; ad obscuriora, quæ sine Interprete plerumque penetrari non possunt, pergendum est. „ Tum vero, ait 4. *Ad obscuriora veniendum.*
 „ iterum Augustinus, facta quadam familiaritate cum ipsa lingua divinarum Scripturarum, in ea, quæ obscura sunt, aperienda & discutienda pergendum est, ut ad obscuriores locutiones illustrandas de manifestioribus sumantur exempla, & quædam certarum sententiarum testimonia dubitationem incertis auferant.”

Ista hoc loco sufficiant: plura postea, ubi sigillatim ordo studii Theol. describetur.

CAPUT II.

De Studio SS. Patrum : Item
historiæ & disciplinæ Ec-
clesiasticæ.

§. I.

De Studio Sanctorum Patrum.

Propositum mihi non est ad lectionem ac studium SS. Patrum eos institue-
re, qui totam illorum doctrinam per-
fecte assequi, & penitus scrutari desi-
derant: sed eorum tantum conatus ad-
juvare animus est, qui ex Patribus de-
liberare desiderant, quantum ad sui ip-
sorum vel proximi ædificationem suf-
ficiat.

*Doctrina
Patrum
ad 4. ca-
pita redi-
gitur.*

Omnis Patrum doctrina ad quatuor
capita redigi potest: Ad Sacrarum Lit-
terarum interpretationem, ad dogmata
fidei, ad moralem Christianam, & Ec-
clesiæ disciplinam.

*I. S. Scri-
pturæ in-
terpreta-
tio.*

I. Ad Ss. Litterarum Interpretatio-
nem quod attinet, observa, plerosque
Patres magis circa sensus Scripturæ my-
sticos, quam circa litteram hæsisse :
nam cum toti in scopum Divinarum
Scripturarum, id est, in ædificationem
cha-

charitatis Dei & proximi intenti forent; & cor magis accendere, quam intellectum instruere conarentur; existimabant populum quæstionibus criticis & grammaticalibus, quibus nec meliores, nec sapientiores fierent, distrahendum non esse: sufficere, si sensu litterali, ubi clarus erat, supposito, ubi obscurior, simpliciter proposito, ad utiliora properarent. Hinc compendiosius & facilius sensum litteralem Scripturæ S. petes ex Interpretibus, qui illum ex Patribus & aliunde eruunt, quam ex ipsis Patribus: Pro sensibus autem mysticis ad sanctos Patres recurrendum est.

2. Quod spectat ad dogmata fidei, 2. *Dogmata fidei.*
 ea non in uno omnia quærenda sunt, *Qua occasione de illis tractant Patres.*
 sed in aliis alia, prout alii adversus alios fidei hostes alia tueri coacti sunt. Nam istud observandum, Sanctos Patres, quamdiu fidei dogmata non impetebantur, aut nihil aut parum de iis scripsisse, fidelibus interim perseverantibus in ea simplicitate fidei, quam traditam a Christo & Apostolis acceperant; ubi vero errores nascebantur, tum demum ne muneri suo deessent, fidem Ecclesiæ adversus Hæreticos defendendam suscipiebant. In quo istud mirum, quod eo ordine errores nati sint, quo oportebat

tebat veritates erroribus contrarias stabiliri; Deo sic mirabiliter tenebras ordinante, ut diceret Ecclesiæ inimicos de industria cum Divina providentia conspirasse, ut illi errores primi nascerentur, quorum occasione confirmanda & illustranda erant ista dogmata, quæ prima confirmari & illustrari debuerant. Id patuit in primis illis hæresibus, quæ quatuor primis Conciliis Generalibus causam dedere: Nam in primo stabilita fuit Divinitas Filii: In secundo, Divinitas Spiritus Sancti: In tertio, unitas personæ in Christo: In quarto, veritas carnis & distinctio duarum naturarum in Christo. Quatuor profecto veritates, quæ totidem sunt fidei & religionis Christianæ fundamenta, sine quibus Ecclesia Catholica subsistere non possit.

*Ad quos
Patres re-
curren-
dum, cum
de dogma-
te fidei
nascitur
quæstio.*

Itaque si hodie de dogmate aliquo fidei nasceretur quæstio, ad eos præcipue Patres recurrendum foret, qui dogma istud adversus Hæreticos sustinuerent, tamquam qui a Deo specialiter ad id sustinendum destinati fuerint, & Scripturas traditionesque scrutati sint, ut ex illis verum Ecclesiæ sensum circa dogma istud eruerent.

Qui vero super illis consulere vellet eos Patres, qui tempora illarum quæ-
stio-

nem præcefferunt, is se non levi periculo erroris exponeret. Quid enim hoc aliud foret, quam inire viam veritatis investigandæ prorsus aliam, quam quæ a Divina Providentia nobis ostensa est, ipsaque ratio ineundam nobis esse demonstrat. Siquidem Divina Providentia Ecclesiæ suæ omnibus seculis dare consuevit Patres & Doctores, qui ipsam contra nascentes hæreses defenderent, fideique dogmata ad posteros illibata transmitterent: quos proinde nisi audias iis in rebus, in quibus nobis Doctores dati sunt, a Divinæ Providentiæ tramite recedis. Sed vel sola ratio, ut ad eos recurramus, compellit. Nam Patres, dum non cogeantur adversus Hæreticos fidei dogmata defendere, minus attente, minus exacte, & minus caute illa tractabant; & cum non raro circa alia fidei dogmata stabilienda toti occuparentur, non expediebat quandoque ea, de quibus controversia non erat, profundius examinari. At Patres, qui Deo sic disponente ad eam se necessitatem ab Hæreticis redactos advertebant, ut ea elucidare ac defendere tenerentur, debuerunt Sacras Litteras ac traditionem circa dogmata ista scrutari studiosius, & errores illis oppositos considerare attentius, & difficulta-

tes objectas enodare explanatius, & loqui de dogmatibus illis circumspectius. Ut minime proinde rationi consentaneum faceret, qui relictis his, a quibus veritas exactissime discussa est, ad alios recurreret, qui levius eandem veritatem attigere.

Ita v. g. si quis examinare desideret, quid sentiendum sit de gratia; is recurrere debet ad S. Augustinum, utpote qui a Deo Ecclesiæ datus sit, ut causam gratiæ adversus Pelagianos defenderet, atque ideo singulari studio Sacras Litteras & traditionem discussit, ut ex iis verum Ecclesiæ dogma de gratia stabiliret.

Quod si objiciantur Patres ante Augustinum, cum ipso Augustino respondendum: " Quid opus est, ut eorum
 „scrutemur opuscula; qui priusquam
 „ista hæresis oriretur, non habuerunt
 „necessitatem in hac difficili ad solven-
 „dum quæstione versari, quod procul
 „dubio facerent, si respondere talibus
 „cogerentur. Unde factum est, ut de
 „gratia Dei quid sentirent breviter qui-
 „busdam scriptorum suorum locis &
 „transeunter attingerent: immoraren-
 „tur vero in iis, quæ adversus alios
 „inimicos Ecclesiæ disputabant, & in
 „exhortationibus ad quasque virtutes,
 „quibus Deo vivo & vero pro adipi-
 „scen-

„scenda vita æterna & vera felicitate
servitur.” De præd. SS. c. 14.

Similiter si quæstio oriatur de igno-
rantia, de referendis actibus in Deum,
de concupiscentia, aliisque huc spe-
ctantibus; consulendus est præcipue
Augustinus, qui controversias illas ad-
versus Pelagianos suscepit.

3. Non tantum fidei Magistri sunt 3. Dog-
SS. Patres, sed etiam morum. Et fidei *mata mo-*
quidem dogmata non tractarunt nisi *rum.*
parce & cum specialis aliqua necessitas
id postularet: in præceptis vero morum *In his e-*
inculcandis erant assidui, memores man- *rant Pa-*
dati Apostolici: *Insta opportune, im- tres assi-*
portune, argue, obsecra, increpa in dui,
omni patientia & doctrina.

Imitabantur in hoc JESUM CHRI-
STUM, qui de mysteriis quidem suis
pauca, de regulis autem morum dixit
quamplurima; ut non tam ad docenda
mysteria, quam ad mores formandos se
venisse ostenderet. Quid enim est Evan-
gelium totum, nisi densa quædam col-
lectio regularum moralium, quæ ad vi-
tam recte instituendam conducunt? Ex
hoc præcipue didicere Patres, quid-
quid de moribus nos docent. Ex eo-
dem, simulque ex Patribus Evangelii
Interpretibus, discere nos oportet, quo
vitam nostram & alienam recte forme-
mus.

Ter-

*Morum
præcepta
apud Pa-
tres, etsi
immensa;
ad pauca
capita
possunt
redigi.*

Terret nonnullos operum moralium apud Patres multitudo, quasi fieri non possit, ut ex voluminibus tam multis, tam vastis, tamque confusis, fixam aliquam moralem hauriamus; sed immerito: Nam imprimis non omnia omnibus legenda sunt, sed præcipua tantum quæque seligenda: Deinde, etsi multa sint, quæ legantur, omnia tamen ad pauca quædam capita reduci possunt, ex quibus conclusiones plurimæ deducantur. Nam sicut tot morum præcepta, quæ sparsim continentur Sacris Litteris, reducuntur ad decem; & hæc decem reducuntur ad duo; ita omnes sententiæ morales Patrum reduci possunt ad quasdam sententias principales & capitales; & hæc rursus reduci possunt ad binam charitatem, Dei & proximi. Quamquam non diffitear, & ingenio aliquo, & spiritu recto, & corde per charitatem inflammato opus esse, ut hæc fiant: alioquin sine ordine, sine fructu, & non sine erroribus quis per opera Patrum vagabitur.

*Ex quibus
Patribus
doctrina
moralis
haurien-
da.*

Porro doctrina moralis (sub qua & spirituales scientiam comprehendo) ex quinque potissimum patribus haurienda est, Basilio, Augustino, Chrysostomo, Gregorio & Bernardo.

Basilii in tradendis præceptis moralis Evangelicæ excellit.

Augustinus ubique Deum, ut actionum humanarum principium, ut regulam, & ut finem proponit.

Chrysostomus SS. Litteras, fidei mysteria, & divina dogmata, captui & moribus vulgi mire accommodat.

Gregorius ex Augustini principiis, quibus ubique innititur, magis ad particularia descendit; moresque humanos sigillatim discutit, omnesque cordium sinus affectusque penitus rimatur.

Bernardus juxta eadem Augustini principia, regulas tradit vitæ spiritualis, atque ad perfectionem viam ostendit.

Cæterum quæ eorum opuscula, & quo ordine legenda sint, postea dicendum est.

Supererat, ut & de iis, quæ Patres circa Ecclesiæ disciplinam scripsere, aliquid diceretur: sed de studio historiæ disciplinæque Ecclesiasticæ paragrapho sequenti.

Antequam vero nostra progreditur oratio, juvat gravissimum præclari Meldensium Antistitis Jacobi Benigni Bossuetii de Patrum lectione judicium referre. Is enim in vindiciis Traditionis & Patrum verissime ita pronuntiat: Quicumque igitur præstans Theologus, solidusque

que interpretes evadere cupit: in id maxime incumbere debet, ut Patres frequenti lectione sibi reddat familiares. Etsi in modernis authoribus plura interdum invenit, minuta tamen ea sunt, leviorisque momenti: quæ vero vel in uno Patrum tractatu frequentius occurrunt sacro primævæ fidei, ac pietatis ardore fecunda sunt, atque referta, pluraque ad stabilienda fidei capita fundamenta nobis subministrant, quam plura atque integra modernorum interpretum volumina, & doctrinæ præstantia, quam ex traditionibus hauriet, impensam huic lectioni operam abundantissime compensabit. Quod si tædio est ea quandoque legere, quæ utpote moribus nostris, nostræque ætatis erroribus minus accommodata, inutilia videri possunt: considerandum est Patrum ævo, cujus eorum in scriptis habita semper fuit ratio, suum consequuta esse effectum: fructum vero maximum constanter producere in iis, qui illa studiosius pervolvunt. Cum enim summi illi viri hoc Electorum pane sint enutriti, intimaque Religionis puritate imbuti: cumque primævum spiritum, quo pleni sunt, ex ipso fonte propius, uberiusque desumpserint, quæ ex eorum plenitudine casu excidere videntur, solidiora sunt, quam

quam quæ sequentibus temporibus meditati sunt Recentiores. Quorum vim cum non intelligant Critici nostri, eorum scripta Novatorum libertate composita, & propriarum opinionum commentis repleta ad nihil magis, quam ad enervandam Religionem, fovendos errores, contentionesque excitandas inserviunt.

§. II.

De Studio Historiæ & Disciplinæ Ecclesiasticæ.

Quemadmodum non debet Theologus in SS. Patrum Scriptis plane ignarus esse; ita nec eum decet in historia & disciplina Ecclesiastica prorsus esse peregrinum. Non quod velim eos, qui ad dirigendas animas vocantur, historiis potissimum legendis, & criticis circa disciplinam quæstionibus implicari; sed quod eos cupiam illarum rerum ignaros non esse, quæ vel ex historia, vel ex disciplina Ecclesiæ ad mores formandos conducunt.

Et quod ad historiam quidem Ecclesiasticam attinet, omnino Theologis suadendum est, ut aliquod saltem illius compendium sibi comparent & evolvant.

Si

Non decet in historia Ecclesiastica ignarum plane esse Theologum.

Compendium saltem illius sibi comparet & evolvat.

Si enim historiam sacram a mundi initio usque ad Apostolorum tempora ipse Spiritus Sanctus dictaverit, & nobis quodammodo in manus legendam traderit, adeo ut ab enormi socordia excusari non possit Theologus, qui illam neglexerit: profecto non video, cur non omnibus Theologis Ecclesiastica posteriorum seculorum historia commendetur; utpote quæ divina nobis providentia conscripta sit, ut rerum in Ecclesia gestarum memoria servaretur, non ut steriliter tantum cognoscerentur, sed ut cognitæ non uno modo prodesse.

*Historia
Ecclesiastica
utilitas varia.*

En vero tibi historiæ Ecclesiasticæ multiplex utilitas.

1. Dum legimus illic vitas sanctorum Pontificum, Episcoporum, Pastorum, Sacerdotum, Clericorum, &c. mirum quam ad illos imitandos accendamus.

2. Dum audimus eos, rapinam bonorum suorum, infamiam, obloquia, persecutiones, exilia, carceres, mortēs, alacriter tulisse: discimus hæc omnia, pro Deo, pro proximo, pro veritate, pro æterna gloria non extimescere.

3. Dum miramur zelum illorum, pro fide, pro veritate, pro moribus, pro Ecclesiæ disciplina; eundem sensum zelum imbibimus.

4. Dum

4. Dum econtra legimus improbos quorundam Pontificum, Episcoporum, Sacerdotum, aliorumve mores & facta; dum persecutiones ab iis adversus bonos suscitatas videmus; dum infelicem illorum exitum post modicum hujus vitæ tempus consideramus: tum demum incipimus ab illorum imitatione abhor-
rere, & ne de numero impiorum simus, cavere.

5. Dum varios illic rerum eventus audimus; prudentes sine damno nostro efficimur. Cum enim plerumque non discatur prudentia, nisi ubi quis proprio malo varios eventus expertus est, didiceritque quid valeat passio & cupiditas, tempus & circumstantiæ, bona & mala consilia: poterit is, qui historiam Ecclesiasticam legit, non modicam ex illa prudentiam sine suo detrimento acquirere, dum ex præteritis rerum alienarum eventibus, eventus rerum suarum futurarum conjiciet.

6. Postremo ubi videmus Ecclesiam inter tot, tamque acerbis persecutionibus Deo semper protegente conservatam fuisse: non possumus non ad laudandam Divinam Providentiam, sapientiam, bonitatemque excitari; simulque in spem erigi, fore ut nec hodie Ecclesiam Deus, Ecclesiæque suæ defensores relinquat.

*Cognitio
etiam di-
scipline
Ecclesia-
sticæ per-
quam uti-
lis Theo-
logo.*

*Ex illius
ignorantia erro-
res varii.*

Nunc quod ad Ecclesiæ disciplinam spectat: dici vix potest, quam utile sit Theologo eam cognoscere.

Ex illius scilicet ignorantia fit, ut credant multi, omnia jam inde a temporibus Christi & Apostolorum sic gesta fuisse, ut hodie geruntur.

Existimant non pauci ex iis, qui ad Clerum honoresque Ecclesiasticos aspirant, jam olim veluti a Christo & Apostolis, dignitates, beneficia, officiaque Ecclesiastica, cum eo, quem nunc habent, splendore, & amplis redditibus fundata fuisse: Quemque, prout poterat, per amicos, per munera, per obsequia, ad illa cucurrisse: Neminem, quamvis criminolum, ab illis excludi solitum: A sacrorum ordinum & officii Ecclesiastici exercitio prohibitum fuisse neminem, quotiescunque in crimina laberetur, modo prius, ut hodie fore fit, confessus fuisset &c.

Ex simili disciplinæ Ecclesiasticæ ignorantia putat vulgus, tales semper mores in populo Christiano fuisse, quales hodie conspiciamus. Congregandis divitiis, honoribus ambiendis, sectandis voluptatibus addictos ab initio fuisse Christianos: insigniter pios semper habitos fuisse qui externa Religionis officia exacte adimplerent, qui templa,
Con-

Conciones, & Sacramenta sedulo frequentarent; qui a criminibus externis se continerent, &c.

Ex eadem ignorantia fit, ut credant multi, eo semper modo cum lapsis actum fuisse, quo hodie passim agi videmus: Eadem semper facilitate absolutionem impendi solitam, qua nunc impenditur: Toties eam concessam fuisse relapsis, quoties eam vel petere lubebat: modica tantum & brevi præparatione ad eam obtinendam post peccatum mortale opus fuisse: *Tria Pater & Ave*, aut quid non multo gravius usitatam fuisse & solemnem apud Patres nostros pœnitentiam, &c.

Itaque etsi a Theologis passim non requiram, ut quæstiones criticas circa Ecclesiæ disciplinam examinent: tria tamen sunt, quæ ab omnibus sciri, prorsus desiderem.

Ac primum decet eos scire, quæ fuerit olim disciplina circa vitam, honestatem, & Officium Clericorum. Qui qualesve ad sacros Ordines assumerentur? Quo modo in illis ministrarent? Quid de Clericis lapsis? &c. Ut juxta hæc, quantum possunt, vitam ipsi suam instituant.

Deinde scire eos convenit, qui fuerint mores, & quæ disciplina populi Christi.

Tria saltem circa disciplinam Ecclesiæ scienda a Theologo.

Christiani? Quo modo orarent, jejuna-
rent, Sacramenta frequentarent? &c.
Ut ad primorum Christianorum nor-
mam, quantum hæc sæcula permittunt,
hodiernos fidelium mores reducant.

Denique omnino juvat illos scire,
quæ fuerit disciplina circa lapsos; ut
quamquam infirmitas hominum jam non
patiatur, condignas eis pœnitentias
juxta veteris Ecclesiæ disciplinam impo-
ni; tamen, quantum fieri potest, ad
eam redeatur, ut ait Pastorale Mechli-
nienſe ſub Hovio editum anno 1588.

Atque hæc de ſtudio hiſtoriæ & diſci-
plinæ Eccleſiaſtica: Ad ſtudioſium Scho-
laſtica progredimur.

CAPUT III.

De Studio Scholaſtica.

§. I.

Quid Scholaſtica?

*Quid ge-
neratim
Scholaſti-
ca?*

PER Scholaſticam generatim intelligi
potest doctrina Christiana & Catho-
lica, in certam methodum ordinemque
reducta. Scholaſtica dicitur; quod
Scholis conveniat, & methodo quadam
ac ordine (quæ ad docendum aptissima
sunt) tradatur.

Hoc

Hoc sensu ipse Catechismus Scholastica quædam est, in qua præcipua quæque doctrinæ Catholicæ capita methodo ac ordine proponuntur.

Verum præter Catechismum, qualis vulgo prælegitur, alia est Scholastica fusior, quæ non solum præcipua doctrinæ Catholicæ capita in ordinem ac methodum redigit; sed etiam ex Scripturæ Sacra, Conciliis, Pontificibus, Patribus, aliisque Scriptoribus Ecclesiasticis colligit, quidquid in illis ad ea confirmanda ac illustranda præclarum invenitur.

Et hæc Scholastica vocatur positiva, eo quod circa primas fidei positiones seu principia versetur. Est autem maxima ejus utilitas. *Quid Scholastica positiva?*

Cum enim cujusque Theologi non sit, ex S. Litterarum codicibus, ex vastissimis Conciliorum tomis, ex innumeris Pontificum decretis, ex immensis Patrum voluminibus, fidei & morum dogmata colligere, collectaque in ordinem redigere: prorsus ad commune bonum expediebat, selectissima quæque in omni Theologiæ argumento ex illis decerpi; decerpta in varias classes seu titulos pro vario rerum genere distribui; distributa in certam methodum ordinemque redigi; ac demum omnia sic

decerpta, distributa, redacta in unum doctrinae corpus compingi, ex quo sine magno labore posset quisque in omni materia Theologica depromere, quidquid illustre Scriptura Sacra, Concilia, Patres, aliique Authores Ecclesiastici circa fidem & mores tradidere

Quæ hodie potissimum scholastica vocetur?

Quæ huius officia, & utilitas?

Præter hanc & alia est, quæ sola prope hodie sibi Scholasticæ nomen vindicavit: cujus hæc sunt præcipua officia.

1. Ex dogmatibus fidei & morum alias Conclusiones Theologicas ratiocinando deducere.

2. Dogmata illa, deductasque ex dogmatibus conclusiones elucidare & amplificare, per rationes naturales, congruentias, historias, argumenta (ut ajunt) ad hominem, similitudines, comparationes, aliaque ex humanis disciplinis desumpta.

3. Argumenta Hæreticorum adversus fidem objecta dissolvere, vel quæ objici possunt, occupare.

4. Perverfas Catholicorum doctrinas, & quæ morum puritatem corrumpunt, opinionationes ac ratiunculas convellere.

Non parva quoque est hujus Scholasticæ utilitas, ut ex officiis jam descriptis satis patet.

§. II.

De Scholastica S. Thomæ.

Occasionem, qua Scholasticam suam *Occasio,*
 Methodum adornavit S. Thomas, *qua Scho-*
 sic describit Pallavicinus: "Contigit ut *lasticam*
 "sub duodecimum circiter salutis no- *suam ad-*
 "stræ seculum Arabum secta magnam si- *ornavit S.*
 "bi doctrinæ laudem adeptæ fuerit, qui *Thomas.*
 "Boeticæ præcipue imperitantes, Cor-
 "dubam in Athenas pene converterant;
 "atque per Averrois solertiam Aristo-
 "telis Philosophia caput erexerat, quæ
 "diutius saltem in Occidentis Provin-
 "ciis vel sopita jacuerat. Eam vero &
 "ordinate & subtiliter explicantes, pe-
 "ripateticis rationibus refellebant irri-
 "debantque nostræ fidei mysteria, quasi
 "fallitatis convicta; ejusque Affeclas
 "quasi credulos ex inscientia.

"His in Ecclesiam aggressionibus op-
 "posuit Divina Providentia S. Thomam;
 "qui optime gnarus, in quacunque re-
 "gione dominari eam Religionem, quæ
 "a Viris sapientia supra cæteros conspi-
 "cuis traditur, nullamque inter huma-
 "nas doctrinas nactus, seu majori ha-
 "bitam in honore, seu dignam ut ha-
 "beretur, quam Aristotelicam: in eam
 "impensissimo studio operam dedit, at-

"que illius Philosophi libros longe lucu-
 "lentius explicavit, quam quicumque
 "Arabum aut Græcorum. Quaprop-
 "ter magna illius Philosophiæ notitia,
 "nec minori existimatione sibi compa-
 "rata, vividi ingenii vi atque acumine
 "ex iisdem Aristotelis principiis solu-
 "tionem deduxit argumentorum, quæ
 "non ab aliis modo, sed ab ipso Aristo-
 "tele excusa fuerunt rectæ fidei dogma-
 "tibus reluctantia." Hist. Concil. Trid.
 lib. 7. c. 14.

Ex his patet, occasionem Methodo Scholasticæ, quam suscepit S. Thomas, præbuisse Arabes Philosophia Aristotelis inflatos.

*Cur me-
thodo, ter-
minis
quæstioni-
bus, argu-
mentis &
subtilita-
tibus Phi-
losophicis
eam mi-
scuerit.*

Atque hinc nihil mirum, alia ipsum ratione Theologiam tradidisse, quam alii ante ipsum Theologi tradiderant.

Siquidem propter Arabes Philosophos coactus fuit multas quæstiones Philosophicas suæ Theologiæ inferere, quas alii ante ipsum Theologi veluti inutiles & non necessarias omiserant.

Unde & ipse Wiggers non pauca, ut mere Philosophica, nec jam amplius necessaria, prætermittit, & Scholis Philosophicis disputanda relinquit. Sic in 1. parte prætermittit articulum 1. & 2. quæst. 11. Item parte eadem prætermittit omnia, quæ D. Thomas tractat a quæ-

quæstione 44. usque ad 50. "Quia, inquit, explicari pleraque solent accurate satis in Scholis Philosophicis. Similiter quæ eadem parte habet a q. 64. usque ad 106. ad paucas & breves quæstiones reducit."

Idem Author dum scribit in 1. 2. a quæst. 22. transilit usque ad 71. allegans inter alia hanc rationem: "Quia pro maxima parte Philosophica sunt."

Testatur etiam Contensonius, S. Thomam more sui sæculi multa Philosophica permiscere; ideoque se in meris Theologicis feligendis operam navasse. Tom. 1. dissert. 1. append. 1.

Deinde S. Thomas propter eosdem illos Arabes coactus fuit doctrinam Theologicam per ipsum Philosophiæ Aristotelicæ organum proponere, formando quæstiones, articulos, & responsa terminis in Schola quidem Aristotelica usitatis, vulgo autem ignotis: Cum alii ante ipsum Theologi doctrinam sacram tradidissent iis tantum terminis, quos a Patribus acceperant.

Non tamen hic accusatum velim S. Thomam, quasi a tramite Patrum recessisset: nam quemadmodum nemo recte argueret Patres, quod propter Hæreticos novas aliquas voces in Ecclesiam induxerint; ita non recte arguas S. Tho-

nam, quod propter Philosophos novam Theologiæ tradendæ rationem per quæstiones ac terminos Philosophicos inierit.

Præterea ut adversus omnes Philosophorum subtilitates & fallacias se muniret S. Thomas, subtilissimus fuit in definiendo, & argumentando: ita ut eum non facile alius, quantumvis ingenio excellens, assequatur.

Postremo ne quid relinqueret Philosophis, quod objicerent; innumera prope argumenta excogitavit, sibi que ipse objecit, objectaque resolvit.

S. Thomas intellectu difficili. Inde tot de ipsius mente contentiones.

Quæ omnia efficiunt, ut difficillimus intellectu sit S. Thomas iis, qui & excellenti ingenio præditi, & Philosophia Aristotelica probe imbuti non sunt.

Inde etiam fieri existimo, ut tot sint Theologorum de mente S. Thomæ contentiones, qui cum omnes inter se discrepent, omnes tamen pro se stare S. Thomam contendunt. Nimirum dum alii terminos, quibus usus est S. Thomas, non intelligunt; alii vero subtilitatem ingenii prope Angelici non assequuntur; alii alia Philosophia imbuti sunt: credit se quisque in S. Thoma invenire, quod ipse prius animo concepit; & quod a S. Thoma, cum maximæ Authoritatis sit, dici vellet, terminos

minos ipsius & phraſes ad ſua ſenſa contorquens.

Cæterum etſi nova ratione & Methodo Theologiam tradiderit S. Doctor, non tamen novam, ſed in S. Litteris & Traditione fundatam: Et quamquam fatendum ſit, phraſes ipsius plurimum a phraſibus S. Auguſtini diſſidere; ſenſa tamen utriusque inter ſe optime convenire deprehendet, quicquid phraſi S. Thomæ intelligendæ, & cum phraſi S. Auguſtini conciliandæ operam impendere voluerit.

Nova ratione, non novam Theologiam tradidit.

Interea non pigebit Boſſuetium audire vindiciarum Traditionis & Patrum lib. II. c. 20. Quantum ad Scholaſticam, divumque Thomam pertinet, quem vituperare ex temporis, quo ille vixit, ruditate conatur Simonius, paucis verbis illi reponam; oportere perpendere fundamenta, quibus Scholaſtici innituntur, & methodum, qua illam pertrahant. Prima illa ſunt conſtantia illius ſcholæ ſtatuta, dogmata atque regulæ, quæ ex pura Traditionis SS. Patrum mente deſumpta ſunt. Differendi quoque Methodus, quæ in contentioſa, & dialectica diſputandi ratione continetur, ſua non carebit utilitate, dummodo ingenioſa altercandi libido hujus ſcientiæ finis non ſit; ſed tamquam medium ad
pro.

promovendum discipulorum profectum adhibeatur. Hoc Divi Thomæ, quo suam exorsus est summam, consilium fuit, eorumque esse debet, qui ejus vestigiis insistant. Testatur experientia, eos, qui aliam viam inivere, & omnem studiorum suorum conatum in sola critica collocarunt, cum in Theologicis versarentur, plurimum errorum periculo fuisse obnoxios. Superiori sæculo Erasmus, præsentī vero Grotius, & Simonius luculento nobis sunt exemplo. Quod ad Patres attinet, minime Dialecticam contempserunt. Ut Joannem Damascenum, cæterosque Græcos ac Latinos omittam, Basilus, Cyrillus Alexandrinus, Augustinus (quorum auctoritatem Simonio reliquisque critices studiosis, quidquid dicant, nunquam objicere desistam) suis usi sunt definitionibus, divisionibus, syllogismis, uno verbo Dialectica methodo, quæ a Scholastica in se ipsa considerata non differt. Conticescant ergo critici, & a perscrutandis Theologiæ, cujus non nisi superficiem attingent, mysteriis abstineant.

§. III.

De Scholastica Recentiore.

Methodum S. Thomæ secuti sunt plerique post ipsum Scholastici: Verum qua ipse usus est ob necessitatem jam dictam, ea non pauci post ipsum abusi sunt. Nam cum debuissent, cessante jam necessitate, ad simpliciorum tractandæ Theologiæ methodum sensim redire; nescio qua vel curiositate ducti, vel ostentandi ingenii cupiditate incitati, relictis fidei & morum dogmatibus, aut leviter tantum delibatis, Theologiam prope totam ad quæstiones & pugnas de verbis, contentionesque de speculationibus quibusdam Metaphysicis redegerunt.

Scholastici recentiores methodo S. Thomæ abusi sunt.

Recentiores Scholastici Theologiam prope ad quæstiones de verbis, & contentiones speculativas

redegerunt.

Novas quæstiones ex ipso S. Thomæ excitaverunt.

Novas præterea quæstiones ex ipsis S. Thomæ quæstionibus, argumentis, sententiis, verbis, sine ulla necessitate vel utilitate excitaverunt; tantoque sibi doctiores visi sunt, quanto subtilius poterant novam disputandi materiam invenire: minime profecto in hoc imitati S. Thomam, qui "considerans (ut ipse ait) sacræ doctrinæ studiosos propter multiplicationem inutilium quæstionum, articulorum, & argumentorum plurimum impediri; breviter ac dilucide

„cide (quantum scilicet illorum tempo-
 „rum circumstantiæ patiebantur) do-
 „ctrinam sacram prosequi tentavit.”
 Proœmio in Summam.

*Hoc Scho-
 lasticorum
 genus Ec-
 clesiæ non
 parum ob-
 fuit.*

Hoc Scholasticorum genus non pa-
 rum Ecclesiæ obfuit, cum præclara quæ-
 que ingenia, contemptis Sacris Litteris,
 Conciliis, Patribus, & historia discipli-
 naque Ecclesiastica, omne studium &
 ætatem in quæstionibus quibusdam spe-
 culativis & Philosophicis consumerent.
 Quo fiebat, ut multi e cursu Theologi-
 co prodirent parum exercitati iis in re-
 bus, quas ad vitam recte instituendam,
 vel ad animas dirigendas nosse imprimis
 oportebat. Nam cum populus maxime
 de moralibus, hoc est, de iis, quæ agen-
 da vel omittenda sunt, instrui debeat;
 ipsi vel in scientia morali erant hospi-
 tes; vel si de iis aliquid didicerant, lo-
 qui tamen de illis nisi lingua Aristote-
 lica non noverant; vel si noverant, lin-
 guam Aristotelicam & Scholis usitatam
 affectabant, rati se doctos haberi, quod
 lingua vulgo ignota arcana mysteria lo-
 qui viderentur.

*Post illos
 emerfere,
 qui Philo-
 sophiam
 posuere*

Post hos emerfere Scholastici, qui
 omnem doctrinam moralem funditus e-
 verterunt: nam transgressi terminos
 Scripturæ S. & Traditionis, quos po-
 suerunt Patres nostri, in ipsa veluti
 Phi-

Philosophiæ arce Theologiæ fundamen- *Theologiæ*
ta collocarunt: *Principium* actionum *funda-*
humanarum dixerunt liberum arbitrium, *mentum.*
determinans gratiam ad agendum: *Re-*
gulam, opinionem humanam: *Finem*
autem sufficere honestum, et si is nec
Deus esset, nec in Deum referretur.
Sic everſa præcepta omnia, naturalia,
divina, & humana: Sic introducta in
Theologiam ista opinionum portenta,
& monſtra probabilitatum, quibus lici-
tum erat quidquid libebat: Atque hinc
incredibile quanta ſclerum omnium
colluvies in populum Chriſtianum ina-
narit.

His acceſſerunt quidam *Casuiſtæ*, ut *His acceſ-*
aiunt, *Recentiores*, ſic dicti, quod ex *ſerunt Ca-*
omni Theologia morali caſus proponant *ſuiſtæ.*
omnis generis, eosque reſolvant in com-
modum eorum, qui brevifſimo tempo-
ris & laboris compendio deſiderant ad
directionem & curam animarum venire:
Quaſi qui ipsis biennio vel triennio ope-
ram dederit, ſatis inſtructus ſit, ut ca-
ſus omnes, qui in regimine animarum
occurrunt, expeditiſſime reſolvat. Sed
fallitur quiſquis hoc credit.

Neque enim ſcientia Directori ani- *Horum*
marum neceſſaria brevi ſpatio, aut ſola *ſtudio*
caſuum quorundam lectione acquiritur; *nequa-*
ſed longo ſtudio, meditatione, oratio *quam ſuf-*
ne,

ficit ani-
marum
Directo-
ri.

144 *Theologus Christianus.*

ne, cordis expurgatione, vitæ probitate, ex S. Litteris & solidis Theologis comparatur. Qui vero caluum aliquot scientia instructus credit se ad Curam animarum jam idoneum esse, similis est homini Chirurgiæ & Medicinæ prorsus imperito, qui vel Chirurgum agere vellet, postquam a Chirurgo aliquo varia emplastra pro variis vulneribus accepit; vel Medicum profiteri, postquam varias formulas *Recipe*, ut vocant, adversus varios morbos scribere a Medico didicisset. Imo facilius his crederem corpus, quam illis animam: Neque enim vel tanta est varietas vulnerum & morborum, quanta est varietas conscientiarum; vel tot sunt circumstantiæ attendendæ circa curationem corporum, quot sunt attendendæ circa curationem animarum.

Supereſt ut his de ratione studii Theologici generatim præmiſſis, ad magis ſpecialia veniamus, ipſosque libros designemus, e quibus doctrina Theologica petenda eſt.

CAPUT IV.

Ubi ordine designantur libri,
e quibus doctrina sacra
petenda est.

§. I.

*A quibus libris Studium Theologicum
inchoandum sit?*

QUOD in aliis scientiis acquirendis *Studium*
usu venit, id etiam in Theologia *Theologi-*
locum habet; ut a simplicissimis, & co- *cum incho-*
gnitu facillimis exordium fiat, ac dein- *andum a*
de ad res magis compositas & difficilio- *simplicissi-*
res pedetentim, & quasi gradatim ascen- *mis Et fa-*
datur. *cillimis.*

Simplicissima in Theologia sunt *Ca-*
techismi, in quibus Religionis Christia- *Ante om-*
næ mysteria, fideique ac morum dog- *nia legen-*
mata, non tam confirmantur, quam *dus sim-*
mere proponuntur: Quare ante omnia *plex ali-*
suadendum Tironi Theologo, ut *quis at so-*
solidum aliquem *ludus Ca-*
Catechismum legendum *techismus.*
sumat, in quo simpliciter quidem, sed
non steriliter, fidei nostræ mysteria &
prima moralis Christianæ principia pro-
ponuntur.

Erit hic Catechismus instar primæ
Scholasticæ, ex qua generalem quam-
dam

dam de tota doctrina sacra, ejusque partibus, methodo, ac ordine, ideam consequetur: quod prorsus utile est initio, ut ad hanc possit cætera, quæ audit vel legit, reducere, & confusio- nem, quæ ex multitudine rerum oritur, evitare.

Hinc ab initio jun- gatur le- ctio Evan- gelii & A- ctuum A- postolor. Simul cum hoc Catechismo assumen- dum est *Evangelium*, utpote simplicif- simum, *Actusque Apostolorum*: & ut- rumque aliquoties sine interprete vol- vendum.

Item cu- jusdam li- bri spiri- tualis. Jungatur his ab initio liber aliquis spi- ritualis, v. gr. *Thomas a Kempis de imi- tatione Christi*, *Salesius de vita devo- ta*, vel *Cardinalis Bona de principiis vitæ Christianæ*, &c. ut ex his ab ini- tio fundamenta vitæ spiritualis ponantur.

Simul as- sumantur alia Cate- chistica. Deinde lectioni illius Catechismi ad- jungi possunt alia quædam opuscula Ca- techistica, puta *de fide*, *Spe*, *Charita- te*, *Pœnitentia*, vel aliis Catechismi Partibus, distinctis libellis impressa, in quibus solent argumenta, quæ tractan- tur, satis exacte tractari: sic enim fie- ri amat, ut dum de re aliqua scribitur seorsim, scribatur accuratius, quam si de multis simul scribatur.

Item Con- ferentia. Eidem addi possunt *Collationes*, vel si mavis, *Conferentiæ*: in quibus, dum ad instruendos rudes instruuntur Theo- logi,

logi, ipsi prius discere possunt, quæ alios postea docturi sunt.

Interim ad cæteras Novi Testamenti partes procedatur: atque imprimis *Epistolæ Pauli* cum aliis *Epistolis Canonici* studiose & frequenter, sed absque Interprete, legantur. *Interim procedatur ad alias N. Testamenti partes.*

Post hæc progressus fieri potest ad *Catechismum Romanum*, tamquam ad *Et ad Catechismum Romanum.* secundum Scholasticum, qui sedulo bis terve a capite ad calcem legendus est:

cui jungendum est *Concilium Tridentinum*, qua parte continet *Capitula & Canones de doctrina fidei & morum*, nam *decreta de reformatione*, quæ illis subnexa sunt, possunt initio omitti, & in tempus maturius reservari. *Cui addatur Concilium Tridentinum de doctrina fidei & morum.*

Interea vero simul cum N. Testamento, assumatur etiam Vetus, & totum sine Interprete studiose legatur: Ita fiet, quod præcipit August. ut Divinarum Scripturarum solers Indagator, „pri-
„mo totas legat, notasque habeat, etsi
„nondum intellectū, jam tamen lectio-
„ne.” Lib. 2. de doctr. Christ. c. 8. *Interea cum Testamento novo assumatur Vetus: at sine Interprete.*

Ipsa porro lectio Scripturæ Sacræ assidua pro Commentario quodam erit; dum sæpius illam relegenti ultro sensus litteralis in multis fiet obvius: difficultatibus interim, si quæ occurrant, paulisper prætermis-
tam

tam lectionem, vel per Interpretum inspectionem postea discutiantur.

Per solam etiam lectionem primum intelligentur ac imbibentur præcepta vitæ ac morum, quæ ut maxime necessaria sunt, ita etiam sunt clarissimis verbis expressa, ut satis possint sine Interprete intelligi.

Initio cavendi longi commentarii in Scripturam.

Longi vero Commentatores initio commendandi non sunt; quippe qui mole sua Tironem terreant, & in desperationem, ne umquam Sacras Litteras intelligere possit, conjiciant. E contra persuadendum, multa esse in S. Litteris facilia, quæ, contracta cum illis familiaritate, sponte elucescent; nec opus esse initio propter pauciora eaque minus necessaria, immenso se labore fatigare.

Adde, quod si S. Litteræ vix absque Interprete legantur; non tam S. Litteræ, quam Interpretes audiantur: quo sæpe fit, ut nec suavitas Verbi Dei gustetur, nec tam sensus Scripturæ S. quam Interpretis imbibatur.

Inter hæc nec lectio libri spiritualis omittenda est.

A Catechismo Romano transeat ad Ca-

Post Catechismum Romanum transitus fiat ad Catechismum aliquem fusiorum, qualis esse potest *Catechismus Hesselii*, qui sententiis adeo fecundus est,

est, & locis S. Scripturæ Sanctorumque Patrum, ex quibus fere contextus est, ita refertus; ut qui illum legunt, testentur se, quotiescunque eum relegant, novo semper cum fructu relegere, & alia ac alia, quæ prius non adverterant, in eo invenire.

Hic simul cum Scriptura S. legi posset brevis aliquis, tum in Vetus, tum in Novum Testamentum interpres, qualis est v. gr. *Menochius in totam Scripturam*, qui brevissime difficultates, quæ circa textum sunt, elucidat, & sensum litteralem ostendit.

*techismum
fusioem
v. g. Hef-
selii.*

*Hic assu-
matur
brevis In-
terpres in
Novum &
Vetus Te-
stamen-
tum.*

Adde pro intellectu Veteris Testamenti *Analogiam Becani*, in qua plurima, quæ ad Legem Antiquam spectant, historica, moralia, judicialia, ceremonialia illustrantur.

Pro interprete morali in Novum Testamentum, qui gallice novit, legere posset *Abregé de la morale de l'Evangile, des Actes, des Epitres &c.* quod simul instar libri spiritualis esse poterit.

Post Catechismum Hesselii quidni suaderi possit *Magister sententiarum*, quem tot veteres dignum judicarunt, ut suis Commentariis illustrarent. Libro primo agit de Deo, & præcipue de mysterio SS. Trinitatis: Libro secundo de Angelis & de creatione lapsuque homi-

nis : Tertio , de hominis lapsi Redemptore Christo : Quarto denique de Sacramentis , quibus contritiones hominis lapsi alligantur , ac vulnera peccatorum curantur. Atque hæc omnia breviter , dilucide , & plerumque ex Patrum auctoritatibus.

Post hunc utinam esset brevis aliqua Scholastica , quæ sine terminorum involucris , & inutilium ac subtilium quaestionum farragine , omne argumentum Theologicum utiliter ad mores , doctæque , ac solide pertractaret ; sed hæc optari potest facilius , quam assignari.

Quoniam tamen hodie Scholæ passim S. Thomam sequuntur , non negligendi sunt illi Scholastici , qui ipsius Methodum & Phrases imitantur. Atque ex his assumi primum potest aliquis brevior , qui præ cæteris solidior vilus fuerit.

Huic jungantur varia opuscula de rebus hoc tempore controversis.

Simul tamen illi junget Theologus alia quædam Opuscula de variis materiis moralibus , & hujus temporis controversiis. Ac primum utile erit , legere Authorem aliquem , qui compendio exhibeat , refutetque Recentiorum quorundam Scholasticorum & Casuistarum laxitates ; unde discat Theologus adversus illorum errores cautus esse , dum in ipsorum lectionem forte incidet. In hoc gene-

genere commendari potest *Sinichius in De Casui-*
Decalogum, aliique, qui turpes Casui- *starum*
starum lapsus mundo detexerunt. *lapsibus.*

Deinde materias quasdam particula-
 res, de quibus hodie contentio est, exa-
 minet penitus, & quidquid præclare
 de illis scriptum est, legat.

DE PRÆDESTINATIONE ET *De Præ-*
 GRATIA legatur *Censura Lovaniensis, destinatio-*
 & *Duacensis: Item variæ Theses Exi-* *ne & Gra-*
mii D. Hennebel, aliorumque Lova- *tia.*
nienſium, de hoc argumento: Quibus
adde: Opuscula Augustini de Gratia,
& Lib. Arb. de Corrept. & Grat. de
Prædest. Sanctorum, de Bono Persev.
 Et aliquot hac super re ipsius *Epistolas,*
 quales sunt *Epist. 105. 106. & 107. &c.*
 Adde item *Bernardum de Gratia &*
Lib. Arb.

DE POENITENTIA legantur *In- De Poeni-*
structiones Caroli Borromæi, Item tentia.
Instructiones Cardinalis Le Camus, &
Cardinalis Grimaldi circa Admini-
strationem Sacramenti Pœnitentiæ,
Litteræ Pastorales Guidonis de Seve
de Rochechoüart Episcopi Atrebaten-
ſis circa eandem; Dissertationes duæ
Cardinalis de Aguirre de Disciplina
tum veteri tum moderna circa lapsos;
 quibus adde, quæ jam pridem in Gal-
 lia, & nuper in Belgio, ac præcipue

Lovanii, de Conversione Peccatoris, de Praxi administrandi Sacramentum Pœnitentiæ, de Laborioso Baptismo &c. prodierunt.

De Ignorantia & Opinione probabili, de Charitate &c.

DE IGNORANTIA & OPINIONE PROBABILI, vide Theses Lovanien-
sum.

De charitate, & referendis actibus in Deum, lege easdem.

De variis aliis materiis moralibus, *de Homicidio, de Furto, de Luxuria, &c. vide easdem.*

De Sacramentis, & aliis eo spectantibus, lege Instructiones solidi alicujus & probati Ritualis.

Inter Scholastica non negligatur studium Sacræ Scripturæ.

Cavendum est, ne dum quæstionibus Scholasticis incumbitur, S. Scripturæ lectio ac studium negligatur: & quoniam hætenus sine longis commentariis eam legendam esse diximus, videtur nunc tempus exigere, ut de Interpretibus legendis aliquid dicamus.

Longiores in S. Scripturam Commentarii, quo modo legendi?

Atque imprimis expedire non videtur, ut quis longos illos commentatores, continuo studio, de versu ad verbum decurrat: sed utilius fore, si pro occasione nata, nunc circa hunc, nunc circa illum locum ipsos consulat. Sic enim fiet imprimis, ut parcatur temporis; quod alioquin impenderetur etiam circa illos versus, qui sine Commentario

rio satis possunt intelligi. Deinde fiet, ut quæ speciali cura seorsim examinata fuerint, ea magis memoriæ inhæreant, quam si inter cætera sine speciali reflectione lecta fuissent.

Itaque dum vel inter studendum, vel colloquendum, vel disputandum, vel quavis alia occasione, dubium aliquod circa intellectum alicujus Scripturæ ortum fuerit; tum suaderem potissimum ad longiores illos Commentatores recurrere.

Porro Interpretes S. Scripturæ satis noti sunt, & passim in omnium manibus versantur. Præ cæteris commendandi sunt hi:

*Uterque Jansenius in Evangelia. S. Scri-
Estius & Formondus in Epistolas. pturæ In-
Formondus item in Acta & Apocali- terpretes.
psim. Jansenius Iprensis in Pentateu-
chum, & alios quosdam libros Veteris
Testamenti. Jansenius Gandensis in
Psalms, in Proverbia, Sapientiam, &
Ecclesiasticum. Bellarminus item &
Titelmannus in Psalmos, &c. His ac-
cessit nuper Interpres quidam Gallus in
totum prope Vetus Testamentum; qui
ob id commendandus est, quod sensum
spiritualem sensui litterali ubique con-
jungat. De Compendio Moraliū N.*

Testamenti, Gallice: *l'Abregé de la morale*, &c. jam supra monuimus.

*Ab initio
Psalms
sibi fami-
liares ha-
beat Theo-
logus.*

Priusquam hunc paragraphum finiam, non possum non ex animo commendare Theologis omnibus, ut Psalmos sibi ab initio familiares habeant. Sunt enim hi ubique flagrantes orationibus & affectibus ferventissimis, quibus Propheta Regius, nunc Divinam Majestatem adoratur & laudat; nunc opera ipsius magnifice deprædicat; nunc pro beneficiis illi grates agit; nunc suas illi misérias & peccata exhibet, & misericordiam ac veniam deprecatur; nunc fiduciam in Deum excitat & gratiam postulat; nunc in amorem Dei totus exæstuat &c. Quæ dum frequenter leget Theologus, poterit sensim eosdem illos affectus imbibe.

*Qui sunt
instar pre-
cum fa-
miliarium*

Et sane cum nemo fere sit, quin preces aliquas familiares & quotidianas frequentet: Author ego sim Theologo, ut pro libello precum librum Psalmorum habeat, in quo precum omnis generis Thesaurum inveniet copiosissimum. Seligi autem possunt, qui faciliores sunt, & affectibus pleniores primum, ac deinde ad alios progrediendum: sicubi vero locus difficilior occurrat, super eo, dum opportunum erit, consulantur Interpretes.

Ita

Ita fiet ut in oratione sese exerceat, & simul scientiam Psalmorum acquirat: Optimus enim Psalmorum Interpretes est affectus, conformis affectui Davidico, ex quo Psalmi eructati sunt.

Atque hic sit primus gradus studii Theologici, in quo sistimus, dum nos ad ulteriorem præparamus.

§. II.

Quinam Scholastici Majores legendi?

Jam, scio, Theologus ad fusio-
rem aliquem Scholasticum impatienter
anhelat; & nimis diu ipsi videor in mi-
noribus istis hære. Obsequor desi-
derio, & ad majorem Scholasticam
progredior.

*Ab his
progres-
sus fuit ad
majorem
Scholasti-
cum,*

Principem Scholasticorum libens ag-
nosco S. Thomam, ideoque præ cæte-
ris commendandum: si modo quis in-
genio satis magno sit, ut eum assequa-
tur. Lectioni ipsius utiliter præmitte-
tur *Concertatio triplex de mente S.
Thomæ, &c.* defensa in Seminario Me-
chliniensi, Præside Eximio & Amplissi-
mo D. Lachman, quæ est instar clavis,
qua in phrasim & intellectum S. Tho-
mæ intretur.

*Princeps
Scholasti-
corum S.
Thomas.*

*Ipsius le-
ctioni
præmitta-
tur Con-
certatio
&c.*

Quo-

Non omnibus accommodatus est S. Thomas.

Quoniam tamen, ut jam dictum est supra, multorum vel utilitati vel infirmitati non satis accommodatus est S. Thomas, tum quod quæstiones multas Philosophicas Theologiæ immisceat, tum quod terminis Philosophicis eas proponat resolvatque, tum etiam quod subtilitatem ingenii ipsius nemo facile attingat: non pauci sunt, qui se malint in aliis Scholasticis exercere.

Estius in Magistrum commendatur.

Plerique *Estium* laudant in *Magistrum*, extolluntque eo præcipue nomine, quod præ cæteris Scholasticis Scriptura Sacra & Traditione nitatur.

Sed multa vel non attingit, vel attingit tan-

Verum cum multa sint, quæ vel prorsus non attingit, vel leviter tantum delibat, non pauca aliunde supplenda sunt.

tum breviter: quæ aliunde supplenda.

De Virtutibus & Vitiis in speciali differit brevissime.

Ut de Vir-

Sed hæc excellenter tractat S. Thomas 2. 2. e quo proinde ea commode petentur; nisi forte cui S. Thomas difficilior videatur.

tutibus &

Vitiis in speciali, ex

2. 2. S.

Thomæ.

Quid de

Jure &

Iustitia?

Sed quid de *Jure & Iustitia*? Resp. Invaluit apud multos hæc opinio, quod ea sit pars Theologiæ præcipua, quæ mox ab initio cursus Theologici volvenda sit, revolvendaque in finem assidue, quasi ea fere sola necessaria sit ad animas dirigendas.

Verum ego hos falli existimo. Nam *Non ea*
 scientia ad animas dirigendas præcipue *præcipue*
 necessaria est *scientia* *Sanctorum* stu- *Anima-*
 dio, & meditatione Scripturæ S. atque *rum Di-*
 assiduo orationis, virtutumque Christia- *rectoribus*
 narum exercitio comparata: hac enim *necessaria:*
 purgatur cor, illuminaturque intelle- *sed scien-*
 ctus, ut inter Pœnitentes & Impœni- *tia San-*
 tentes, Conversos & non Conversos, *ctorum,*
 Incipientes & Proficientes, Imperfectos
 & Perfectos discernatur. Hac scitur,
 quæ cuique remedia opportuna sint, ut
 pœnitentiam agat, ut convertatur, ut
 conversus non relabatur, ut proficiat,
 ut perficiatur, ut perseveret, ut salvus
 fiat. Hac dijudicatur, quid justum sit,
 quid injustum; quis contractus licitus,
 quis illicitus; ubi restitutio facienda,
 ubi non facienda &c. Aut certe si id
 non semper dijudicetur; monet tamen
 plerumque ea scientia de peccati peri-
 culo, de inquisitione adhibenda ut ve-
 ritas inveniat, de consulendis doctio-
 ribus, &c.

Si quis vero scientiam illam Sancto-
 rum non habeat, frustra se credet ad
 animas dirigendas idoneum, etsi non
 solum *Tractatum de Jure & Justitia*,
 sed & omnes simul Scholasticos memo-
 ria & intellectu tenuerit: imo vero tan-

to magis ineptus erit, quanto magis sterili illa scientia inflabitur.

Nolim tamen hæc a me sic dicta accipi, quasi *Tractatus de Jure & Justitia* a Theologo negligendus sit; sed eo hæc dixi, ut intelligat Tiro Theologus, primam curam impendi oportere munditiæ cordis, & rectitudini spiritus acquirendæ, unde ea, quæ juris mere naturalis sunt, ultro fere elucescent; deinde vero incumbendum *Tractatui de Jure & Justitia*, ut & quæ juris positivi sunt, addiscat. Cæterum in hoc argumento præcipue commendatur, qui non ita pridem *ad Supplementum Nee-sen Tractatum de Jure & Justitia* edidit.

*Quis præ
cæteris de
Jure &
Justitia
legendus.*

An legendi Casuistæ? Quid tandem de Casuistis istis laxioribus, quorum aliqui casus omnes binis litteris P. M. vel P. V. resolvunt? Resp. Omnino ab horum lectione abstineat Theologus, nisi forte hæ aut similes rationes ad id invitent.

1. Ut ex illis videat, in quæ præcipitia labi possit humanum ingenium sibi relictum; discatque metuere, ne & ipse labatur.

2. Ut ipsorum exemplo caveat tam præcipitem in resolvendo temeritatem.

3. Ut ex illis petat leges aliquas positivas, vel Decreta aut Bullas Pontificum; quæ

quæ nonnunquam apud ipsos, non ita apud alios, citantur.

§. III.

Quæ Patrum Opuscula legenda sint?

DE Patrum Opusculis nihil prope ha- *Patrum*
 tenus dictum est: non quod eo- *Opuscula*
 rum lectionem differendam esse putem, *non diffe-*
 donec Scholastici omnes evoluti sint; *renda, do-*
 sed quod commode fieri non potuerit, *nec Scho-*
 ut mentionem de illis interfererem. *lastici evo-*
luti sint.

Itaque ubi primum jam textum sa- *Ante In-*
 crum per frequentem lectionem fami- *terpretes*
 liarem sibi reddidit Theologus, atque *Scriptu-*
 ad legendos Interpretes sese accingit; *ræ lega-*
 merito præmittit diligentem lectionem *tur Au-*
 librorum S. Augustini *de Doctrina Chri-* *gustinus*
stiana. In his enim continentur regu- *de Doctri-*
 læ interpretandi ac intelligendi Scriptu- *na Chri-*
 ram Sacram, & ratio, quam Veteres *stiana.*
 in ea explicanda tenuerunt.

His jungi possunt libri *de Consensu De con-*
Evangelistarum, quorum lectione tol- *sensu E-*
 lentur difficultates, quæ ex apparenti- *vangelis-*
 bus Evangelistarum inter se contradi- *tarum.*
 ctionibus nascuntur.

Tum etiam legendus liber *de catechi-* *De cate-*
zandis rudibus, e quo discas, quomo- *chizandis*
 do *rudibus.*

do Testamentum Vetus ad intelligentiam
Novi referendum sit.

Qui Pa-
tres in
Scriptu-
ram seli-
gendi.

E Patribus, qui in N. Testamentum
scripserunt, hi seligendi præ cæteris:
*Chrysostomus in Matthæum, Ambro-
sius in Lucam, Augustinus in Joan-
nem, in Marcum* sufficiat *Theophyla-
etus*, qui abbreviator est Chrysostomi,
quemadmodum Marcus abbreviator est
Matthæi.

*In Acta Apostolorum & Epistolas
Pauli legendus Chrysostomus, in Epi-
stolam Joannis primam Augustinus.*

Pro Testamento Veteri, *Chrysosto-
mus in Pentateuchum, Gregorius in
Libros Regum & Job, Augustinus in
Psalms, Bernardus in Cantica* (quam-
quam in his magis doctrinam moralem,
quam litteralem Scripturæ sensum inve-
nias) *Hieronymus in Majores & Mi-
nores Prophetas.*

Ex his quisque eliget, quod pro sui
ingenii capacitate & vocatione utile sibi
vel necessarium intellexerit: nam om-
nia omnibus non commendo.

Et hæc quidem de Operibus Patrum,
quæ ad interpretationem Scripturæ Sa-
cræ pertinent: nunc de iis, in quibus
dogmata fidei pertractant.

Pertractant hæc in iis potissimum Scri-
ptis, quæ edidere adversus Hæreticos:
dein-

deinde & in Scriptis Apologeticis contra Gentiles: Tum etiam in quibusdam adversus Judæos.

Singula enumerare, hujus instituti non est: cum illos præcipue instituere animus sit, qui ad Curam animarum vocantur. *Scripta Patrum adversus Hæreticos*

Hos siquidem in illis Patrum Scriptis multum temporis vel laboris collocare debere non existimo: tum quod antiquarum illarum hæresium memoria vix in Ecclesia supersit: tum quod dogmata fidei illis contraria hodie fere a nullo in dubium revocentur. Adde, quod cursus studii Theologici adeo brevis sit, ut iis, quæ magis necessaria sunt vel utilia, possit totus impendi. *de dogmatibus fidei, hodie non adeo necessaria illis, qui se tantum ad curam Animarum disponunt.*

Sic jam olim Augustinus Dioscorum multa de antiquorum quorundam Philosophorum opinionibus interrogantem reprehendebat, eo quod nulla inde adversus fidem Christianam scintilla excitaretur: quin ne Hæreticorum quidam recentiorum errores inquirendos esse assererat, quorum tunc dissensiones, quæstionesque filebantur. Vide Epist. 56. quæ in editione nova est 118. ad Dioscorum.

Si quæ tamen quæstio circa dogmata fidei hodie nasceretur; prorsus recurrendum foret ad ea Patrum Scripta, in *Si quæ tamen quæstio hodie*

de fidei
dogmati-
bus oria-
tur; unde
ea peten-
da?

quibus ista dogmata adversus Hæreticos defenderunt. Et sic in controversiis, quæ hodie agitantur *de Gratia & Prædestinatione, de referendis Actibus in Deum, de Ignorantia*, omnino consulendus est S. Augustinus in *Opusculis adversus Pelagianos*.

Cæterum si quis Patres quoad fidei dogmata legere desideret; is se primum disponat per lectionem *Tertulliani de Præscriptionibus, & Commonitorii Vincentii Livinensis*.

Tum, ubi examinanda erit hæresis aliqua, recurratur ad S. Epiphanium, Theodoretum, S. Augustinum, aliosque, qui de Hæresibus scripserunt; ut ex illis, quid singulæ hæreses dogmatizent, quidve in singulis damnet Ecclesia, intelligatur. Nunc ad Moralia veniamus.

Qualis esse
debeat, qui
ex Patri-
bus scien-
tiam mo-
ralem hau-
riri desi-
derat.
Moralia
ex S. Ba-
silio.

Si quis moralem sibi ex Patribus scientiam comparare voluerit; is ante omnia charitate Dei & proximi, cæterisque virtutibus animum suum instruat, necesse est. Tum ordiatur a lectione *Moralium S. Basilii*. Est enim hoc opusculum compendium quoddam & fundamentum totius morales Evangelicæ: unde & tempestive a Theologo legendum est; ut solide juxta regulas Evangelicas vitam suam instituere incipiat,

&

& doctrinam Theologicam Evangelio superstruat.

Deinde ex eodem Patre, ubi jam paulo provectior erit Theologus, legere poterit *Regulas brevius & fusius disputatas.*

Ex Augustino hæc seligenda sunt: *Ex Au-*
Libri Confessionum, in quibus Augu- *gustino.*
stini genium, studia, mores, aliasque
dotes, quas imitetur Theologus, co-
gnoscat.

Epistolæ quædam morales, inter quas
præ cæteris utiliores sunt:

Epistola 45. nunc 127. *de contemptu*
mundi. Item 38. nunc 243. ejusdem
argumenti.

Epistola 54. nunc 153. in qua discu-
titur, an Episcopi pro reis ad mortem
damnatis recte intercederent? Item qua
æquitate, quove animo in puniendis reis
gerere se debeant Judices? Ubi & quæ-
dam de *Restitutione* rerum, quæ pro-
ximo ablatae, vel male partae sunt.

Epistola 56. nunc 118. in qua *ratio-*
nem & finem studendi præscribit Augu-
stinus Dioscoro, dicens quæstiones cu-
riosas nec decore tractari ab Episcopo,
nec utiliter disci a Christiano.

Epistola 52. nunc 155. *de virtutibus,*
& de Officio Magistratum; quos dicit
veris virtutibus instructos esse oportere,

ut populum suum non ad felicitatem solum terrenam, sed ad æternam perducant.

Epistola 202. nunc 91. *de puniendis sceleribus.*

Epistola 81. nunc 48. qua docet, otio ad pietatem, non ad ignaviam utendum esse Monachis, & si Ecclesia eorum operam desideret, non detrectandam.

Epistola 109. nunc 211. qua Sanctionales tumultuantes revocat ad concordiam, iisque vitæ regulam præscribit.

Epistola 121. nunc 130. *De Oratione,* ubi Probæ viduæ diviti modum orandi ostendit.

Epistola 122. nunc 111. *De Patientia* in adversis. Ejusdem argumenti est Epistola 141. nunc 264.

Epistola 118. nunc 54. ubi docet, quid agendum in iis, in quibus Regionum aut Ecclesiarum consuetudines variant, & in quibus consentiunt, puta *de Sacramentis, Festis diebus, Jejunio, & Eucharistia.*

Ejusdem argumenti fere est Epistola 119. nunc 55.

Epistola 64. nunc 22. Quo modo abusus extirpandi sint?

Ejus-

Ejusdem argumenti est alia Epistola, hætenus non edita, quæ in nova editione est 29. ubi narrat Augustinus, quibus adhortationibus obtinuerit demum, ut Hipponenses Catholici abhorrerent a luxuriosis conviviis, quæ in Sanctorum natalitiis apud Africanas Ecclesias celebrare mos erat.

Epistola 148. nunc 21. *de Officio Episcopi, Presbyteri, Diaconi*, quam arduum sit & periculosum? Item *de scientia Scripturarum* ad illud digne obeundum necessaria.

Epistola 180. nunc 228. *de fuga in persecutione*, ubi docet, quandonam Episcopo five Clericis fugere liceat.

Epistola 50. nunc 185. ubi docet, an, & quibus poenis coercendi sint Hæretici.

Inter alia Augustini opera, hæc se-
ligenda sunt.:

De Moribus Ecclesiæ.

De vera Religione.

De Fide & Operibus.

Enchiridion de fide, spe, & charitate.

De Catechizandis rudibus.

De Agone Christiano.

De Continentia.

De bono Conjugii.

De S. Virginitate.

De bono Viduitatis.

166 *Theologus Christianus.*

De Conjugiis adulterinis.

De Mendacio.

Contra Mendacium ad Consentium.

De Opere Monachorum.

De Divinatione Dæmonum.

De cura gerenda pro mortuis.

De Patientia.

De Disciplina Christiana.

De Cantico novo.

De Utilitate Jejunii.

Quæ omnia collecta invenies Tom. 6.
S. Augustini editionis novæ.

Sunt brevissima, & varietate argumenti Lectorem delectant, quem utilitate merito ad legendum alliciant.

Præter hæc jam supra commendavimus opus ipsius præstantissimum in *Psalms*: item *Tractatus in Joannem*, & *Epistolam 1. Joannis*.

Qui plura volet, addat *Sermones* Augustini, qui continentur Tomo quinto editionis novæ, ubi & genuinos a supposititiis distinctos inveniet.

De operibus adversus Pelagianos nihil hic repeto; cum ea jam supra notata sint.

*Ex Chry-
sostomo.*

Augustino jungatur Chrysostomus: Cujus *Sermones* & *Homiliæ* legantur, potissimum ab iis, qui rudiori populo erudiendo incumbunt. Eloquentia ipsius tota popularis est, & prædicationi aptis-

aptissima; abundat congruentiis, exemplis, comparisonibus; naturalis est & facilis; præcipuas Religionis Christianæ veritates mira charitate proponit: Unus ipsi scopus est, Auditores suos convertere, aut de necessariis instruere: quæ subtiliora, quam utiliora sunt, non attingit: quæstiones difficiles omittit: Mysteria penetrare & scrutari non studet: satis ipsi est, proponere veritates palpabiles & sensibiles, quæ sine periculo salutis ignorari non possunt. Denique totus moralis est.

Porro tanta est in ipso rerum moralium omnis generis varietas: ut malim cuique pro sua utilitate delectum relinquere; quam pauca e tam multis assignare.

His accedit S. Gregorius: apud quem *Ex Gregor.*
imprimis legendus est liber *de Cura Pastoralis*, opus vere eximium, & ab iis, qui vel ad curam Animarum disponuntur, vel eam jam susceperunt, studiose & non semel volvendum.

Deinde legi possunt ipsius *Moralia in Librum Job, & Libros Regum.*

Plura vis? *Adde Homilias in Evangelia*: & ubique eum perspicacissimum in moribus invenies.

Ad Bernardum venio, apud quem *Ex Bern.*
pro scientia morali hæc legenda sunt: *nardo.*

*De diligendo Deo.**De Gratia & Libero Arbitrio.**De Præcepto & Dispensatione.**De gradibus humilitatis & superbiæ.**Epistola seu Tractatus de Erroribus Abailardi.**Epistola seu Tractatus ad Hugonem de S. Victore, de quæstionibus ab ipso propositis.*

Quæ omnia collecta invenies Tom. 4. editionis Parisiensis anni 1667.

Præter hæc utiliter leget Theologus ipsius Epistolas, in quibus multa præclara, tum quoad mores, tum quoad disciplinam Ecclesiasticam inveniet.

*Qui ut
Magister
spiritualis
adscienden-
dus a
Theologo.**Scientiam porro Spiritualem præcipue instillat in Sermonibus super Cantica: ubi eum, ut vitæ spiritualis Magistrum, a Theologis omnibus legi & audiri desiderem. Et sane, cum non deceat Theologum ullum scientiæ & vitæ spiritualis expertem esse; scientia autem & vita spiritualis acquiri non possit, nisi Duce Magistro: nescio quis potius in Magistrum ac ducem eligatur, quam is, qui & scientia & vita spirituali excelluit.*Dum hos Patres commendo, animus mihi non est alios ipsis postponere, vel ordinem aliquem dignitatis inter ipsos constituere: id visum fuit, ea opuscula
quæ

quæ jam designata sunt, Theologis passim utiliora fore: ita tamen ut pro varia necessitate vel utilitate, sive ex his, sive ex aliis etiam Patribus alia decerpenda sint.

Qui consolationem quærit in persecutionibus, quas patitur ab inimicis, *Varia ex variis Patribus pro varia necessitate ac opportunitate decerpenda.* oportune leget *Homiliam Chrysostomi de Davide & Saule*: impatiens, *Tertullianum de patientia*: avarus, *Salvianum contra avaritiam*. Qui amat vanitates sæculi, *librum de speculis*, S. Cypriano adscriptum: Sacerdotes & Pastores, *libros Chrysostomo de Sacerdotio*: Qui animas ad perfectionem erudit, *Cassianum*, &c.

Denique qui absolutam *de virtutibus & vitiis* scientiam e Patribus consequi desiderat; is selectissima quæque e singulis decerpatur & legatur.

Cæterum ne confusionem pariat tanta *Quo tempore, quo-ve ordine tot opuscula legendæ.* opusculorum varietas & multitudo: de tempore & ordine, quibus legantur, aliquid dicendum est.

Et tempus quidem tunc opportunum esse incipit, cum jam Theologus solida aliqua doctrinæ sacrae fundamenta expressis, quos designavimus, Scholasticis posuit, ordinemque sibi totius Theologiæ impressit.

Ordo in iis legendis servari potest, si singula ad ordinem Scholasticæ reducantur, & quo quidque loco legitur apud Scholasticos, eo etiam apud Patres legatur: v. gr. dum quis in Scholastica legit materiam *de Gratia, de Charitate, de Pœnitentia, &c.* tunc etiam seligat ea Patrum opuscula, in quibus de illis materiis tractatur.

Quod si quædam opuscula cum Scholastica connexionem certam non habeant, vel plures simul materias tractent: poterunt jucunde lectioni Scholasticorum immisceri, ut horum sterilitas illorum adipe condiatur.

Quoniam vero non cuicumque id opportunitatis conceditur, ut quæ hæcenus recensuimus Patrum opera, in sua habeat potestate, haud male profecto consulent rebus suis Clerici, si sanctissimi, doctissimique Ecclesiæ Doctoris Augustini lectioni se dedant. Quin consulendum omnibus est, ut post Sacra Divinarum Scripturarum Volumina, in illius lucubrationibus quasi tabernaculum vitæ, studiorumque suorum collocent: cum Sapientum omnium iudicio haud vulgaris Theologus ille futurus sit, qui in sublimi tanti Magistri disciplina multam diligentemque operam impenderit. Etenim Sapientissimus hic Antistes

stes cum ingenio polleret acutissimo, liberaliumque disciplinarum studio exposito, essetque ideo ad verum cum percipiendum, tum exponendum, vindicandumque præ cæteris aptissimus tanto fuit a Deo optimo maximo erga divinas literas amore inflammatus, ut possitis prorsus sæcularibus studiis nihil magis optaret, quam ut cœlestem doctrinam sacris libris comprehensam penitus intelligeret, nihilque magis timeret, quam ne in tam sollicita vestigatione deciperetur. Hinc illæ ad Deum fusæ preces, quibus certe nihil ferventius esse potest: "Domine Deus meus intende
,,orationi meæ, & misericordia tua ex-
,,audiat desiderium meum, quoniam
,,non mihi soli æstuat, sed usui vult esse
,,fraternæ charitati, & vides in corde
,,meo, quia sic est. Sacrificem tibi fa-
,,mulatum cogitationis, & linguæ meæ;
,,& da quod offeram tibi. Inops enim
,,& pauper sum, tu dives in omnes in-
,,vocantes te, qui securus curam no-
,,stri geris. Circumcide ab omni te-
,,meritate, omnique mendacio interio-
,,ra, & exteriora labia mea. Sint ca-
,,stæ deliciæ meæ scripturæ tuæ; nec
,,fallar in eis, nec fallam ex eis. Do-
,,mine attende, & miserere, Domine
,,Deus meus, lux cæcorum, & virtus
,,in-

„infirmorum, statimque lux videntium,
 „& Virtus fortium, attende animam
 „meam, & audi clamantem de profun-
 „do. Nam nisi adsint & in profundo
 „aures tuæ, quo ibimus? quo clamabi-
 „mus? Tuus est dies, & tua est nox,
 „ad nutum tuum momenta transvolant.
 „Largire inde spatium meditationibus
 „nostris in abdita Legis tuæ, neque
 „adversus pulsantes claudas eam. Ne-
 „que enim frustra scribi voluisti tot pa-
 „ginarum opaca secreta. Aut non ha-
 „bent sylvæ illæ cervos suos recipien-
 „tes se in eas, & resumentes, ambu-
 „lantes, & pascentes, recumbentes, &
 „ruminantes? O Domine perfice me,
 „& revela mihi eas. Ecce vox tua
 „gaudium meum, vox tua super afflu-
 „entiam voluptatum. Da quod amo:
 „amo enim; & hoc tu dedisti. Ne
 „dona tua deseras, nec herbam tuam
 „spernas sitientem. Confitear tibi
 „quidquid invenero in libris tuis, &
 „audiam vocem laudis, & te bibam, &
 „considerem mirabilia de lege tua, ab
 „usque principio, in quo fecisti cœlum
 „& terram, usque ad regnum tecum
 „perpetuum sanctæ civitatis tuæ.

Quæ manifestant, Augustinum ma-
 xima vi intelligendi sacram scripturam
 fuisse donatum, quatuor potissimum
 sunt.

Iunt. Primum quod ipse solus pro illius intelligentia ampliora nobis jecerit fundamenta in unico libro de doctrina Christiana; ubi universam doctrinam eo compendio, quod charitatem præcipiat, cupiditatesque prohibeat, perstrictam ad prima principia revocavit; quam reliqui si fas est dicere Doctores omnes. Hac ratione præstantissimas, quas habemus, ad literalem sensum a mystico & allegorico discernendum regulas stabilivit: hisque veram germanamque critices artem, ut copiosus ex primigeniis linguis versionibusque fructus percipiat, adjunxit. Id itaque consequutus est Augustinus ex pia illa aviditate, qua non rem & vim tantum, sed & Scripturæ stylum arripuit, ut de se ipse testatur, inquiens: "Avidissime arripui venerabilem stylum spiritus tui;" primusque fuit, qui post leves objectiones Hieronymo primum oppositas, ipsius in scripturas operibus, laboribusque summo fructu uteretur, universæque Ecclesiæ exemplo esset, ut ejusdem versio cæteris antehaberetur. Quod non solum in ejus libris de doctrina christiana, verum etiam in ejus S. Scripturæ lucubrationibus, quas ex docta hujus Patris versione, quæ nostram constituit vulgatam, excerpfit, facile possumus conspicere.

Al-

Alterum quod exquisitam Augustini in scripturis perspicaciam nobis commendat, est, quod pluribus in locis non ex uno aut altero textu, sed ex totius divini operis decursu veram illarum pulchritudinem, dignitatemque ob oculos nobis posuerit. Exemplo sit ejus ad Volusianum epistola, ubi paucis numero lineis ejusdem S. Scripturæ vim, atque intelligentiam magis expressit, quam multiplicatis voluminibus possit præstari. Novus fructus ipsi accessit ex ardenti S. Scripturæ stylum assequendi cupidine, ex qua illum Religionis ardorem traxit, quo singula sua scripta inflammavit.

Tertio referendum huic quoque est præclarum illud donum atque munus, quo a Deo optimo exornatus non solum acri adeo, præstantique, verum etiam perspicua ineluctabilique ratione compressit, ut & argumentorum soliditati majus pondus atque robur, & dicendi, qua eos refellit, copię major impetus, atque vis adjici haud posse affirmarem. Neque diversum umquam Ecclesiæ postremis his etiam temporibus, judicium fuit: qui enim theologicam doctrinam (prout in ejus etiamnum officii lectionibus recitamus) planiori strictiorique via tradiderunt, eum
sem-

semper sunt imprimis secuti. Divus quoque Carolus Borromæus in sua ad Ecclesiam Mediolanensem epistola ingenti lætitia vulgavit; Ecclesiam hanc media institutione & Baptismo in Augustino peperisse, qui Manichæorum hæresim extinxit, Donatistarum schisma compressit, Pelagianosque, restituta ubique veritate profligavit.

Postremus denique fructus, quem Augustino sacrarum litterarum studium attulit, fuit singularis, atque profunda omnium divinarum rerum cognitio. Animus mihi non est Simonii exemplo Patrem unum cæteris invida contentione præferre, aut ejusdem imitatione ferre de prælatione sententiam. Non minus insipiens, quam inutile foret consilium: Verum negari non potest, Athanasium E. C. qui ingenii acumine, & soliditate Patrum nemini concedit, qui-que in disputationibus adversus Arium Ecclesiæ quasi exemplar existit, ultra hujus argumenti tractationem se haud longius diffudisse. Vix aliter reliquis Patribus contigisse intelligimus, quorum Doctrina iis interclusa videbatur limitibus, quos opportunitas, Ecclesiæ-que necessitas circumscribebat. Unum Augustinum omnibus hæresibus divina opposuit providentia. Manichæorum

errores occasionem illi præbuerunt perfecte, diligenterque differendi de divina natura, de creatione, de providentia, de nihilo, unde cuncta extracta sunt, de libero hominis arbitrio, unde mali origo repetenda, de auctoritate denique, plenoque utriusque Testamenti consensu, id quod Augustinum impulit ad percurrendam totam Scripturam, certasque omnes inter se partes conciliandi regulas tradendas. Donatistæ ut consulta opera, atque ex intimis visceribus Sacramentorum efficaciam, Ecclesiæque auctoritatem exponeret, effecerunt. Arrisit Simonio pro summa sua potestate definire, nihil Augustinum de SS. Trinitatis mysterio dixisse, quod ab Auctoribus Græcis non fuerit intimius pertractatum. Nihil sane facilius, quam illum ex se ipso confundere. Verum prætermissa tanta de Patribus judicandi, illosque inter se committendi audacia, id unum asserere liceat, Augustinum Arianos in Africa insequentem in gravibus de Trinitate controversiis antiquiorum Patrum, quos cum Ario concertatio toti Ecclesiæ celebres reddiderat, opera ita in rem suam usum esse, ut accedente ejus intima Divinarum Scripturarum meditatione illas solidius quam antea firmatas, atque

atque discussas reliquerit. Divini Verbi incarnationem ea diligenti, perfectaue, qua postmodum Ephesina synodus usa est, claritate, exposuit, ut in sua ad Leporium fidei formula, & in duobus, aut tribus postremi libri capitibus ejusdem synodi definitiones prævenisse videatur: quare, cum ejus doctrinam prius plene explicasset, ut sanctissimo huic Cœtui, ad quem fuerat speciatim accersitus, interesset, non oportuit. De Pelagianorum quoque secta ab Augustino penitus eversa aliqua statim inferius recensebimus. Ut ea missa sint, quæ fusius in decursu dici possunt, perspicuum est, doctissimo huic Patri copiam dedisse explicandi penitus christianæ humilitatis fundamentum: qua ratione novi fœderis summam intime exposuit, primaque christianæ ethices instituta ita enodavit, ut cum universa tum quæ ad praxin, tum quæ ad doctrinam spectant Religionis dogmata penitiori illustrasset claritate, unus inter veteres ad transmittendum nobis integrum Theologiæ corpus assidua, gravique divinarum litterarum lectione comparatum, cuique variæ illius ævi controversiæ occasionem dedere, fuerit divino consilio constitutus.

His addenda quoque est singularis facram doctrinam pertractandi ratio, quæ originem, quodque sublimius est, prima principia est assecutus: quæ cum ad populum dicit, ad infimi usque vulgus captum mira gradatione adtemperat: cum vero arguit, ea urget vehementia, ut Hæreticis respirandi locus non sit. Hinc duplicem eadem explicandi ingressus est viam, ampliorem primam, magisque patentem: alteram vero adeo restrictam, atque urgentem, ut argumenti vis numquam deficiat: ex utraque tamen pari semper soliditate concludens. Horum specimen habemus in ejus præcipue super Christi, Apostolique verba sermonibus, quos silentio involvere placuit Censori nostro: ubi tanta emicat Doctrinæ vis, atque copia, quantam in reliquis tractatibus suspicimus: verum diverso adeo splendore, ut maximam absolutissimi Viri rem penitus ab ipso cognitam, suumque stylum solutiori strictiorive dicendi generi, prout orationis argumentum postulaverit, adtemperandi facultatem primo obtutu agnoscamus. Haud aliter sentiendum puto (invito etiam Censore) de ejus in Joannem tractatibus, qui a dogmaticis, polemicisque voluminibus eo tantum discrimine sejuncti sunt, quod

in-

inter utrorumque genus debet natura sua intercedere. A tanto itaque Magistro, tam insigni sapientiæ laude cæteris præstante digna, aptaque tum ad promovendam in omnibus Religionis mysteriis fidelium ædificationem, cum ad retundendam Hæreticorum perviciam, atque ad fidei, morumque difficultates solvendas divini verbi tractandi ratio est petenda. Atque ut ad ipsam usque divinarum gratiarum Augustino collatarum originem perveniamus, a prima jam ætate ardentissimum veritatis amorem Deus illi infudit, quo diu, noctuque exagitatus, perque juventutis excessus, erroresque numquam destitutus, in sacris denique literis, immenso veluti in Pelago, ubi veritatis plenitudinem ardenter quidem, antequam vero ad divina hæc studia Catholicæ Ecclesiæ auctoritate perduceretur, frustra investigatam invenit, sitim explevit suam.

Conqueritur Auctor noster, quod Augustinus non raro a suscepto argumento digrediatur. Verum in suis ad populum concionibus omnium Patrum sequutus est exemplum, argumentum tamen acriter insistens, cum orationis vis adstringenda esset, aut in Hæreticos convertenda. Allegoricus quoque usus,

ad quem fortasse plus æquo ab illius sæculi more impellebatur, a Patribus, imo ab Apostolis, eorumque Discipulis maxima ex parte originem duxerat. Acumina vero, antitheses, rithmi, etsi comuni Scriptorum illius temporis consuetudine recepti; serius tamen in ejus scripta irreperunt. Erasmus, in quem certe adulationis suspicio haud facile cadit, prima ejus opera velut sequendum exemplar proponit, ostenditque, Augustinum styli robur deinceps enervasse, ut sæculo inserviret, quorumque utilitati consultum volebat, genio indulgeret. Verum hæc minus digna sunt, quam ut ulla notentur censura. Insignis hac nostra ætate eruditionis Vir sæpius testatur, se, cum Augustinum perlegeret, sententiarum dignitate, ordine & gravitate ita abripi, tenerique, ut ad verba, vocesque ponderandas, sibi tempus non superfit. Profecto maxima Augustini laus in eo posita est, sacris in litteris esse apprime versatum, earum mentem optime assecutum, sublimiora argumenta semper elicuisse, eaque perfecta, multiplici, diversaque ratione tractasse: suos autem solis instar habere nævos, neque ut fatear, negemve, neque ut excusem, defendamve muneris mei esse existimo. Illud
firmi-

firmiter teneo, quicumque prope divi-
nam ejus sacrarum rerum scientiam in-
tima earumdem contemplatione, indi-
toque veritatis impulsu acquisitam no-
verit penitus scrutari, nonnisi indigna-
tione, aut miseratione commoveri de-
bere in nostræ ætatis censores, qui in-
sipido fastidio, iniquique rerum præ-
stantissimarum existimatores, quæ in
Augustino non intelligunt, carpere ho-
nori sibi ducere videntur.

§. IV.

*Quæ legenda ad acquirendam notitiam
historiæ, & disciplinæ Ecclesiasticæ?*

Qui Geographiam meditantur, a
generali totius terræ tabula ordi-
untur, in qua primum omnium terræ
partium inter se situm, & nexum uno
veluti intuitu addiscunt; deinde vero ad
singulas singularum partium, Europæ,
Asiæ, Africæ, Americæ delineationes
procedunt, atque hinc ad singulorum
Imperiorum, Regnorum, Provincia-
rum, Urbiumque descriptiones progre-
diuntur.

Similis ratio tenenda est iis, qui stu-
dio Historiæ se dedunt.

*Unde stu-
dium Hi-
storice or-
diendum.*

A generali totius Historiæ compendio ordiendum est, in quo omnes mundi ætates, sæculorumque inter se ordinem successionemque, uno velut oculo intueantur; deinde vero ad res quasque præcipuas, quæ singulis ætatibus contingere, procedendum; denique ad minutiores etiam temporum, Personarum, locorum, rerumque gestarum circumstantias veniendum.

Omnis historia in duobus versatur.

Duo autem sunt, in quibus historia omnis versatur, *Religio & regimen politicum*: Ideoque hoc primum agendum: Historiæ studioso, ut & varios Religionis status sibi invicem a mundi exordio succedentes, & Imperiorum ex se mutuo veluti nascentium ordinem intelligat: hoc enim vel compendio cognoscere, est jam veluti cogitatione sua quidquid inter homines magnum est complecti, & quasi rerum universi filum tenere.

Porro quemadmodum Geographus ad memoriam juvandam in singulis Regnis vel Provinciis loca aliqua præcipua notat, e quibus cætera veluti circumjacentia contemplatur, eorumque distantiam & situm metitur: Ita Historicus in sæculorum ordine designet certa tempora insigni aliquo eventu illustria, ad quæ cætera omnia reducat.

Tem-

Tempora ista *Epochæ* vocantur a vocabulo græco *Epecho*, *sisto*, sic dictæ, quasi in illis sistatur, ut inde veluti e loco quietis considerentur tempora, quæ præcedunt & sequuntur, & quidquid in illis contigisse narratur. Hoc modo vitatur *Anachronismus*, id est, error quo inter se tempora confunduntur.

Sed mihi propositum non est, regulas discendæ historiæ scribere: libros tantum, e quibus scientia historica peti possit, assignare statueram.

Itaque ante omnia utiliter legetur libellus, qui inscribitur, *Discours sur l'Histoire Universelle*, &c. unde generalis quædam & compendiosa totius historiæ tum sacræ tum profanæ idea concipiatur. Qui hic legendi.

Addatur huic *Chronologia Genebrardi*.

Inde procedi potest ad *Historiam Ecclesiasticam Godeau*, vel aliam certe non multo fusiores, ne Theologus ad animarum curam vocatus, dum Morali potissimum vacare debet, tempus præcipue in historia consumat.

Ubi principalis aliqua historia penitus examinanda est, ipsa originalia legantur; ut de rebaptizandis Hæreticis, S. Cyprianus, & Augustinus, ubi rem

istam tractant ; de Arianismo, Athanasius, &c.

Iis potissimum, qui ad curam animarum vocantur? Cæterum, qui ad animarum directionem destinantur Theologi, merito sibi seligent historias aliquas particulares, seu vitas quorundam Sanctorum, qui animarum zelo claruerunt, multaque pro Ecclesia fecere & passi sunt.

In hoc genere excellit *Vita Athanasii, Chrysostomi, Caroli Borromæi*, atque inter cæteras non postremo loco ponenda *Vita Bartholomæi de Martyribus*, quam ego quidem aptissimam judico, ut omnibus Ecclesiæ Pastoribus, & animarum Directoribus veram Pastoralis Officii ideam imprimat, eorumque animos eodem spiritu ac zelo, quo Beatus ille præcelluit, accendat. Atque hæc pauca de libris historicis: nunc de iis, e quibus notitia disciplinæ petenda est.

Unde haurienda notitia disciplinæ Ecclesiasticæ. Jam supra diximus, tria potissimum circa disciplinam Ecclesiasticam scienda esse Theologo.

1. Quæ fuerit, vel sit hodiedum disciplina Ecclesiæ circa Clericos?
2. Quæ circa fideles Laicos?
3. Quæ circa lapsos & poenitentes?

Circa Clericos. Caput præcipuum disciplinæ circa Clericorum ordinationes statuit ipse Apostolus 1. Tim. 3. & ad Tit. c. 1. ubi
vult

vult ut Episcopus & Diaconus sint *sine crimine*.

Inde fluxit antiqua Ecclesiæ disciplina, ut criminum post Baptismum rei numquam ad sacras Ordinationes evenerentur. Videatur in hanc rem *Origenes* lib. 3. cont. Celsum. *Conc. Nicaenum* Can. 10. ubi insuper statuitur, ut si quis criminis reus clam ad Ordines irrepsisset, cognitus statim deponatur. *Concilium Eliberitanum* Can. 30. 33. & 51. Vide etiam *Morinum de Pœnitentia* lib. 4. c. 13.

Quin & sacris Ordinibus jam initiatos, si in crimina laberentur, depositos fuisse, & ne post actam quidem pœnitentiam restitutos, probant ea, quæ citat *Morinus* ibidem cap. 14. Pro qua disciplina legatur *Cyprianus* Epist. 64. & 68. *Basilius* Epist. 1. Can. cap. 3. *Gregorius* libr. 3. Epist. 26. libr. 4. Epist. 5. 16. & 17. libr. 6. Epist. 39. & libr. 7. Epist. 25.

Quid, quod & Clerici lapsi occulte, non modo ab omni officio suspensi fuerint, verum etiam depositi, ita ut ab omni restitutionis spe dejicerentur? Quam disciplinam per aliquot sæcula tenuisse probat *Morinus* de Pœnit. lib. 5. cap. 11. ubi & citatos videre licet Aucthores, qui id confirmant,

Porro apud Orientales, non pœnitentiam publicam (ut quidam autumant) sed ipsa crimina causam fuisse incapacitatis ad sacros Ordines, ostendit cap. 19. ibidem.

Disciplinam Clericalem sæculo undecimo jam collabescentem magna ex parte restauravit *S. Petrus Damiani*, approbante *S. Leone IX.* Lege librum, quem *Gomorrhianus* inscribit; & varias ipsius *Epistolas*, e quibus temporis illius disciplinam, & Petri pro ea restauranda zelum cognosces. Lege item *Decretum Ivonis Carnotensis*, & alia, quæ citat *Morinus* de Pœnit. lib. 7. cap. 11. & 12.

Cætera, quæ ad mores & disciplinam Clericorum spectant, dabunt *Chrysostomus de Sacerdotio*, *Hieronymus Epistola ad Nepotianum*.

Prosuper, vel potius *Julianus Pomerius*, de *Vita Contemplativa & Activa*.

Gregorius de Cura Pastoralis.

Bernardus de Consideratione.

Idem de Moribus & Officio Episcoporum ad Henricum Senonensem Archiepiscopum.

Idem in Apologia ad Guilielmum S. Theodoricæ Abbatem.

Idem in Evangelium: Ecce nos reliquimus omnia.

Idem

Idem de *Conversione ad Clericos.*

Quibus adde & alia Opuscula, quæ collecta sunt in librum, qui inscribitur: *Septem tubæ.*

His adjice *Decreta Concilii Tridentini de Reformatione.*

Post omnia non omittatur *Pontificale Romanum de Ordinationibus*; ubi ex ipsis ritibus, orationibus, & exhortationibus circa Ordinandos satis patebit, quam rigidam hodieum Ecclesia disciplinam in illis desideret. Et hæc quidem pro disciplina Clericorum.

Pro disciplina autem fidelium Laicorum, legendum imprimis Jesu Christi *Circa Laicos.* *Evangelium, Actus Apostolorum, Epistolæ Pauli, & aliæ Epistolæ Canonicae*: nusquam enim melius primorum Christianorum vitam ac disciplinam perspicias.

Sequentium sæculorum disciplinam discas ex libello, qui inscribitur: *Mœurs des Chrétiens par M. Fleury*, ubi compendiose exhibetur quidquid ab Apostolorum temporibus ad hæc usque sæcula circa mores & disciplinam Christianorum observatum est vel immutatum. Simul illic habes citatos Authores, e quibus disciplina illa petenda est.

Postremo disciplinam pœnitentiæ veterem docebit te *Cyprianus Tractatus de* *Circa pœnitentes.*

de lapsis, & in variis suis Epistolis. Basilius in tribus suis Epistolis Canonicis ad Amphiloebium. Canones Pœnitentiales a S. Carolo Borromæo, vel aliis collecti. S. Petrus Damiani. Morinus de Pœnitentia.

Restauracionem aliquam disciplinæ pœnitentialis hodie collapsæ exhibent *Instructiones S. Caroli Borromæi de Sacramento Pœnitentiæ. Methodus remittendi & retinendi peccata. Dissertatio de conversione peccatoris. Pastor bonus: in quo & multa alia, quæ ad disciplinam tum Clericorum tum Laicorum spectant, invenies. Quibus adde Dissertationem nuperam de praxi administrandi Sacramentum Pœnitentiæ.*

Unum superest quod moneam.

M O N I T U M.

*Ubi potissimum monetur Theologus,
ut studio Scholasticæ studium
pietatis præmittat.*

Non omnia, quæ hic suggesta sunt, legenda ab omnibus.

DUm hac parte varium studii genus, & Authores in quovis genere varios proposui: nemo existimet, me omnia ab omnibus exigere, sed multa suggerere voluisse, ut ex iis quisque feli-

eligat, quæ suæ capacitati & vocationi congruerent.

Atque imprimis, cum omnes, quorum causa hæc scribuntur, ad vitam Clericalem & Sacerdotalem se disponant; debent saltem omnes in iis, quæ ad vitam istam formandam conferunt, studium suum collocare. Conferunt, eo ante omnia *Sacræ Litteræ*: Deinde opera *Moralia & Spiritualia*: ac demum ea, quæ de *moribus ac disciplina Clericorum* speciatim conscripta sunt.

Postquam ex his vitam quisque suam formare didicit; expendat, an ad curam animarum destinetur.

Si eo se destinari intelligat: addat prædictis *Opera Pastoralia*, ex quibus discat & alienam vitam componere.

Sin vitam Clericalem & Sacerdotalem meditetur absque cura animarum; det se potissimum lectioni *spiritualium*, ut cum a negotiis vitæ activæ vacat, contemplativæ assuescat.

Quid porro de studio Scholasticorum? Resp. Triplex est eorum genus.

Alii sunt, qui doctrinam Christianam ex Scriptura Sacra & traditione collectam in ordinem redigunt, & lingua familiari simpliciter proponunt: quales sunt v. g. *Catechismus Romanus*, *Catechismus Hesselii*, &c. Cujus generis Scho-

Quæ potissimum a Clericis & Sacerdotibus?

Quæ ab iis, qui insuper ad curam animarum vocantur.

Quid de lectione Scholasticorum? Quidam legendi ab omnibus.

Scholastici legendi sunt ab omnibus, tum ut solida ex illis Theologiæ fundamenta ponantur, tum ut ordo inter dogmata Theologica statuatur.

*Quidam
legendi ob
quandam
necessita-
tem.*

Alii sunt, qui doctrinam Theologicam multis quæstionibus Philosophicis præmiscent, & terminis vulgo ignotis offuscant. Et hi legi possunt ab iis, qui ingenio valent, & necessitate quadam, vel utilitate eos legere coguntur. Hinc si quis intra Academiam degat, decet eum Scholasticorum idioma, cujus illic usus est, non ignorare: præsertim si debeat ad gradus Academicos promoveri. Quamquam & Academicis cavendum sit, ne contentionibus Scholasticis, quæ neque ad propriam, neque ad alienam ædificationem utiles sunt, tempus præcipuum impendant. Si quem vero ea vel similis utilitas non urgeat; is se præcipue det iis legendis, quæ mores ædificent, studeatque ea non terminis Philosophicis & Scholasticis involvere, ut mysteria apud vulgus loqui videatur; sed involuta potius evolvere, & ad popularem linguam reducere, ut vel ab Idiotis possint, quæ in Scholis Theologicis discuntur, intelligi.

*Quæstio-
nes & ter-*

Testantur Pastores, qui aliquando cum laude in Academia disputarunt, parum

rum sibi in regimine animarum prodes-
se tot quæstiones & terminos Scholasti-
cos, non tam Theologicos, quam Phi-
losophicos, quibus olim incalescebant;
dolentque vehementer se tempora tam
multa, tamque pretiosa dedisse uni Scho-
lasticæ, quam postea debuerunt dedi-
scere; cum aut nihil, aut parum dede-
rint scientiæ Sanctorum, quam unam
discere debuerant, ut alios possent do-
cere.

*mini Scho-
lastici ac
Philoso-
phici pa-
rum pro-
sunt Pa-
storibus in
animarum
regimine.*

Cæterum, si quem urgeat necessitas
Scholasticam istam discendi, is non
prius se illi studio addicat, quam in
studio & scientia moralium, atque in
solida pietate aliquo modo exercitatus
fuerit.

Deplorat Granatensis, hodie Reli-
giosos, cum recenter Mundum dese-
ruere, mox transferri ad Philosophiam
Gentilem, & eo tempore, quo se de-
berent in scientia Dei & Christi JEsu
exercere, scientiis mundanis impleri.
"Quam multi, inquit, hodie studiosi
"sunt in mundo; & inter hos quam
"pauci, qui discipuli sint JEsu Christi.
"Et quod acerbissimum est, illi ipsi, qui
"recenter mundo relicto amplectuntur
"Religionem, vel eo tempore, quo de-
"beant expoliare veterem hominem, &
"huic

*Quarimo-
nia Gra-
natensis de
Religiosis
Philoso-
phis, qui se
in Philoso-
phia Gen-
tili exer-
cent, pri-
usquam
didicerint
esse JEsu
Christi Di-
scipuli, &
in verapie-*

tate fun-
dati sint.

” huic se disciplinæ impendere ; cum
 ” vix Deum gustare cœperunt, atque ad
 ” eum cognoscendum ægre aperuere
 ” oculos, collocantur inter Gentiles Phi-
 ” losophos , & in scientiis mundanis
 ” exercentur , ubi in longum tempus
 ” nec verbum de JEsu Christo auditur.
 ” Quod studium, etsi propter mutatio-
 ” nem temporum & Hæreticorum per-
 ” versitatem aliquo modo necessarium
 ” sit ; sic tamen tanquam magnam pla-
 ” gam sæculi nostri & vitæ debemus ac-
 ” cipere , utpote quod nobis tantum
 ” temporis eripiat , & separet , atque
 ” exules faciat tot annos a Salvatoris
 ” nostri consortio. Præsertim si atten-
 ” damus quod dicit Gregorius Nazian-
 ” zenus , omnes illas Gentilium scien-
 ” tias & disciplinas , tanquam plagas
 ” Ægypti, ob peccata nostra in Eccle-
 ” siam intrasse. Sed cum misera tem-
 ” porum conditio nos ad hanc necessi-
 ” tatem adegerit ; congruum illi tempus
 ” dandum & assignandum foret ; atque
 ” ita providendum, ut ædificium & fun-
 ” damentum virtutis sic constitutum ef-
 ” set in animis eorum , qui incipiunt,
 ” ut sustinendo isti oneri sufficerent. Sed
 ” quamdiu opus tenerum est , & Infans
 ” Christianus adhuc gustat lac JEsu Chri-
 ” sti, stultitia est illam ablaçtare, & gu-
 ” stum

”stum illi dare librorum Gentilium, ubi
”non videt, nisi argumenta subtilia, &
”plena fallaciis Sophismata. Quid ve-
”ro, si rem bene expendamus, hoc est
”aliud, quam imitari crudelitatem Pha-
”raonis, ruinam populi Dei machinan-
”tis, cum imperaret, ut quamprimum
”Hebræus Masculus nasceretur, suffo-
”cetur flumine & aquis Ægypti?
”*Omnia*, inquit Sapiens, *tempus ha-*
”*bent, . . . tempus amplexandi, & tem-*
”*pus longe fieri ab amplexibus.* Tem-
”pus illud amplexando Deo debebatur,
”comparandoque amoris tam forti, ut
”nullis aquis Mundi suffocari posset &
”extingui: quo facto, paululum licebit
”ab ipsius amplexibus recedere, ut ne-
”cessitatibus proximi intendatur. Quid
”alias volebat Deus noster in lege, cum
”prohiberet, ne sponsi cogerentur ar-
”ma sumere, & ad bellum procedere?
”Quid significabat, cum vetaret opera-
”ri in primogenito bovis, & non ton-
”dere primogenita ovium; nisi genus
”istud primogenitorum, de quo hic lo-
”quimur, liberum esse debere a vin-
”culis & oneribus istis, ut totum se si-
”bi & profectui suo impendat. Con-
”tra has leges omnes faciunt, qui tem-
”pus istud suffurantur studio veræ sa-
”pientiæ, & veræ scientiæ, ut totos se

”humanis scientiis addicant.” Parte 2.
de Devot. cap. 4. §. 7.

*Similis
querimo-
nia de
Theolo-
gis, qui
prius-
quam ali-
quid didi-
cerunt de
Christo &
solida pie-
tate, im-
mergunt
se in le-
ctionem
sterilis a-
licujus
Scholasti-
cæ.*

Et hæc quidem Granatensis de Reli-
giosis Philosophis, qui priusquam in
vera JESU Christi pietate solidati sunt,
jubentur se in gentili Philosophia exer-
cere. Sed liceat mihi non absimilia
queri de quibusdam Theologis, tum Re-
ligiosis, tum Academicis, qui prius-
quam aliquid de Christo JESU didice-
runt; ab ipso cursus Theologici initio,
immergunt se in lectionem sterilis alicu-
jus Scholasticæ, in qua fere quæstiones
tantum Philosophicas, vel Theologicas
quidem, sed Philosophice pertractatas,
inveniunt. Ubi hoc maxime deploran-
dum, quod qui deberent totos se in hoc
impendere, ut ideas, quas inter Philo-
sophos hauserunt, cum veteri hominẽ
exuerent; aliamque plane existimatio-
nem conciperent de Theologia, quam
qualem prius de Philosophia habuerant:
jam, quasi tantum e Philosophia in Phi-
losophiam translatis, unum hoc esse pu-
tent Theologi negotium, ut quemad-
modum prius de rebus Philosophicis in
Philosophia contendere didicerant; ita
nunc in Theologia discant contendere
de rebus Theologicis.

*Tum de-
mum acce-
dendum ad*

Fateor quidem Scholasticorum stu-
dium hisce temporibus negligendum non
esse;

esse; sed tum demum ad illud acceden-
 dum est, cum veræ pietatis & sapien-
 tiæ Christianæ fundamentum in animo
 locatum est: ne si mens prius specula-
 tionibus Philosophicis & sterilibus occu-
 pata fuerit; omnis pietatis sensus eva-
 nescat, & numquam se postea orationis
 & solidæ virtutis studio serio addicat.
 Periculosissimum sane est, dum adhuc
 infans est Theologus, & lacte Jesu Chri-
 sti per Sacræ Scripturæ piorumque li-
 brorum lectionem ac meditationem, per
 orationem, aliaque pietatis exercitia
 pascendus; ad sterilem aliquem Scho-
 lasticum eum mittere, ubi non nisi quæ-
 stiones subtiles, & argumenta studiose
 excogitata, objectionesque & resolu-
 tiones multis terminis ignotis & oblcu-
 ris implexas inveniet. Hoc sane est,
 Theologum recenter natum fluctuan-
 tium disputationum aquis submergere;
 hoc est eum ab uberibus sponsi abstra-
 here; hoc est eum ad pugnas & bella
 quæstionum, dum adhuc sponsus est,
 compellere; hoc est, in primogenito
 bovis operari, & ovis primogenitum
 tondere.

*Scholasti-
 cos, cum
 veræ pie-
 tatis & sa-
 pientie
 Christianæ
 fundamen-
 tum in a-
 nimo loca-
 tum est.*

Aliam sane studii Theologici ratio-
 nem ineundam esse, usu suo docet Sacra
 Facultas Lovaniensis; quæ Discipulos
 suos post triennii studium jubet primum

e S. Litteris, deinde post annum alterum e Scholastica tandem disputare.

Sed ad tertium Scholasticorum genus veniamus. Hi sunt, qui non tam doctrinam Christianam, quam scientiam quamdam humanam, sola ratiocinatione nixam, profitentur. Sed hi prorsus Theologo fugiendi sunt: nisi forte aliqua necessitas vel utilitas eos inspicere compellat.

*Quidam
Scholastici
non leguntur
sine
periculo.*

Neque sane periculo caret illorum lectio; quod vel ipse, cum primum Theologus esse coeperam, expertus sum. Incideram (memini) in *Lessium de Fure & Justitia*; ubi hæc & similia legebam: *Si baculo vel alapa impacta velis meum honorem vel famam violare, possum armis prohibere; ergo etiam, si id coneris lingua. Contumeliæ possunt armis impediri; ergo etiam detractio- nes. Periculum famæ æquiparatur periculo vitæ; atqui ob periculum vitæ evadendum licet occidere; ergo &c.* Legebam hæc, & mirifice illis consequentiis delectabar: captusque forte fuisset, nisi me aliquis misisset ad *Sinichium in Decalogum*, e quo coepi Theologorum istorum lapsus & laxitates deprehendere, mihiq; deinceps cavere. Utinam meo periculo cautior discat esse Theologus.

Addo

Addo monitum e *Justificatione Cen-* *Unde*
suræ Lovaniensis, in cuius *Peroratio* *Ruardus*
ne ratio redditur, cur *Ruardus Tappe* *Tapperus*
rus aliter de gratia senserit, quam Au- *minus re-*
gustinus: "Quod scilicet Scholasticis *ste senserit*
 "plus æquo inhærens ad B. Augustinum *de gratia.*
 "tam sero accesserit, nec nisi privatis
 "quibusdam occupatus opinionibus;
 "quarum præjudicio tentus, legere po-
 "stea illum, nisi alieno animo, non po-
 "tuit; eoque non se illi, sed illum sibi
 "attemperare & inflectere conatus."
 Unde & Discipulos suos monent Eximii
Justificationis illius Authores: "Ut *Nee sola*
 "non solam sibi Scholasticam, aut ni- *Scholasti-*
 "mis diu colendam existiment, sed di- *ca, nec ni-*
 "ligentem cum Scripturarum quoque *mis diu*
 "Sacrarum, tum Veterum quoque, ac *colenda.*
 "imprimis B. Augustini, qui Scholasti-
 "cæ disciplinæ quasi fons & parens fuit,
 "lectionem adjungere ne negligant.
 "Periculum enim alioquin non parvum
 "esse; ne pestiferi errores ex Schola-
 "sticis nonnullis hauriantur; nisi ex S.
 "Augustini officina salutaribus se Anti-
 "dotis quisquis præmuniat."

Cæterum quid de Scholastica, quam *Quid de*
 a Sæculo circiter in scholis suis trade- *Scholasti-*
 bant Patres Societatis Lovanii, tum *ca, quam a*
 censuerit Facultas Theologica Lova- *sæculo Lo-*
 nienensis, sic ex eadem Peroratione ac- *vani tra-*
 debant

*Professo-
res Socie-
tatis.*

cipe: "Scholasticam sane doctrinam su-
"am, prout eam tradere nunc hic cœ-
"pere, ignoscent nobis Societatis Pro-
"fessores, si Augustino intelligendo non
"modo non conducere, sed obesse po-
"tius plurimum, & ut levissime dica-
"mus, ad obscurandam ejus doctrinam
"pertinere putemus."

Longum foret, nec facile, cætera
omnia, quæ cuique legenda sunt, sin-
gulatim determinare: ponderet quis-
que genium suum, capacitatem, voca-
tionem, otium, aliasque circumstan-
tias, in quibus constitutus est; & pro
his ea sibi legenda assumat, quæ ad cha-
ritatem Dei & proximi ædificandam,
suamque imprimis salutem potif-
simum conducunt.



PARS



PARS TERTIA

DE VIRTUTIBUS,

IN QUIBUS EXERCERE SE DEBET THEOLOGUS.

SI scopum spectemus, quem propositum sibi habere debet Theologus; non obscurum erit colligere, in quibus quantisque se debeat virtutibus exercere.

Scopus Theologi, qui ad Sacros Ordines, atque ad curam animarum se disponit, hic esse debet: ut sensim perveniat ad tantam virtutum perfectionem, quanta in statu isto requiritur.

Quis scopus esse debeat Theologi?

Quanta autem hæc esse debeat, collige ex hisce tribus, quæ in statu illo præstanda sunt.

1. Debet Sacerdos Corpus Christi verum conficere, & manibus suis tractare.

2. Debet Corpus Christi mysticum, id est, fideles sanctificare.

3. Debet pro ipsorum sanctificatione sanctificare, id est, immolare seipsum, & exemplo Christi animam pro ipsis ponere.

Quanta porro ad hæc digne præstanda sanctitate, quanta erga Deum & proximum charitate opus est?

Ad hanc sanctitatem charitatemque venire non solet, nisi prius pellantur vitia, & vitiorum radix cupiditas: Ideoque primum de cupiditatis vitiorumque mortificatione per aliquot capita differemus.

Quoniam vero mortificationis studium procedere debet ex charitate; de hac, atque de aliis virtutibus ex ea nascentibus, postremo hujus partis capite agitur.

CAPUT PRIMUM.

De Mortificatione Avaritiæ, &
Spiritu Paupertatis.

§. I.

*Recensentur causæ, ex quibus avaritia
nascatur in Theologo.*

Non existimo quemquam esse inter *Ecclesia-*
Theologos, qui se putet a cupidi- *sticos a cu-*
tate habendi prorsus exemptum. Ete- *piditate*
nim cum nemo sit, qui non se commu- *habendi*
ni concupiscentiæ legi obnoxium esse *non eximit*
fateatur: nemo est etiam, qui hoc in se *status Ec-*
malum agnoscere non debeat. *clesiasti-*
cus: sed

Neque hanc legem extinguit status *vel hic ip-*
Ecclesiastici susceptio: sed non pauci *sis multis*
tum demum incipiunt acrius avaritiæ *occasio est,*
stimulos sentire, cum incipiunt de sta- *unde ma-*
tu Ecclesiastico cogitare. Nec occa- *gis accen-*
siones desunt, unde avaritia excitetur. *datur.*

1. Multis Beneficiis & Officiis abun- *Idque ex*
dat Ecclesia, quorum saltem aliquod fa- *multis ca-*
cile se adepturos confidunt, qui statum *pitibus.*
illum suscipiunt.

2. Et quamvis nullum ipsis obtinge-
ret; vel ex sola tamen Missæ celebra-
tione lucrum quotidie non contemnen-
dum speratur.

N 5

3. Ac.

3. Accedit, quod in multis habendi cupiditas non parum augeatur ex eo, quod parentes vel consanguineos pauperes habeant, quorum vel inopiam sublevare, vel statum augere desiderant, ubi ad beneficium aliquod Ecclesiasticum pervenerint.

4. Non raro etiam ipsi pauperes sunt, qui sperent sub Christo paupere possidere in Ecclesia, quod sub locuplete & fallaci diabolo nunquam habituri erant in sæculo.

5. Alii, in quos multa Parentes expenderunt, parant ea refundere, quæ in ipsos præ cæteris prolibus expensa sunt: ideoque ad pingue aliquod Sacerdotium contendunt.

6. Sunt, qui avaritiam tegant hoc prætextu, quod Ecclesiasticum deceat liberalem esse; ac proinde quærendum ei, unde possit liberalitatem exercere.

7. Sunt etiam, qui nomine honestatis avaritiam pallient, credantque sibi pinguiora sectanda, ut domo, veste, suppellectili, mensa, possint se honestioribus quibusque æquiparare, & sordide, ut ajunt, vivere non cogantur.

8. Quid, quod multi multa quærant hoc titulo, quod, nisi divites sint, auctoritatem obtinere apud vulgus non possint: quasi salva esse non possit Eccle-

ecclesiasticorum authoritas, nisi divitiis muniatur.

9. Denique quam multi sunt, qui sperent aliquando familiam alere, ut consanguineos & amicos suos invitent, ut laute illos excipiant, ut cum illis epulentur, Dedicationem celebrent, &c. Ad quæ præstanda necesse est, patrimonium Christi sat amplum sibi comparare.

His & hujusmodi cogitationibus sæpe ab initio cursus Theologici inficitur eorum animus, qui Theologiæ se dedunt: idque non raro inde fieri existimo, quod ipsa status Ecclesiastici natura ignoretur.

Fit hoc non raro ex eo, quod ignoretur ipsa status Ecclesiastici natura.

Siquidem status Ecclesiasticus veluti quoddam militiæ aut opificii genus spectatur, ex quo honeste quis possit non solum victum acquirere, sed etiam se suosque ditare.

Nec nova est hæc de rebus sacris idea, cum jam olim Timotheum monuerit Apostolus, esse quosdam homines mente corruptos, qui existimarent *quæstum esse pietatem.* 1. Tim. 6. Adversus quam opinionem ut se muniat Theologus, debet a principio veram sibi Ecclesiastici status ideam imprimere, & quæ sint illius munia, quisve scopus, serio expendere.

§. II.

Describitur status Ecclesiasticus, ad quem imprimis pertinet Paupertas Spiritus.

Quid status Ecclesiasticus? **S**Tatus Ecclesiasticus sic potest describi: "Status, cujus munia præcipua sunt, verbo docere, prælucere exemplo, pro Ecclesia orare; scopus vero, non quæ sua sunt quærere, sed quæ sunt JESU Christi & proximi, atque pro his sua & seipsum impendere.

Hanc status Ecclesiastici ideam tradidit nobis Christus, tradidere Apostoli, tradidere Viri Apostolici: quod ex iis, quæ hac parte dicenda sunt, sensim elucescet.

Debet Ecclesiasticus a cupiditate habendi alienus esse, & spiritu paupertatis instructus. Juxta hanc ideam debet imprimis Ecclesiasticus ab omni habendi cupiditate alienus esse, atque ad paupertatem propensus: utpote qui (ut jam dictum est) non quæ sua sunt, quærere debeat, sed quæ JESU Christi & proximi, atque pro his paratus esse, sua & seipsum impendere.

Ita docuit Christus exemplo. Perfectissimum ejus rei exemplar præbuit Christus, qui extremam vitæ paupertatem & verbis & operibus professus est. Pauper natus est in stabulo, pau-

pauper vixit, pauper & nudus mortuus est in Cruce.

Pauper autem fuit propter nos: *Scitis enim*, ait Apostolus, *gratiam Domini nostri Jesu Christi, quoniam propter vos egenus factus est, cum esset dives, ut illius inopia divites essetis. 2. Cor. 8.*

Paupertatem istam suo exemplo suavit discipulis. Unde cuidam volenti eum sequi respondit: *Vulpes foveas habent, & volucres cæli nidos: Filius autem hominis non habet ubi caput reclinet. Matth. 8.* Alteri vero. *Vade, inquit, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & veni, sequere me. Matth. 19.*

Apostolis similiter ante omnia paupertatem commendavit. Unde sermonem suum in monte, ubi vitæ Apostolicæ normam præscripturus erat, sic exorsus est: *Beati pauperes spiritu, &c. Matth. 5.*

Eisdem, cum ad prædicandum mit. *Et verbo* terentur, præcepit: *Gratis accepistis, gratis date. Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis vestris: non peram in via, neque duas tunicas, neque calceamenta, neque virgam. Matth. 10.*

Exem-

*Docuere
Apostoli.*

Exempla & verba Præceptoris sui secuti sunt Apostoli. Unde pro omnibus Petrus ad Christum: *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te, quid ergo erit nobis?* Matth. 19. Eodemque Spiritu animatus Paulus ad Corinthios: *Ecce, inquit, tertio hoc paratus sum venire ad vos, & non ero gravis vobis: non enim quæro quæ vestra sunt, sed vos. Nec enim debent filii parentibus thesaurizare, sed parentes filiis. Ego autem libentissime impendam, & superimpendam ipse pro animabus vestris.* 2. Cor. 12. Et ad Philippenes: *Non quasi propter penuriam dico: ego enim didici in quibus sum sufficiens esse. Scio & humiliari, scio & abundare (ubique & in omnibus institutus sum) & satiari & esurire; & abundare & penuriam pati.* Philipp. 4.

*Spiritum
paupertatis habue-
re primi
Christiani.*

Eundem paupertatis Spiritum habuere primi Christiani, atque inter hos indubie primi ab Apostolis electi Ecclesiæ Ministri: *Quotquot enim erant Possessores agrorum, vendentes afferebant pretia eorum, & ponebant ante pedes Apostolorum. Et paulo ante: Nec quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat; sed erant illis omnia communia.* Act. 4.

Vita

Vita hæc communis, idemque paupertatis spiritus, etsi defierit brevi in populo, tamen inter Clericos ad aliquot sæcula, dum in communi vixerunt, perduravit.

Qui ad aliquot sæcula perseveravit in Clericis.

Sed quoniam non ignorabant Apostoli futurum, ut perniciosa ista avaritiæ pestis sensim etiam in Clericos irreperet, acerrima illam reprehensione jam inde a nascente Ecclesia Petrus castigavit.

Avaritia acerrime castigata a Petro jam inde a nascente Ecclesia.

Cum enim Simon Magus pecuniam offerret, dicens: *Date & mihi hanc potestatem, ut cuicumque imposuero manus, accipiat Spiritum Sanctum.* Petrus zelo & indignatione accensus: *Pecunia, inquit, tecum sit in perditionem, quia donum Dei existimasti pecunia possidere. Non est tibi pars neque sors in sermone isto: cor enim tuum non est rectum coram Deo. Ubi non tantum ipsius ambitio, sed & avaritia castigata est.*

”Erat enim, ait Augustinus, in Ecclesia, non ut columba, sed ut corvus, quærens quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi.”

Volebat scilicet potestatem illam emere, ut aliis venderet, & quæstum inde faceret.

Adversus eandem illam pestem Christi Ministros alibi muniens idem Apostolus, *Seniores, inquit: qui in vobis sunt,*

sunt, obsecro, Consenior & Testis Christi passionum; qui & ejus, quæ in futuro revelanda est, gloriæ communicator: pascite qui in vobis est gregem Dei, providentes non coacte, sed spontaneæ secundum Deum; neque turpis Incræ gratia, sed voluntarie. 1. Petr. 5.

Paulus vero ad Timotheum jubet Episcopum *non cupidum* esse. 1. Tim. 3. Gravissime autem eos redarguit, qui *existimant quæstum esse pietatem*, veluti homines mente corruptos, & qui *veritate privati sint.* 1. Tim. 5. Modum denique cupiditati præscribens, *Est, inquit: quæstus magnus pietas cum sufficientia: nihil enim intulimus in hunc mundum: haud dubium, quod nec auferre quid possumus. Habentes autem alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus.* Ibid.

*Clericus
non vocatur
ad lucrum.*

Post hæc nihil opus est, allegare Sacrosanctos Conciliorum Canones, gravissimas Patrum sententias, optimorum quorumque Episcoporum exempla, ut ostendam ab avaritia alienos esse debere Ecclesiasticos: hæc prorsus mihi sufficere videntur, ut intelligant, qui in sortem Domini vocati sunt, non vocari se ad lucrum pecuniarum, sed ad lucrum animarum; non ad quærendum quæ sua sunt, sed ad impendendum quæ
sua

sua sunt, & superimpendendum illis se-
 ipsos. Nam, ut cum Hieronymo fi-
 niam, Clerici nomen a sorte dictum est :
 „ Quia vel ipsi de sorte Domini sunt,
 „ vel Dominus pars illorum. Qui au-
 „ tem Dominum possidet, nihil extra
 „ Dominum habere potest : Quod si
 „ quippiam habuerit præter Dominum,
 „ pars ejus non erit Dominus.” Et *Sed pars*
 rursum : ” Si autem ego pars Domini *illius est*
 „ sum, & Altaris oblatione sustentor, *Dominus.*
 „ habens alimentum & vestitum, his
 „ contentus ero, & nudus nudam cru-
 „ cem sequar.” Et mox : ” Obsecro
 „ te, *inquit*, ne officium Clericatus
 „ genus antiquæ militiæ putes, id est,
 „ ne lucra sæculi in Christi quæras mi-
 „ litia.” Vide Epistolam ad Nepot.

§. III.

*Afferuntur rationes variae, ob quas
 debeat Ecclesiasticus a cupiditate ha-
 bendi liber esse, & spiritu pau-
 pertatis instructus.*

Non omnino eadem sunt, Avarum *Plus est*
 non esse, & spiritum paupertatis *spiritum*
 habere; sed hoc illo excellentius est. *paupertatis habere,*
 Avarus non est, qui divitias inordi- *quam avarum non*
 nate non appetit: Spiritum vero pau- *esse.*
 O per-

pertatis habet, qui non tantum divitias inordinate non appetit, sed etiam illas contemnit, & amat quodammodo paupertatem.

Quam utrumque deceat Viros Ecclesiasticos, latis probant ea, quæ §. superiori e Sacris Litteris allegata sunt: hoc parographo idem variis rationibus ostendam.

*Rationes
octo, ob
quas Ec-
clesiasticus
debeat a-
varus non
esse.*

Et primum quidem, quam remota ab Ecclesiasticis esse debeat avaritia, hisce argumentis potest intelligi.

1. *Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa inutilia & nociva, quæ mergunt homines in interitum & perditionem.* 1. Timoth. 6. Atqui ab his omnibus expediti præ cæteris esse debent Ecclesiastici, utpote qui & cæteros inde debeant eripere: Ergo &c.

2. Debent Ecclesiastici Deo rebusque spiritualibus toti vacare: atqui Deo rebusque spiritualibus vacare non possunt, qui cupiditate rerum terrenarum implicati sunt: Ergo &c.

3. Debent Ecclesiastici cæterorum hominum avaritiam reprehendere, eosque illam verbo dedocere: atqui hoc præstare non poterunt, si ipsi avari sint: Ergo &c.

4. De-

4. Debent cæteros ab avaritia revocare suo exemplo : Atqui hoc facere non potest Avarus : Ergo &c.

5. Nefas est Ecclesiastico scandalum præbere Laicis ; *qui enim scandalizaverit unum* &c. Atqui scandalo est Laicis Ecclesiasticus Avarus : Ergo &c.

6. Debet sæpe Ecclesiasticus, ne scandalum præbeat, aut jus suum remittere, aut eleemosynas liberalius elargiri : Atqui hoc non faciet Avarus : Ergo &c.

7. Debent bona Ecclesiastica, quæ honestæ sustentationi supersunt, in pauperes vel pias causas erogari : Atqui non erogabit Avarus : Ergo &c.

8. Scandalum præbet Ecclesiasticus, qui ad pinguiora quæque aspirat, aut sacrum Ministerium vertit in artem de pane lucrando, fordideque officium suum exercet : Atqui hæc timenda sunt ab Ecclesiastico Avaro : Ergo &c.

Argumentis haud absimilibus probari posset, quod debeat Ecclesiasticus spiritum paupertatis habere. Nam

1. Debet Ecclesiasticus conari cæteros homines sensim ad spiritum istum verbo tum exemplo perducere : Ad hoc autem idoneus non erit, si ipse eo spiritu destitutus sit.

Rationes, ob quas debeat spiritum paupertatis habere.

2. Debet Ecclesiasticus res terrenas contemnere, pinguiora Ecclesiæ Beneficia vel officia non venari, superflua in pauperes liberaliter effundere, &c. Debet ergo habere spiritum paupertatis, sine quo hæc ægre admodum præstiturus est.

3. Denique debet Ecclesiasticus Christum imitari, & quemadmodum ille *propter nos egenus factus est, cum esset dives, ut illius inopia nos divites essemus*; ita Ecclesiasticum decet spiritum paupertatis induere, quo spirituales æternasque divitias apud Deum populo mereatur. Equidem sic existimo: Ut Deus non voluit nos spiritualiter divites efficere, nisi per filii sui Unigeniti inopiam ac egestatem; ita non fore, ut magna benedictione spirituali ditet Ecclesiam per Ministros, qui pro illa etiam parati non sint paupertatem amplecti.

Atque hæc singula ex Sacris Litteris, Sacris Canonibus, & SS. Patribus amplificanda non sumo, sed expendenda relinquo Theologis, quibus difficile non erit plura in eandem rem colligere & invenire.

§. IV.

Quomodo possit Theologus avaritiam mortificare, atque ad spiritum paupertatis se exercere?

CUm jam ostensum sit, debere Ecclesiasticum minime Avarum esse, sed spiritu paupertatis ornatum: sequitur eos, qui ad statum Ecclesiasticum disponuntur, debere se in cupiditate habendi mortificanda, & in acquirendo paupertatis spiritu exercere.

Ad hoc expediet imprimis, ea perpendere, quæ tribus paragraphis superioribus dicta sunt.

Ubi primum attendat Theologus, ne (quod multi solent) ex ipso statu Ecclesiastico, quem meditatur, Avaritiæ occasionem arripiat.

Deinde intelligat, se non ad quærendum quæ sua sunt, sed ad sua potius impendendum vocari.

Postremo, quanta sibi mortificandæ Avaritiæ incumbat necessitas, consideret.

Hisce expensis, prima cura sit, non beneficium aliquod venari; quo ordinetur, & honeste vivat; sed doctrinam virtutesque sectari, quibus sacris Ordinibus & honesta sustentatione dignus

Debet se Theologus in cupiditate habendi mortificanda, & acquirendo paupertatis spiritu exercere.

Tria in hunc finem expendenda.

Post hæc i. Non beneficia veniuntur, sed virtutes.

reddatur. Si enim, qui volunt divites fieri, vel in sæculo, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa inutilia & nociva, quæ mergunt homines in interitum & perditionem: quanto magis in ea incident Theologi, qui volunt divites fieri sub Christo paupere in Ecclesia, ex bonis Ecclesiæ?

Atque hæc sit prima Avaritiæ mortificatio, qua simul & semel varias cogitationes, distractiones & curas, multosque appetitus & actus inordinatos Theologus præscindet.

2. *Statuat, nec beneficium oblatum accipere, nisi legitime vocetur.*

Altera cura sit, sic animum ab habendi cupiditate abducere, ut firmiter statuat, ne oblatum quidem in Ecclesia beneficium accipere; nisi de legitima ad illud vocatione constiterit. Id faciet, si serio expendat.

1. Quantulum sit terrenum istud, quod beneficiis Ecclesiasticis annexum est?

2. Quam modico tempore possidere illud liceat.

3. Et esto etiam magnum foret, & longo tempore possidendum; licitum tamen non esse de beneficiis Ecclesiasticis aliquid usurpare, nisi juxta regulam Apostolicam: *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus.*

Et

Et juxta Canones: *Ut necessaria ex illis sumantur, superflua distribuantur in pauperes.*

4. Quam periculosa & onerosa sit bona Ecclesiastica possidentibus ea obligatio.

5. Quam metuendum, ne, si absque legitima vocatione ea susceperit, damnationem æternam ob lucrum tantillum incurrat.

Fallor si cui, dum hæc rite ponderaverit, animus maneat ad beneficium absque signis legitimæ vocationis suscipiendum.

Tertia cura sit, pretium discere rerum spiritualium & æternarum: hoc enim cognito, omnis terrenarum rerum æstimatio facile evanescet.

3. *Discat æstimare spiritualia, & contemnere terrena.*

Audi Sapientem: *Optavi, & datus est mihi sensus: & invocavi, & venit in me spiritus Sapientiæ. Et præposui illam regnis & sedibus, & divitias nihil esse duxi in comparatione illius. Nec comparavi illi lapidem pretiosum: quoniam omne aurum in comparatione illius, arena est exigua, & tanquam lutum æstimabitur argentum in conspectu illius. Sap. 7.*

Audi Prophetam Regium: *Bonum tibi lex oris tui super millia auri & argenti. Psal. 118.*

Audi Apostolum: *Quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus sum propter Christum detrimenta. Verumtamen existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam Jesu Christi Domini mei: propter quem omnia detrimentum feci, & arbitror ut stercora.* Philipp. 3.

En ut vilescant terrena omnia, ubi cœlestium rerum pretium cognoscitur.

4. *Divi-
tias veras
señetur;
& quas?*

Postremo, cura fit animum ad appetendas veras divitias excitare.

Sunt enim divitiæ veræ, spirituales, æternæ, quas secure appetat Theologus, dum a divitiis falsis, sensibilibus, & temporalibus jubetur animum cohibere: adeo ut non tam prohibeatur habendi cupiditas, quam mutetur; & a vilioribus ad meliora transferatur. Sic Apostolus, postquam Discipulum suum Timotheum dehortatus fuisset a cupiditate terrenorum his verbis: *Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem & in laqueum diaboli, & desideria multa inutilia & nociva, quæ mergunt homines in interitum & perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas: quam quidam appetentes aberrarunt a fide, & inseruerunt se doloribus multis: ne videretur omnem ei cupiditatem prohibuisse, quid appetendum*

dum ei foret ostendit, ita subiungens:
*Tu autem, o homo Dei, hæc fuge: se-
 ctare vero iustitiam, pietatem, fidem,
 charitatem, patientiam, mansuetudi-
 nem, certa bonum certamen fidei, ap-
 prehende vitam æternam, in qua voca-
 tus es, &c. 1. Tim. 6.*

Hæc sectanda sunt Theologo, si ve-
 lit se ministerio Ecclesiastico dignum
 præbere: Quanto enim magis in his
 profecerit; tanto fiet a cupiditate tem-
 poralium expeditior: quanto autem ab
 hac expeditior: tanto ad impenden-
 dum se proximo paratior.

At quid expectandum ab iis, qui in his exercitati non sunt, in suam præci-
 pue promotionem intenti? *Quid me-
tuendum
ab iis, qui
sic exerci-
tati non
sunt.*

Resp. Non facile credidero hos juxta
 regulam Apostolicam & Ecclesiasticam
 usuros bonis Ecclesiæ, cum ea possede-
 rint; qui, antequam possiderent, con-
 tra Apostolum & Ecclesiæ Canones ea
 appetivere.

Multo minus mihi persuasero, eos
 quæsituros, quæ Jesu Christi sunt in
 ministerio Ecclesiastico; qui Christi
 ministerium non nisi propter sua quæ-
 sierunt.

Minime vero in animum induxero,
 posituros eos sua pro proximo; qui non
 nisi sua quæsierunt de proximo.

Istud ergo magnopere timendum; ne qui ejusmodi sunt, pascant gregem Dei, non spontanee secundum Deum, sed coacte; non voluntarie, sed turpis lucri gratia: & non tantum se, suaque, proximo non impendant; sed & proximum, & quæ proximi sunt, suæ cupiditati immolent.

C A P U T II.

De Mortificatione concupiscentiæ carnis, & Spiritu Pœnitentiæ.

§. I.

Quomodo mortificanda sit Theologo concupiscentia Carnis, quatenus inclinatur ad delectationes venereas?

Duo sunt circa quæ versatur concupiscentia carnis. Alterum, delectationes venereæ; alterum, delectationes cibi & potus. Ac primum quidem de mortificatione concupiscentiæ, quatenus respicit delectationes venereas; deinde vero de mortificatione ejusdem, quatenus respicit delectationes cibi ac potus, tractabimus. Atque ut a gravioribus ordiamur:

I, Hor-

1. Horreri esse debet Theologo omnis actus externus, qui vel in minimo castitatem lædere possit. *Fornicatio*, ait Apostolus, & *omnis immunditia*, aut *avaritia*, nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos: aut *turpitudine*, aut *stultiloquium*, aut *scurrilitas*, quæ ad castitatem non pertinet: sed magis gratiarum actio. Ephes. 5. Quæ si ad quolibet Christianos Apostolus; quid non ad Theologos, quos præ cæteris sanctos esse oportet.

Horreri debet Theologus, quidquid vel in minimo lædere potest castitatem.
1. *Extérieur.*

2. Deinde vigilandum est strenue Theologo, ut nec cogitationem aliquam minus castam in animum suum admittat. Unde merito illud sibi specialiter dictum existimabit: *Omni custodia serva cor tuum, ex ipso enim vita procedit.* Prov. 4. v. 23.

2. *Intérieur.*

3. Postremo non solum debet ab omni impudicitia abhorrere, sed & singularem erga virtutem castitatis affectum gestare.

3. *Debet singularem erga castitatem affectum habere.*

At hæc quibus mediis assequetur? En tibi pauca.

Primum est, si serio expendat rationes, ob quas tanto horrore Ecclesiasticis esse debeat impudicitia, quæ sunt hæc.

Media assequendæ castitatis.

1. Quod corpora nostra membra sint Christi. Qua ratione Corinthios a fornicatione deterret Apostolus: *Nescitis, in-*

1. *Expendere rationes 5. ob quas*

horrere inquit, quoniam corpora vestra mem-
debeat im- bra sunt Christi? Tollens ergo mem-
pudicitiam bra Christi faciam membra meretri-
Ecclesia- cis? Absit. 1. Cor. 6.
sticus.

2. Quod membra nostra templum sint Spiritus Sancti. *An nescitis*, inquit ibidem, quoniam membra vestra templum sunt Spiritus Sancti, qui in vobis est, quem habetis a Deo, & non estis vestri?

3. Quod nostri non sumus, sed Christi, cujus sanguine empti sumus: cui proinde corpus nostrum servire debeat. *Empti enim estis pretio magno: glorificate & portate Deum in corpore vestro.* Ibid.

4. Quod præter hæc tria, quæ Christianis omnibus communia sunt, Ecclesiasticus Sacris Ordinibus initiatus, voto castitatis sese obstrinxerit.

5. Quod vitium impuditiæ longam post se malorum catenam trahat.

Hominem quippe stupidum hebetemque ad spiritualia reddit, mentem excæcat, & brutis simillimum efficit. Si vero ad exteriora prorumpat: infamiam illi adfert prope indelebilem, & scandalum proximo, quod non facile reparetur. Adde, quod Ecclesiasticus impuditiæ deditus difficillime sanetur: atque ideo plerumque post vitam misere

&

& sacrilegis flagitiis transactam, in mortem præcipitetur æternam. Adeo ut in Ecclesiasticos impudicos optime quadret hæc Pauli interrogatio: *Quem ergo fructum habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis? Nam finis illorum mors est.* Rom. 6.

Alterum est, si diligenter expendat rationes, ob quas spiritus mortificationis & castitatis tam necessarius est Ecclesiastico.

Videri illæ possunt paragraho 3. sequenti, ubi præcipuas recensebimus.

Tertium est, si sedulo vitet omnes, quæ periculum castitati adferant, occasiones. In his præcipuæ sunt:

1. Mulierum frequentatio, familiaritas, consortium, tactus, aspectus cutiosi &c. Nam omnibus Ecclesiasticis, si caste vivere desiderent, hoc decernendum est: *Pepigi fœdus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de Virgine.* Job. 31. Etenim sicut de vestimentis procedit tinea; sic a muliere iniquitas. Eccl. 42. Et qui amat periculum, peribit in eo. Eccl. 3. Enim vero numquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta illius non ardeant? Aut ambulare super prunas, ut non comburantur plantæ ejus? Prov. 6.

2. Expendere rationes, ob quas spiritus mortificationis & castitatis Ecclesiastico necessarius est.

3. Vitare occasiones impudicitie, quæ sunt potissimum quatuor.

2. Otium : *Multam enim malitiam docuit otiositas. Eccli. 33.* Quippe cum otiosus circa rem nullam serio versetur; mox ab illo objecto abripitur, quod præ cæteris magis obvium est & vehemens; nihil autem tam cuique obvium, nihil tam vehemens; quam objecta venerea, quorum species, etsi exterius non occurrerent, ipsa tamen carnis libido, quæ intimis hominis lapsi visceribus insidet, assidue suscitatur, & phantasiæ repræsentatur.

3. Comestiones & potationes : nam hæc concupiscentiæ carnis fomenta subministrant. *Hæc fuit iniquitas Sodomæ saturitas panis, & otium filiarum ejus. Ezech. 16.*

4. Superbia : Ex hac enim primum fit, ut homo de suis viribus & virtutibus præsumat, & quasi nihil sibi metuumdum sit, periculosas sese occasionibus exponat, lubricam familiaritatem non evitet, liberiori oculo quævis aspiciat, orationem negligat, atque ita sensim in malum corruat. Deinde Deus superbiam punire solet per impudicitiam, eo quod impudiciæ vitium turpe & probrosum sit, hominem bruto similem faciens; adeoque ad humiliandum superbos aptissimum.

Quartum est, si non modo quæ casti-
tati periculum adferunt, evitentur; sed
& quæ castitatem promoveant, adhi-
beantur. In his alia generalia sunt, alia
specialia. Generalia sunt:

4. Adhi-
bere me-
dia, ad
promoven-
dam casti-
tatem uti-
lia.

1. Humilitas, qua quis vere agnoscit
se sibi ad vitandam incontinentiam, ac-
quirendamque virtutem castitatis non
sufficere; sed lapsurum se, nisi Deus mi-
sericorditer illum conservet, & det ei
continentiam.

Genera-
lia, quæ
tria sunt.

2. Oratio. Nam, ut scivi, inquit
Sapiens, quoniam aliter non possem esse
continens, nisi Deus det, & hoc ipsum
erat Sapientiæ, scire cujus esset hoc
donum, adii Dominum, & deprecatus
sum illum, & dixi ex totis præcordiis
meis: Deus Patrum meorum & Domi-
ne misericordiæ, &c. Sap. 9. Hoc
item remedio usus est Apostolus, qui
de se dixit: Ne magnitudo revelatio-
num extollat me, datus est mihi stimu-
lus carnis meæ, Angelus Satanae, qui
me colaphizet; propter quod ter Do-
minum rogavi, ut discederet a me, &
dixit mihi: Sufficit tibi gratia mea;
nam virtus in infirmitate perficitur.

2. Cor. 12.

3. Divinæ præsentiae consideratio.
Neque enim facile impudicitiam com-
mittet, qui Deum sibi præsentem serio
cogi-

cogitaverit : cum vel præfente homine quivis illam erubefcat. At quoniam rerum fpiritualium memoria facile excidit, nifi per fenfibilia adjuvetur : proderit Chrifti humanitatem fibi familiarem reddere, cogitando illum, vel ut in terris cum hominibus converfantem, vel ut pro nobis patientem, flagellatum, coronatum, crucifixum &c. vel denique, ut in Venerabili Euchariftia nobis conjunctum.

*Specialia
item tria.*

Specialia funt :

I. Corporis mortificatio. Quam nec magnus ille Apoftolus negligendam fibi putavit, qui dixit : *Ego fic curro, non quafi in incertum, fic pugno non quafi aërem verberans : fed caftigo corpus meum, & in fervitutem redigo ; ne forte cum aliis prædicavero, ipfe reprobus efficiar.* 1. Cor. 9.

Mortificatio autem ifta duplex eft : Alia, qua corpus compescitur ab illicitis ; alia, qua compescitur etiam a licitis. Illa omnibus neceffaria eft : hæc vero eatenus adhibenda, quatenus vitæ hujus & officii cujusque ratio ac neceffitas eam poftulat vel permittit. " Habet enim, ait Auguftinus, Vir temperans in hujusmodi rebus mortalibus, ac fluentibus vitæ regulam utroque teftamento firmatam, ut eorum nihil diligat,

„ligat, nihil per se appetendum putet, sed ad vitæ hujus atque officiorum necessitatem, quantum sat est, usurpet, utentis modestia, non amantis affectu.” De Morib. Eccl. lib. I. cap. 21.

Porro hic discretionem opus est, ne vel prætextu necessitatis corpori nimium indulgeatur, foveaturque cupiditas; vel specie mortificandæ cupiditatis, Theologus se ad studium vel ministerium aliquod in Ecclesia obeundum ineptum reddat: plerumque tamen plus in illa, quam in hac parte periculi est.

2. Custodia sensuum. Nam ut supra parte I. c. 3. §. 5. ex SS. Patribus ostensum est, quot in nobis sunt sensus, totidem fenestræ sunt, quibus in animam cupiditas subintret. Unum Davidis exemplum ad cautelam nobis sufficiat.

3. Assidua occupatio. Si autem quæras, quibus rebus occupatum esse Theologum oporteat? Resp. Debet is tempus omne, quod necessariae vel utili corporis & animi relaxationi superest, aut studio & orationi impendere, aut aliis piis exercitiis, puta catechizandis rudibus, visitandis in Nosocomio ægris, &c. consecrare. Neque enim decet Theologos otio diffuere, plateas

ambulando terrere, aut colloquiis & visitationibus inutilibus tempus perdere; dum alii, quibus ipsi exemplo præire deberent, durissimo passim labore occupantur. Cæterum, quod deplorandum est, non pauci sunt hodie inter Clericos, quibus vere accomodes illud propheticum: *In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur.* Sed & istud quod sequitur, accomodes multo verius: *Ideo tenuit eos superbia, operti sunt iniquitate & impietate sua: prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum.* Psal. 72.

5. *Considerare puritatis excellentiam.*

Quintum ac postremum est, si mortificationis fructus, & quæ per eam acquiritur, puritatis excellentia attente consideretur.

I. Siquidem mens per mortificationem expurgata, pacem quamdam, quæ omnem sensum superat, adipiscitur; quemadmodum enim tribulatio & angustia in omnem animam hominis operantis malum, præcipue impudici; ita pax omni operanti bonum, præsertim casto.

Deinde animus sic emundatus, divinæ sapientiæ, cæterarumque virtutum, quæ illam comitantur, capax efficitur: nam ut cupiditas mentem excæcat, & obtundit, atque una multorum vitio-
rum

rum turbam secum trahit; ita cupiditatis mortificatio mentem serenat, & intelligendæ veritati idoneam efficit, simulque ad virtutes omnes illam disponit.

2. Per virtutem mortificationis & castitatis, tum corpus, tum animus, *bona vivens, sancta & Deo placens* efficitur: quo cum nihil excellentius sit, tum profecto nihil Theologo dignius, qui se ad Sacerdotium, atque ad immolandum quotidie Agnum Immaculatum disponit.

3. Castitas præ cæteris virtutibus placet Salvatori. Hinc natus ab æterno de Patre Virgine, Virginem etiam Matrem elegit, de qua & ipse Virgo in tempore nasceretur: Discipulum suum Joannem, quod castus esset, specialiter dilexit; & huic Virgini Matrem Virginem moriens commendavit: denique mundavit sibi Ecclesiam sanguine suo, ut eam tamquam Virginem castam, non habentem maculam neque rugam, suo Patri offerret.

Atque hæc breviter in unum Paragraphum congeffi, latius deducenda, nisi Theologis scriberentur.

§. II.

Quomodo mortificanda Theologo concupiscentia carnis, quatenus inclinatur ad delectationes cibi & potus?

*Ubi de conventiculis pome-
ridianis.*

PROPOSITUM hic mihi non est, duras abstinentiæ leges præscribere Theologis; quos sciam valido corpore & viribus integris esse oportere, tum ut studio indefesse incumbant, tum ut muniis Ecclesiasticis, ad quæ mox vocandi sunt, strenue obeundis sufficiant.

*Temperantia regu-
la, præscripta ab
Augustino servan-
da saltem
Theologis.*

Servanda tamen est a Theologo generalis illa temperantiæ regula, quam supra ex S. Augustino assignavimus, utroque, ut ipse ait, testamento firmata: "Ut cibum & potum non diligat, neque per se appetendum putet; sed ad vitæ hujus atque Officiorum necessitatem, quantum sat est, usurpet, utentis modestia, non amantis affectu."

Sunt tamen, quos præ cæteris abstinentiores esse oporteat.

*Quos præ
cæteris
abstinen-
tiores esse
oporteat.*

I. Qui intemperantiæ vitio, gulæ vel ebrietatis, aut aliis etiam peccatis, præfertim impudiciæ, in priori vita addicti fuerunt: hos enim decet & vitiosos habitus per actus virtutum destruere, & di-

Divinae Justitiæ pro suis peccatis per ab-
stinentiam satisfacere.

2. Qui carnis libidinem, nisi per ab-
stinentiam specialem, superare & con-
tinentes esse non possunt.

Cæteri vero (modo intra temperan-
tiæ limites) in suo sensu abundant ser-
ventque hoc monitum Apostolicum: *Is
qui manducat, non manducantem non
spernat; & qui non manducat, man-
ducantem non judicet.* Rom. 14. v. 3.

Verum hic prætermittere non possum *Unum in-
unum intemperantiæ genus, a quo tan- temperan-
to diligentius cavere debet Theologus; tiæ genus
quanto major & occultior est perniciēs, illis ca-
quæ studio, pietati, & moribus ipsius vendum.*
inde impendet.

De conventiculis pomeridianis lo- *Conventi-
quor: non de illis quidem, ubi ad ex- cula po-
cessum & ebrietatem, atque ad alia, quæ meridia-
hinc consequuntur mala, potatur (nam na, in qui-
hæc nemo non damnat) sed de iis, ubi bus sub
sine excessu, ut ajunt, bibitur, & mu- prætextu
tuis confabulationibus tempus fallitur, honestæ
admixto subinde lusu, ut putant mode- recreationis,
rato, quo animus relaxetur. Hæc etsi sine
specie honestæ recreationis tegantur, excessu (ut
dici tamen vix potest, quantum noceant titatur &
Theologo, si ea frequentet. luditur.*

1. Siquidem negari non potest, quin *Quanta
tempus illic sine fructu plerumque per- hinc mala.*

Tempus perditur. datur : Illud, inquam, tempus, quod Theologo concessum est, ut doctrinæ, pietati, & virtutibus, quæ Sacerdote & Pastore dignæ sint, acquirendis sese paulisper impendat.

Indulgetur otiosis fabulationibus. 2. Deinde vero otiosis (ut quam levisissime dicam) confabulationibus indulgetur.

Temperantiæ regula non servatur. 3. Et quamquam usque ad ebrietatem non bibatur; haud servari tamen in iis præscriptam ab Augustino temperantiæ regulam, satis certum est. Quis enim dicat potationes istas, etsi absque ebrietate fiant, *ad vitæ hujus atque officiorum necessitatem* pertinere? Aut quis credat illa Conventicula frequentari a Theologo, *utentis modestia, non amantis affectu?* Atqui hæc sunt, quæ S. Augustinus a temperantibus requirit.

*Lusus ple-
ru inque
ad mala
trahens
miscetur.* 4. Quod si & misceatur chartarum alearumve lusus; non facile credidero, abesse passim ista mala, ob quæ Canones ludis illis, præsertim Clericis, interdium voluere; & quæ moverunt Salefium, ut eos plerumque jure naturæ illicitos esse affirmaret.

Animus rebus inutilibus afficitur. Et hæc quidem parva videri queant; nisi majora sint, quæ inde consequuntur:

1. Animus sensim otio, confabulationibus, nugis, potationi, ludis, afficitur.

2. In-

2. Inde a studio alienatur.

A studio alienatur.

3. Orationem, exercitia pietatis fastidit & negligit.

Exercitia pietatis fastidit.

4. Virtutes sibi necessarias non acquirit.

Virtutes

5. Sine his Sacri Ordines, & Cura Pastoralis suscipitur.

non acquirit.

6. Tandem, quod tempore Cursus Theologici longa consuetudine imbibitum est, id per reliquam deinceps vitam tenetur. Visunt se ejusmodi Sacerdotes & Pastores prope quotidie, confabulantur, nugantur, potitant, ludunt: & post hæc, quasi rem suam præclare gerant, jactant omnia sine excessu fieri.

Sine his ad S. Ordines & curas itur.

Reliqua deinceps vita sic teritur.

Quasi vero excessus non sit in Sacerdote & Pastore, tempus in otio consumere; dum Laici dies totos laborant. Quasi innocenter eis confabulari & nugari liceat; cum deberent pro suis apud Deum orando assidue instare. Quasi vino, aut cerevisia delicatiori, secure se extra tempus refectionis pascant; dum illi, quos pascere deberent, vix pane & aqua corpus, dum reficiendum est, sustentant. Quasi denique chartis vel aleis tuto ludant illi, quibus alea & salus æterna animarum commissa est.

An hæc omnia sine excessu?

Atque ut hujus rei perversitas magis eluceat: Quæro a quovis etiam laiciore Theologo, quid censeret de Lai-

Non excusaretur de vulgo Mechani-

*cus, qui
non plus
temporis
officio suo
impende-
ret.*

co, qui non plures quotidie horas labori suo mechanico impenderet, quam officio suo impendunt Theologi, Sacerdotes, vel Pastores, istiusmodi Conventiculis addicti; reliquum vero tempus eo, quo ipsi, modo consumeret?

Crederetne Mechanicum illum officio suo fungi, aut licite posse absolvi?

*Quomodo
ergo ex-
cusabitur
Theolo-
gus, Cle-
ricus, Sa-
cerdos,
Pastor?*

Resp. Non existimo. Consentient quippe omnes, debere Mechanicum ut officio suo rite fungatur, dies moraliter totos in opere suo transigere: ni faciat, negligentiae accusabunt: Et si notabilis defectus fuerit, puta si medios frequenter dies, confabulando, nugando, potitando consumat, absolvi non posse, nisi consuetudinem illam immutet.

Cur adeo duri sumus in Mechanicos; in Clericos vero otiosos tam mites? An dies moraliter totos laborare debet Mechanicus; & non debet dies moraliter totos officio suo impendere Ecclesiasticus? An crimen est in Laico, dies medios otio & potitationi indulgere, & non est crimen in Clerico? Doceant, quaeso, Clerici, ubi hoc sibi privilegium concessum sit, ut, dum cæteri laborant, ipsis solis liceat esse otiosis: Aut certe, si id docere non possint, consentiant Scripturae & Patribus, debere Ecclesiasticos præ cæteris officio suo instare, &

cun-

cunctis ad laborem & poenitentiam
exemplo præire.

§. III.

*Ecclesiasticus vocatur non ad otium,
& delicias ; sed ad laborem, &
mortificationem.*

Non pauci statum Ecclesiasticum sic *Status*
habent, ac si foret status quidam *Ecclesia-*
otio & commodis consecratus, in quo *sticus non*
præter horarum lectionem, celebratio- *est status*
nem Missæ, & alia quædam ministeria *otio & de-*
non adeo difficilia, cætera omnia deli- *liciis con-*
ciis abundant. Unde fit, ut ex Ecclesiasti- *secratus.*
cis alii vitam in otio traducant: Alii in
sectandis novis studium collocent: Alii
in conviviis & comessionibus dies
transigant: Alii in visitationibus & con-
fabulationibus tempus terant: Alii a-
lio commodioris vitæ genere secure de-
lectentur.

Verum nihil est, quod æque statui *Proprius*
Ecclesiastico repugnet. Nam siue Chri- *illi est spi-*
stum spectes, qui est perfectissimum Ec- *ritus pœ-*
clesiasticorum exemplar, siue Aposto- *nitentiae*
los, in quibus post Christum spiritus *& mortifi-*
Ecclesiasticus præcipue eluxit: depre- *ficationis.*
hendes, nil adeo ab eo statu remotum
esse oportere, quam concupiscentiam

carnis ; nil adeo illi proprium esse, quam spiritum pœnitentiæ, & mortificationis.

*Docuit
hoc Chri-
stus exem-
plo.*

Ac primum in Christo quid invenias præter Crucem, & Crucis amorem continuum?

Ad Crucem se obtulit, cum ingrediens in Mundum dicit : *Hostiam & oblationem noluisti ; corpus autem aptasti mihi. Holocaustomata & pro peccato non tibi placuerunt. Tunc dixi : Ecce venio. In capite libri scriptum est de me : ut faciam Deus voluntatem tuam.* Hebr. 10.

Ad Crucem toto vitæ tempore anhelavit : quod quidam significatum putant Luc. 12. ubi dicit : *Baptismo autem habeo baptizari, & quomodo coarctor, usque dum perficiatur.*

In Cruce denique omnia consummavit : *Decebat enim eum, propter quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, Authorem salutis eorum per passionem consummare.* Hebr. 2.

*Non aliam
scilicet
viam redi-
mendi hu-
manum*

Hanc scilicet viam salutis humanæ Deus elegerat, tamquam quæ & ipsius gloriam præcipue illustraret, & ad Ecclesiæ utilitatem maxime expediret.

genus

*Deus ele-
gerat,*

Sed qui mundum non aliter quam per filii sui passionem salvare decrevit ; idem voluit eos etiam pati, quos filii sui coad-

coadjutores ad salvandum mundum elegit. Decuit enim eos, qui cum Christo Authores futuri erant salutis aliorum, participes etiam esse Christi Passionis, ut gratiam aliis ac gloriam mererentur. Hinc et si Christus in semetipso jam dudum passus sit, superest tamen, ut adhuc patiatur in suis Ministris usque ad sæculi consummationem. Atque hoc est quod significavit Apostolus, cum dixit: *Qui nunc gaudeo in passionibus pro vobis, & adimpleo ea quæ desunt passionum Christi in carne mea, pro corpore ejus, quod est Ecclesia: Cujus factus sum ego Minister secundum dispensationem Dei, quæ data est mihi in vos, ut impleam Verbum Dei.* Coloss. I.

quam per
Filii sui
passionem
& crucem.
Eandem
ingredi
debent,
qui Filii
ipsius co-
adjutores
sunt.

Implere
debent,
quæ de-
sunt pas-
sionum
Christi.

Et sane eum, qui ad Ecclesiæ ministerium vocatur, vocari simul ad patienti-
dum, satis indicat Christus Matt. 10. dum ad prædicandum mittit Discipulos his verbis: *Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum Tradent enim vos in Conciliis, & in Synagogis suis flagellabunt vos, & ad Præsides & Reges ducemini propter me in testimonium illis & Gentibus Et eritis odio omnibus propter nomen meum Non est Discipulus supra Magi-*

Ad hoc
vocati sunt
cum Di-
scipulis.

gistrum, nec servus super Dominum suum, &c.

Et Paulo. Nec aliud innuit Salvator, cum Paulum ad Apostolatum vocavit: Nam postquam de illo dixisset ad Ananiam: *Vas electionis est mihi iste, ut portet nomen meum coram gentibus & Regibus, & filiis Israël: quasi missio ad ministerium a missione ad patiendum separari non posset, subjungit: Ego enim ostendam illi; quanta oporteat eum pro nomine meo pati. Act. 9.*

Quanta passus sit Paulus. Quanta autem passus sit Paulus, & qualia ipsius exemplo pati oporteat eos, qui simile in Ecclesia Ministerium gerunt, satis indicant ipsius Epistolæ, quæ his ubique plenæ sunt: *In omnibus, inquit, tribulationem patimur, sed non angustiamur: aporiamur, sed non destituimur: persecutionem patimur, sed non derelinquimur: deijcimus, sed non perimus: semper mortificationem Jesu in corpore nostro circumferentes, ut & vita Jesu manifestetur in corporibus nostris. Semper enim nos, qui vivimus, in mortem tradimur propter Jesum: ut & vita Jesu manifestetur in carne nostra mortali. 2. Cor. 4.*

Et rursus: *Ministri Christi sunt, inquit (ut minus sapiens dico) plus ego. Et unde se præ cæteris Ministrum esse ostend-*

ostendit? Audite: In laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter. A Judæis quinquies quadragenas, una minus, accepi. Ter virgis cæsus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui. In itineribus sæpe, periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in civitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus: In labore & ærumna, in vigiliis multis, in fame & siti, in jejuniis multis, in frigore & nuditate &c. I. Cor. II. Hæc ergo sunt, quæ ministerium Apostolicum commendant. Unde in eadem Epistola, quales Ecclesiæ Ministros esse oporteat describens: In omnibus, inquit, exhibeamus nosmetipsos sicut Dei Ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigiliis, in jejuniis per gloriam & ignobilitatem; per infamiam & bonam famam; ut seductores & veraces; sicut qui ignoti & cogniti; quasi morientes, & ecce vivimus; ut castigati & non mortificati, &c. Ibid. c. 6.

Et hæc quidem e S. Litteris sufficient, ut intelligant Ecclesiæ Ministri, se non ad otium, sed ad labores; neque ad delicias, sed ad mortificationem & crucem vocari.

*Rationes
sex, quibus
docetur*

*Ecclesiasticum ad
mortificationem &
crucem vocari.*

Idem conjicere possunt ex hisce rationibus.

1. Debet Ecclesiasticus res divinas & spirituales præ cæteris meditari & intelligere: atqui ad illas meditandas & intelligendas inepta est mens, quæ per mortificationem expurgata non est (docet enim S. Thom. 2. 2. q. 15. art. 3. ex vitio gulæ oriri sensus hebetudinem; ex luxuria vero ipsam mentis cæcitatem) Ergo debet Ecclesiasticus mentem suam per mortificationem expurgare.

2. Debet Ecclesiasticus Sacratissimum Corpus Domini nostri Jesu Christi, aliaque sancta Mysteria sancte tractare: atqui ad illa sancte tractanda opus est sanctitate corporis & animi, quæ sine mortificatione non acquiritur: debet ergo Ecclesiasticus mortificationi studere.

3. Debet Ecclesiasticus tractare Corpus Christi mysticum, id est, Christi fideles, ut eos sanctificet, atque ab immunditia expurget: atqui hoc absque evidenti periculo præstare non poterit is, qui seipsum non sanctificat, & corpus

pus ac animum per mortificationem non emundat: Ergo &c.

4. Debet Ecclesiasticus crucis mortificationem aliis verbo prædicare: debet ergo ipse eam opere exercere. Frustra enim aliis persuadeas, quod ipse non præstes.

5. Debet Ecclesiasticus cæteris ad voluptatum contemptum, atque ad pœnitentiam & mortificationem exemplo præire; debet ergo ipse in istis virtutibus præ cæteris eminere.

6. Debet Ecclesiasticus per pœnitentiam Dei iram placare, populum Deo reconciliare, cælestem illi benedictionem promereri: debet ergo specialiter additus esse pœnitentiæ.

Atque hæc rationes, cum possem, non amplifico: satis esse duxi, eas insinuare, & Theologis expendendas relinquere.

Porro si hæc ita se habent; sequitur oportere Theologum, in spiritu pœnitentiæ, & mortificationis, cum adhuc in cursu Theologico est, exerceri: ne dum ad Ecclesiæ ministerium vocatus fuerit, forte imparatus inveniatur.

M O N I T U M.

*Quanta castitatis cura habenda sit
Theologo: & quæ alioquin mala ipsi
timenda? Ubi & pauca de
Temperantia.*

MAla horrenda Te manent, Mi Theologo, si priusquam in castitate radicatus & fundatus sis, sacros Ordines & curam animarum suscipias. Ea causa me impulit, ut ad Te hoc Monitum dirigerem; ostensurus primum quanta pericula castitati insidientur in statu Ecclesiastico, & præsertim in animarum regimine; ac deinde quæ mala, & quam prope immedicabilia sequi soleant, si quis forte Sacerdos in impudicitiae crimen lapsus fuerit.

I. Perpende primum, nisi eminenter castus sis, quantis Te periculis exponas in administrando Sacramento Pœnitentiæ. Hic vel invitus audire debes omne genus impudicitiae: Nec debes solum audire; sed & teneris plerumque impudicos interrogare, eorumque conscientias excutere: Et hoc forte minus periculi haberet, si de iis solis agendum foret, quæ apud se patrat sexus virilis; sed quam plenum periculis ea audire & examinare, quæ patrata sunt cum sexu
mu-

muliebri. Quam vero illecebrosum homini, qui castitate non excellit, cum ipso sexu muliebri illecebrosissima quæque tractare. Nihil dico de impudentibus, ac impudicis quibusdam mulieribus, per quas spiritus immundus nonnumquam Confessariorum castitatem explorat, tentat, evertit: Quod quidem eo facilius contingit, quo magis spiritualia videntur esse initia, & quo commodius deinceps sub hoc prætextu carnalis conversatio tegi potest.

2. Expende præterea, quoties ipsum officium animas dirigendi exigat, ut cum altero sexu colloquaris & verferis extra Sacramentum Pœnitentiæ: quod sane periculo non caret, nisi insigni castitate munitus sis.

3. Adhæc quam periculosa est visitatio Adolescentularum ac Mulierum ægrotantium & decumbentium: ubi solitudo, aliæque circumstantiæ, non raro ad libidinem invitant.

4. His adde otium, vitam commodam, corpus quotidie cibo & potu bene pastum, potitationes pomeridianas, & qui prætextu negotiorum tegitur, Orationis rerumque spiritualium neglectum: quæ ut facile pastoribus, jam arbitrio suo viventibus, obrepunt; ita propinquam ad impudicitias viam ster-

Q

nunt,

nunt, atque ad lapsum corpus animum-
que disponunt.

5. Verum nil umquam periculosius
esse duxi, quam si Pastor aut alius qui-
vis Ecclesiasticus (ad quod tamen cogi
se quadam necessitate dicunt nonnulli)
solus cum ancilla familiam alat.

Hinc cohabitatio Clericorum cum
fœmina extranea (id est, quæ Mater,
aut Avia, aut Soror, aut Amita, aut Ma-
tertera non sit) tot Conciliorum Cano-
nibus interdicta, & tot Patrum senten-
tiis condemnata.

Si tamen ancilla opus est; ea sit &
forma & moribus ejusmodi, ut nec pe-
riculum ab illa facile immineat, nec su-
spicio propter illam moveatur.

Atque hæ quidem occasiones præci-
puæ, unde pericula nascantur castitati,
dum ad curam animarum ventum fue-
rit: Adversus quæ ut sollicitè se mu-
niant Theologi, dum adhuc in cursu
Theologico sunt, ea ipsos mala movere
debent, quæ infelicem hic lapsum fere
consequuntur. En illa Tibi oculis bre-
viter subiecta.

Si forte contigerit Ecclesiasticum in
crimen carnis prolabi: vel erubescet la-
psum suum confiteri, & ne confessus
quidem perget sacrilegia sacrilegiis ac-
cumulare; vel confitebitur illis, qui
ipsum,

ipsum, quoties voluerit, sine digna pœnitentia absolvent; vel si inciderit in directorem talem, qui dignos pœnitentiæ fructus exigat, plerumque non se volet illius iudicio & monitis submittere. Etenim hic exiget, ut humiliter se ab Altari atque ab Officio suo removeat, donec lachrymis suis crimen eluerit, atque ad sancte ministrandum rursus se dignum reddiderit. Ponet ipsi ante oculos veterem Ecclesiæ disciplinam, quæ Clericos in tale crimen prolapsos, ab Altari, atque a sacro Ministerio removebat in perpetuum. Ostendet, quanta sit criminis illius magnitudo in Sacerdote; qui castitatem solemniter Deo dicatam violare ausus fuerit; qui tremendum Corporis & Sanguinis Domini sacrificium quotidie tractet & sumat; qui non solum, quod Christianus sit, sed vel maxime, quod Sacerdos sit, sanctus esse debeat; qui sanctificare debeat seipsum, id est, per spiritum pœnitentiæ, mortificationis, & orationis seipsum immolare, ut alios sanctificet: Denique monebit, quam metuendum sit, ne non tam facile resurgat ab illo crimine, a quo cohiberi non potuit, etsi sciret, quotidie sibi necessitatem sacra Ministeria obeundi incumbere, &c. Proinde æquum esse, ut ad tempus saltem a mu-

niis sacris abstineat, crimen lugeat, & dignos poenitentiae fructus ostendat, facturus postea, quod salus ipsius aeterna & Ecclesiae bonum postulaverit.

Etsi his nihil justius sit; vix tamen invenias, qui se consilio isti subjicient: plerique, ne quid infamiae vel incommodi corporalis, vel temporalis detrimenti incurrant, obtenta mox a laxioribus absolutione, perfrieta fronte, sopitis conscientiae remorsibus, nulla praemissa poenitentia, ad Altare, ad Sacramenta administranda, aliaque Ministeria sacra revertentur; audebuntque impuras ad Deum manus extendere, quibus paulo ante divinam in se & populum iram provocaverant. Sic quotidie sacrilegia sacrilegiis addent infelices: ob quae justo Dei judicio in nova rursus crimina praecipitati, nova etiam sacrilegia, & graviora committent: & ex his iterum in crimina, & ex criminibus in sacrilegia reciproca vicissitudine revoluti, in excacationem sensim & obdurationem cordis, deserente Deo, tradentur: in quibus cum miserrimam vitam traduxerint, in ignem tandem ac poenas projicientur aeternas.

Sane in ejusmodi Sacerdotes recte mihi quadrare videtur, quod de Gentilium Sapientibus scribit Apostolus Rom. I.

Quia

Quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt: sed evanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, in immunditiam Et sicut non probaverunt Deum habere in notitia: tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea, quæ non conveniunt.

Horrendum est, quod Gregorius de Sacerdote lapso pronuntiat, scribens in hæc verba: *Si peccaverit Vir in Virum, pacari ei potest Deus; si autem in Deum peccaverit, quis orabit pro eo?* "Quod, inquit, idcirco dictum „potest intelligi, quia Sacerdotes arguuntur

„Quia cum Sacerdos in peccatum labitur: superior persona non est, „cujus precibus expiatur. Quod ipsa „veritas per se insinuat, dicens: *Si salvan-*
„*evanuerit, in quo salietur?* Dicit „ergo: *Quis orabit pro eo?* Quasi dicat, quis ei Intercessor remanet, cum „ille se transgrediendo præcipitat, qui „ad intercedendum pro aliis ordinatus „est? Quæ profecto culpæ magnitudo „monstratur: *Quia plerique eorum a*
„*Domino in impænitentis cordis caliginem projiciuntur, & nulla homi-*

*,,nis exhortatione resipiscunt. Cap. 3.
l. 2. Expos. in 1. Reg 2.*

Vide ergo, quicumque te ad sacros Ordines, atque ad curam animarum disponis, quanta sollicitudine, quantis laboribus, debeas in Te donum continentiae stabilire: atque ita stabilire, ut de divina misericordia merito possis confidere, nulla deinceps tentatione evertendum: *Cum*, teste Gregorio, *plerique* Sacerdotum, qui labuntur, *in impœnitentis cordis caliginem projiciantur, & nulla hominis exhortatione resipiscant.*

Cæterum, quo minus timeas castitati; non minori studio adde illi virtutem temperantiae, hæc enim ut castitatem conservat, ita illi maxime inimicum est vitium intemperantiae. Ab hoc proinde tanto magis abhorrere debet Theologus; quanto postea plures intemperantiae occasiones habiturus est. Inevitabitur, & inevitabit vicissim; Hospites excipiendi erunt liberalius; confratres tractandi lautius; cum Parochianis convivabitur sæpius: Inter quæ nisi quis insignis temperantiae virtute præditus sit; maximo se non tantum intemperantiae, sed & impudicitiae periculo exponet. Etenim dum largius editur & bibitur; excitatur corpus ad libidines, ratio ob-

nu-

nubilatur, oratio negligitur, liberius agitur, familiaritas contrahitur: atque ita sensim ad lapsum venit; e lapsu in impœnitentis cordis caliginem & obdurationem proceditur; ex his in tenebras sempiternas & ignem itur.

CAPUT III.

De Mortificatione superbiæ, & spiritu humilitatis.

§. I.

Abesse debet ab Ecclesiastico superbia, cui propria quasi virtus est humilitas.

INter cæteras virtutes nullam impensius, tum verbo, tum exemplo, Discipulis suis commendare videtur Salvator, quam humilitatem.

Ab hac exorsus est sermonem suum in monte: *Beati pauperes spiritu* *Beati mites.* Matth. 5.

Hanc ut ab illo Discipuli discerent, ipse benignissime hortatus est his verbis: *Discite a me, quia mitis sum, & humilis corde.* Matth. 11.

Cum autem & contentio inter eos orta esset, *quis eorum videretur esse major.*

Humilitatem præ cæteris virtutibus Christus commendavit Discipulis.

Verbo.

ior, insigni oratione superbiam compe-
scuit, & spiritum humilitatis commen-
davit: *Reges, inquit, Gentium domi-
nantur eorum, & qui potestatem ha-
bent super eos benefici vocantur: Vos
autem non sic, sed qui major est in vo-
bis, fiat sicut minor: & qui præces-
sor est, sicut ministrator. Nam quis
major est, qui recumbit, an qui mi-
nistrat? Nonne qui recumbit? Ego
autem in medio vestrum sum, sicut qui
ministrat.* Luc. 22.

Exemplo. Eandem virtutem a vitæ suæ exordio
in finem usque constantissime inculcavit
exemplo.

Idque a Nam cum in forma Dei esset, non
vitæ exor- rapinam arbitratus est esse se æqualem
dio. Deo: sed semetipsum exinanivit for-
mam servi accipiens, in similitudinem
hominum factus, & habitu inventus ut
homo. Philipp. 2.

Et sic quidem ab humilitate vitam su-
am exorsus est: quam & deinde inter
homines conversatus, veluti omnium
novissimus, exercuit; insigni autem
exemplo Discipulis suis testatam reliquit,
pedes eorum lavans in cœna, cum hoc
divino monito: *Scitis quid fecerim vo-
bis? Vos vocatis me Magister & Do-
mine: & bene dicitis: sum etenim. Si
ergo ego lavi pedes vestros, Dominus*
&

& Magister: & vos debetis alter alterius lavare pedes. Exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis. Joan. 13.

Tandem humilem vitam humillima Usque in morte concludurus, humiliavit semet-finem. ipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Philipp. 2.

Post Christum Apostolos intueamur. Puto, ait Paulus, quod Deus nos Apostolos novissimos ostendit, tamquam morti destinatos: quia spectaculum facti sumus mundo, & Angelis, & hominibus. Nos stulti propter Christum, Quasi novissimi inter homines fuere Apostoli. vos autem prudentes in Christo; nos infirmi, vos autem fortes; vos nobiles, nos autem ignobiles tamquam purgamenta huius mundi facti sumus omnium peripsēma usque adhuc. I. Cor. 4.

Et rursus: In omnibus, inquit, exhibeamus nosmetipsos sicut Dei Ministros; per gloriam & ignobilitatem; per infamiam & bonam famam; ut seductores &c. 2. Cor. 6.

Et sane si vitam Pauli ex ejus Epistolis & Actis Apostolorum colligere lubeat; videbis nullum esse opprobrii genus, quod non sustinuerit: Carceres, virgas, lapides, & si quid his abjectius est, in nomine Jesu, & hominum salute

magnus Apostolus summa humilitate ex-
antlavit.

*Christo &
Apostolis
spiritu
saltem
conformes
esse oportet Eccle-
siasticos.*

At quid ex his tandem conficiam? O-
portere Ecclesiasticum externa illa vi-
vendi formula similem esse Christo &
Apostolis? Despectum & novissimum
Virorum, & tamquam purgamentum hu-
jus mundi, & omnium periplema?

Resp. Nequaquam. Sed id conficio,
debere Ecclesiasticum spiritu conformem
esse Christo & Apostolis, id est, senti-
re, quod senserunt ipsi; amare, quod
amarunt; quod oderunt, fugerunt, con-
templerunt, odisse, fugere, contemnere.
Sunt quippe illi Ecclesiasticorum exem-
plar; quorum spiritum ut cognoscere-
mus & quodammodo palperemus; per
exteriora etiam Deus illum nobis elu-
cescere voluit. *Exinanivit Christus
semetipsum, formam servi accipiens:*
sed ut in forma servi exteriori videre-
mus interiorem Christi spiritum, quo
abjectam illam servi conditionem ample-
ctebatur, & cuivis dignitati præferebat.
*Humiliavit semetipsum factus obediens
usque ad mortem, mortem autem cru-
cis:* sed ut ex humiliatione ista exter-
na internam illius humilitatem, qua
tantum opprobrium fulcipiebat, agnosce-
remus. *Deus Apostolos novissimos o-
stendit:* sed ut sic vilem Apostolorum
de

de seipsis existimationem, & voluntariam tantæ abjectionis susceptionem ostenderet.

Itaque etsi non debat Ecclesiasticus cum Christo exinaniri usque ad formam servi, & humiliari usque ad mortem crucis, aut cum Apostolis Novissimus esse & omnium peripsēma: debet tamen spiritu paratus esse pro gloria Dei & salute proximi ista subire.

Et hæc quidem e S. Litteris sufficiant, ut intelligatur, quam ab omni fastu alienus, & spiritu humilitatis instructus esse debeat Ecclesiasticus: Nunc & rationes adjiciamus, quæ sunt hujusmodi:

Rationes septem, quibus docetur, humilem esse debere Ecclesiasticum.

1. Debet Ecclesiasticus humilitatem, contemptum honorum, & amorem opprobrii ac crucis verbo prædicare: debet ergo ipse ea in se prius ostendere.

2. Debet exemplo ad hæc aliis præire: debent ergo hæc in ipso præ cæteris elucere.

3. Noluit Deus per Filium suum mundum salvare, nisi exinaniret semetipsum formam servi accipiens, & humiliaret se usque ad mortem crucis. (*Decebat enim eum, propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, Authorem salutis eorum per passionem consummare. Hebr. 2.*) Et credat aliquis se

se, si filio Dei exinanito & humiliato, spiritu saltem, conformis non sit, hominum salutem operaturum?

4. Debet Ecclesiasticus assidue pro hominibus flectere genua ad Patrem Domini nostri Jesu Christi, & pro illorum salute deprecari: debet ergo humilis esse.

5. Debet Ecclesiasticus omnium fervus fieri, ut omnes lucrifaciat: debet ergo se infra omnes, quantumvis abjectos & viles, per humilitatem demittere.

6. Debet Ecclesiasticus non raro obloquia, detractiones, contumelias, opprobria, persecutiones, & his viliora, ab hominibus sustinere: Insigni ergo, qua hæc sustineat, humilitate præditum esse oportet.

7. Quanto sublimior est status Ecclesiasticus; quanto honoratiora sunt munia, quæ in illo exercentur, ut sunt, Verbum Dei prædicare, sacrificium offerre, Sacramenta administrare, populum regere &c. quanto major est reverentia, quæ Viris Ecclesiasticis a populo exhibetur: tanto majora sunt in illo statu superbiæ & ambitionis pericula: Debet ergo Ecclesiasticus in humilitate fundatus esse, ne inter tot pericula per superbiam labatur.

Supereſt, ut quo modo ſe ad humili-
tatem iſtam exercere debeat Theologus,
videamus.

§. II.

*Quomodo ſe debeat Theologus ad
humilitatem exercere?*

AB ineunte curſu Theologico folli-
cite Theologo cavendum eſt, ne
incipiat de promotione ad Sacros Ordi-
nes, ad honores Eccleſiaſticos, vel ad
curam animarum cogitare: nam credi-
vix poteſt, quam ſuperba huiusmodi
cogitatio poſſit ipſius animum inficere,
atque a virtutibus, quas acquirere de-
bet, impedire.

Ab humilitate ordiendum eſt: quan-
toque ſublimior eſt ſtatus, ad quem ſe
parat; tanto major eſſe debet animi de-
miſſio, qua ſuſcipit. Rurſus quanto
majorem ſtatus ille humilitatem requi-
rit; tanto magis ſe in ea exercere de-
bet, qui dignum ſe ſtatu illo reddere
deſiderat.

Pauca igitur, quæ Theologo ad vir-
tutem illam comparandam prodeſſe poſ-
ſint, ſubjicio.

Hu-

Quid humilitas?

Humilitas juxta S. Bernardum virtus est, qua homo ex verissima sui cognitione sibi ipsi vilescit.

Duo ad illam necessaria: verissima sui cognitio, & sui vilipensio.

Duo igitur sunt ad hanc virtutem necessaria. 1. Verissime seipsum cognoscere. 2. Sibi ipsi ex verissima sui cognitione vilescere.

Ut verissime seipsum cognoscat Theologus, potest semetipsum considerare tripliciter: Vel qualis est ex peccato Adami: Vel qualis est ex peccato propriæ voluntatis: Vel qualis est ex divina misericordia.

Ut se cognoscat, tripliciter se considerare potest Theologus, atque hinc sibi vilescere. 1. Qualis sit ex Adamo.

Si consideret se, qualis est ex peccato Adami: Inveniet se cæcum in intellectu; qui bonum & malum cognoscere non possit: Malum in voluntate; qui etsi cognoscat, bonum tamen facere, & malum cavere non velit: Corruptum in appetitu concupiscibili per triplicem concupiscentiam, & hinc infirmum in irascibili; qui etsi velit, tamen non possit: postremo inveniet se ex Adamo filium iræ & peccatorem; qui omni favore & beneficio indignus sit, poena autem non solum temporali, sed etiam æterna sit dignus.

Quis Theologus, si hæc rite consideret, sibi ipsi non vilescat, indignumque se reputet eo statu, in quo debet aliorum cæcitatem illuminare, cum cæcus

cus sit; corruptionem sanare, cum corruptus sit; infirmitatem corroborare, cum infirmus sit; peccata denique auferre, cum peccator sit?

Si consideret se, qualis est ex peccato propriæ voluntatis: Inveniet forte se aut in criminibus adhuc vivere, aut vixisse aliquando; proinde juxta Canonem Apostolicum, *Oportet Episcopum sine crimine esse*, & juxta veterem Ecclesiæ disciplinam, sacris Ordinibus & ministerio Ecclesiastico indignum. Habebit ergo & hic Theologus, qui ejusmodi est, unde sibi vilescat; & pœnitentia potius, quam statu Ecclesiastico dignum se reputet.

2. *Qualis sit ex propria voluntate.*

Si denique consideret se, qualis est ex divina misericordia: agnoscet se quidem, Deo miserante, vel a peccatis eductum, vel ab iis præservatum fuisse; sed & fateri debebit, justo Dei judicio fieri posse, ut in peccata relabatur. Quod si & virtutes forte aliquas divina misericordia adeptus sit; modicas certe illas esse deprehendet, & ne comparandas quidem cum iis, quas Evangelium, quas Ecclesiæ Canones, quas Sancti Patres in Viris Ecclesiasticis requirunt. Et quamquam virtutes omnes in gradu perfectissimo possideret; fateri tamen debebit, ne ad punctum quidem tem-

3. *Qualis sit ex divina misericordia.*

temporis se in illis stare posse, nisi eadem misericordia, qua datæ sunt, a Deo conserventur. Et hic ergo est, quod sibi Theologus vilescat.

Varia humilitatis motiva.

Hiscæ considerationibus addat exemplum Christi, qui *venit ministrare, non ministrari; qui exinanivit semetipsum, & humiliavit usque ad mortem, mortem autem crucis.*

Perpendat exemplum Apostolorum, quos *Deus novissimos ostendit*, ac præcipue Pauli, quem merito post Christum, ut absolutissimum Viri Ecclesiastici exemplar intuebitur.

Adjiciat exempla tot aliorum Virorum Apostolicorum, qui honores Ecclesiasticos fugerunt & contempserunt.

Meditetur Sacrarum Litterarum oracula, & SS. Patrum sententias, quibus ambitio & fastus in Ecclesiasticis redarguitur, humilitas autem commendatur.

Denique expendat rationes, ob quas paragrapho superiori diximus humilitatem tantopere necessariam esse Ecclesiasticis.

Quomodo humilitas exercenda à Theologo.

Quibus omnibus rite perpensis, ad ipsum humilitatis exercitium veniendum est.

Exercetur autem humilitas præcipue in oratione, in qua assiduus esse debet Theologus, ut agnoscat, quod sufficiens

ciens non sit cogitare aliquid ex se,
(necum sufficiens digne obire munia
status Ecclesiastici) sed quod sufficien-
tia omnis ex Deo sit, qui solus *dignos*
nos facit Ministros Novi Testamenti.
2. Cor. 3.

Deinde humilitatem exercere potest,
si ultro ad Sacros Ordines, atque ad
Ecclesiæ Ministerium non aspiret, aut
currat; sed prius vocationem suam sol-
licite examinet; preces fundat; boni
Directoris consilium audiat; honora-
tiora in Ecclesia loca non ambiat; vi-
lora non refugiat &c. Ac tandem, ubi
se vocari intelligit, cum timore & tre-
more accedat.

CAPUT IV.

De Charitate erga Deum & Pro-
ximum, aliisque virtutibus in
Ecclesiastico requisitis.

§. I.

*Quæ & quanta Charitas debeat
Ecclesiasticos?*

Nihil proderit mortificare cupidita-
tem (de quo capite superiori) nisi
ea mortificatio per charitatem animetur.
Nam et si distribuero in cibos paupe-
rum

*Omnis
mortifica-
tio ex cha-
ritate pro-
cedat ne-
cesse est.*

rum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. 1. Cor. 13. Itaque five compescatur appetitus habendi per spiritum paupertatis, five appetitus excelendi per spiritum humiliationis, five appetitus voluptatum per spiritum mortificationis carnis: totum charitate Dei vel proximi impellente fieri necesse est.

*Christus
ex chari-
tate homo
factus.*

Charitate impellente, ingrediens mundum dixit Christus: *Hostiam & oblationem noluisti: corpus autem aptasti mihi Tunc dixi: Ecce venio, ut faciam, Deus, voluntatem tuam. Hebr. 10.*

*Ex chari-
tate factus
egenus.*

Charitate impellente, divitias contempsit, & paupertatem amplexus est: *Scimus enim gratiam Domini nostri Jesu Christi, quoniam propter vos egenus factus est, cum esset dives, ut illius inopia vos divites essetis. 2. Cor. 8.*

*Ex chari-
tate humi-
liavit se-
metipsum.*

Charitate impellente, contempsit honores sæculi & mundi voluptates; elegit autem opprobrium & crucem. Nam *humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis: ut nos ipsius humiliatione exaltaremur, & ipsius morte ac cruce mortis æternæ cruciatus evaderemus.*

Charitate impellente, animam suam *Ex chari-*
pro nobis posuit. Nam in hoc cogno- *tate ani-*
vimus charitatem Dei, quoniam ille *man po-*
animam suam pro nobis posuit, vitam *suit.*
scilicet temporalem, ut nos vitam æter-
nam adipisceremur.

Magistrum imitatus Paulus Apostolus, *Paulus ex*
simili charitate munus Apostolicum ob- *charitate*
ibat: sive enim laboraret, sive patere-
tur, sive oraret, sive aliud quid ageret,
sola eum charitas urgebat.

Laboro, inquit, usque ad vincula. *laborat,*
Sed cur? Omnia sustineo propter Ele-
ctos, ut & ipsi salutem consequantur.
2. Tim. 2.

Gaudeo, inquit, in passionibus: sed *patitur;*
pro vobis. Coll. 1.

Adimpleo ea, quæ desunt passionum
Christi, in carne mea: sed, pro corpo-
re ejus, quod est Ecclesia. Ibidem.

Cum liber essem ex omnibus, om- *Servus fit*
nium me servum feci: sed, ut plures *omnium.*
lucriferem. 1. Cor. 9.

Factus sum Judæus, sed ut Judæos
lucraver. Ibid.

Iis, qui sine lege erant, tamquam
sine lege essem: sed, ut lucriferem
eos, qui sine lege erant. Ibid.

Factus sum infirmis infirmus: sed,
ut infirmos lucriferem. Ibid.

Et omnibus omnia. Omnibus omnia factus sum: sed, ut omnes facerem salvos. Ibid.

Ex charitate visit suos. Testis enim mihi est Deus quod sine intermissione memoriam vestri facio, semper in orationibus meis obsecrans, si quomodo tandem aliquando prosperum iter habeam in voluntate Dei veniendi ad vos: desidero enim videre vos: Cur? Ut aliquid impertiar vobis gratiæ spiritualis. Rom. I.

Gratias agit. Gratias ago Deo meo semper: sed, pro vobis. I. Cor. I.

Gratias ago Deo meo in omni memoria vestri semper in cunctis orationibus meis: Pro quibus? Pro omnibus vobis. Philipp. I.

Cupit suos in visceribus Christi, Testis enim mihi est Deus, quomodo cupiam: Quos? Omnes vos: Ubi? In visceribus Jesu Christi. Ibid.

Orat, ut charitas abundet.

Et hoc oro: Quid? Ut charitas vestra magis ac magis abundet in scientia, & in omni sensu: Ut probetis potentiora, ut sitis sinceri, & sine offensa in diem Christi, repleti fructu Justitiæ per Jesum Christum. Quem in finem? In gloriam & laudem Dei. Ib.

Noctē & die operatur.

Neque gratis panem manducavimus ab aliquo, sed in labore & in fatione, nocte & die operantes, ne quem vestrum gravaremus. Non quasi non habuerimus potestatem: Cur ergo? Ut

nos-

nosmetipsos formam daremus vobis ad imitandum nos. 2. Thess. 2.

Quantam charitatem non indicant Per Evan-
hæc, & similia: In Christo Jesu per ^{gelium gi-}
Evangelium ego vos genui. 1. Cor. 4. ^{gnit quasi}

Vos testes estis, & Deus, quam san- ^{filios,}
cte &c. sicut scitis, qualiter unum- ^{Quos de-}
quemque vestrum (sicut Pater filios su- ^{precatur,}
os) deprecantes vos & consolantes, te- ^{ut Pater,}
stificati sumus, ut ambularetis digne
Deo. 1. Thess. 2.

Tamquam si nutrix foveat filios ^{Fovet ut}
suos. Ibid. ^{nutrix,}

Filioli mei, quos iterum parturio. ^{Ut mater}
Gal. 4. ^{iterum}

Et ut brevibus multa complectar: In parturit,
laboribus, inquit, plurimis, in carce-
ribus abundantius, in plagis supra mo-
dum, in mortibus frequenter In
labore & ærumna, in vigiliis multis,
in fame & siti, in jejuniis multis, in
frigore & nuditate &c. 2. Cor. 11. Omnia su-
Cur? Omnia, inquit, propter vos. Ib. ^{stinens}
cap. 4. ^{propter}

Sed & si immolor supra Sacrificium, ^{illos,}
& obsequium fidei vestræ, gaudeo, in- ^{Paratus}
quit, & congratulor omnibus vobis. ^{immolari}
Philipp. 2. ^{pro illis,}

Quin & cupide volebamur, ait alibi, Atque a-
tradere vobis non solum Evangelium ^{nimiam}
Dei, sed etiam animas nostras: quo- ^{suum illis}

*niam carissimi nobis facti estis. 1. Thes-
salon. 2.*

*Quin &
anathema
esse pro
illis.*

*In Eccle-
siæ Mini-
stris sit
charitas
Paulinæ
similis.*

Denique optabam, inquit, ego ipse
anathema esse a Christo pro fratribus
meis. Rom. 1.

Hæc omnia adducere visum est, non
quod tantam ab Ecclesiasticis omnibus,
quanta fuit in Paulo, charitatem requi-
ram: sed quod similem saltem deside-
rem. Neque enim opera Paulinis simi-
lia præstari possunt ab alio quam ab eo,
qui similem Paulinæ habet charitatem.

Debent cum Paulo parati esse labora-
re in Evangelio usque ad vincula: de-
bent cum illo adimplere ea, quæ defunt
passionum Christi, in carne sua: De-
bent omnium se servos facere: debent
sine intermissione pro suis gratias agere,
orare, & cupere omnes in visceribus
Jesu Christi: Debent illos, ut Pater,
gignere, ut Mater, parturire, ut nu-
trix, fovere: debent pro illis parati
esse, labores, æruunas, vigilias, fa-
mem, sitim, jejunia, frigus & nudita-
tem sustinere; quin & super hæc omnia
pro ipsis immolari; nec solum Evan-
gelium, sed & animas suas illis trade-
re: &c. Debent ergo & charitatem,
Paulinæ ut minus similem habere.

*Quomodo
debeant ac*

Cum de charitate loquor, qua parati
esse debent Ecclesiastici, præfertim qui-
bus

bus cūra animarum commissa est, po-^{possint Ec-}
nere etiam animam suam pro fratribus; ^{clesiæ Pa-}
evellenda est ex quorundam animis fal-^{stores ani-}
sa quædam opinio, existimantium ani-^{man po-}
mam pro fratribus ponendam non esse, ^{nere pro}
nisi casu aliquo rarissimo (qui numquam ^{fratribus.}
forte in vita continget) puta si pestis
vel morbus aliquis contagiosus in popu-
lo grassaretur; quo casu non sine vitæ
periculo possent Sacramenta admini-
strari: se porro charitatem istam habe-
re, modo in simili necessitate Sacramen-
ta administrare parati sint.

Verum nimis crassa ea est opinio:
quamquam enim tunc præcipue pona-
tur anima pro fratribus, quando ipsa
vita corporalis pro ipsis periculo expo-
nitur, vel reipsa amittitur; sunt tamen
& alii modi, quibus etiam quodammo-
do possit quotidie anima pro ipsis poni.
Sunt autem duo potissimum:

Primus est, si quis pro fratribus & ^{Duobus}
commoda hujus vitæ temporalis relin-^{modis.}
quat, & incommoda sustineat. Igitur
si quis lucro suo temporali, si laudi ho-
minum, si voluptati corporis propter
fratres quotidie renuntiet; si quis ino-
piam, si contumelias & detractiones, si
corporis incommoda pro illis quotidie
patiat: is non inepte dicitur animam
suam quotidie ponere pro fratribus, li-

cebitque ei dicere cum Apostolo: *Semper . . . nos, qui vivimus, in mortem tradimur propter Jesum. 2. Cor. 4.*

Alter modus est, si terreni animæ affectus pro fratribus quotidie mortificentur; affectus autem spirituales illis impendantur. Itaque si quis in se quotidie affectus superbiæ, avaritiæ, curiositatis, libidinis, pro fratribus extinguere conetur; affectus vero bonos in se excitet, pro ipsis Deum deprecando, gratias agendo, orando, desiderando pro ipsorum salute aliquid agere, pati, vel ipsam etiam vitam amittere: is rursus non male dicetur animam suam ponere quotidie pro fratribus.

Quis confidere possit, se, cum opus erit, animam re ipsa positurum pro fratribus.

Hisce duobus modis si quis Ecclesiasticus vel Pastor animam suam quotidie pro fratribus ponat; tuto sibi persuadebit, esse in se charitatem, qua ipsam etiam vitam, dum opus erit, pro fratribus amittat: sin ne sic quidem animam ponat; certo existimare debet, multo minus se illam re ipsa, dum res postulabit, ex charitate positurum.

Cæterum si quis aliam dispositionem non habeat, quam qua paratus sit in casu aliquo necessitatis, forte numquam eventuro, vitam suam periculo exponere: is nescio an dici possit charitatem saltem aliquam habere.

§. II.

*Recensentur virtutes aliæ, Viris
Ecclesiasticis necessariae.*

Post charitatem, aliis etiam virtuti- *In Viris*
bus præditus esse debet Vir Eccle- *Ecclesia-*
siasticus, præsertim si regimen anima- *sticis re-*
rum illi commissum sit. Verum de sin- *quiritur.*
gulis fusius agere hujus instituti non est:
neque id necesse existimo, cum omnes
in charitate, de qua jam actum est,
veluti in radice quodammodo conti-
neantur. Breviter tamen eas delibabo:
ut Theologus, quo sibi annitendum sit,
distinctius intelligat.

Imprimis itaque *Prudentia* opus est *Pruden-*
Ecclesiastico, ac præcipue animarum *tia,*
rectori.

Primum ut sciat inter excessus & de- *Cur?*
fectus virtutum ita medium tenere: ut
nec zelo indiscreto salutis viam nimium
constringat; nec ignavo tepore nimium
dilatet.

Deinde, ut inter Infirmos & Robu-
stos, Perfectos & Imperfectos ita discer-
nat: ut nec in illis linum fumigans; nec
in his ardorem spiritus extinguat.

Denique, ut inter tot veritatis & Ec-
clesiæ hostes, nec temere quemquam ir-
ritet, & persecutiones sibi suscitet; nec

carnali prudentia omnibus placere studeat, & persecutiones evadat.

Prudentiam docet charitas.

Porro hæc prudentia sine charitate non discitur: ubi vero charitas satis perfecta est, ibi & vera prudentia est. Sola quippe charitas docet, in via salutis neque ad dextram, neque ad sinistram deflectere: sola docet opportuna salutis remedia singulis adaptare: sola docet omnibus omnia fieri: sola docet iustas persecutionis tolerandæ causas a non iustis discernere. Ubi vero abest charitas; ibi vel zelus indiscretus, vel carnalis prudentia regnet necesse est.

Fortitudo prudentiæ comes sit;

Prudentiæ comes esse debet *Fortitudo*, ut res difficiles, quas prudentia aggrediendas vel sustinendas esse decreverit, aggredi vel sustinere, nec cum mortis aliorumque malorum periculo, reformidet.

Et sane non rara est fortitudinis exercendæ occasio Pastoribus, qui vel cum periculo odii & persecutionum debent veritatem prædicare, peccatores admonere, vitia & abusus corrigere; vel cum ingenti difficultate debent populo Sacramenta administrare; vel studio, orationi, cæterisque muniis Officii Pastoralis indefesse pro suorum salute incumbere.

Sed

Sed hæc omnia quis præstet, nisi tantam Dei & proximi charitatem habuerit, ut animam etiam pro illis ponere paratus sit.

Fortitudini accedere debet *Magnanimitas*, quæ res etiam maximas, ubi *ni accedat* honor Dei, & proximi salus postulat, *Magnanimitas*; aggrediatur.

Magnanimitati, virtus exequendi & ad finem perducendi ea, quæ prudenter & cum fiducia suscepta sunt: *Magnificentiam* Scholastici appellant.

Magnanimitati & Magnificentia *Pa. Patientia*, quæ imminetia irruentiaque mala, dum in suscipiendis vel exequendis rebus difficilibus occurrunt, diu fortiterque sustineat, ne animus difficultate per tristitiam frangatur.

Patientia denique *Perseverantia*, quæ *Perseverantia*. animum confirmat, ne ex diuturna malorum aut molestiarum perpeffione homo fatigetur, & fatigatus in sustinendo deficiat.

Quis rursus non videat, quatuor hæc om-
rum virtutum radicem & fundamentum *nes na-*
esse charitatem? Nam is demum res ar- *scuntur*
duas & difficiles pro Deo & proximo *ex chari-*
magnis animis suscipiet; susceptas ma- *tate,*
gnifice exequetur; mala & difficultates
in suscipiendis & exequendis patienter
sustinebit; & in sustinendo persevera-
bit;

bit: qui Dei honorem, & proximi salutem rebus suis & commodis longe prætulerit.

Et adversus mala hujus mundi terrentia muniunt.

Et hæ quidem virtutes Ecclesiasticum muniunt adversus mala hujus mundi terrentia: De aliis, quæ muniunt adversus blandientia, quales sunt *temperantia, abstinentia, sobrietas, castitas, humilitas* &c. sufficiant, quæ dicta sunt de mortificatione triplicis cupiditatis.

Cæterum neque malis hujus mundi terrebitur, neque bonis blandientibus allicietur; qui sic Deum & proximum dilexerit, ut pro illis & mala quævis sustinere, & bonis omnibus spoliari toto corde paratus sit.





PARS QUARTA

DE OFFICIO

THEOLOGI CHRISTIANI.

Officio Theologi est, sese ad ministerium Ecclesiæ digne suscipiendum obeundumque præparare.

Ministerium Ecclesiæ sex præcipue constat partibus, quæ sunt hæ:

1. *Verbum Dei prædicare.*
2. *Exemplo prælucere.*
3. *Orare seu Mediatorem agere Deum inter & populum.*
4. *Cælestem benedictionem ac gratiam promereri per pœnitentiam & vitam bonam.*
5. *Sacramenta administrare.*
6. *Animas regere ac dirigere.*

Pro-

Sex sunt partes officii Theologi Christiani. Proinde Theologi officium est, ea facere, quibus ad sex ista præstanda idoneus reddatur. Unde in sex partes dividi potest Officium Theologi; de quibus totidem capitibus jam agendum est: quamquam non pauca ex iis, quæ hic dicenda forent, jam præoccupata sint.

CAPUT PRIMUM.

De prima parte Officii Theologi Christiani, quæ est: Idoneum se reddere ad Divini Verbi Prædicationem.

Discendum prius quam docendum. **N**ULLA ars doceri præsumitur, ait B. Gregorius, nisi attenta prius meditatione discatur. P. I. de Cur. Past. cap. I. Quod si de quavis arte Mechanica verum sit; quanto magis id verum esse oportet de arte artium, qua populus in via salutis instruitur? Nam si usquam alibi discenda prius sint ea, quæ alios docturi sumus; hic potissimum id fieri debet, ubi de rebus agitur, non solum maximis, sed & ad discendum docendumque difficillimis. Agitur quippe de Mysteriis fidei, & dogmatibus morum: quorum illa quidem hu-
ma-

manum captum transcendunt, & a sensibus remotissima sunt; hæc vero cupiditati prorsus adversantur; ideoque non nisi ægre admodum in hoc statu naturæ lapsæ discuntur. Vias itaque, quibus disci possint, investigabimus.

§. I.

Prima via, qua ad prædicandum Dei verbum se præparet Theologus, est Studium.

AD discenda docendaque Religionis *Veritas in* Christianæ Mysteria, morumque *hoc statu* præcepta, opus est imprimis in hoc *non disci-* statu naturæ lapsæ, labore & studio. *tur, nisi* Nam homo quidem integer, dum sta- *cum labo-* bat in veritate, veritatem sine difficul- *re & stu-* tate inveniebat, & jucundissime con- *dio.* templabatur: postquam vero ad vanitatem conversus a veritate mentem avertit, in eas se tenebras conjecit, e quibus non possit, nisi per molestias summas ad lucem veritatis emergere; ita justam pœnam homini lapso infligente divina justitia, ut qui veritatem, cum posset, cognoscere non voluit; is veritatem cognoscere non possit, cum velit.

Hanc cognoscendæ veritatis difficul- *Testis est* tatem humiliter agnovit Sapiens in ea *ipse Sa-* ora- *piens.*

oratione, qua sapientiam postulat, atque ita Deum deprecatur: *Deus Patrum meorum, & Domine misericordiae . . . da mihi sedium tuarum assestricem sapientiam, & noli me reprobare a pueris tuis: quoniam servus tuus sum ego, & filius ancillae suae* **HOMO INFIRMUS ET EXIGUI TEMPORIS, ET MINOR AD INTELLECTUM JUDICII ET LEGUM.** Nam etsi quis erit consummatus inter filios hominum, si ab illo abfuerit sapientia tua, in nihilum computabitur Quis enim hominum poterit scire consilium Dei? Aut quis poterit cogitare quid velit Deus? Cogitationes enim mortalium timidae, & incertae providentiae nostrae. Corpus enim quod corrumpitur, aggravat animam, & terrena inhabitatio deprimat sensum multa cogitantem. **ET DIFFICILE AESTIMAMUS, QUAE IN TERRA SUNT, ET QUAE IN PROSPECTU SUNT, INVENIMUS CUM LABORE. QUAE AUTEM IN COELIS SUNT, QUIS INVESTIGABIT?** Sap. 9.

Adeo etiam hic mystice valet sententia in genus humanum prolata: *In sudore vultus tui vesceris pane tuo.*

Huic

Huic se succedere debet, qui Theologiae se applicat, certoque apud se statuere, numquam fore, ut scientiam Theologicam absque sedulo studio ac labore consequatur: hoc enim solo pretio Deus hominem lapsum ad cognitionem veritatis reducere constituit.

Studium autem sit *humile, pium seu Studium, mite, ordinatum, assiduum, attentum.* quale esse

Humile: Ut ingenio suo non nitatur *debeat.*
Theologus; sed quantumcumque illud *i. Humile.*
esse videatur, ipse sibi certo persuadeat, futurum, ut in turpissimos quosque errores labatur, nisi gratuito Dei lumine, quod subtrahi potest, adjuvetur.

Ponat sibi ante oculos frequenter, quod de Gentilium Philosophis dicit Apostolus Rom. i. *Evanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum: dicentes enim se esse sapientes stulti facti sunt.*

Neque enim, credo est Theologus, qui audeat vel ingenium suum veterum Philosophorum ingenio comparare; vel contendere sibi magis quam illis, divinae gratiae lumen deberi?

Volvat revolvatque illud i. Cor. i. *Perdam sapientiam sapientium, & prudentiam prudentium reprobabo. Ubi sapiens? Ubi scriba? Ubi conquistor hujus saeculi? Nonne stultam fecit*

Deus sapientiam hujus mundi? . . . scilicet, quæ stulta sunt mundi elegit Deus, ut confundat sapientes. Cur? Ut non gloriatur omnis caro in conspectu ejus . . . ut quemadmodum scriptum est: Qui gloriatur, in Domino gloriatur. Ex quibus discat, non gloriari in suo ingenio; sed recordari hujus moniti Apostolici: Nemo se seducat: si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc sæculo, stultus fiat ut sit sapiens. Ibid. cap. 3.

Quod si hæc parum movent; moveant certe formidanda exempla, tum veterum Theologorum, tum præcipue recentiorum Scholasticorum & Caluistarum, qui in tot tamque manifestos errores, contra Dei & naturæ legem, ipsumque adeo lumen omnibus innatum, tam foede prolapsi sunt; ut nisi in ipsorum libris errorum monstra extarent, credi vix posset ea ab ipsis cogitari, nedum scribi potuisse. Et tamen quis est Theologorum, qui se audeat cum portentosis istis ingeniis comparare?

Et hæc quidem sunt, quæ humilem in studio reddere possunt Theologum.

2. *Mite.*

Mitis deinde sit ac *Pius*: Ut veritati cedat libenter, nec velit suum sensum illi præferre, etsi vel ea doceat, quæ opinioni ipsius non congruunt, vel ea præ-

præcipiat; quæ ipsius cupiditati adver-
santur. Quæ pietas debetur imprimis
Sacris Litteris; ubi certi sumus, nil
culpari nisi cupiditatem, nil commen-
dari nisi charitatem: Deinde & SS. Pa-
tribus; qui legendi sunt, non superci-
lio Magistri, sed humilitate discipuli.
Alioquin nescio, quo modo fieri soleat,
ut cum aliquid opinioni vel cupiditati
nostræ adversum legimus; id (si au-
thoritati refragari non possumus) ad
sensum nostrum non advertentes traha-
mus: Ubi vero authoritati libere refra-
gari licet; ibi nos in Iudices erigamus
ipsius veritatis, eorumque Scriptorum,
qui nobis placentia non loquuntur.

Est tamen & nimia crudelitas caven-
da: ne ex iis simus, qui mox ut cer-
tum amplectuntur, quidquid opinioni
vel cupiditati ipsorum congrue scriptum
est, vel ab iis scriptum est, quorum se
partibus cæci addixerunt.

Præterea *ordinatum* sit studium: Ut 3. *Ordi-*
illis rebus, eo tempore, eo modo, eo *natum.*
fine studeatur, quibus studendum est.

Et de iis quidem rebus, quibus stu-
dendum est, satis dictum est supra p. 2.
De tempore vero mox aliquid dicen-
dum, cum ostendemus studium debere
esse *assiduum*: De *modo* autem jam ali-
quid diximus hoc ipso §. *Finis deni-*

que studii esse debet non lucrum, non honor, non sæculi hujus commoda; sed ædificatio charitatis Dei & proximi. Quare hoc sibi propositum habere debet Theologus, ut per studium voluntatem Dei cognoscat, cognitam faciat, & (si legitime vocetur) proximum etiam eam facere doceat.

4. *Affiduum.*

Tum vero, *affiduum* sit studium: Non ita quidem, ut nulli alteri rei se dedat Theologus (nam & officii ipsius pars est Oratio, aliaque pietatis exercitia) sed ut tempus, quod aliis officii ipsius partibus, aut necessariæ relaxationi, aut intercurrentibus forte, quæ vitari non possunt, negotiis superest, id omne studio impendatur.

In hac assiduitate alii deficiunt, alii excedunt.

Deficiunt, qui ne tempora quidem studio destinata observant: Sed vel otiose confabulando, vel ambulando, vel stando, vel quod pejus est, potitando ea consumunt.

Excedunt, qui ea etiam tempora, quæ Orationi, vel corporis, animique relaxationi danda sunt, in studio collocant.

Inter hos sunt, qui studii assiduitate valetudini etiam corporis nocumentum adferant: qui etsi ab excessu illo cohibendi

bendi sint; minus tamen rei sunt, quam qui, neglecto studio, curando corpori præcipue incumbunt.

Est & tertium genus, sed rarum; qui immoderato studio immoderatam etiam orationem conjungunt; quorum quidem zelus secundum scientiam non est, sed tamen venia dignus. Etsi nescio, quo fato contingere soleat, ut in hos multi multa acerbissime debacchentur; cum in alios, qui & studium & orationem negligunt, velut innocentes, nihil decernant.

Postremo studium *attentum* sit: At- 5. *Attentionem* enim requirit, & ipsa rerum *tum.* sacrarum, quas discere debet Theologus, magnitudo; & quæ in illis percipiendis ac penetrandis ob cæcitatem cordis nostri est difficultas. Hinc studio jungenda *meditatio* seu attenta consideratio, de qua aliquid supra p. 1. cap. 3. §. 3. dictum est; & hic aliquid §. seq. dicendum.



§. II.

Altera via, qua ad prædicandum se præparet Theologus, est Mysteriorum & veritatum, præcipue moralium, Meditatio.

Qualis & **D**Um meditationem commendo Theologis, non eam intelligo, qua veritates quasdam steriles, metaphysicas, speculativas, subtiles, quales in scholis ventilari solent, consideret: sed eam volo, qua Fidei ac Religionis Christianæ Myſteria, veritatesque Evangelicas ac morales, quæ scholis vix digna habentur, serio apud animum suum expendat. Nam ut meditatio ista philosophica apta est, quæ subtilem faciat Philosophum; ita nec accommodata, ut Theologum Christianum efficiat.

Quanto- De Meditatione ita scribit Granaten-
rum ma- sis in præmio Tractatus de *Oratione*
lorum cau- & *Meditatione.* "Istud me ad tra-
sa, defe- ctandum hoc argumentum impulit,
ctus Me- quod noverim unam e præcipuis ma-
ditationis. lorum omnium causis, esse defectum
contemplationis, ut deplorat Jeremias,
dicens: *Desolatione desolata est om-*
nis terra: quia nullus est, qui reco-
gitet corde. Jerem. 12. Unde appa-
ret, causam malorum nostrorum, non
tam

„tam esse defectum fidei, quam con-
 „templationis sacrorum fidei Myfterio-
 „rum: nisi enim ista deesset, tantam
 „virtutem & efficaciam habent Myste-
 „ria, ut vel illorum minimum, attente
 „ac devote consideratum, sufficeret ad
 „refrænandos appetitus nostros, atque
 „ad remedium malis hujus vitæ affe-
 „rendum

„Inde sequitur, quod etsi fidei no-
 „stræ Mysteria adeo efficacia sint ad in-
 „clinandum corda nostra in bonum;
 „adeo tamen in multorum Christiano-
 „rum cordibus non efficiant, quod pos-
 „sent alioquin efficere, quia ad consi-
 „derandum ea, quæ credunt, numquam
 „se applicant. Quemadmodum enim
 „juxta Medicos, ut herba medicinalis
 „profit, naturali prius calore in stoma-
 „cho digerenda est; ita profecto, ut
 „Mysteria fidei nostræ nobis saluta-
 „ria sint ac utilia, expedit ea primum
 „in animabus nostris calore devotionis
 „& meditationis concoqui; nam alio-
 „quin exiguæ nobis utilitati futura
 „sunt Hac de causa toties in S. *Hinc me-*
 „Litteris commendatam videmus con- *ditatio to-*
 „siderationem & meditationem conti- *ties com-*
 „nuam legis Dei & Mysteriorum ipsius, *mendata*
 „quod est studium veræ sapientiæ. En *in S. Lit.*
 „quanta cura magnus ille Propheta & *teris.*

„amicus Dei Moyſes hoc nobis com-
 „mendet, cum dicit: *Eruntque verba*
 „*hæc, quæ ego præcipio tibi hodie, in*
 „*corde tuo, & narrabis ea filiis tuis,*
 „*& meditaberis sedens in domo tua,*
 „*& ambulans in itinere, dormiens,*
 „*atque conſurgens. Et ligabis ea qua-*
 „*ſi ſignum in manu tua, eruntque &*
 „*movebuntur inter oculos tuos, ſcri-*
 „*besque ea in limine & oſtiis domus*
 „*tuæ.* Deut. 6. Poſſetne melius vel af-
 „fectuoſius, quam ſic loquendo, con-
 „tinuam iſtam rerum divinarum medi-
 „tationem & contemplationem incu-
 „care?”

*Quanta
 meditatio-
 nis neceſſi-
 tas, &
 quam fa-
 tui, qui
 eam vili-
 pendunt.*

Deinde & aliis allegatis in eandem
 rem S. Scripturæ testimoniis, ita proſe-
 quitur: ”Hæc omnia ſatis oſtendunt,
 „quam magna nobis hujus exercitii ne-
 „ceſſitas incumbat; ac proinde quam
 „fatui ſint illi, qui contemnunt, vel
 „qui parum curant orationis & medi-
 „tationis exercitium: cum neſciant,
 „hoc aliud non eſſe quam aperte Spi-
 „ritui S. contradicere, iliudque deſtrue-
 „re, quod tanto nobis affectu injunxit.
 „His legendi forent libri quinque *de*
 „*conſideratione*, quos S. Bernardus
 „ſcripſit & dedicavit Papæ Eugenio;
 „ibique intelligerent, quanti hujus exer-
 „citii interſit, ut ad tantum bonum per-

„veniant.” Hæc Granatensis, etiam ad Laicos.

Quanto ergo securius meditationem ego commendavero Ecclesiasticis. Etenim si laicis ea tantopere inculcanda, quod sine hac Myſteria fidei ac Religionis Chriſtianæ cognoscere, ut debent, vix poſſint: profecto tanto magis ea inculcanda Ecclesiasticis, quanto major in ipsis quam in cæteris, debet eſſe ſacrarum rerum cognitio.

*Si Laicis
commen-
danda me-
ditatio:
quanto
magis
Theolo-
gis?*

Si tanta meditationis neceſſitas in Laicis, qui ſibi ipsis tantum debent fidei Myſteria & veritates addiſcere: quanto major eſt in Eccleſiæ Miniſtris, qui, quæ diſcant, debent etiam alios docere.

Si, teſte Granatenſi, fidei noſtræ Myſteria calore meditationis in ſtomacho animæ digerenda ſint a Laicis, ut inde nutriantur: quanto magis ea digerenda ſunt ab iis, qui debent inde non ſeipſos tantum, ſed etiam alios nutrire. Siquidem ut matres cibum ſolidum edendo, maſticando, digerendo, partim in ſuam ſubſtantiam convertunt, partim ſecerunt in lac, quod prolibus ſuis propinant: ita Miniſtri Eccleſiæ debent Verbo Dei, per meditationem maſticato & digeſto, partim ſe ipſos nutrire, partim inde aliis, pro ſingulorum capaci-

tate, vel escam spiritualem, vel lac subministrare.

Unde quidam tam steriles:

Unde igitur contingere existimas, quod multi in explicandis fidei nostræ Mysteriis & veritatibus fecundissimis adeo steriles sint; ut ubi de illis loquendum est, vix pauca ab illis verba extorqueas, & ea sæpe tantis rebus parum digna?

Aliam ego causam non invenio, quam quod illis se Mysteriis & veritatibus per meditationem non impleverint: nam si illis pleni essent, facile ea, quibus pleni sunt, eructarent.

Quidam tam fecundi & facundi?

Unde vero alii in his tam facundi fecundique? Nisi quod longa ac pia meditatione ea imbiberint, & facile, quo ipsi pleni sunt, in alios effundant.

Hoc igitur Theologi negotium sit, studendo ac meditando, fidei nostræ ac Religionis Mysteria, veritatesque Evangelii in mente sua recondere; ut cum ad prædicandum vocatus fuerit, instar Patrisfamilias, proferat de thesauro suo nova & vetera. Dicat interim cum Davide: *Sicut adipe & pinguedine repletur anima mea, & labiis exultationis laudabit os meum:* "Infundi nimirum, prius volens, & sic effundere; nec solum infundi prius, sed & impleri, quatenus de plenitudine eructet, non osi-

„oscitet de inanitate.” Bern. serm. 18.
in Cantic.

§. III.

*Tertia via, qua ad prædicandum se
præparet Theologus, est Oratio.*

Sapientiam necessariam esse Divini *Oratione*
Verbi præconibus, nemo ambigit: *impetran-*
hanc vero precibus a Deo impetran- *da Sapi-*
dam esse, S. Litteræ & Patres testantur. *entia, teste*
Sapiente.
Ut scivi, inquit Sapiens, quoniam ali-
ter non possem esse continens, nisi Deus
det, & hoc ipsum erat sapientiæ, scire
cujus esset hoc donum: adii Dominum,
& deprecatus sum illum, & dixi ex
totis præcordiis meis: Deus Patrum
meorum, & Domine misericordiæ....
da mihi sedium tuarum assisticem Sa-
pientiam &c. Sap. 8. & 9.

Si sapientiam invocaveris, & incli-
naveris cor tuum prudentiæ: si quæsie-
ris ea quasi pecuniam, & sicut thesau-
ros effoderis tibi: tunc intelliges ti-
morem Domini, & scientiam Dei in-
venies. Quia Dominus dat sapien-
tiam: & ex ore ejus prudentia & sci-
entia. Prov. 2.

Si quis vestrum indiget sapientia, Jacobo.
postulet a Deo, qui dat omnibus af-
fluen-

fluenter, & non impropere, & dabitur ei. Jacob. 1.

*Augusti-
no.*

S. Augustinus humili oratione magis quam studio acquiri sapientiam, docet his verbis: "Qui a Jesu Christo didicerunt mites esse & humiles corde, plus cogitando & *orando* proficiunt, quam legendo & audiendo." Ep. 112. nunc 174.

Bernardo.

S. Bernardus: "Merito, *inquit*, sponsa, quem diligit anima sua, inquirens, non se suæque carnis sensibus credit, non curiositatis humanæ inanibus ratiociniis acquiescit; sed petit osculum, id est, Spiritum Sanctum invocatur, per quem accipiat simul & scientiæ gustum, & gratiæ condimentum . . . Est quippe spiritus sapientiæ & intellectus, qui iastar apisceram portantis & mel, habet omnino & unde accendat lumen scientiæ, & unde infundat saporem gratiæ." Serm. 8. in Cantic.

*Qui &
experi-
mento in
se id di-
dicit.*

Quod docuit Bernardus verbo, in se reipla expertus est: "Nam quidquid in Scripturis spiritualiter sentiebat, maxime in sylvis & in agris *meditando* & *orando* se accepisse confitebatur, & in hoc nullos aliquando se Magistros habuisse, nisi quercus & fagos joco illo suo gratioso inter amicos dicere
,, so-

„solebat.” Ita Alanus Episcopus Antifiodorensis in vita S. Bern. cap. 10.

Eandem adipiscendæ sapientiæ viam & alii Patres ostendunt, & ut eam adipiscerentur, ipsi ingressi sunt. Quam- *Sed Et ratio o-*
quam vel sola ratio viam istam demon- *stendit.*
stret. Etenim maximum Dei donum est sapientia, homini lapso indebitum, & (cum, teste Scriptura, stultorum infinitus sit numerus) plerisque negatum: proinde æquissimum est, ut si quis illud desideret, humili prece a Patre luminum, a quo omne donum descendit, id postulet, & sic tantumque postulet, quomodo & quantum tale donum postulandum est.

Sed hoc, ut existimo, operosa probatione non indiget: muniendus potius est Theologus adversus impedimenta quædam, seu tentationes, quæ possint ipsum ab orationis studio avocare.

Inter hæc non minima est, teste Gra- *Impedi-*
natenfi, occupatio nimia circa studia, *mentum*
etiam Theologica, quæ in sola specula- *orationis*
tione versantur. ” Cum omnis, inquit, *est, nimia*
„ occupatio nimia exercitium orationis *occupatio*
„ impedit; tum præcipue ea, quæ in *circa spe-*
„ studio mere speculativo, etiam Theo- *culativa.*
„ logico, versatur: adeo ut nihil magis
„ adversetur devotioni, quam specula-
„ tio ista intellectus, quæ ebibit & de-

„ VO-

„ vorat omnem animæ fortitudinem, &
 „ voluntatem relinquit siccam & aridam,
 „ ut nec Deum sentiat, nec gustet.”

Part. 2. de Devot. cap. 3. §. 7.

Item inor- Huic addit tentationem aliam ibidem
dinatus & cap. 4. §. item 7. ” Magnum & inor-
nimius ap- dinatum, quem quidam habent, ap-
petitus stu- petum studendi & sciendi, qui se te-
dendi ac git sub colore volendi proximo pro-
sciendi. desse. Inordinatum dico, ait: nam
 „ si ordinatus sit, & pondere rationis
 „ mensuratus, tantum abest ut sit ten-
 „ tatio, ut sit potius virtus admodum
 „ laudanda, & exercitium in utilitatem
 „ cuiuscumque hominum generis redun-
 „ dans: præcipue in juventute, quæ per
 „ hoc exercitium fugit otium, aliaque
 „ vitia complura, dilcitque unde alios
 „ etiam doceat Sed studium &
 „ desiderium sciendi nimium, improba
 „ noverca est studio orationis; eo quod
 „ studium istud & totum tempus exigat,
 „ & hominem totum Aliunde o-
 „ ratio & contemplatio similiter tempus
 „ requirunt, & hominem liberum deside-
 „ rant, abstractum a negotiis, ut possit
 „ soli Deo vacare: Et hinc non parva
 „ contentio, utra pars alteri prævaleat,
 „ & non dissimilis illi, quæ erat inter so-
 „ rores duas, Liam & Rachaelem, utra
 „ melius sibi devinceret maritum.

„ Ad-

11 Adhæc studium præterquam quod
 12 maximam temporis partem, volven-
 13 do, legendo, fructumque aliquem e
 14 lectione colligendo impendat, exerci-
 15 tium est, (cum sit magnæ speculatio-
 16 nis) quod in quibusdam exsiccat affe-
 17 ctiones & cordis teneritudines, oran-
 18 tibus necessarias

19 Sunt tamen, qui vehementer hac *Expendi-*
 20 tentatione oppugnentur, ob magna *tur, quan-*
 21 commoda, quæ hic offert, ut hinc nos *ta sit, quæ*
 22 expugnet, diabolus. *hinc mo-*
 23 *vetur, tem-*
 24 *tatio.*

25 Nam imprimis omnibus hominibus
 26 naturalis est appetitus & desiderium
 27 sciendi

28 Huic jungitur illius exercitii nobili-
 29 tas & excellentia, & quæ in eo est, sua-
 30 vitas: cum non videatur esse exerci-
 31 tium dignius, nec magis consenta-
 32 neum dignitati hominis (qui rationa-
 33 lis est) quam totum impendere se per-
 34 ficiendæ nobili illi parti, quæ in ipso
 35 est, nimirum rationi

36 Crescit is appetitus ab appetitu ex-
 37 cellendi, qui valet plurimum: cum
 38 manifestum sit unam præcipue ad ho-
 39 nores viam esse scientiam

40 His omnibus accedit color & præ-
 41 textus pietatis, & titulus boni com-
 42 munis

43 Quis

" Quis hominum tam sapiens, con-
 " stans & discretus, qui catenis istis om-
 " nibus vinciri sese non sinat? . . . Ah!
 " quoties accidit, ut homo jam flexo
 " genu orans . . . dum studii sui recor-
 " datur, lectiones suas revisat, hunc il-
 " lumve librum volvat . . . & misera
 " anima cœlum relinquat, ut amplecta-
 " tur terram; aurum repudiet propter
 " scoriam aurifabri; portamque claudat
 " abundantiae gratiae cœlestis, ut eam
 " aperiat vanæ sterili & siccae scientiae
 " terrenæ. Ah! si scires quid facias;
 " quantum docere possit Deus, & quan-
 " tulo tempore id possit! Quamque mo-
 " dicum sit, quod spiritus humanus po-
 " test addiscere & quibus viis! Et ut
 " hoc magnum quid foret. Certum est
 " tamen absque divina sapientia esse ni-
 " hil: *Nam etsi quis, ait Sapiens, erit*
 " *consummatus inter filios hominum, s̄*
 " *ab illo abfuerit sapientia tua, in ni-*
 " *hilum computabitur.*"

*Adversus
 tentatio-
 nem istam
 remedium.*

Itaque opportunum huic malo reme-
 dium e Granatensi afferamus.

„Primum, *inquit*, adversus tenta-
 „tionem istam remedium est, expen-
 „dere, quanto excellentior sit virtus,
 „quam scientia; & quanto laudatior
 „scientia divina, quam humana: ut in-
 „de colligat homo, quanto se magis

„occu-

„occupare debeat exercitiis, quibus ac-
 „quiritur una, quam quibus obtinetur
 „altera. Excellentiam autem istam de-
 „clarat pluribus ibidem §. 8.

De aliis remediis, quæ subjungit, di-
 cendum §. sequenti.

§. IV.

*Quarta via, qua ad prædicandum
 se præparet Theologus, est
 vita bona.*

Non oratione solum, sed & vita san- *Sapientia*
 cta veram sapientiam, quæ Verbi *acquiritur*
 Divini prædicatori necessaria est, acqui- *per vitam*
 ri, Sacræ Litteræ & Patres inculcant. *bonam.*

Quid frequentius inculcant Sacræ pa- *Teste Scri-*
 ginæ, quam timorem Domini esse ini- *ptura, cre-*
 tium, progressum, & perfectionem sa- *bris locis.*
 pientia?

Initium sapientia timor Domini.
 Psalm. 110.

Timor Domini principium sapientia.
 Prov. 1.

Principium sapientia timor Domini.
 Ibid. cap. 9.

Timor Domini disciplina sapientia.
 Ibid. c. 15.

Initium sapientia timor Domini.
 Eccli. 1.

Radix sapientiæ est, timere Dominum. Ibid.

Fili concupiscens sapientiam, conserva justitiam, & Deus præbebit illam tibi. Ibid.

Omnis sapientia timor Dei. Ibid. cap. 19.

Ecce timor Domini ipsa est sapientia, & recedere a malo, intelligentia. Job. 28.

*Et ex
Scriptura
Granatensi.*

His & similibus Sacrarum Litterarum testimoniis nixus Granatensis affirmat, nullam viam ad obtinendam sapientiam potiore esse timore Domini, & vita bona, & experimento virtutum, & meditatione continua Legis Divinæ. "Et „quid, *inquit*, sæpius repetunt S. Litteræ, quam sententiam illam, quæ dicit, initium sapientiæ esse timorem Domini, & plenitudinem & complementum istius sapientiæ esse eundem illum timorem? Unum istud est „e præcipuis donis S. Spiritus: ac propterea magis obtinetur lachrymis, „quam contentionibus: Id quod sic exprimit S. Augustinus: *Qui a Jesu Christo didicerunt mites esse & humiles corde, plus cogitando & orando „proficiunt, quam legendo & audiendo. Epist. 112. nunc 147.*

Et quid aliud indicant hæc Sacra Scripturae testimonia: *Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo, quia in æternum mihi est. Super omnes docentes me intellexi; quia testimonia tua meditatio mea est. Super senes intellexi, quia mandata tua quæsi.* *A mandatis tuis intellexi* &c. Psal. 118. Quid, inquam, hæc aliud indicant, quam per Legis Dei meditationem & observationem ad sapientiam potissimum perveniri?

Hinc S. Augustinus in hæc verba: *A Post A-*
mandatis tuis intellexi. "Quid est, *gustinum.*

"quod ait: *a mandatis tuis intellexi?*

"Aliud est enim, *mandata tua intellexi,*

"aliud est, *a mandatis tuis intellexi.*

"Nescio quid ergo aliud se significat in-

"tellexisse a mandatis Dei: hoc est,

"quantum mihi videtur, **FACIENDO**

"**MANDATA DEI** *pervenisse se dicit*

"*ad earum rerum intelligentiam, quas*

"*concupiverat scire. Propter quod*

"scriptum est, concupisti sapientiam,

"serva mandata, & Dominus præbebit

"illam Tibi: ne quisquam præposterus,

"antequam habeat humilitatem obedien-

"tiæ, velit ad altitudinem sapientiæ per-

"venire, quam capere non potest, nisi

"venerit ordine. Audiat ergo, altiora

"te ne quæsieris, & fortiora te ne scru-

"tatus fueris ; sed quæ præcipit Tibi
 " Dominus , illa cogita semper. Sic
 " homo ad occultorum sapientiam per-
 " venit per obedientiam mandatorum.
 " Cum autem dixisset , quæ Tibi præce-
 " pit Dominus , illa cogita ; ideo addi-
 " dit, semper, quia & custodienda est
 " obedientia , ut percipiatur sapientia,
 " & percepta sapientia non est deserren-
 " da obedientia. Spiritualium itaque
 " membrorum Christi vox ista est : *A*
 " *mandatis tuis intellexi.* Hoc enim
 " recte dicit Christi Corpus in eis , qui-
 " bus mandata servantibus propter ipsam
 " custodiam mandatorum præbetur ube-
 " rior doctrina sapientiæ. *Propterea,*
 " inquit, *odio habui omnem viam ini-*
 " *quitatis.* Necesse enim, ut oderit
 " omnem iniquitatem amor justitiæ : qui
 " tanto major est , quanto eum magis
 " inflammat amplioris dulcedo sapien-
 " tiæ , quæ præbetur ei , qui obtem-
 " perat Deo , & a mandatis ejus in-
 " telligit."

Authoritati accedunt rationes qua-
 tuor , quæ Theologos per bonam vitam
 ad officium prædicationis præparari
 oportere ostendunt.

Rationes Prima est ejusmodi : Convertere præ-
4. quibus dicando animas , opus est maxime sub-
ostenditur lime, & naturam omnem excedens : eo
ad prædi- quod

quod ad id præstandum superanda sit ^{catoris of-}
 cupiditas, & indoles depravata eorum, ^{ficium}
 qui male vivunt, ipsaque (si forte ac- ^{præpa-}
 cesserit) consuetudo peccandi. Ad hæc ^{randum}
 autem superanda, majoribus opus est ^{esse Theo-}
 viribus, quam quæ in terra sunt: e ^{logum per}
 cœlo illæ accersendæ sunt; nec tam ^{vitam bo-}
 studio & investigatione, quam lachry- ^{nam.}

1.

mis, gemitibus, & bonæ sanctæque vi-
 tæ meritis acquirendæ. Unde sequitur,
 debere Theologum sensim sibi vires illas
 sancte vivendo comparare; ut cum ad
 prædicandum vocatus fuerit, non voce
 solum humana, sed virtute cœlesti in-
 structus, vitia & cupiditatem expugnet.

2.

Altera est: Homines magis peccant
 ex corruptione affectus, quam ex veri-
 tatis ignorantia: hinc qui ipsis mederi
 vult, magis conari debet movere vo-
 luntatem, quam intellectum instruere.
 Sed ad movendam voluntatem, primum
 ipse movearis oportet, ut tradunt om-
 nes eloquentiæ magistri. Quomodo
 enim fieri possit ut doleat, qui me au-
 dit; si me dolere non videat, qui lo-
 quor? Quomodo ad horrorem peccati
 excitabitur, qui me sine horrore de pec-
 cato differentem intelliget? Quomodo
 ad amorem Dei excitabit sermo, qui
 amorem Dei non spirat? Nil accendit,
 nisi ignis; nil humefacit, nisi aqua; nil

colorem, quem non habet, alteri communicat. Quare oportet Theologum omnis generis affectus bonos, amoris erga Deum & Proximum, odii adversus peccatum, desiderii & spei rerum cœlestium, fugæ terrenarum &c. pie vivendo sensim magis ac magis induere; ut similes aliquando affectus valeat in aliis excitare.

3. Accedit tertia ratio: Efficax non est eloquentia, quæ in admirationem non rapit auditorem. Ea autem eloquentia rapit, quæ spiritu plena est: ita ut quodammodo scintillæ spiritus in verbis illius, qui loquitur, resplendeant. Etenim cum spiritus ille facultatem omnem & virtutem humanam excedat; nihil etiam est, quod magis hominum corda suspendat, & attonita reddat, quam scintillula illius spiritus, in qua cum virtus ipsius & fortitudo cognoscitur, mox illi sese subjiciunt homines, dicentes cum Magis Pharaonis: *Digitus Dei hic est.* Porro spiritus ille non nisi recte vivendo acquiritur.

4. Denique efficaciam mirabilem sermoni addit vitæ exemplum: neque enim argumentum est, quo efficacius persuadeas te loqui ex corde, quam si facias quod loqueris, & doctrinæ tuæ vita conformis sit. Cum enim sanctitas vitæ
super-

supernaturalis sit & divina, justique sint veluti lingua, instrumenta & sedes Spiritus Sancti; sit ut homines plus eos venerentur, quam qui de vulgo sunt; ipsosque suspiciant & audiant non ut homines, sed ut Angelos, non ut terræ incolas, sed ut cives cœli; denique opera eorum & verba, quasi a Spiritu S. profecta, contemplentur. Quod profecto satis ostendit, quam profit aliis, quod quis sibi ipsi primum profuerit; & quanti intersit ad docendum alios, virtutibus præditum esse illum, qui docet. Si enim homo hominem sibi similem, si pecus pecudem generet: quid erit efficacius ad generandam virtutem, quam virtus? Hoc præstant illi, qui Deum quærunt, non autem seipsos, id est, qui honores, dignitates, libertates, & alias res ejusmodi, præ Deo contemnunt, & non nisi ædificationem proximi persequuntur, memores verborum S. Pauli ad discipulum suum Timotheum: *Attende tibi & doctrinæ: sic enim & te ipsum salvum facies, & eos qui te audiunt.* 1. Tim. 4. Quibus vult Apostolus, ut prima cura sit vitæ; secunda doctrinæ; ut cum tibi profueris, pro-
fis aliis. Quemadmodum enim arbores, quo plus creverunt sibi, eo plus fructus adferunt suis Dominis; ita con-

cionator, quanto plus profecerit sibi, tanto plus profuturus est aliis: ita ut juxta mensuram fructus proprii, mensurandi sint illi, qui ipsius doctrinam audient. Talia fere Granatenfis part. 2. de devot. cap. 4. §. 8.

Itaque bonæ vitæ fructus sibi colligat & thesaurizet Theologus: qui quo uberioribus fuerint, tanto illos uberius per prædicationem in alios effundet.

§. V.

Quinta via, qua ad prædicationem veritatis se præparet Theologus, est Cupiditatis Mortificatio.

Cognitio-
ni & præ-
dicationi
veritatis
nihil æque
obstat ac
cupiditas.

Nihil adeo obstat cognitioni & prædicationi veritatis, ac cupiditas: Quod luculente probant Sacrae Litteræ, Patres & Ratio. Loca Scripturæ Sacrae in hanc rem citata vide supra part. 1. cap. 3. §. 1. Ubi ostenditur, veritatem non percipi, nisi corde mundato.

Quod pro-
bant Sa-
cræ Lit-
teræ.

Hic tamen pauca adjiciam, eaque præcipue ex Joanne, apud quem hæc veritas adeo testata est; ut nunc ipsas *tenebras* vocet mundum, seu homines mundanos, cupiditate excæcatos, nunc *tenebras* vocet peccata & concupiscentiam; nunc homines mundanos dicat in
tene-

tenebris ambulare, & in tenebris esse; nunc etiam, ne Deum quidem nosse, qui mandata ejus non servant &c.

Lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Joan. 1. Lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras, quam lucem. Ibid. cap. 3.

Ego sum lux mundi: qui sequitur me, non ambulat in tenebris. Ibidem cap. 8.

Si dixerimus, quoniam societatem habemus cum eo, & in tenebris ambulamus, mentimur, & veritatem non facimus. 1. Joan. 1.

Qui dicit, se in luce esse, & fratrem suum odit, in tenebris est usque adhuc

Qui autem odit fratrem suum, in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit quo eat: quia tenebræ obcæcaverunt oculos ejus. Ibid. cap. 2.

In hoc scimus, quoniam cognovimus eum, si mandata ejus observemus. Qui dicit se nosse eum, & mandata ejus non custodit, mendax est, & in hoc veritas non est. Ibidem.

Simili phrasi Paulus: Eratis, inquit, aliquando tenebræ; nunc autem lux in Domino. Ephes. 4.

Vos autem, fratres, non estis in tenebris Omnes enim vos filii lucis estis, & filii diei: non sumus noctis, neque tenebrarum. 1. Thess. 5.

Quæ omnia clare significant in tenebris esse illos, qui cupiditatibus suis indulgent: proindeque veræ sapientiæ luce destitui.

Idem probant loca SS. Patrum, quæ allegata sunt supra parte 1. cap. 3. §. 1. quibus unum adjicio ex Augustino in hæc verba Psalm. 57. *Supercecidit ignis, & non viderunt solem.* ” Videtis, ait, „quo modo dicat quamdam pœnam ob- „scurationis? *Ignis supercecidit*, ignis „superbiæ, ignis concupiscentiæ, ignis „iracundiæ. Quantus ignis est? Su- „per quem ceciderit, non videbit so- „lem Quem solem? De „quo dicturi sunt illi, & Sol non est or- „tus nobis; transierunt omnia illa tan- „quam umbra. Ergo erravimus a via „veritatis, & justitiæ lumen non luxit „nobis, & sol non est ortus nobis. Qua- „re? Nisi quia *supercecidit ignis, & „non viderunt solem?*” Et paulo post: ” Ignis concupiscentiarum mala- „rum, honorum vanorum, superbiæ, „avaritiæ suæ; & quidquid eos premit „ne cognoscant veritatem, ne victi vi- „dean-

„deantur, ne subjiciat illos vel ipsa
„veritas.”

Sacris Litteris & Patribus adstipula- *Et ratio.*
tur ratio, quæ est hujusmodi: Grave
est voluntati, illud affectu prosequi ut
bonum, quod ut malum damnat veritas *Alios alio*
lucens in intellectu: Hanc molestiam *modo ex-*
ut evadat voluntas (dum cupiditati suæ *cæcat cu-*
statuit non renuntiare) aut oculos a *piditas.*
lucente sibi veritate avertit, ne illam
videat; aut veritati aperte resistit; aut
ipsam veritatem ad suam cupiditatem
speciosis quibusdam argumentis & inter-
pretationibus contorquet: Quodlibet
autem horum faciat, excæcari eam o-
portet.

Priori modo excæcatus est *Insipiens*, Quosdam
qui dixit in corde suo: *Non est Deus.* a veritate,
Item omnes, in quos quadrat hæc Chri- *ne illam*
sti sententia: *Omnis enim qui male agit,* videant,
odit lucem; & non venit ad lucem, ut avertit.
non arguantur opera ejus.

Secundo modo excæcati sunt *Insipien-* Quosdam,
tes, qui Sap. 2. dixerunt: *Circumve-* ut veritati
niamus ergo justum, quoniam inutilis resistant,
est nobis, & contrarius est operibus impellit.
nostris, & improperat nobis peccata
legis, & diffamat in nos peccata di-
scipline nostræ Factus est nobis in
traductionem cogitationum nostrarum;
Gravis est nobis etiam ad videndum . . .

Mer-

Morte turpissima condemnemus eum...
Hæc cogitaverunt & erraverunt: EX-
CÆCAVIT ENIM ILLOS MALITIA
EORUM. Sic etiam excæcati sunt Ju-
 dæi, qui & Dominum JESUM crucifi-
 xerunt, & Apostolos persecuti sunt. Sic
 denique & hodie excæcantur, qui veri-
 tatem & veritatis defensores, tum ver-
 borum facto, insectantur.

*Quosdam
 docet veri-
 tatem cum
 cupiditate
 conciliare.*

Tertio demum modo excæcantur plu-
 rimi Theologi, docti & subtiles, qui
 cum nec veritatem ignorare affectent,
 nec illi aperte resistent; conantur veri-
 tatem aut cum suis, aut cum hominum,
 quibus placere desiderant, cupiditati-
 bus conciliare. Cujus rei exemplum
 prodigiosum vidit hæc ætas in recentio-
 ribus casuistis: quorum alii incitati de-
 siderio hominibus placendi; alii qua-
 dam misericordia, sed immisericordi,
 in homines infirmos commoti; alii er-
 rore viam cœli faciliorem reddendi de-
 cepti; portentosa probabilitatum mon-
 stra cum veritate reconciliare tentarunt.

*Hinc peri-
 culo se ex-
 ponit The-
 ologus, qui
 nondum
 satis mor-
 tificata cu-
 piditate*

Ex quibus omnibus manifestum est;
 vel debere Theologum cupiditati mor-
 tificandæ sedulo incumbere; vel peri-
 culo illum exponi, ne aut veritatem
 fugiat; aut ei aperta fronte resistat;
 aut certe illam suæ aliorumque cupidi-
 tati accommodet. Quidvis autem ho-
 rum

rum faciat ; parum erit ad prædicandam veritatem idoneus.

prædicandi officium suscipit.

Sed esto jam ita suam cupiditatem mortificaverit, ut nullum eorum illi metuendum sit: credisne id præconi veritatis sufficere? Resp. Sufficeret, nisi in ipsa veritatis prædicatione tentationes novæ cupiditatem irritarent: nam etsi quis talis esset, qui & veritatem cognosceret, & cognitam amaret, & amatam faceret; non tamen continuo talis erit, qui jam etiam aliis prædicet; quandoquidem hoc cum majori difficultate & periculo, quam illud, conjunctum sit.

Hic scilicet non raro omnibus commo-
dis, quæ ab hominibus in hoc sæculo
expectari possunt, honori, æstimatio-
ni, famæ, & cuivis, ut vocant, pro-
motioni renuntiandum est; simulque pe-
riculum multorum incommodorum, quæ
ab hominibus inferri possunt, subeun-
dum, si quis velit, ut debet, munere

*Præfer-
tim, cum
in ipsa
prædica-
tione novæ
iterum
tentatio-
nes occur-
rant.*

Prædicatoris Christiani defungi. Tanti
id constitit Christo; tanti constitit Chri-
sti Apostolis; tanti constitit Stephano;
tanti Athanasio, Chrysostomo, aliisque
innumeris Episcopis, & Ecclesiæ Pasto-
ribus, quibus alio pretio veritatem di-
cere non licuit.

Videat ergo Theologus, quam debeat
spem omnem acquirendi ab hominibus
tem-

temporalia, & timorem ea amittendi mortificare: si velit se ad prædicandam aliquando veritatem digne disponere.

§. VI.

Solvitur objectio adversus ea, quæ hoc capite dicta sunt.

An non malus perinde ac bonus possit esse doctus & sapiens? **D**Um contendo sapientiam corde immundo percipi non posse; eamque non nisi studio Orationis & Mortificationis, ac bonæ vitæ exercitio acquiri: forte erit, cui videatur id verum non esse; cum malos æque ac bonos, & Orationi Mortificationique non deditos æque ac deditos, videamus ad maximam scientiæ laudem, atque ad summos in Academia gradus solo studio & ingenii dexteritate pervenire.

Quam scientiam habere possint etiam mali.

Resp. Non negavero esse quamdam scientiam, etiam rerum Theologicarum, quæ possit solo studio & ingenio acquiri: sed eam esse veram sapientiam, quæ Theologo, & animarum directori sufficiat, prorsus inficior.

Scio Sacras Litteras vi solius memoriæ disci posse vel a pessimis.

Scio posse improbo studio Sacrarum Litterarum sensus, litterales, morales, allegoricos & anagogicos, ex omnibus unde-

undequaque interpretibus corradi, & teneri, etiam ab iis, qui vitam ducunt a Sacris Litteris alienam.

Scio præterea, posse homines, quantumvis malos, SS. Patrum scripta evolvere; atque ex iis multa intelligere.

Scio illos in historia & disciplina Ecclesiastica posse esse versatos.

Scio in quæstionibus Scholasticis esse posse exercitatissimos.

Scio denique illos posse omni humanarum scientiarum genere erudiri.

Sed & illud scio, post hæc omnia deesse posse veram Sapientiam; sine qua sapientissimi quique *cæci, fatui, insipientes, stulti, insensati*, in S. Litteris vocantur.

Ea autem est vera Sapientia, quæ non tam intellectum imbuit, quam penetrat affectum: quæ non tam disputare docet, quam orare: non tam de virtutibus & vitiis in genere differere; quam quid in his illisque rebus, in hisce circumstantiis, huic personæ agendum sit, vel omittendum discernere: non tam Deum speculari, quam gustare: non tam mandata ejus cognoscere, quam facere. Etenim teste Joanne, *in hoc scimus, quoniam cognovimus eum, si mandata ejus observemus. Qui dicit se nosse eum, & mandata ejus non custo-*

Quam scientiam habeant soli boni.

sto-

stodit, mendax est, & in hoc veritas non est. 1. Joan. 2.

Hæc quomodo acquiratur.

Hæc porro Sapientia, non solo studio & ingenio, sed oratione, mortificatione, & vita bona, ac proinde a solis bonis, acquiritur.

Habet in hanc rem collationem insignem Cassianus, quæ est decima quarta inter Collationes, & prima Abbatis Nestorotis *de Spirituali Scientia*: Ubi postquam docuisset, non nisi per emundationem cordis, vitiorum expurgationem, & Legis Divinæ observationem, ad spirituales scientiam proveniri:

Locus de hac re insignis apud Cassianum.

Objicit *Germanus*: "Nequaquam id
 „videri sibi veritate fulciri, aut proba-
 „bili rationi subnixum; cum & multi,
 „qui vitiis involvuntur, spiritualis do-
 „ctrinæ magnitudine gloriantur; & e-
 „contra sanctorum Virorum innumera
 „multitudo profundioris scientiæ igno-
 „ret arcana. *Quemadmodum ergo,*
 „inquit, *stabit ista sententia, quæ sci-*
 „*entiam spirituales soli cordis tribuit*
 „*puritati.*

Respondet Nestoros his verbis: "Præ-
 „diximus hujusmodi homines disputan-
 „di tantum habere peritiam & elocu-
 „tionis ornatum; cæterum scriptura-
 „rum venas, & arcana spiritualium sen-
 „suum intrare non posse. Etenim vera
 scientia-

„scientia non nisi a veris Dei cultori-
 „bus possidetur, quam is utique non
 „habet populus, cui dicitur: *Audite*
 „*popule stulte, qui non habes cor, quia*
 „*habetis oculos & non videtis; & au-*
 „*res, & non auditis.* Serm. 5. Et ite-
 „rum: *Quia tu scientiam repulisti,*
 „*& ego repellam te, ne mihi Sacer-*
 „*dotio fungaris.* Osee 4. Cum enim in
 „Christo omnes thesauri sapientiæ &
 „scientiæ absconditi esse dicantur; quo-
 „modo is, qui Catholicam fidem im-
 „mundis operibus polluit, veram scien-
 „tiam assecutus esse credendus est?
 „*Spiritus enim Dei disciplinæ effugiet*
 „*fictum, nec habitabit in corpore sub-*
 „*dito peccatis.* Sap. 1. Non ergo alias
 „ad scientiam spiritalem, nisi hoc or-
 „dine pervenitur, quem unus Prophe-
 „tarum eleganter expressit, dicens:
 „*Seminate vobis ad justitiam, metite*
 „*spem vitæ, illuminate vobis lumen*
 „*scientiæ.* Osee 10. Primum ergo se-
 „minandum nobis est ad justitiam, hoc
 „est, ut actualem perfectionem operi-
 „bus justitiæ propagemus; deinde me-
 „tenda est nobis spes vitæ, id est, vir-
 „tutum spiritualium fructus, expulsio-
 „ne vitiorum carnalium congregandi,
 „& ita illuminare nobis lumen scientiæ
 „poterimus. Quem ordinem etiam

U

„Psalm-

„ Psalmographus teneri debere decre-
 „ vit, ” &c. Id quod deinde subjun-
 ctis variis e Scriptura S. locis fusius con-
 firmat, ut videri potest Collat. 14. c. 16.
 Sed & collatio tota digna est, quæ a
 Theologiæ & veræ sapientiæ studiosis le-
 gatur: uti & ceteræ Collationes, &
 libri octo *de Vitiis Capitalibus*, ab iis,
 qui se vel alios cupiunt ad vitam spiri-
 tualem formare.

§. VII.

*Sexta via, qua ad prædicandum se
 præparet Theologus, Prædica-
 tionis Exercitium.*

*Sapientia
 sine elo-
 quentia
 non pro-
 dest pro-
 ximo.*

QUæ hoc capite per Paragraphos sex
 jam dicta sunt, eo faciunt, ut
 Theologus necessariam sibi ad prædi-
 candum sapientiam acquirat: sed quo-
 niam sine eloquentia prodesse non po-
 test proximo sapientia; de illa etiam
 paucis hoc §. dicendum.

*Non ta-
 men mul-
 tum se di-
 scendis e-
 loquentiæ
 præceptis
 impendere
 debet The-
 ologus:*

Atque imprimis nolo, ut Theologus
 discendis Rhetoricæ præceptis multum
 temporis aut laboris impendat. ” Nam
 „ hæc, ait Augustinus, apta & conve-
 „ nienti ætate discenda sunt eis, qui hoc
 „ celeriter possunt Non enim, e-
 „ tiam si possint hæc a tardioribus tan-
 „ dem

„dem aliquando perdisci, nos ea tanti
 „pendimus, ut eis discendis jam matu-
 „ras vel etiam graves hominum ætates
 „velimus impendi. Satis est, ut Ado-
 „lescentulorum ista sit cura, nec ipso-
 „rum omnium, quos utilitati Ecclesia-
 „sticæ cupimus erudiri; sed eorum,
 „quos nondum magis urgens, & huic
 „rei sine dubio præponenda necessitas
 „occupavit.” De Doct. Christ. lib. 4.
 cap. 3. Occupavit autem magis urgens
 necessitas Theologos, quam ut sese di-
 scendæ Rhetoricæ multum impendant.

Aliud itaque consilium suggero, ut le- *Sed elo-*
 gendis eloquentibus se Theologus addi- *quentiam*
 cat. ” Quoniam, ait Augustinus ibidem, *discat au-*
 „si acutum & fervens adsit ingenium, *diendo &*
 „facilius adhæret eloquentia legentibus *legendo*
 „& audientibus eloquentes, quam elo- *eloquentes.*
 „quentiæ præcepta sectantibus. Nec
 „desunt Ecclesiasticæ litteræ, etiam præ-
 „ter Canonem in authoritatis arce salu-
 „briter collocatum, quas legendo ho-
 „mo capax, etsi id non agat, sed tan-
 „tummodo rebus, quæ ibi dicuntur,
 „intentus sit, etiam eloquio, quo di-
 „cuntur, dum in his versatur, imbui-
 „tur.” Quare legat Theologus, rele-
 gatque assidue S. Litteras, & opuscula
 Patrum, Cypriani, Basilii, Augustini,
 Chrysostomi, Gregorii, Bernardi, alio-

rumve Patrum, aut Scriptorum, qui sapienter eloquenterque scripserunt: Fal-
lor, si non paulatim sapientiam illorum,
& eloquentiam imbibat, & vel sine præ-
ceptis Rhetoricæ Rhetor evadat.

*Unde post
tot annos
tam inelo-
quens sæpe
Theolo-
gus?* Nunc vero, quid mirum, si post an-
nos septem in Theologia consumptos
tam elinguis & sterilis in dicendo fix-
us Theologus; qui omne prope tempus in
una Scholastica volvenda & revolvenda
consumpsit.

*In dicendo
se exer-
ceat Theo-
logus.* Lectioni accedere vel maxime debet
exercitatio, ut ibidem ait Augustinus,
sive scribendi, sive dictandi, postremo
etiam dicendi, quæ secundum pietatis
& fidei regulam sentit. Exercitationis
autem occasio non una offertur Theo-
logo.

*Opportu-
nitas di-
cendi va-
ria.* 1. Pauperes semper habemus nobi-
scum, qui Evangelizentur.

2. Patent Nosocomia, in quibus u-
berrima docendi, monendi, hortandi,
consolandi materia.

3. Nusquam desunt parvuli, qui ca-
techizentur.

Quæ omnia Theologum non modo
eloquentem ipso usu efficient; sed &
eloquentiam illi apud Deum merebun-
tur; & charitatem, qua illa præstet fer-
ventius, impetrabunt.

4. Denique in Seminariis & Collegiis Academicis consuetudo habet, ut per vices se Theologi concionando exercent: quæ res non ridicule, non leviter, non perfunctorie agenda est; sed serio, graviter, ac sedulo non sine studio, meditatione, & oratione tractanda.

Cæterum prima Theologi cura esse debet, ut acquirat ad dicendum sapientiam. "Sapienter autem dicit homo tanto magis vel minus, ait Augustinus, quanto in Scripturis Sanctis magis minusve profecit. Non dico in eis multum legendis memoriæque mandandis, sed bene intelligendis, & diligenter earum sensibus indagandis. Sunt enim, qui eas legunt, & negligunt ut intelligant. Quibus longe sine dubio præferendi sunt, qui verba earum minus tenent, & cor earum sui cordis oculis vident. Sed utrisque iste melior, qui & cum volet, eas dicit, & sicut oportet, intelligit. Ibid. cap. 5.

Ubi vero sapientiam consecutus fuerit Theologus; facile sequitur eloquentia: nam sapientiam de domo sua, id est, pectore sapientis procedentem, tamquam inseparabilis famula, etiam non vocata sequitur eloquentia. Vide Augustinum ibidem cap. 6.

C A P U T II.

De secunda parte Officii Theologi Christiani, quæ est idoneum se reddere ad prælucendum exemplo.

§. I.

Viri Ecclesiastici est, non solum non præbere exempla mala, sed & præbere bona.

AD verbum prædicationis accedere debet conversationis exemplum; ita ut non tantum non præbeatur exemplum malum, sed præbeatur etiam bonum: nam alioquin verbum sine exemplo plerumque inefficax est. Quæ veritas, etsi perspicua sit, juvat tamen eam breviter quibusdam testimoniis illustrare.

Quam grave sit, mala exempla præbere:

De iis, qui mala exempla præbent, ita loquitur Salvator apud Matthæum: *Qui scandalizaverit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris. Væ mundo a scandalis. Necesse est enim ut veniant scandala: veruntamen*

væ

væ homini illi, per quem scandalum venit. cap. 18.

Si hæc Christus de quovis homine, *Sed quan-*
 scandalum, seu malum exemplum præ- *to id gra-*
 bente: Quid de Ecclesiasticis, qui tan- *vius in Ec-*
 to magis debent sibi a dando scandalo *clesiastico,*
 cavere; quanto major est dignitas, of- *quam in*
 ficium & nomen, quæ in Ecclesia susti- *Laico;*
 nent? Etenim tanto perniciosiora sunt
 mala ipsorum exempla; quanto facilius
 creditur malum non esse, quod ab illis
 geritur; & in exemplum trahitur a sub-
 ditis, quod a pastoribus perpetratur.
 „Fit namque, teste Gregorio, ut cum *Cur? ex*
 „Pastor per abrupta graditur, ad præ- *Gregorio.*
 „cipitium grex sequatur Hinc,
 „ait, scriptum est per Prophetam:
 „*Laqueus ruinae populi mei, Sacerdo-*
 „*tes mali.* Hinc rursus de Sacerdo-
 „tibus malis per Prophetam Dominus
 „dicit: *Facti sunt Domui Israel in of-*
 „*fendiculum iniquitatis.*” Et ratio-
 nem subjungens: ”Nemo quippe, ait,
 „amplius in Ecclesia nocet, quam qui
 „perverse agens nomen vel ordinem
 „sanctitatis habet. Delinquentem nam-
 „que hunc nemo redarguere præsumit;
 „& in exemplum culpa vehementer ex-
 „tenditur, quando pro reverentia or-
 „dinis peccator honoratur.” Tum sub-
 jecta sententia Christi: *Qui scandali-*

averit &c. concludit his verbis: "Qui
 „ ergo ad sanctitatis speciem deductus,
 „ vel verbo cæteros destruit vel exem-
 „ plo; melius profecto fuerat, ut hunc
 „ ad mortem sub exteriori habitu ter-
 „ rena acta constringerent, quam sacra
 „ officia cæteris in culpa imitabilem de-
 „ monstrarent: quia nimirum, si solus
 „ caderet, utcumque hunc tolerabilior
 „ inferni poena cruciaret." Part. 1. cur.
 Pastor. cap. 2.

Hæc ostendunt, quam formidabile
 iudicium expectandum sit Ecclesiastico,
 qui aliis verbo vel exemplo scandalum
 præbuerit. De quo fusius in Pastore
 Bono part. 3. cap. 2. §. 1.

*Debet Ec-
 clesiasticus
 cæteris esse
 Lux, E-
 xemplum,
 Forma,
 &c.*

Sed parum est, non præbere exem-
 pla mala, nisi & præbeantur bona. Vos
 estis LUX MUNDI, ait Christus: non
 potest civitas abscondi supra montem
 posita: neque accendunt lucernam, &
 & ponunt eam sub modio, sed super
 candelabrum, ut luceat omnibus, qui
 in domo sunt. Sic luceat lux vestra
 coram hominibus, &c. Matth. 5.

In omnibus exhibeamus nosmetipsos,
 ait Paulus, sicut Dei Ministros, in mul-
 ta patientia, in tribulationibus &c.
 2. Cor. 6.

Ad Timotheum: EXEMPLUM esto,
 ait, fidelium, in verbo, in conversa-
 tione,

tionem, in charitate, in fide, in castitate &c. 1. Tim. 4.

Idem ad Titum: *In omnibus teipsum præbe EXEMPLUM bonorum operum, in doctrina, in integritate, in gravitate &c. Tit. 2.*

Petrus ad Ecclesiæ Pastores: *Pascite, inquit, qui in vobis est, gregem Dei, providentes non coacte, sed spontanee secundum Deum; neque turpis lucri gratia, sed voluntarie; neque ut dominantes in Cleris; SED FORMA FACTI GREGIS EX ANIMO. 1. Petr. 5.*

Vereor ne horum locorum splendorem offuscem; si velim exponendo illustrare. Prætermitto Conciliorum & Patrum loca innumera, quibus posset eadem veritas stabiliri; sed in iis, quæ manifesta sunt, & ubique passim obvia, hæere non libet. Quæ porro sint exempla mala, quæ cavere; & bona, quæ præbere debeat Ecclesiasticus: vide in Pastore Bono parte 3. cap. 2. §. 2. 3. 4. & 5. Item cap. 3. ibidem §. 2. & 3. Nam eadem hic repetere nihil opus est.

§. II.

Ut exempla bona præbeat Ecclesiasticus, debet omni virtutum genere cæteros antecellere.

Hinc debet cæteros omnes antecellere,

SI Ecclesiastici esse debent LUX, quæ cæteris ad opera virtutum præluceat; si EXEMPLUM, quod cæteri imitentur; si FORMA, cui conformentur: profecto necesse est eos tantum cæteris virtute præcellere; quanto LUX clarius est iis, quæ illuminat; & EXEMPLUM illustris iis, quæ ad exemplum fiunt; & FORMA perfectior, quam quæ ad normam ipsius componuntur.

Juxta Chrysostomum,

Hinc Chrysostomus: "Quanta, inquit, inter se differentia homines rationis usum habentes, & bruta ratione carentia dissident; tantum sane discrimen inter eum qui pascit, atque eos qui pascuntur, esse velim." De Sacerd. lib. 2. cap. 2.

Hieronymum,

"Non solum Episcopi, ait Hieronymus, Presbyteri, & Diaconi debent magnopere providere, ut cunctum populum, cui præsident, conversatio, ne, sermone, ac scientia præcedant: verum etiam & inferiores gradus." In cap. 2. Epist. ad Tit.

Am-

Ambrosius : " Quomodo, inquit, po-
 ,, test observari a populo, qui nihil ha-
 ,, bet secretum a populo, dispar a mul-
 ,, titudine? Quid in te miretur, si ni-
 ,, hil in te aspiciat, quod ultra se inve-
 ,, niat? fit via nostra angustior, vir-
 ,, tus exuberantior, trames pressior, cal-
 ,, lis arctior" &c. Lib. 3. Epist. 20. ad
 Irenæum.

Et post hos omnes Gregorius : " Tan-
 ,, tum debet actionem populi actio trans-
 ,, scendere Præfulis ; quantum distare
 ,, solet a grege vita Pastoris. Oportet
 ,, namque, ut metiri se sollicitè studeat,
 ,, quanta tenendæ rectitudinis necessitate
 ,, constringitur, sub cujus æstimatione
 ,, populus, *Grex* vocatur." Part. 2. de
 Cur. Past. cap. 1.

Neque in uno tantum virtutis genere
 excellere oportet Ecclesiasticum ; sed
 prælucere in omni : quippe qui omni
 hominum generi, ubi aliæ aliis virtutes
 necessariae sunt, in lucem, exemplum,
 & formam præpositus sit.

*Et omni
 hominum
 generi vir-
 tutum om-
 nium
 exempla
 præbere.*

Ab illo accipere debent, qui vitæ con-
 templativæ vacant, exemplum exer-
 cendæ meditationis, orationis, devo-
 tionis, &c.

Ab illo, qui in vita activa sunt, mu-
 tuari debent exemplum laboris.

Ab

Ab illo, Superiores, & Patres ac Matres-familias petant exemplum *solicitudinis & vigilantiae*.

Ab illo, *castitatis* exemplum accipiant Virgines & Viduæ.

Ab illo, exemplum *temperantiae* habeant qui commodis hujus mundi circumfluunt.

Ab illo, *contemptum divitiarum* discant avari & divites; *contemptum honorum*, superbi, & qui aestimantur in saeculo: *Amorem* autem *paupertatis & abjectionis*, qui pauperes sunt, & inter homines abjecti.

Ab illo discatur *fortitudo & patientia* in adversis; *moderatio* in prosperis; *prudentia* Christiana in rebus agendis &c.

Ab illo exemplum *vitæ pœnitentis*, habeant pœnitentes; *proficientis*, proficientes; *perfectæ*, perfecti.

Denique omnibus omnia fiat, non solum verbo; sed etiam exemplo, ut omnes lucrifaciat.

Itaque hoc fixum sit, excellentem quamdam supra vulgus virtutum perfectionem requiri in Viro Ecclesiastico: Quare nunc dispiciendum, quibus viis ad illam pervenire sensim possit Theologus, & sese ad ædificandam Ecclesiam exemplo conversationis præparare.

§. III.

Vicæ quatuor, quibus se præparet Theologus ad prælucendum aliis exemplo:

Lectio, Meditatio, Oratio, Virtutum exercitium.

ET si immensa prope sint, quæ de honestate, vita, moribus, virtutibus, & Officio Clericorum, tum in Sacris Litteris, tum in Canonibus, tum in Sanctis Patribus, aliisque Authoribus Ecclesiasticis continentur: nihil tamen hæc proderunt omnia, nisi sedula lectione & meditatione ab Ecclesiasticis volvantur. Etenim ut ad vitam hominibus conservandam nihil conferet panis, quantumvis multus, nisi edatur, digeraturque: ita nihil ad virtutes acquirendas proderunt Ecclesiastico, quæ tam copiose de Clericorum vita & moribus scripta sunt, nisi legendo veluti in stomachum mentis trajiciantur, & meditando digerantur.

Hinc prima causa, quæ facit, ut virtutibus acquirendis tam parum studeant quidam Ecclesiastici, est defectus *Defectus* Lectionis: Lectionis, inquam, eorum librorum, qui Virtutes dignas Clerico exhibent, & necessitatem eas sibi comparandi serio Ecclesiasticis inculcant. *Defectus* In hoc *Defectus* *lectionis* *facit, ut* *virtutibus* *acquirendis tam* *parum studeant Ec-* *clesiastici.*

*Hinc im-
primis
commen-
danda ip-
sis Lectio.*

hoc genere jam supra commendavimus *Pastorale Gregorii, libros Chrysostomi de Sacerdotio, libros Bernardi de Consideratione, Pontificale Romanum, Vitam Bartholomæi de Martyribus, &c.* Quæ si sedulo legerent Ecclesiastici; aliam sane de statu Ecclesiastico, & virtutibus in eo necessariis ideam conciperent: jam, quoniam hæc vix nomine ipsis nota sunt, & non nisi sterilia quædam, ubi de vita & moribus nulla mentio est, forte terunt; nihil prope de illis cogitant aut laborant. Ante omnia vero legendæ Ecclesiasticis sunt Epistolæ duæ ad Timotheum, & una ad Titum: *Quas tres Apostolicas Epistolas ante oculos habere debet, cui est in Ecclesia Doctoris persona imposita.* Aug. lib. 4. de Doctr. Christ.

*Lectio
addenda
meditatio:
cujus ne-
glectus al-
tera causa
est, cur de
virtutibus
dignis Ec-
clesiastico
parum co-
gitent
nonnulli.*

Lectio addenda foret sedula eorum, quæ leguntur, **MEDITATIO:** Hujus quippe neglectus altera causa est, cur de moribus & virtutibus, statu suo dignis, tam parum solliciti sint multi Ecclesiastici. Meditanda autem ipsis sunt.

1. Quanta sit status Ecclesiastici dignitas & excellentia.

2. Quæ quantæque virtutes ad illum digne suscipiendum sint necessariae.

3. Quibus viis & exercitiis possint virtutes illæ requiri.

4. Quan-

4. Quanto salutis periculo se exponant, qui inidonei, & non vocati statum Ecclesiasticum suscipiunt.

5. Quo modo in statu Ecclesiastico vivendum & ministrandum sit.

Quæ quoniam vix est, qui corde recogitet: idcirco sine discrimine, sine virtutibus, sine vocationis signis, ad statum Ecclesiasticum, velut ad statum aliquem profanum, passim curritur; & in eo parum digne vivitur ac ministratur.

Meditationem juvare possunt libri, qui materiam simul & methodum de vita Ecclesiastica meditandi subministrant; ut, *Meditationes de Vita Ecclesiastica* &c. authore *Matthæo Beuvelet*, ex Gallico idiomate in Latinum versæ.

Sed præcipue hic Theologo exercenda ORATIO: Etenim si nec vulgaris quidem virtus sine oratione obtineri potest, quanto minus sine hac obtineri possunt virtutes tantæ, quantæ requiruntur ab Ecclesiasticis? Ita ut, quanto plures perfectioresque sunt virtutes, quibus supra vulgus conspicuus esse debet Vir Ecclesiasticus; tanto magis Theologo orandum sit, ut virtutes illas assequatur.

His accedere debet continuum virtutum illarum EXERCITIUM, tum exterius, Et continuum in virtute exercitium.

terius, tum præcipue interius. Virtutes autem illæ sunt, quas supra part. 3. e S. Litteris potissimum deduximus, contemptus divitiarum & spiritus paupertatis; contemptus voluptatum & spiritus pœnitentiæ ac crucis; contemptus honorum & spiritus humiliationis: quæ tum demum erunt virtutes Christianæ, & dignæ Ecclesiastico, cum ex charitate Dei & proximi nascentur. Sed ad virtutes has quomodo exercere se debeat Theologus, jam supra ostensum est. Id unum hic sufficiat: debere Ecclesiasticum sic vivere, ut sit quoddam quasi vivum Evangelium, in quo legat populus præcepta Evangelica, non verbis, sed moribus expressa: aut populo sit imitatio quædam JEsu Christi, ex qua contemptus divitiarum, & sæculi voluptatum reluceat; spiritus vero paupertatis, humiliationis, & pœnitentiæ in eo vivere videatur.



CAPUT III.

De tertia parte Officii Theologi Christiani, quæ est: Idoneum se reddere ad orandum pro populo, suscipiendumque mediatoris officium.

§. I.

Officium Sacerdotis est, mediatorem agere Deum inter & populum.

HAnc veritatem docet Apostolus Hebræor. 5. his verbis: *Omnis namque Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum, UT OFFERAT DONA ET SACRIFICIA PRO PECCATIS: Qui condolere possit iis, qui ignorant: quoniam & ipse circumdatus est infirmitate: & propterea debet, quemadmodum pro populo, ita etiam & pro semetipso offerre pro peccatis.*

Sacerdotis est agere mediatorem inter Deum & populum: ex Apostolo.

Etenim cum non possint omnes propter hujus vitæ necessitates & impedimenta orationi semper incumbere: naturali quadam æquitate, & ordinatione sic factum est, ut assumerentur pauci ex omnibus, qui hoc officium pro omnibus indefesse obirent.

Itaque sicut ad prospiciendum variis præsentis vitæ necessitatibus varii sunt laicorum ordines; quorum alii vestibus conficiendis, alii aliis destinati sunt: ita ad providendum necessitatibus populi spiritualibus institutus est Ordo Clericorum, qui nunc pro avertenda divina indignatione, nunc pro impetranda peccatorum venia, nunc pro obtinenda gratia assidue apud Deum intercedat.

Hoc officium suum esse, credere Apostoli.

Hoc suum officium esse intellexerunt Apostoli, cum abdicato mensarum ministerio, dixerunt: *Non est æquum nos derelinquere Verbum Dei & ministrare mensis. Considerate ergo, Fratres, Viros ex vobis &c. Nos vero ORATIONI & ministerio verbi instantes erimus. Act. 6.*

Hoc functus est Christus, Sacerdos summus in terra:

Hoc officio functus est Christus Sacerdos Summus, cum erat *pernoctans in oratione Dei. Luc. 6.* Cum ascendebat *in montem solus orare. Matt. 14.* Cum *secedebat in desertum, & orabat. Luc. 5.* Cum post cœnam ita primum oravit pro discipulis: *Pater sancte, serva eos in nomine tuo quos dedisti mihi, ut sint unum, sicut & nos . . . Non rogo ut tollas eos de Mundo, sed ut serves eos a malo . . . sanctifica eos in veritate. Joan. 17.* Deinde & pro eis, qui per verbum eorum credituri sunt

sunt dicit: *Non pro eis autem rogo tantum, sed & pro eis, qui credituri sunt per verbum eorum in me: Ut omnes unum sint Pater, quos dedisti mihi, volo, ut ubi sum ego, & illi sint mecum, &c. Ibidem.*

Sed præcipue hoc officio functus est, cum in diebus carnis suæ preces supplicationesque ad eum, qui possit illum salvum facere a morte, cum clamore valido & lachrymis offerens, exauditus est pro sua reverentia & consummatus, factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ, appellatus a Deo Pontifex juxta Ordinem Melchisedech. Hebr. 5.

Postremo hoc officio fungitur in cœlo. *Et nunc* lo ad dexteram Patris: Nam eo quod *fungitur* *in cœlo.* maneat in æternum, sempiternum habet Sacerdotium. Unde & salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad Deum: **SEMPER VIVENS AD INTERPELLANDUM PRO NOBIS.** Ibidem cap. 7.

Eodem officio præclare functus est *Eodem* Paulus, ut ipse in omnibus prope Epi. *functus est* *Paulus.* stolis suis testatur: *Testis enim, inquit ad Romanos, mihi est Deus quod sine intermissione memoriam vestri facio. Rom. 1. Non cesso gratias agens pro vobis, scribit ad Ephesios, memo-*

riam vestri faciens in orationibus meis.
 Ephes. i. Ad Philippenſes : *Semper ,*
ait , in cunctis orationibus meis pro om-
nibus vobis cum gaudio deprecationem
faciens. Cap. i. &c.

Igitur officium Viri Eccleſiaſtici eſt ,
 pro populo apud Deum orando interce-
 dere : ad quod qua ratione præparare ſe
 debeat Theologus, porro videndum.

§. II.

Recenſentur dotes quinque , quas com-
parare ſibi debet Theologus, ut aliquan-
do mediatorem agat Deum inter
& populum.

Dotes il-
lius, qui
mediator
eſt.

i. Nullius
criminis
ut reus
ſit.

SI quis velit apud Deum pro peccatis
 populi intercedere ; is imprimis
 nullius criminis reus ſit oportet : ” Ne,
 ” inquit Gregorius , qui placare iram
 ” poſſe creditur, hanc ipſe ex proprio
 ” reatu mereatur. Cuncti enim liquido
 ” novimus , quia cum is, qui diſplicet,
 ” ad intercedendum mittitur , irati ani-
 ” mus ad deteriora provocatur. Qui
 ” ergo adhuc deſideriis terrenis adſtrin-
 ” gitur, caveat ne diſtricti iram judicis
 ” gravius accendens, dum loco delecta-
 ” tur gloriæ , fiat ſubditis author ruinæ.
 ” Solerter ergo ſe quiſque metiatur, ne
 ” lo-

” locum regiminis assumere audeat, si in
 ” sese adhuc vitium damnabiliter regnat;
 ” ne is, quem crimen depravat pro-
 ” prium, Intercessor fieri appetat pro
 ” culpis aliorum. Hinc etenim superna
 ” voce ad Moysen dicitur: *Loquere ad*
 ” *Aaron: Homo de semine tuo per fa-*
 ” *miliās, qui habuerit maculam, non*
 ” *offerat panes Domino Deo suo, nec*
 ” *accedat ad ministerium ejus. Lev. 21.*
 ” Ubi & repente subjungitur: *Si cæcus*
 ” *fuerit, si claudus, si vel parvo vel*
 ” *grandi vel torto naso, si fracto pede*
 ” *vel manu, si gibbus, si lippus, si al-*
 ” *buginem habens in oculo, si jugem*
 ” *scabiem, si impetiginem in corpore,*
 ” *vel ponderosus.*” Quæ omnia de va-
 riis vitiis, quibus carere debet is, qui
 pro aliis intercedit, mystice explicat
 Greg. de Cur. Past. part. I. cap. II.

2. Neque solum gravioribus crimi- 2. *Ut pro*
 nibus liberum esse oportet illum, qui *suis pecca-*
 pro aliis intercessor est; sed & decet *tis aliquo*
 eum pro suis peccatis sic pœnitentiam *saltem pa-*
 egisse, ut se divinæ justitiæ aliquo mo- *cto satis-*
 do fecisse satis merito possit confidere. *fecerit.*
 Alioquin, qua fiducia pro aliis interce-
 dat, qui pro suis adhuc peccatis satis-
 fecit tam parum? ” Ab eo, inquit Gre-
 ” gorius, quomodo aliis veniam postu-
 ” lat, qui, utrum sit sibi placatus, igno-

”rat? Ibid. Quid enim, si quis mortis paulo ante reus, vix reconciliatus, audeat mox pro aliis apud Regem terrenum intercedere? Itaque

3. *Ut per bonæ vitæ merita Deo jam singulariter amicus & familiaris sit.*

3. Decet eum, qui mediatoris officium suscipit, per bonæ vitæ merita jam singulariter amicum & familiarem esse Deo, apud quem intercedit. *Talis enim decebat, ut nobis esset Pontifex, sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus, excelsior cælis factus.* Hebr. 7. ”Si enim fortassis quis ”veniat, ut pro se ad intercedendum ”nos apud potentem quempiam virum, ”qui sibi iratus, nobis vero incognitus ”est, ducat: protinus respondemus, ”ad intercedendum venire non possumus, quia familiaritatis ejus notitiam ”non habemus. Si ergo homo apud ”hominem, de quo minime præsumit, ”fieri intercessor erubescit; qua mente ”apud Deum intercessionis locum pro ”populo arripit, qui familiarem se ejus ”gratiæ esse per vitæ merita nescit? ”Gregorius ibid.

4. *Ut sit misericors.*

4. *Misericors* esse debet, qui apud Deum pro populo mediator est. Ita nimirum, ”ut per pietatis viscera in se ”infirmi- tatem cæterorum transferat, ”quemadmodum loquitur B. Greg. p. 2. de Cur. Past. Cap. 5. Et cum Paulo dicere

cere possit: *Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non uror? Item: Factus sum Judæis tamquam Judæus.* "Quod videlicet exhibebat, ait Gregorius loco citato, non amittendo fidem, sed ostendendo pietatem, ut in se personam infidelium transfigurans, ex semetipso disceret, qualiter aliis misereri debuisset, quatenus hoc illis impenderet, quod sibi ipsi, si ita esset, impendi recte voluisset."

Sed perfectissimum hic exemplar fuit Filius Dei, qui ut misericors Pontifex fieret pro hominibus, ipse homo factus est, & per omnia fratribus assimilatus. Unde debuit per omnia fratribus similari, ait Apostolus, ut *MISERICORS* fieret, & fidelis Pontifex ad Deum, ut repropitiaret delicta populi. Heb. 2. Rationem subjungit: *In eo enim, in quo passus est ipse & tentatus, potens est & eis qui tentantur, auxiliari.* Et rursus: *Non enim habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris; tentatum autem per omnia pro similitudine absque peccato.* Ibid. cap. 4.

5. Postremo fidelis esse debet, qui 5. *Ut sit apud Deum Pontifex est pro populo, ut fidelis, patet ex verbis Apostoli jam citatis.*

Fidelis, inquam, Deo & populo: Deo quidem, pro gloria ipsius & iustitia zelando; populo autem, zelando pro salute populi: atque ita zelando, ut præ Dei gloria & populi salute, divitiæ, honores, & omnia hujus vitæ commoda spernantur.

Liquet ex his, quomodo exercere se debeat Theologus, ut ad officium mediatoris digne suscipiendum se præparet. Nam si a crimine liber esse debet, qui pro aliis intercedit; si debet pro suis peccatis divinæ iustitiæ jam aliquo saltem modo per pœnitentiam satisfecisse; si debet familiaris esse Deo per bonæ vitæ merita; si tam misericors erga proximum; si Deo & proximo usque ad contemptum sui fidelis: Profecto debet Theologus jam inde sibi hæc omnia orando & recte vivendo comparare: neque enim illa sunt ejusmodi, ut tum demum subito comparari possint, cum ad officium mediatoris vocabitur; sed sensim per mortificationem, pœnitentiam, orationem, aliaque pietatis exercitia acquirenda sunt, priusquam vocetur.

*Has dotes
sensim sibi
orando &
recte vi-
vendo
comparat
Theolo-
gus.*

§. III.

Optima ad mediatoris officium præparatio est assiduum orationis exercitium.

Quemadmodum in rebus naturalibus contingit, ut ars nulla sine exercitio discatur; ita & in moralibus virtutem nemo acquirit, nisi qui ad illam se per multos actus exercet. Etenim ut fabricando fit faber; scribendo, scriptor; pingendo, pictor: Ita humilitatem exercendo, humilis; patientiam, patiens; castitatem, castus quisque efficitur. Idem fit in officio mediatoris; quod cum in oratione potissimum consistat; per orationis etiam exercitium ad hoc se præcipue disponere debet Theologus.

Hinc orationis præcipua cura esse debet Theologo: Orationis, inquam, qua non tam pro aliis, dum adhuc Theologus est, intercedat; quam pro semetipso.

Rectus enim ordo exigit, ut primum quisque misereatur animæ suæ; deinde alienæ: ut cum in seipso expertus fuerit, impetrasse se quæ postulaverit sibi, cum fiducia etiam, quæ postulaverit aliis, impetraturum se speret. Atque

Optima ad mediatoris officium præparatio, est assiduum orationis exercitium

Pro se primum oret Theologus: ut experimento suo discat, an

impetrare hoc est, quod ab eo, qui ad regimen
a Deo, quæ venit, exigere videtur B. Gregorius de
poposcerit, Cur. Past. part. 1. cap. 10. ut talis sit:
possit.

”QUI ORATIONIS USU ET EXPE-
 ”RIMENTO JAM DIDICIT, QUOD
 ”OBTINERE A DOMINO, QUÆ
 ”POPOSCERIT, POSSIT: Cui Pro-
 ”phetica voce jam quasi specialiter di-
 ”citur: *Adbuc loquente te, dicam,*
 ”*ecce adsum.*”

*Inde col-
 ligat an
 impetra-
 turus sit
 aliis.*

Quis vero est, qui experimento id
 jam didicit, nisi qui a divina miseri-
 cordia impetravit insigne donum pœni-
 tentiæ, quo peccata sua digne flevit ex-
 piavitque; qui adeptam justitiam con-
 stanter tenuit, auxit, & perficere se-
 dulo conatur; qui ex beneficiis, quæ
 nunc adeptus est, spem merito conci-
 pere possit, fore, ut justitia numquam
 excidat; qui virtutes singulares, quas
 petivit, obtinuit &c. Hic enim ut o-
 rationis usu & experimento jam didi-
 cit, obtinuisse se sibi, quæ poposcit; ita
 non immerito colligit obtenturum e-
 tiam se aliis, quæ deinceps mediator
 poposcerit.



CAPUT IV.

De quarta parte officii Theologi Christiani, quæ est : Præparare se ad cooperandum salutis proximi per pœnitentiam & bonæ vitæ meritum.

§. I.

Statuit Deus salutem hominum plerumque non operari, nisi per eos, qui per pœnitentiam & bonæ vitæ meritum illi cooperantur.

HAnc viam operandæ salutis humanæ elegit Deus in Filio suo Unigenito, per quem mundum salvare non decrevit, nisi is passione & morte mundi salutem mereretur. *Decebat enim eum, ait Apostolus, propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, authorem salutis eorum per passionem consummare.* Hebræor. 2.

In eandem sortem vocatum se esse sentiebat Apostolus, cum scriberet: *Gaudeo in Passionibus pro vobis, & adimpleo ea, quæ desunt Passionum Christi in carne mea, pro corpore ejus, quod est Ecclesia: Cujus factus sum ego minister*

nister secundum dispensationem Dei, quæ data est mihi in vos, &c. Coloss. 1. ubi significat, se, ut vocatus erat cum Christo ad partem ministerii Ecclesiæ, ita cum illo vocatum esse ad partem Passionum ipsius pro Ecclesia.

Hinc idem ad Timotheum: *Omnia, inquit, sustineo propter Electos, ut & ipsi salutem consequantur, quæ est in Christo JESU, cum gloria cælesti.* 2. Tim. 2.

S. Litteris accedit quædam veluti Traditio. Nam si a Christo Domino ad hæc usque tempora numeremus eos, per quos salus Ecclesiæ facta est: nescio an vel unus assignari possit, per quem multæ animæ conversæ & salvæ factæ sint, qui non simul per vitam bonam id quodammodo promeruerit. Sic ubi legamus populum aliquem conversum, si peccatores ad pœnitentiam adductos, si bonos mores in Christiana plebe restauratos, si pietatem excitatam: nusquam non per Episcopos, Pastores, & Viros sanctos, aut certe insigni pietate præditos, rem illam gestam fuisse intelligemus. Post Christum & Apostolos celebramus gesta tot Episcoporum ac Sacerdotum, qui in Ecclesia a Deo suscitati sunt, ut hominum salutem promoverent, Athanasii, Ambrosii, Augusti-
ni,

ni, Chrysoſtomi; & hiſce ſæculis Caroli Borromæi, Bartholomæi de Martyribus, Saleſii, &c. inter quos nullum invenies, qui non ſimul a Deo inſigni ſanctitate donatus ſit, ut hominibus ſalutem mereretur. Quin & hodie, ſi lubet, vide, quinam inter Episcopos, Paſtores, & Sacerdotes ſint illi, per quos peccatores convertuntur, aut ad mores Chriſtianos ac pietatem populus adducitur: fallor, ſi alios invenias, quam qui per vitam bonam ac pœnitentiam populo divinam illam benedictionem promerentur.

Econtra, ſi numeres Episcopos, Paſtores, & Sacerdotes, qui aut primis ſæculis, aut mediis, aut hiſce etiam poſtremis, vel nulla pietatis laude flourerunt, vel malæ etiam vitæ fuere: non exiſtimo ex illis eſſe vel unum, qui multos homines ad pœnitentiam, ad ſolidam pietatem, atque ad ſalutem æternam adduxerit.

Quæ res ſatis manifeſte oſtendit, decreviſſe Deum non operari plerumque ſalutem hominum, niſi per eos, qui per bonæ vitæ meritum illi cooperantur: Non quod per malos eam operari non poſſit, vel aliquando etiam non opere-
tur; ſed quod per illos eam operari non ſoleat.

Et

Ut causa naturalis non producit effectus, quos in se ipsa non continet; ita nec malus solet producere virtutes in aliis, quas ipse non habet. Et sane cum non fortiter solum, sed & suaviter omnia operetur Dominus; prorsus conveniebat hanc a Divina Sapientia rationem teneri. Nam ut prodigiosum foret, & cursui naturæ contrarium, si causa aliqua naturalis produceret effectum, quem ipsa in se eminenter non continet; puta si aqua ignem, vel ignis aquam efficeret, aut pecus hominem, vel planta pecudem generaret: Ita in moralibus violentum esset, si is qui bonus non est, bonos efficeret; & virtutes, quas in se non continet, in aliis formaret.

Si Fures, Latrones, Lupi, dicuntur, qui cum mali sint, audent se in curam gregis Dominici intrudere; mali Ecclesie ministri, quomodo salvant animas? Quid plura? *Fures*, qui furentur oves & rapiant; *Latrones*, qui perdant, occidant, & maculent; *Lupi*, qui dilanient: Quæ sane omnia vera non essent; si æque per malos, ac per bonos, hominum salutem Deus operari soleret.

Si per malos æque ac bonos Ecclesie ministros salvantur animæ: cur tam sollicitudo Postremo, quid est, quod tantam semper sollicitudinem gesserit, & adhuc geri velit Ecclesia, ne quis malus ad Sacros Ordines, atque ad Ecclesiæ Ministerium admittatur, aut in iis perseveret? Hoc sane præcipue, quod Fidelium salutem per malos passim non tantum non curari, sed perdi etiam pro-

Be sciat. Quid vero est, quod bonos *cita est Ec-*
 Ecclesiæ Ministros tam studiose quæri *clesia, ut*
 jubeat; nisi quod per hos solos fere *non eli-*
 existimet Deum velle hominum salutem *gantur ni-*
 operari. *si boni?*

§. II.

*Hinc deducitur, quanta recte vivendi
 necessitas incumbat Theologo.*

SI ita se res habet, ut jam dictum est; *Quanta*
 sequitur profecto de bona vita sum- *hinc recte*
 mopere sollicitum esse oportere Theo- *vivendi*
 logum. Siquidem si debeat aliquando *necessitas*
 proximi salutem operari; & operari *in Theo-*
 eam (Deo sic plerumque volente) non *logo:*
 possit, nisi bonæ vitæ meritis instructus
 sit: sane & se, & proximum suum salu-
 tis periculo exponet, nisi in bona se vi-
 ta gnaviter exercuerit. Quid enim, si
 meritis vacuus ad Ecclesiæ Ministerium
 accesserit; nonne censebitur eos omnes
 perdere, quos debuerat per bonæ vitæ
 merita convertere ac salvare? Qui ve-
 ro perdit alios; quomodo salutis suæ
 curam gerere censendus est? Quare, *Ne secum*
 quod Apostolus ad Timotheum, id sibi *perdat,*
 dictum esse Theologus existimet: AT- *quos se-*
 TENDE TIBI, ET DOCTRINÆ; *cum sal-*
vare de-
buerat.
Prius TIBI, ut recte vivas; deinde
DOCTRINÆ, ut alios recte doceas.
Hoc

Hoc enim faciens, & teipsum salvum facies, & eos, qui te audiunt. 1. Timoth. 4. Qui autem prius docere præsumit; quam recte vixerit, recteque vivendo promeruerit, ut, quos docet, salvos faciat: is neque seipsum salvum faciet, neque eos, qui ipsum audiunt.

Porro de adminiculis, quibus vitæ bonæ merita acquiruntur, Lectione, Meditatione, Oratione, Mortificatione, & Virtutum exercitio, jam aliquoties dictum est supra: quare hic illis superfedendum arbitror.

C A P U T V.

De quinta Parte Officii Theologi Christiani, quæ est: Præparare se ad Sacramenta sancte conficienda & administranda.

Ad Sacramenta sancte tractanda opus est corporis & animi sanctitate:

AD Sacramenta sancte tractanda opus est præcipue corporis & animi sanctitate: sed ad illud imprimis conficiendum administrandumque, quod Sanctum Sanctorum in se continet, Sacramentum Eucharistiæ. Si enim, inquit Concil. Trid. Sess. 13. c. 7. non decet ad sacras ullas functiones quempiam accedere, nisi sancte; certe quo magis san-

Sanctitas & divinitas hujus Sacramenti Viro Christiano comperta est, eo diligentius cavere ille debet, ne absque magna reverentia & sanctitate ad id percipiendum (addo & conficiendum atque administrandum) accedat ; præsertim cum illa plena formidinis verba apud Apostolum legamus : Qui manducat & bibit indigne, judicium sibi manducat & bibit, non dijudicans Corpus Domini.

Sanctitate autem opus est iis, qui Sacramenta tractant, duabus de causis. *Duas præcipue ob causas.*

1. Quod ipsa in se sancta sint.
2. Quod per ea sanctificare debeant populum, cui illa administrant. *i. Quia ipsa Sacra-*

Ob primam causam merito ad se di- *menta sancta sunt.*

Mundamini, qui fertis vasa Domini. Mai. 52. Quid enim sunt novæ Legis Sacramenta, nisi vasa quædam sacrosancta, quibus Jesu Christi Sanguis & merita continentur?

Atque hinc semper cordi suo impressum gerere debent Sacerdotes, quod in Ordinatione ipsos monuit Episcopus his verbis : *Filii dilectissimi, quos ad nostrum adjutorium Fratrum nostrorum arbitrium consecrandos elegit, servate in moribus vestris castæ & sanctæ vitæ integritatem: Agnoscite quod agitis,*

*imitamini quod tractatis : quatenus
mortis Dominicæ mysterium celebran-
tes , mortificare membra vestra a vi-
tiis & concupiscentiis omnibus procu-
retis. Pont. Rom. in Ordin. Presb.*

2.
*Quia per
ea alios
sanctifi-
cant.*

Ob alteram causam , magnum onus
incumbit Ministris Ecclesiæ , ut seiplos
quotidie magis ac magis sanctificent :
cum enim vel solo experimento constet,
non sanctificari passim homines, nisi per
Ministros sanctos ; debent hi profecto id
curare impense , ut sancti sint.

Conferunt quidem Sacramenta san-
ctitatem ex opere , ut loquuntur, ope-
rato rite dispositis : sed ut rite dispo-
nantur suscipientes , atque ut uberius
per Sacramenta Sanctitatem accipiant ;
plurimum certe conferunt opera & san-
ctitas Ministri.

Sanctum atque innocentem esse oportet illum , cujus ministerio Deus uti vo-
luit ad sanctitatem & innocentiam con-
ferendam iis , qui sacro baptismo ab-
luuntur. Sic enim mereri poterit , ut
illi , quos baptizat , jam adulti in sua in-
nocentia a Deo serventur.

Sanctum esse oportet , & spiritu ac
vita Christi plenum , qui Christi Cor-
pus & Sanguinem populo distribuit : ut
sic dignus sit , qui simul cum Christi
Cor-

Corpore & Sanguine, spiritum etiam & vitam Christi in plebem diffundat.

Sanctum esse oportet, *Innocentem*, *impollutum*, *segregatum a peccatoribus*, &c. qui peccatores per Sacramentum poenitentiae Deo reconciliat.

Itaque Sacramentorum Ministri, dum *Debent* alios sanctificant, seiplos assidue sancti. *ergo sanctificare seiplos.* ficient oportet; memores orationis Christi, Joan. 17. *Pater sancte, serva eos in nomine tuo, quos dedisti mihi: ut sint unum, sicut & nos Non rogo ut tollas eos de mundo: sed ut serves eos a malo Sanctifica eos in veritate ET PRO EIS EGO SANCTIFICO MEIPSUM: ut sint & ipsi sanctificati in veritate.*

Rursus hic de adminiculis, quibus sanctitas obtineretur, agendum non est, cum sat superque de illis actum sit supra.

C A P U T VI.

De sexta parte Officii Theologi Christiani, quæ est: Idoneum se reddere ad animas dirigendas.

AD animas rite regendas eximiae quædam virtutes requiruntur.

I. Pro fundamento esse debet profunda HUMILITAS, qua Rector ani-

marum, etsi aliis præficiatur, seipsum tamen habeat, ut omnium Ministrum. Nam quicumque voluerit inter vos major fieri, inquit Christus, sit vester Minister: Et qui voluerit inter vos primus esse, erit vester servus. Sicut filius hominis non venit ministrari, sed ministrare. Matth. 20.

2. *Divina Sapiencia.* 2. Ad humilitatem, divina quædam SAPIENTIA accedat necesse est: Debet enim animarum Director scire ipsum consilium Dei super animas, quæ ipsi commissæ sunt; adeoque in ipsa quodammodo divinæ sapientiæ arcana penetrare. Etenim cum debeat homines secundum divinum super illos consilium dirigere; necesse est illud ab eo cognosci. *Tu elegisti me*, inquebat Sapiens, *Regem populo tuo, & Judicem filiorum tuorum & filiarum Et tecum sapientia tua, quæ novit opera tua, quæ & affuit tunc cum orbem terrarum faceres, & sciebas, quid esset placitum oculis tuis, & quid directum in præceptis tuis. Mitte illam de cælis sanctis tuis, & a sede magnitudinis tuæ, ut mecum sit, & mecum laboret, ut sciam, quid acceptum sit apud te* QUIS ENIM HOMINUM POTERIT SCIRE CONSILIUM DEI? aut QUIS POTERIT
CO.

COGITARE QUID VELIT DEUS?...

Et difficile aestimamus, quæ in terra sunt, & quæ in prospectu sunt, invenimus cum labore. QUÆ AUTEM IN COELIS SUNT, QUIS INVESTIGABIT? SENSUM AUTEM TUUM QUIS SCIET, nisi tu dederis sapientiam, & miseris Spiritum S. tuum de altissimis? Sap. 9.

En ut Sapiens sibi ad regendum populum necessariam crederet sapientiam, qua posset *scire consilium Dei*; qua posset *cogitare quid vellet Deus*; qua *investigaret, quæ in Cælis sunt*; qua *sciret sensum Dei &c.*

3. Ad hæc necessaria est animarum 3. *Swip-rectori, integra eorum, quæ sua sunt, sius abne-& sui ipsius abnegatio. Nam qui adhuc gatio. sua quærit, & semetipsum, quærere simul non potest, quæ sunt Jesu Christi & proximi: adeoque necesse est eum in præcipua muneris sui parte deficere.*

4. Neque solum debet seipsum & quæ 4. *Charisua sunt, abnegare: sed & charitas ei tas. necessaria est, qua se & sua ponat pro suis. Nam Bonus Pastor animam suam dat pro ovibus suis. Joan. 10.*

5. Requiritur præterea in animarum 5. *Eximia direttore eximia tum corporis tum ani- castitas. mi castitas: "Quatenus nulla hunc, ait Gregorius, immunditia polluat,*

”qui hoc suscepit officii, ut in alienis
 ”quoque cordibus pollutionis maculas
 ”tergat: quia necesse est, ut esse mun-
 ”da studeat manus, quæ diluere alio-
 ”rum sordes curat: ne tacta quæque de-
 ”terius inquinet, si sordida in se mens
 ”lutum tenet.” P. 2. Cur. Past. c. 2.

6. *Perfe-
 ctio plus
 quam vul-
 garis,*

6. Debet etiam, qui cæteros regit,
 cæteris esse perfectior. ”Sit Rector,
 ”ait S. Gregorius, operatione præci-
 ”pius, ut vitæ viam subditis vivendo
 ”denuntiet, & grex, qui pastoris vo-
 ”cem moresque sequitur, per exempla
 ”melius, quam per verba gradiatur.”
 Ibid. c. 3.

7. *Swip-
 sius abne-
 gatio.*

7. His accedere debet inconcussa
 quædam in pietate soliditas. ”Sit re-
 ”ctor, ait Gregorius, internorum cu-
 ”ram in exteriorum occupatione non
 ”minuens, exteriorum providentiam
 ”in internorum occupatione non relin-
 ”quens: ne aut exterioribus deditus
 ”ab intimis corruat, aut solis interio-
 ”ribus occupatus, quæ foris debet, pro-
 ”ximis non impendat. Ibid. cap. 7.

8. Plura videri possunt apud Greg.
 de Cura Pastoralis tota parte secunda:
 ubi dotes in animarum direttore requi-
 sitas pulchre describit.

Inter cætera cap. 5. vult, ”ut rector
 ”singulis compassione sit proximus; &
 tamen

” tamen præ cunctis contemplatione su-
” spensus.” Unde patet, quanta in eo
requiratur erga populum misericordia,
patientia & mansuetudo; & erga Deum
religio.

Capite 6. ” Ut sit bene agentibus per
” humilitatem socius, contra delinquen-
” tium vitia, per zelum iustitiæ erectus.”
Ex quo collige, quanta illi necessaria sit
cum humilitate **FORTITUDO**.

Capite 8. monet, ” ne se magis a sub-
” ditis diligi, quam veritatem quærat:
” & si diligi studeat, non sibi ipsi amo-
” rem quærat, sed dilectionem suam
” quasi quamdam viam faciat, per quam
” corda subditorum ad amorem condi-
” toris sui introducat.”

Capite 10. docet, quanta in illo esse de-
beat **DISCRETIO** correctionis & diffi-
mulationis, fervoris & mansuetudinis.

Denique cap. 11. ” Quantum S. Legis
” meditationibus esse debeat intentus.”

Sed de his cæterisque virtutibus, quæ
in directore animarum requisitæ sunt:
De viis item, quibus possint acquiri, jam
supra actum est fusius. Quare ad quin-
tam & ultimam libelli hujus partem
transimus; in qua de **VOCATIONE**
ad S. Ordines, atque ad curam anima-
rum tractandum est.



PARS QUINTA

DE VOCATIONE AD SACROS ORDINES,

ATQUE

AD ANIMARUM DIRECTIONEM.

Postquam parte prima ostendimus, qua ratione se debeat tyro Theologus ad scientiam Theologicam præparare; deinde, quomodo se debeat in studio Theologico exercere, parte secunda; tum quibus se debeat vitiis expurgare, & ornare virtutibus, parte tertia; parte autem quarta, quæ & quot officii ipsius partes sint: Non adeo difficile erit, hac tandem parte quinta discernere, quis ad Sacros Ordines, atque ad Animarum Directionem vocetur. Siquidem quanto quisque exactior fuerit in quatuor istis adimplendis; tanto
cer-

certiora habebit vocationis suæ indicia: quanto autem in illis negligentior, tanto magis æquum erit, eum de sua vocatione diffidere.

Itaque primum, qui vocationis suæ ad Sacros Ordines signa non habeant, inquiremus.

Deinde, qui habeant tantum dubia, examinabimus.

Tum, qui habeant certa moraliter, discutiemus.

Postremo, de vocatione ad Curam, & Directionem Animarum, paucis agemus.

CAPUT PRIMUM.

De illis, qui suæ ad Sacros Ordines vocationis signa non habent.

§. I.

Certo ad Sacros Ordines non vocantur, qui nondum sunt sine crimine.

SINE CRIMINE oportere esse illum, qui Sacris Ordinibus initiatur, Ecclesiæ disciplina, tum vetus tum hodierna decernit. Sine crimine esse debet, qui ordinatur.

Disciplinam illam a nascente Ecclesia Disciplina hæc fundatur in A-
fixit Apostolus ad Titum cap. i. *Hujus rei postolo.*

rei gratia reliqui te Cretæ, ut ea quæ desunt corrigas, & constituas per civitates Presbyteros sicut & ego disposui tibi. At quales Presbyteros? SI QUIS SINE CRIMINE EST Oportet enim Episcopum SINE CRIMINE esse, sicut Dei Dispensatorem, non turpis lucri cupidum, &c.

Eadem præcipit Epist. i. ad Timoth. cap. 3. ubi hæc addit de Diaconis: *Diaconos similiter pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe lucrum sectantes, habentes mysterium fidei in conscientia bona. Et hi autem probentur primum, & sic ministrent, NULLUM CRIMEN HABENTES.*

Erat olim apud omnes receptissima.

Patet ex Origene.

Hinc erat olim apud omnes Christianos receptissimum: Sacris Ordinibus initiari non posse, qui Baptismum suum crimine aliquo, præsertim libidinis, violasset. Rei hujus testis est Origenes l. 3. contra Celsum, ubi cum docuisset Christianos in cœtum suum tantum adsciscere viros probos, & diu antea probatos, severissimamque esse in peccatores libidine præsertim contaminatos, disciplinam (quippe qui e cœtu expellerentur, & lugerentur velut perditæ & Deo mortui) hæc subjungit: *Sed rursus resipiscentes, haud secus quam redivos recipiunt tandem post longiorem melio-*

melioris mentis approbationem, quam cum primum ad religionem discendam admitterentur; EA TAMEN CONDITIONE, UT QUONIAM LAPSI SUNT, EXCLUDANTUR IN POSTERUM AB OMNIBUS DIGNITATIBUS ET MAGISTRATIBUS ECCLESIASTICIS.

Hinc & Canon. 6. inter eos, qui A- *Ex Cano-*
postolici dicuntur, ita decernit: *Si ad- ne Apo-*
versus fidelem aliqua accusatio inten-
stolico.
datur, vel fornicationis, vel adulte-
rii, vel alicujus alterius prohibita actio-
nis, & convictus fuerit, ad Clerum
ne provebatur.

Unde Eximius Pater Lupus Tom. 4.
Schol. p. 590. "Episcopum atque Dia-
conum esse sine crimine, id est, sine
gravi peccato, mandat Canon Apo-
stolicus; & per plura sæcula fuit is
rigidissime observatus." Pronuntiat-
que ibidem generatim: "Quisquis quo-
vis crimine Baptismum violasset, fie-
bat irreparabiliter atque perpetuo ir-
regularis."

Quin tanta erat disciplinæ istius ob-
servandæ cura, ut si quis criminis reus
clam ad Ordines irrepsisset, cognitus
statim deponeretur, ita statuente Con-
cilio Nicæno Can. 10. *Quicumque ex*
zis, qui lapsi sunt, vel per ignoran-
tiam,
Quin, si
quis cri-
minis reus
clam ad
Ordines
irrepsisset,
cognitus
deponeba-
tur.

tiam, vel scientibus iis, qui promove-
runt, ordinati sunt, hoc Ecclesiastico
Canon non præjudicat. *Ii enim co-
gniti deponuntur.*

Hoc post multa alia Concilia confir-
mat Carthagenense 4. Can. 69. & addit:
*Si autem sciens Episcopus ordinaverit
talem, etiam ipse ab Episcopatus sui or-
dinandi duntaxat potestate privetur.*

*Discipli-
næ veteri
consonat
nova*

Etsi vetus hæc Ecclesiæ disciplina suc-
cedente tempore plurimum mutata sit
& mitigata: numquam tamen eo reda-
cta est, aut redigi umquam potest, ut
licite ordinentur, qui non sunt sine cri-
mine.

*Ex Con-
cilio Tri-
dentino.*

Quare Concilium Trident. Sess. 23.
c. 12. de Reform. cum decrevisset, ut
*nullus impoſterum ad Subdiaconatus Or-
dinem ante vigesimum secundum, ad
Diaconatus ante vigesimum tertium,
ad Presbyteratus ante vigesimum quin-
tum ætatis suæ annum promoveatur,*
sollicite adjungit: *Sciant tamen Epi-
scopi, non singulos in ea ætate consti-
tutos debere ad hos Ordines assumi:*
SED DIGNOS DUNTAXAT, ET
QUORUM PROBATA VITA SENE-
CTUS SIT.

En ut alios sacris ordinibus dignos
non reputet Synodus Tridentina, quam
quorum probata vita senectus sit: Quod
cum

cum minime congruat iis, qui sine crimine non sunt; minime etiam illos licet ad Sacros Ordines promovere.

Eos porro, qui ad Presbyteratum assumendi sunt, vult ibidem c. 14. *ita PIETATE, AC CASTIS MORIBUS CONSPICUOS ESSE, UT PRÆCLARUM BONORUM OPERUM EXEMPLUM, & vitæ monita ab eis possint expectari*: quæ rursus cum minime expectari possint ab iis, qui non sunt sine crimine, sed contraria potius omnia; turpiter sane in hodiernam etiam Ecclesiæ disciplinam impingeret, qui tales in Presbyteros assumeret.

At nemo est, ut arbitror, qui hæc *Nemo negaverit*, quamdiu in genere tantum *gat eum*, ea disputo (quis enim negaverit, sine *qui ordinatur, debere esse* crimine esse oportere eum, qui Sacris Ordinibus initiatur?) verum si subsum *sine crimine* pfero: *Atqui hi & illi non sunt sine crimine*: concluderoque: *Igitur ordinandi non sunt*: Tum demum patebit, *dicunt esse sine crimine, qui sine crimine* quam pauci sint, qui veritatem illam *non sunt* sincere agnoscant. Quare operæ pretium facturum me arbitror, si discussero, quinam sine crimine esse censendi sint.

§. II.

Quinam censendi sint non esse sine crimine?

Quis sine crimine, juxta Apostolum, & antiquos Canones?

Quis judicio morali?

Nemo olim judicio Ecclesiæ censebatur esse sine crimine, qui Baptismum suum aliquo crimine, præcipue libidinis, violasset: sic enim antiqui Patres interpretabantur Apostolum ad Titum & ad Timotheum, ubi ut Episcopi, Presbyteri & Diaconi *sine crimine* sint, præscribit.

Verum hic non tam inquirimus, quinam olim juxta Apostolum & antiquos Canones sine crimine esse censerentur; quam qui hodie tales morali judicio censendi sint, ut juxta eam, quæ nunc est, Ecclesiæ disciplinam licite ordinentur.

Atque istud imprimis certum est, non sufficere, quod quis crimen suum confessus sit, & absolutionem a Sacerdote obtinuerit: nam crimen suum confiteri & absolvi, talia sunt, ut cum crimine quovis pessimo optime consistent.

Judicium morale hic everterunt quidam Casuistæ.

Mirum tamen, quam hic morale judicium perverterit, dicam, an prorsus everterit quorundam Casuistarum laxitas, docentium peccatorem, etsi septua-

tuagies septies in crimen lapsus & relapsus fuerit, toties tamen absolvi oportere; modo toties dolere se & emendationem proponere affirmet. Quam doctrinam passim secuti animarum Directores, sic agunt, ac si nihil in ipsis amplius moralis iudicii superesset: Nam dum relabentes identidem in crimen, identidem absolvunt; quid aliud iudicant, quam peccatores illos toties esse sine crimine, quoties confitentibus absolutionem impendunt? Cum interim vulgus, quod per Casuistas corruptum non est, minime dubitet, quin in suo crimine, vel eo etiam tempore, quo confitentur ac absolvuntur, perseverent. Etenim morali iudicio tamdiu quis censetur in suo crimine perseverare, quamdiu opera non exhibet, quæ eum a crimine resipuisse ostendant: Resipuisse autem eum a crimine non ostendit Confessio, aut verba emendationem promittentia, & testantia dolorem, aut his superaddita absolutio; cum ista omnia nullo modo crimen excludant.

Et sic quidem sanum vulgus iudicat: sed quoniam commodum est sequi Iudicium Casuistarum; videntur plerique morali iudicio paulisper renuntiare velle, donec absolutionem obtinuerint; redituri tamen mox ad sanio-
men-

mentem, ubi negotium cupiditatis cessaverit.

Mirum, quod docti etiam hic morali iudicio renuntient.

At istud mirum, quod illi ipsi, qui cæteris ingenio & studio præstant, communi etiam errore hic se trahi patiantur. Videmus adolescentes, qui jam annos aliquot in Theologia consumpsere, cum criminibus ad Sacros Ordines festinare; non quod ignorent sine crimine esse debere eos, qui ordinantur; sed quasi sine crimine Sacros Ordines suscepturi sint, ubi paulo ante Ordinationem confessi fuerint & absoluti.

Absit, absit, ut hoc sit esse sine crimine: sed tum demum sine crimine quis esse censendus est; cum talia opera poenitentiae & tam diuturna exhibuerit, ut cum iis crimen moraliter consistere non possit.

§. III.

Designantur speciatim quidam, ad Sacros Ordines non vocati, eo quod non sint sine crimine.

Exempla eorum, qui non sunt sine crimine.

I. **P**One, Theologum per cursum suum Theologicum identidem lapsum & relapsum esse in crimen pollutionis, puta hebdomadis singulis, aut singulis mensibus;

2. Po-

2. Pone alium sic revolutum assidue in ebrietatem :

3. Pone alium sic lapsum relapsumque identidem in graves iracundias, rixas, & pugnas :

Nemo, ut existimo, erit, qui eos sine crimine esse judicet ; etsi fortassis imminente jam ordinationis tempore paulo se diutius ab illis criminibus continuissent : neque enim mirum foret, tunc eos plus aliquid conari, cum brevi ordinandi sunt ; etsi nihilo magis, quam prius, a crimine essent aversi.

Quid igitur, si esse tales quidam Theologi deprehendantur? Resp. Numquam ad Sacros Ordines mittendi, aut (si arceri possint) admittendi sunt, nisi & tales esse desierint, & virtutes ab Apostolo requisitas sibi comparaverint. *Oportet enim Episcopum SINE CRIMINE esse, sicut Dei Dispensatorem: non superbum, NON IRACUNDUM, NON VINOLENTUM, NON PERCUSSOREM, non turpis lucri cupidum: sed hospitalem, benignum, SOBRIUM, justum, sanctum, CONTINENTEM.* Tit. I.

Ad eandem classem reduci possunt quidam alii :

1. Qui, etsi ad actus pollutionis externos non erumpat ; assidue tamen se

Z

aspe-

aspectibus, colloquio, & conversatione mulierum recreat.

2. Qui libens & assiduus est in delectationibus veneris internis.

3. Qui, etsi vel numquam vel raro ebrius sit; est tamen comessator, & potitator perpetuus.

4. Qui tempus suum præcipue otio, confabulatione, ambulatione, & mutua visitatione, neglecto studio & oratione, consumit &c.

Nam etsi ex singulis actibus, quos hi exercent, difficile iudices, an sint in crimine; non potest tamen non esse crimen ea vivendi consuetudo, quam tenent.

Quare hi rursus aut numquam ordinandi sunt, & a statu Ecclesiastico repellendi; aut non ordinandi, nisi post vitam mutatam, & virtutes, quæ Viro Ecclesiastico dignæ sint, comparatas. Sed quid si interim urgeat Episcopus, Superior, Parentes, Consanguinei? R. Certa Gregorio regula est: *Virtutibus vacuus* (necum criminibus obnoxius) *nec coactus accedat.* Quam quidem regulam neque Episcopus, neque superiores alii, neque parentes, neque consanguinei, possunt, aut censendi sunt velle infringere.

Prætermittere hic nequeo insigne statutum DOMUS SS. WILLEBRORDI, & BONIFACII, vulgo COLLEGII ALTICOLLENSIS Lovanii, quo jam dicta confirmantur: dignissimum sane, quod cætera Collegia æmulentur. Est autem ejusmodi:

„ Qui in decursu studiorum tam erunt
 „ inconstantes & infideles, ut iterum at-
 „ que iterum cadant in ea peccata, quæ
 „ (uti ait Augustinus) nemo facit bonæ
 „ spei Christianus, hoc est, in morta-
 „ lia; illi se ipsos arbitrabuntur ad sta-
 „ tum Ecclesiasticum minime esse voca-
 „ tos, & Collegium deserent, ut alteri
 „ statui seipsos applicent: ne si per hy-
 „ pocrisim aliamve occultam cupidita-
 „ tem in Sacerdotium irrepere conten-
 „ dant, gravius sibi ipsis judicium su-
 „ mant. Nisi enim vitæ innocentiam
 „ servent, dum ad Sacerdotales virtutes
 „ efformantur; vix ulla spes est, quod
 „ illas servabunt in Sacerdotio constitu-
 „ ti. Unde turpiter se ipsos illi decipiunt,
 „ qui arbitrantur, quod in Sacerdotii
 „ gradu positi emendabunt vitia, in qui-
 „ bus Laici vel Clerici forduerunt. *Nam*
 „ (uti præclare ait Gregorius Magnus)
 „ nequaquam valet in culmine humili-
 „ tatem discere, qui in imis positus
 „ non desinit superbire; nescit laudem,

„cum suppetit, fugere, qui hanc dī-
 „dicit, cum deesset, anbelare. Ne-
 „quaquam vincere avaritiam potest,
 „quando ad multorum sustentationem
 „tendit is, cui sufficere propria nec
 „soli potuerunt. Ex antea acta ergo vi-
 „ta se unusquisque inveniat, ne in ap-
 „petitu culminis imago cogitationis il-
 „ludat.” De Cur. Past. p. 1. c. 9.

„Atque hinc factum, ut idem Sanctus
 „dixerit, quod virtutibus vacuus ne
 „quidem coactus ad Sacerdotium de-
 „beat accedere. Virtutibus, inquit,
 „pollens coactus ad regimen veniat;
 „virtutibus vacuus nec coactus accedat.
 Ibidem.

„Si qui vero vitiis cognoscantur esse
 „obnoxii, cæterisque Alumnis dare e-
 „xempla vitæ perversæ, illos Præses
 „monebit, ut Collegium sponte dese-
 „rant, vel tergiversantes ex autoritate
 „ejiciet.

§. IV.

*De iis, qui ad Sacros Ordines certo
 non vocantur, ob defectum
 scientiæ.*

Non tantum ob crimen, sed etiam
 tum ob defectum scientiæ, quidam a
 S. Ordinibus repellendi sunt.
 Non tantum ob crimen, sed etiam
 tum ob defectum scientiæ, quidam a
 S. Ordinibus repellendi sunt.

Cum

Cum enim certum sit, ad suscipien-
dos rite Sacros Ordines requiri non so-
lum probos mores, sed & scientiam: *entia de-*
certum est etiam censendos esse quos *fectum,*
dam ad Sacros Ordines non vocari ob *quidam*
censendi
sunt non
vocari.
solum scientiæ defectum.

Sed difficillimum est definire, quæ sit
ista scientia, quæ requiritur; difficilius
autem invenire, qui illam habeant. Exa-
minatoribus opus est perspicacibus &
industriis, qui id explorent.

1. Hoc certum est, non sufficere ste-
rilem quamdam scientiam Scholasticam
quæstionum subtilium, quæ in Scholis
disputantur; quantacumque etiam illa
fuerit.

2. Sed & illud certum, talem non
requiri.

3. Multo minus sufficit, si quis S. Or-
dinis, quem suscepturus est, *definitio-*
nem, materiam, formam, officium,
ex libellis quibusdam, ubi hæc in com-
modum ordinandorum collecta sunt, me-
moriter didicerit.

4. Postremo & istud certum, quos-
dam ab Episcopo & Examinatoribus sci-
entia necessaria instructos judicari, at-
que ad S. Ordines admitti; quos tamen
certum est, vel ob solum scientiæ de-
fectum ad S. Ordines minime vocari.

*Quæ sci-
entia re-
quiratur
in eo, qui
suscipit
Ordinem
Presbyte-
ratus.*

In iis, qui Sacrum Presbyteratus Or-
dinem suscipiunt, hoc requirit Conci-
lium Tridentinum: ut IDONEI SINT
AD POPULUM DOCENDUM EA,
QUÆ SCIRE OMNIBUS NECESSA-
RIUM EST AD SALUTEM, AC AD
MINISTRANDA SACRAMENTA:
*atque ita pietate ac castis moribus con-
spicui, ut præclarum bonorum operum
exemplum, ET VITÆ MONITA AB
EIS POSSINT EXPECTARI.*

Quare si quis ad hæc idoneus non
fit; certo existimare debet, se ad Pres-
byteratus Ordinem nondum vocari:
Qui vero spem non habet fore, ut ali-
quando ad illa idoneum se reddat; is
ne ad Subdiaconatum quidem, vel Dia-
conatum accedat: cum juxta hodie-
nam Ecclesiæ disciplinam nemo prope
Subdiaconus fiat vel Diaconus, qui non
ad Presbyteratum tandem perveniat.

Cæterum, quo facilius discerni possit,
qui ad S. Ordines vocentur, qui non
vocentur: subjiciam pauca ex Concilio
Mediolanensi V. ubi S. Carolus Borro-
mæus rationem examinandi Ordinan-
dos, tum circa vitam, tum circa scien-
tiam præscribit.

§. V.

*Ratio examinandi Ordinandos: tum
quoad scientiam, tum quoad mores,
ex Concilio V. Provinciali
Mediolanensi.*

- „**E**xaminis omnium ea ratio instituta sit
- „*An in orationis sanctæ studio usu-
que versatus?*
- „*Quibus meditationibus instructus,
Deum tacitus oret?*
- „*Qui orationis modus?*
- „*Qui illius fructus, quæve utili-
tates?*
- „*Quot, quibusve partibus illa con-
stet?*
- „*Quæ regulæ præparationis ad ora-
tionem?*
- „Et cætera multa ejusdem generis, pro-
ut prudens, piusque examinador, pro
ratione aut personæ, de qua quæri-
tur, aut causæ, ob quam fit examen,
opus esse viderit.
- „*Qui primam tonsuram, aut mino-
res majoresve Ordines suscepturi, ad
experimentum examenve accedunt,
ab unoquoque eorum universe ac si-
gillatim quæratur præterea, an*
- Z 4
- „Ru-

*Quæren-
da gene-
ratim ab
omnibus,
qui ad e-
xamen ac-
cedunt.*

*Quæren-
da ab iis,
qui pri-
mam ton-
suram, aut
majores,
minoresve*

*Ordines
suscepturi
sunt.*

„*Rudes & ignari?*
 „*Criminosi?*
 „*Solemniter pœnitentes?*
 „*Neophyti?*
 „*Ebrietati & gulæ dediti?*
 „*Impudici?*
 „*Lapsi post ordinem susceptum? &c.*
 „*Hæc generatim ab omnibus & sin-*
 „*gulis explorentur. Nunc præterea*
 „*sequuntur, quæ sigillatim cujusque*
 „*ordinis propria suo loco præscripta*
 „*perquirenda sunt.*

*Quæren-
da ab iis,
qui prima
tonsura
initiandi
sunt;*

„*De iis, qui prima tonsura initiandi*
 „*sunt, quærat & investigetur.*
 „*Primum, quam ob causam se Cleri-*
 „*cos fieri velint?*
 „*An tales sint, qui spem præbeant,*
 „*Ecclesiæ Ministros utiles se fore?*
 „*A quo Sacerdote, sanctioris vitæ*
 „*Magistro, instituti sint ad Clericalis*
 „*vitæ modum?*
 „*An doctrinæ Christianæ præcepta*
 „*institutaque sciant? &c.*

*Qui mi-
noribus;*

„*De iis vero, qui in Minoribus Or-*
 „*dinibus adscribi volunt, quærat ex-*
 „*periendoque cognoscatur*
 „*An scientiæ spes tales eos ostendat,*
 „*qui digni sunt, ut ad Majores Ordi-*
 „*nes aliquando ascendant?*

*Qui ma-
joribus;*

„*Qui vero Sacris Ordinibus, utpote*
 „*Subdiaconatu, Diaconatu, Sacerdotio*
 „*ini-*

„initiandi sunt, cum ornati excultique
 „iis virtutibus esse debeant, quæ in Cle-
 „ricis inferiorum Ordinum requirun-
 „tur; sicut ad altiorem Ordinis gra-
 „dum ascendunt, ita virtutum, & pro-
 „bitatis, & doctrinæ quosdam quasi
 „ascensus præstare debent.

„Quamobrem hoc imprimis exami-
 „natores videant,

„*An qui Ordinis Sacramento ini-
 „tiantur, per singulos illius gradus,
 „& in vitæ spiritualis disciplina ma-
 „jorem progressionem fecerint?*

„*An SACRA BIBLIA, an item
 „SANCTORUM PATRUM VOLU-
 „MINA, CONCILIUM TRIDEN-
 „TINUM, & Provincialia quoque,
 „Synodos Episcopi Diæcesani, Cate-
 „chismus Romanus, Rationale Di-
 „vinorum Officiorum, ET LIBROS
 „ALIUOS DE VITÆ SPIRITUA-
 „LIS RATIONIBUS CONSCRI-
 „PTOS, sui muneris usui accomoda-
 „tos habeant?*

„A Subdiaconis potissimum de Or- *Qui Sub-*
 „dinum minorum quærat & majorum *diaconatu,*
 „differentia.

„*An in minoribus probatus sit?*

„*De voto item continentiae, quod
 „Subdiaconatus Ordini conjunctum
 „est.*

„ *De Sacramentorum etiam doctrina, saltem generatim*

Qui Diaconatu.

„ *Diaconorum examen experimentumve fiat præterea aliquanto diligentius de Sacramentorum doctrina.*

„ *Experimentum item aliquod fiat in concionibus habendis*

Qui Sacerdotia.

„ *Ab iis, qui Sacerdotio initiari volunt, hæc figillatim studiosius perquirantur.*

„ *An pie & fideliter in ministeriis ante actis se gesserint?*

„ *An spectata pietate, anque castis moribus?*

„ *An præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ documenta ab eo expectari possint?*

„ *Tum experimentum eorum ex præscriptis infra regulis fiat.*

„ *An sacræ Confessionis aliquam peritiam habeant?*

„ *An ad alia item Sacramenta recte riteque administranda idonei sint?*

„ *An eorum cognitionem explicationem habeant?*

„ *An doctrinam item teneant, quæ verbum Dei recte tractare, concionemve habere possint?*

„ *Anque de re sacra, de Christianarum virtutum officiis, atque de omni re ad salutem necessaria, apte*

„ *pa-*

„populum instruere, aut docere possint?

„Cum vero a cæteris omnibus, ut præscriptum paulo ante est, qui Clericali militiæ adscribuntur, de vitæ spiritualis sanctiorisque institutis atque exercitationibus perquiratur; tum maxime ab iis, qui vel Sacerdotio initiantur, vel parochialem curam suscipiunt, vel Sacræ Confessionis audiendæ munus sumunt, vel in tractatione Verbi Dei, sacrisque concionibus versari volunt.

„A quibus omnibus & singulis, cum *Omnes & singuli examinandi de oratione & vita spirituali.* ad examen veniunt, præter cætera, quæ ad sanctæ spiritualis vitæ usum pertinent, ea maxime explorentur, quæ *DE ORANDI MODO, DE QUE OMNI SANCTARUM MEDITATIONUM, COELESTIUM, VE CONTEMPLATIONUM EXERCITATIONE,* ab aliis, qui in eo genere religiose sese exercent, tradita sunt.”

Plura vide in Actis Ecclesiæ Mediolanensis p. 1. Concil. Provinc. V. p. 3. Hæc sufficiunt, ut quisque intelligat, quanta cura, tum circa doctrinam, tum circa mores, examinandi forent, qui Sacris Ordinibus initiantur: ut proinde nemo securus esse debeat, quasi doctrina

na & moribus satis probatus sit, mox
ut examen quaecunque subierit.

C A P U T II.

De iis, qui vocationis suæ ad Sa-
cros Ordines dubia tantum
signa habent.

§. I.

*Triplici ex capite fieri potest, ut signa
vocationis ad Sacros Ordines sint
dubia.*

TRia sunt, quæ ad Sacros Ordines
digne suscipiendos requiruntur.

1. Ut is, qui Sacros Ordines suscipit,
sit sine crimine.

2. Ut virtutibus, quas Apostolus ad
Timotheum & Titum requirit, instru-
ctus sit.

3. Ut scientiam habeat ad Sacros
Ordines necessariam.

*Tria sunt,
quæ du-
biam red-
dunt vo-
cationem.*

Hinc tria etiam sunt, quæ dubiam
reddere possint ad S. Ordines vocatio-
nem.

1. Si sit dubium, an quis satis a cri-
mine tutus ac liber sit.

2. Si sit dubium, an virtutes habeat ad
S. Ordines requisitas.

3. Si

3. Si sit dubium, an requisitam habeat ad S. Ordines scientiam.

Quod ad primum attinet, ex duobus capitibus fieri potest, ut sit dubium, an quis satis a crimine tutus ac liber sit.

1. Dubium de crimine: idque ex duplici capite.

Vel, quod tempus satis longum non sit, ex quo adhuc in crimen lapsus est.

Vel quod, etsi a longo satis tempore in crimen aliquod palpabile lapsus non fuerit; adeo tepide tamen pro crimine egerit poenitentiam, ut merito dubitari possit, an ab eo satis liber ac tutus sit.

Quod ad secundum spectat, an quis virtutes habeat ad S. Ordines requisitas; inquire id debet ex tota vivendi ratione.

2. Dubium de virtutibus ad S. Ordines requisitis.

Sitne propensus ad quærendum quæ sua sunt, ad divitias, ad honores, ad commoda & voluptates hujus sæculi; an ab illis omnibus alienus; an vero medi-

Quomodo investigandum?

Curratne & anhelet ad beneficia & officia Ecclesiastica, eaque pinguiora; an illa ultro non quærat? An forte etiam respuat oblata?

An in conversatione sua benignus sit; non superbus, non iracundus, non percussor?

An sobrius? An commestationibus ac potitationibus minime? An mediocriter? An multum addictus?

An

An pudicus & continens? An a familiaritate mulierum abhorrens; an cum illis libenter, an cum indifferentia quadam conversans?

An otio, & recreationibus non necessariis multum, an modicum, an nihil delectetur?

An studio, & officio suo gnaviter, an tepide incumbat?

An vigeat in orationibus, an in iis remisse agat?

Denique an partes omnes Christiani Theologi, quas ante descripsimus, sedulo, an negligenter, an mediocriter expleat?

His decussis, perspiciet pius ac prudens Director, de quibus merito dubitet, an virtutes habeant, quas S. Ordines requirunt: nam si quis in his omnibus neque frigidus sit, neque calidus, sed tepidus; dubie tantum virtutes illas habere censendus est.

3. *Dubium
de scientia.
Ubi duo
attendenda.*

Denique quod ad tertium pertinet, an quis scientiam habeat ad S. Ordines necessariam, fateor id sæpe difficillimum esse judicare.

Duo tamen attendenda sunt, ut aliquid statuatur: Ingenium, & ipsa ingenii in acquirenda scientia exercitatio.

Ingenium quibusdam adeo excellens est, ut evidens sit illud ad acquirendam scientiam.

scientiam necessariam sufficere: quibusdam adeo infelix, ut ad eam non sufficere certum sit: De multis non immerito dubites, an tale sit, ut per illud acquirere possint eam scientiam, *quæ necessaria est ad populum docendum ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, ac ad ministranda Sacramenta; item, ut vitæ monita ab eis possint expectari.* Quæ a Presbyteris exigit Concilium Trid. Sess. 23. de Refor. cap. 14.

Neque tamen ingenium solum sufficit; sed & requiritur debita ingenii ad veram scientiam exercitatio: hoc est, requiritur, ut ingenium lectione, studio, meditatione, oratione, & mortificatione expurgetur ad veram sapientiam capiendam. Quod nisi præstiterit Theologus, scientiam quidem aliquam videri poterit obtinuisse; veram autem sapientiam nequaquam habebit.

§. II.

Quid agendum, ubi signa vocationis sunt dubia?

Servanda hic est regula, jure naturali ac humano stabilita: IN DUBIIS PARS TUTIOR ELIGATUR: tantoque magis hic servanda est, quanto

to majus est negotium, de quo agitur. Equidem si in singulis actibus, ubi periculum peccati est, tutius eligendum sit: quanto magis id fieri necesse est in susceptione S. Ordinum, unde tanta actionum series, totusque deinceps vitæ decursus, & tot forte animarum salus dependet?

*In dubio,
a S. Or-
dinibus
abstinen-
dum, quia
id tutius.*

Itaque in dubio, an quis ad S. Ordines vocatus sit, debet ab illis suscipiendis abstinere, nisi justa necessitas ad eos suscipiendos compellat. Siquidem multorum se peccatorum periculis exponit, qui cum signis vocationis tantum dubiis in Sacros se Ordines intrudit: nullum autem periculum incurrit, si (necessitate justa nondum urgente) dum vocatio dubia est, in eo statu, in quo est, permaneat, donec certiora vocationis suæ indicia habuerit.

O quantus eorum, qui quotidie ordinantur, numerus ex hac regula deberet a S. Ordinibus removeri! Quam multi enim sunt, de quibus merito dubitari possit, an satis liberi sint a crimine! Quanto plures, de quibus ambigas, an virtutes habeant ad S. Ordines necessarias! Quam pauci fortasse, quos certo affirmes habere eam scientiam, quam Concilium Trid. requirit!

Dico

Dico, *nisi justa necessitas ad susci-* *Nisi peri-*
piendos Ordines Sacros compellat: Nam *culum ab-*
 scio, tantam aliquando posse esse neccf- *stergat ju-*
 sitatem, ut a peccato excusaretur, qui *sta neceffi-*
 etsi dubia tantum vocationis signa habe- *tas.*
 ret; compulsus tamen Ordines Sacros
 cum timore & tremore susciperet.

Sed quæ demum est ea necessitas,
 quæ in dubio possit aliquem ad S. Ordines compellere?

Resp. Non privata, sed publica; *Non pri-*
 non quæ nascitur ex commodo eorum, *vata, sed*
 qui ordinantur, aliorumque, qui ipsis *publica.*
 conjuncti sunt, puta parentum vel con-
 sanguineorum; sed quæ nascitur ex uti-
 litate vel detrimento Ecclesiæ. Nam,
 jubente Concilio Tridentino, *nullus de-*
bet ordinari, qui judicio sui Episcopz
non sit utilis aut necessarius suis Eccle-
siis. Sess. 23. de Reform. cap. 16.

Justa igitur necessitas non est Ordi- *Multiple*
 nandi dubie tantum vocatos, quod sine *necessitas*
 Sacris Ordinibus honeste se sustentare *privata,*
 non possint: imo vero hæc ipsa causa *sed non*
 justissima est, cur repellantur, si eam *justa.*
 solam attulerint. Hæc enim, si adda-
 tur signis vocationis tantum dubiis, ef-
 ficiet ut certum evadat, ad S. Ordines
 non vocari, qui cum dubie tantum vo-
 centur, audent se ob solam sustentatio-

nem temporalem tot tantorumque peccatorum periculis exponere.

8. Justa etiam necessitas non est, quod quis juvare desideret Parentes, Fratres, Sorores, Nepotes, Neptes, aliosque Consanguineos, quos sine S. Ordinibus juvare non posset: Neque enim ad hos juvandos Sacri Ordines recte ordinantur.

9. Similiter justa necessitas non est, quod quis degat in communitate, ubi ex quotidianis Sacrificiis victitandum est. Turpissime enim ad solam vel sui vel communitatis sustentationem S. Ordines & Sacrificia referuntur.

4. Justa item necessitas non est, quod, nisi quis dubie vocatus ordinetur, in templo aliquo Sacrificia a tempore matutino in meridianum continua esse non possint.

5. Justa præterea necessitas non est, quod Superiores quidam Clericos sibi subditos S. Ordinibus initiari desiderent ac postulent; nedum, quod hoc desiderent vel postulent Parentes, Consanguinei, Amici.

6. Rursus justa necessitas non est, quod quis dicat ideo se S. Ordines desiderare, ut in iis fideliozem Deo cultum exhibeat: nam fidelem Deo in S. Ordinibus cultum exhibere, non ab illius pendet

bet arbitrio, sed a divina vocatione: proinde si de divina vocatione adhuc dubius sit, dubius etiam esse debet, an Deus in S. Ordinibus constituto gratiam daturus sit, qua fidelem illi cultum exhibeat: adeoque non debet temerarie S. Ordines suscipere.

Denique quæcumque afferatur necessitas, nisi ea ex communi Ecclesiæ utilitate nascatur, sola sufficere non potest, ut dubie vocatus legitime S. Ordines suscipiat. Nam iterum repeto cum Concilio Tridentino: *Nullus debet ordinari, qui iudicio sui Episcopi non sit UTILIS aut NECESSARIUS suis Ecclesiis.*

§. III.

Cujus iudicio Ordines Sacros suscipere vel non suscipere debeat Theologus, dum vocatio ipsius est dubia.

POtestatem vocandi ad S. Ordines a Potestas Christo datam esse Apostolis, & vocandi ab his in Episcopos dimanasse, nemo penes Episcopos dubitat.

At quoniam ea potestas non temerarie sed circumspecte exercenda est: non licet Episcopis vocare, quos lubet, sed quos a Deo vocari perspexerint.

Hinc Episcoporum foret, non externe solum cognoscere eos quos vocant; sed etiam quantum fieri potest, interne: quandoquidem ex internis magis, quam externis, vocatio discernenda sit.

*Judicium
de inter-
nis voca-
tionis sig-
nis hodie
fere relin-
quitur
conscien-
tiarum
Directoribus.*

Verum cum fieri non possit, ut quorumcunque conscientis dirigendis incumbat Episcopus; hodie ista Episcopalis sollicitudinis pars plerumque relinquatur conscientiarum Directoribus, qui interna cognoscunt: Non quod ipsorum sit, vocandis Ecclesiæ Ministris se in foro externo immiscere; sed quod in foro interno debeant pœniten-tes suos dirigere, ac de ipsorum virtutibus, signisque vocationis, præcipue internis, judicare.

Quid igitur, si ad Sacros Ordines vocet Episcopus? Resp. Si is, qui vocatur, nondum a crimine liber sit; aut non habeat virtutes, scientiamve ad S. Ordines requisitas: debeat ea, qua par est, reverentia, obedientiam Episcopo debitam deprecari, & ne coactus quidem S. Ordines suscipere; etsi ad mandatum Episcopi, ipsius etiam Directoris (nam & mali sunt) consensus accederet. Neque enim hoc esset, Episcopi voluntati reluctari, sed obsequi: cum certum sit Episcopum nolle vocare indignos; & si forte deceptus tales vocaverit,

verit, nolle ut sibi vocanti obtemperent. Sed de iis, qui certo indigni sunt, a-
lum est capite superiori: hic agendum de iis, quorum vocatio est dubia.

Quid igitur, si vocetur is, qui de *Quid igitur*
vocatione sua dubius est, eo quod vel *tur, si vo-*
a crimine satis tutus non sit, vel non *cetur ab*
satis certo virtutibus ac scientia, quas *Episcopo,*
requirunt S. Ordines, instructus? *qui ex in-*
ternis de

Resp. Expendenda est Ecclesiæ ne- *sua voca-*
cessitas vel utilitas, ob quam vocat Epi- *tione du-*
scopus; simulque ponderanda sunt signa *bitat.*

vocationis dubia in eo, qui vocatur:
quibus utrimque inter se collatis, ea
regula servanda est, *ut quo major est Regula*
Ecclesiæ necessitas vel utilitas, eo fa *hic obser-*
cilius possit is, qui vocatur, vocanti *vanda.*

Episcopo obtemperare; quo autem ne-
cessitas illa vel utilitas minor est, eo
minus abtemperare debeat. Ipso nimi-
rum Episcopo volente, ut nemo se pe-
riculo indigne suscipiendi S. Ordines
exponat, nisi iusta necessitas periculum
abstergat.

Porro ut ex Episcopo præcipue au-
dire debet is, qui vocatur, quanta sit
Ecclesiæ utilitas vel necessitas; ita po-
tissimum consulere debet conscientiam
Directorem, ut sciat, quam signa vo-
cationis interna sint dubia. Sed qua-
lem Directorem?

Aa 3

Resp.

*Qualis
hic Dire-
ctor con-
sulendus ?*

Resp. Qualem descripsimus parte pri-
ma cap. 4. *Qui doctus sit*, non scien-
tia qualicunque, sed *scientia Sancto-
rum*, quæ orando recteque vivendo ac-
quiritur: *Qui probus sit*, & virtutibus
Ecclesiastico dignis ornatus: *Qui vo-
catus sit*, non solum ad directionem
vulgi, sed & ad directionem Theolo-
gorum; vocatumque se esse per eos,
quos in Theologis operatur, effectus
ostendat: Qui ad S. Ordines mittat ne-
minem, quem non prius in oratione &
solida virtute exercuerit ac probaverit.
Huic rem tantam, non alteri, possis in
dubio committere.

CAPUT III.

De illis, qui certa suæ ad Sacros
Ordines Vocationis signa
habent.

§. I.

Certa Vocationis signa describuntur.

TRia requiruntur, ut certo statuas
ad Ordines Sacros Theologum
vocari.

*Certa vo-
cationis
signa.*

I. Ut tanto jam tempore a crimine
liber fuerit, talemque pro crimine (si
quod forte commisit aliquando) poeni-
ten-

sentiam egerit, & de ipso simpliciter ac vere pronunties: EST SINE CRIMINE.

2. Ut simpliciter ac vere dicere liceat, esse illum, NON SUPERBUM, NON IRACUNDUM, NON VINOLENTUM, NON PERCUSSO-REM, NON TURPIS LUCRI CUPIDUM: SED HOSPITALEM, BENIGNUM, SOBRIUM, JUSTUM, SANCTUM, CONTINENTEM. Tit. 1.

3. Ut talis sit, qui, dum ad Presbyteratum venerit, idoneus esse possit AD POPULUM DOCENDUM EA, QUÆ SCIRE OMNIBUS NECESSARIUM EST AD SALUTEM, AC AD MINISTRANDA SACRAMENTA: Talis, ut VITÆ MONITA AB EO POSSINT EXPECTARI. Trid. Sess. 23. de Reform. c. 14.

Tales merito censentur esse Theologi, qui annos jam aliquot constanter sine crimine in cursu Theologico exegerunt, manifestumque tum in virtutibus, tum in scientia fecere progressum. Illi scilicet, qui studio, meditationi, orationi ac mortificationi a multo jam tempore addicti, id unum conati sunt, ut, si quando ad S. Ordines vocarentur, iis se dignos præberent.

Quinam hæc censendi habere?

Quid enim est, quod illorum vocationem dubiam reddere possit, dummodo illorum operam Mater Ecclesia desideret? Nam si ulli vocentur; ii certe vocantur, qui tanto jam tempore in veræ sapientiæ studio, atque in omni virtutum genere exercitati ac probati, spem certam faciunt, fore ut in S. Ordinibus constituti sine crimine in finem perseverent, bonorumque operum exemplo & vitæ monitis Ecclesiam Dei ædificent.

Cæterum in quibus virtutibus, & quomodo exercitari ac probari debeat Theologus; collige ex iis, quæ dicta sunt parte 3. & 4. Neque enim eadem hic repetenda sunt.

§. II.

Quanto tempore vixisse sine crimine, atque in virtutibus exercitatus ac probatus esse debet Theologus, priusquam ad S. Ordines mittatur?

*Genera-
tim descri-
bitur,
quanto
tempore,
& quomo-
do quis
probatum
esse debeat*

Tanto tempore, & sic debet vixisse sine crimine, ut prudenter confidere possis, eum deinceps sine crimine victurum: Quod si nondum tanto tempore, & sic absque crimine vixerit, ut eam fiduciam habere liceat; sane haud absque periculo ad S. Ordines mittetur.

Quid

Quid enim, si jam Sacris initiatus in cri-
men labatur; nonne timendum, ne tan-
to difficilius dignam agat pro crimine
pœnitentiam, quanto & crimen in ipso
majus erit, & pudor eum magis ab a-
genda pœnitentia retardabit? Quam
pauci enim sunt inter Clericos lapsos,
qui vel ad tempus modicum velint a suo
ministerio desistere, ut crimen suum la-
chrymis paulisper eluant, atque ad sa-
cras functiones rursus se dignos exhi-
beant?

*ante Or-
dines Sa-
cros.*

Similiter tanto tempore & sic esse de-
bet exercitatus in virtutibus, ut in iis
veluti radicatus & fundatus spem certam
præbeat, fore ut in illarum exercitio
deinceps proficiat ac perseveret.

Generalia quidem hæc sunt, fateor, & certum tempus non definiunt: sed fi-
xum quid in rebus ejusmodi moralibus
definiri non potest. Varia hic attenden-
da sunt; ut certi aliquid statuatur.

*Ut specia-
lius res
definia-
tur, qua-
tuor atten-
denda:*

1. Attendenda est diuturnitas tempo-
ris, quo quis vixit sine crimine, & in
virtutibus exercitatus est: quanto enim
tempus illud diuturnius est, tanto (cæ-
teris paribus) securius quis S. Ordines
suscipiet.

1.

2. Attendendum, qualis fuerit vita
præterita; in quo, vel in quibus crimi-

2.

Aa s

nibus,

nibus, quam gravibus, quot & quanto tempore consumpta?

Nam cæteris paribus, tanto diuturnior & virtutibus illustrior esse debet vita sine crimine ante S. Ordines peracta; quanto criminofior fuit vita præterita.

3. Qualis fuerit poenitentia secuta post crimen, qua humilitate, quo fervore, qua animi constantia peracta? Nam pro his omnibus serius vel citius quis ad Sacros Ordines mittendus.

4. Quale & quantum fuerit studium virtutum? Quantus in orando fervor & assiduitas? Quanta in mortificandis cupiditatibus vigilantia? Quantus rerum terrenarum contemptus? Quanta rerum coelestium ac spiritualium æstimatio? Quanta in explendis Theologi Christiani partibus diligentia? &c.

Quæ omnia, ubi serio expenderit pius ac prudens Theologorum Director, adhibita simul pro rei magnitudine oratione; tempus ipse definiet, quo quisque satis exercitatus ac probatus esse censendus sit, ut ad S. Ordines mittatur.

*Attendendum etiam
Concil.
Trid. &
Pontifica-
le Rom.*

Illud interim meminerit statui a Concilio Tridentino, ut non alii ad S. Ordines assumantur, quam QUORUM PROBATA VITA SENECTUS SIT, Sess. 23. cap. 12. de Reform.

Ab Episcopo autem ordinante moneri
 eos, qui Presbyteratum suscipiunt:
 „Cum magno timore ad tantum gra-
 „dum ascendendum esse ac providen-
 „dum, ut cœlestis sapientia, probi mo-
 „res, & DIUTURNA JUSTITIÆ
 „OBSERVATIO ad id electos com-
 „mendet.” Pont. Rom. de Ord. Presb.

Requiritur ergo ante S. Ordines *pro-
 bata vita quæ senectus sit*, & ante Pres-
 byteratum, *diuturna justitiæ obser-
 vatio.*

CAPUT IV.

De Vocatione ad Regimen ac Directionem Animarum.

§. I.

*Quales esse debeant, qui ad Regimen
 animarum veniunt, ex S. Gregorio.*

ET si ex iis, quæ toto hoc tractatu di-
 cta sunt, utcumque possit intelligi,
 quales esse debeant, qui ad regimen a-
 nimarum veniunt: Libet tamen id nunc
 ipsis Magni Gregorii verbis describere.

„Ille, inquit, modis omnibus debet
 „ad exemplum bene vivendi pertrahi:

„1. Qui cunctis carnis passionibus
 „moriens, jam spiritualiter vivit.

„2. Qui

*Notes 16.
 requisitæ
 juxta*

*Grego-
rium, in
illis, qui
ad regi-
men ve-
niunt.*

- „ 2. Qui prospera mundi postponit.
- „ 3. Qui nulla adversa pertimescit.
- „ 4. Qui sola interna desiderat.
- „ 5. Cujus intentioni bene congruens,
„ nec omnino per imbecillitatem cor-
„ pus nec valde per contumaciam repu-
„ gnat spiritus.
- „ 6. Qui ad aliena cupienda non du-
„ citur.
- „ 7. Sed propria largitur.
- „ 8. Qui per pietatis viscera citius
„ ad ignoscendum flectitur.
- „ 9. Sed numquam plusquam deceat
„ ignoscens, ab arce rectitudinis incli-
„ natur.
- „ 10. Qui nulla illicita perpetrat.
- „ 11. Sed perpetrata ab aliis ut pro-
„ pria deplorat.
- „ 12. Qui ex affectu cordis alienæ in-
„ firmitati compatitur.
- „ 13. Sicque in bonis proximi, sicut
„ in suis profectibus lætatur.
- „ 14. Qui ita se imitabilem cæteris in-
„ cunctis, quæ agit, insinuat, ut inter
„ eos non habeat, quod saltem de trans-
„ actis mens erubescat.
- „ 15. Qui sic studet vivere, ut pro-
„ ximorum quoque corda arentia do-
„ ctrinæ valeat fluentis irrigare.
- „ 16. Qui orationis usu & experi-
„ mento jam didicit, quod obtinere a

„ DQ

„Domino, quæ poposcerit, possit, cui
„prophetica voce jam quasi specialiter
„dicitur: *Adbuc loquente te dicam:*
„*Ecce adsum.*

Hæc de Cur. Past. p. i. cap. 10.

Capite vero sequenti eos designat,
qui ad regimen venire non debeant.

„1. Qui familiarem se Dei gratiæ esse
„per vitæ merita nescit.

„2. Qui, utrum sit sibi placatus, ig-
„norat.

„3. Qui adhuc desideriis terrenis ad-
„stringitur.

„4. In quo adhuc vitium damnabili-
„ter regnat.

„5. *Cæcus*, qui supernæ contempla-
„tionis lumen ignorat.

„6. *Claudus*, qui quidem, quo per-
„gere debeat, aspicit; sed per infirmi-
„tatem mentis, vitæ viam perfecte non
„valet tenere, quam videt.

„7. *Parvo naso*, qui ad tenendam
„mensuram discretionis idoneus non
„est.

„8. *Grandi & torto naso*, qui dum
„æstimari hebetes nolunt, sæpe se qui-
„busdam exquisitionibus plusquam ne-
„cesse est exercentes, ex nimia subti-
„litate falluntur.

„9. *Fracto pede vel manu*, qui viam
„Dei pergere omnino non valet.

„10. *Gib-*

*Qui ad il-
lud juxta
eundem
venire non
possint.*

„ 10. *Gibbus*, quem terrenæ sollicitu-
 tudinis pondus deprimit.

„ 11. *Lippus*, cujus quidem inge-
 nium ad cognitionem veritatis emi-
 cat; sed tamen hoc carnalia opera
 obscurant.

„ 12. *Albuginem habens in oculo*, qui
 veritatis lucem videre non sinitur,
 quia arrogantia sapientiæ seu justitiæ
 cæcatur.

„ 13. *Fugem habens scabiem*, cui
 carnis petulantia sine cessatione do-
 minatur.

„ 14. *Impertiginem habens in corpo-
 re*, qui avaritia vastatur in mente.

„ 15. *Ponderosus*, qui turpitudinem
 non exercet opere; sed tamen ab hac
 cogitatione continua sine moderami-
 ne gravatur in mente.

„ Quisquis ergo quolibet horum sub-
 igitur, panes Domino offerre prohi-
 betur: ne profecto diluere aliena de-
 licta non valeat is, quem adhuc pro-
 pria devastant.” Hæc Gregorius.



§. II.

*An regimen appetendum sit, an
fugiendum?*

Quisquis se sacro regimini imparem
esse agnoscit; vel an ei impar non
sit, merito dubitat: debet illud non ap-
petere, sed fugere.

Quoniam vero *ARS ARTIUM* est *Regimen*
regimen animarum, teste Gregorio de *animarum*
Cur. Past. p. 1. c. 1. & *Onus* est, juxta *non appe-*
Trid. Sess. 6. c. 1. de Reform. *Angeli-* *tendum,*
cis humeris formidandum: nemo facile *sed fugi-*
debet se illi parem putare; proinde il- *endum.*
lud nec facile appetere: Ne, inquit
ibidem Gregorius c. 3. *per concupiscen-* *Docet id*
tiam culminis, ducatum suscipiat per- *S. Gre-*
ditionis. *gorius.*

Confirmat id primum sententia Jaco- *1. Ex*
bi: *Nolite plures Magistri fieri, fra-* *Jacobo,*
tres mei, scientes quoniam majus ju-
dicium sumitis.

Deinde exemplo Christi, qui "Rex *2. Ab*
„fieri noluit; ad Crucis vero patibu- *exemplo*
„lum sponte pervenit ut membra *Christi.*
„ejus videlicet discerent favores mundi
„fugere, terrores minime timere, pro
„veritate adversa diligere, prospera
„formidando declinare."

Tum

3. *Ratione: Quia
culmen re-
giminis
cor mutat.*

Tum ratione: "Quia prospera sæpe
„cor inquinant; adversa purgant: In
„istis se animus erigit; in illis autem
„etiam quando se erexerat, sternit. In
„istis homo se obliviscitur; in illis ve-
„ro ad sui memoriam nolens etiam co-
„actusque revocatur. In istis sæpe &
„ante acta bona depereunt; in illis au-
„tem longi quoque temporis admissa
„terguntur. Nam plerumque adversi-
„tatis magisterio sub disciplina cor pre-
„mitur; quod si ad regiminis culmen
„eruperit, in elatione protinus usu glo-
„riæ permutatur."

*Ut patuit
in Saule
& Davide.*

Hæc illustrat exemplo Saulis & Da-
vidis: "Saulis quidem, qui indignum
„se prius considerans fugerat, mox ut
„regni gubernacula suscepit, intumuit:
„Davidis autem, qui authoris sui judi-
„cio pene in cunctis actibus placens,
„mox ut pressuræ pondere caruit, in
„tumorem vulneris erupit.... Quem
„profecto ab electorum numero culpa
„longius raperet, nisi hunc ad veniam
„flagella revocassent." Hæc de Cur.
Past. p. 1. c. 3.

4. *Quia
qui ad
multa di-
viditur,
impar sæ-*

Aliam rationem addit ibidem cap. 4.
„Quia sæpe suscepta cura regiminis,
„cor per diversa intuendo diverberat;
„& impar quisque invenitur ad singu-
la,

„la, dum confusa mente dividitur adpe inveni-
„multa.” tur ad sin-

Præterea ” cum mens foras per inso- gula.
„lentem curam trahitur, a timoris in- 5. Quia
„timi soliditate vacuatur; fitque in ex- mens cum
„teriorum dispositione sollicita, & sui curam
„solummodo ignara; scit cogitare mul- trahitur,
„ta, se nesciens . . . ita ut a studio fit sui
„suæ inquisitionis alienata, ne ipsa qui- ignara.
„dem, quæ patitur damna, consideret,
„& per quanta delinquat, ignoret.”

Addit, ” quod sæpe dum multa sup- 6. Quia
„petunt, dumque agi possunt, quæ sub- dum agit,
„jecti, quia acta sunt, admirentur; in quæ alii
„cogitatione se animus elevet, & plene mirantur,
„in se iram Judicis provocet, quamvis animus se
„per iniqua foris opera non erumpat.” elevat.

„Hæc itaque proferentes, ait Gre-
„gorius, non potestatem reprehendi-
„mus; sed ab appetitu illius, cordis in-
„firmitatem munimus: Ne imperfecti
„quique culmen arripere regiminis au-
„deant; & qui in planis stantes titubant,
„in præcipitio pedem ponant.”

Post hæc capite 8. refellit eos, ” qui Regimen
„dum præesse concupiscunt, ad usum appetenti-
„suæ libidinis instrumentum Apostolici bus non
„sermonis arripiunt, quo ait: Si quis patrocina-
„Episcopatum desiderat, bonum opus tur Apo-
„desiderat.” stolus.

Quibus reponit primum, "quod Apo-
 „stolus laudans desiderium, in pavo-
 „rem vertat protinus quod laudavit,
 „cum repente subjungit: *Oportet au-*
 „*tem Episcopum irreprehensibilem es-*
 „*se . . .* Ac si aperte dicat: Laudo
 „quod quæritis, sed prius discite quid
 „quærat: ne dum vosmetipsos metiri
 „negligitis, tanto foedior vestra repre-
 „hensibilitas appareat, quanto & a
 „cunctis conspici in honoris arce fe-
 „stinatis."

Deinde respondet, "notandum, quod
 „illo in tempore hoc dicitur, quo quis-
 „quis plebibus præerat, primus ad Mar-
 „tyrii tormenta ducebatur. Tunc er-
 „go laudabile fuit Episcopatum quære-
 „re, quando per hunc quemquam du-
 „bium non erat ad supplicia graviora
 „pervenire." Hæc cap. 8.

*Palluntur
 etiam, qui
 se magna
 in regimi-
 ne opera-
 turos, ani-
 mo per-
 tractant.*

Capite 9. alios refutat, "qui dum
 „subire Magisterium Pastorale cu-
 „piunt . . . operaturos se magna per-
 „tractant."

His respondet primum, "quod sæpe
 „in imis intentio supprimat, aliud tra-
 „ctantis animo superficies cogitationis
 „ostendat. Nam sæpe sibi de se mens
 „ipsa mentitur, & fingit se de bono
 „opere amare, quod non amat; de
 „mundi autem gloria non amare quod
 amat

„amat Cumque percepti Princi-
 „patus officio perfrui sæculariter cæpe-
 „rit, libenter obliviscitur, quidquid
 „religiose cogitavit.”

Hinc, ne quis se decipiat, monet de- *Ex ante-*
 inde, ” ut penſet quisque quid ſubjectus *actis ſe*
 „egerit, & repente cognoscet, ſi præ- *quisque*
 „latus bona agere, quæ propoſuerat, *metiatur,*
 „poſſit. Quia nequaquam valet in cul- *ut cogno-*
 „mine humilitatem diſcere, qui in imis *ſcat, quid*
 „poſitus non deſinit ſuperbire. Neſcit *in regimi-*
 „laudem, cum ſuppetit, fugere, qui *ne factu-*
 „ad hanc didicit cum deeſſet anhelare. *rus ſit.*
 „Nequaquam vincere avaritiam poteſt,
 „quando ad multorum ſuſtentationem
 „tendit is, cui ſufficere propria nec
 „ſoli potuerunt. Ex anteaſta ergo vi-
 „ta ſe unusquisque inveniat; ne in ap-
 „petitu culminis imago cogitationis il-
 „ludat.”

Denique reſpondet, ” plerumque in *Quin, et ſi*
 „occupatione regiminis ipſum quoque *quis antea*
 „boni operis uſum perdi, qui in tran- *recte egis-*
 „quillitate tenebatur: quia quieto mari *ſet; facile*
 „recte navem & imperitus nauta diri- *tamen id*
 „git, turbato autem tempeſtatis flu- *in regimi-*
 „tibus etiam peritus ſe nauta con- *ne perde-*
 „fundit.” *ret.*

Et hæc quidem rationes, quibus oſten-
 dit S. Gregorius regimen appetendum
 non eſſe, ſed fugiendum: Quibus addi

possent aliorum Sanctorum authoritas
& exempla.

*Locum su-
periorem
appeten-
dum non
esse, docent
S. Augu-
stinus,*

*Et
S. Tho-
mas.*

*Locus superior, ait Augustinus, sine
quo regi populus non potest, etsi ita
teneatur atque administretur, ut decet,
tamen indecenter appetitur. Lib. 19. de
Civ. c. 19.*

S. Thomas ad hæc verba Apostoli:
*Qui Episcopatum desiderat, bonum opus
desiderat: "Aut, inquit, appetit ali-
quis circumstantias, puta gradum, ho-
norem, opes, & tunc nescit quid ap-
petat: aut appetit ipsum opus, & hoc
est superbiæ." Quippe qui idoneum
se reputet ad Artem Artium; & pa-
rem oneri, quod vel Angelicis hume-
ris formidandum est.*

*Quibus
accedunt
Sancto-
rum e-
xempla.*

Authoritati accedunt Sanctorum e-
xempla, qui non nisi inviti ad regimen
animarum trahebantur. De Ambrosio
id testatur Paulinus in ejus vita. De
Chrysostomo & Basilio idem collige ex
libris Chrysost. de Sacerdotio. De Au-
gustino idem discere ex Epist. ipsius 148.
nunc 21. De Gregorio ex Joanne Dia-
cono l. 1. c. 44. &c.

Unus forte Isaias Domino quærenti,
quem mitteret, ultro se forte obtulit,
dicens: *Ecce ego, mitte me.* Isaia 6.
Sed ejusmodi Prophetarum exempla
imitanda non sunt; nisi forte quis (quod
facile

facile existimandum non est) simili a Deo impulsu speciatim moveretur,

§. III.

*Quomodo gerere se debeat Theologus,
dum ad regimen animarum
vocatur?*

Variis modis Theologi hodie ad re- *Varii mo-*
gimen animarum vocantur. Alii *di voca-*
ab Episcopo vel a Beneficiorum Officio *tionis.*
rumque Ecclesiasticorum Collatoribus,
vocantur nominatim. Alii generatim
vocantur ad concursum. Alii aliunde
monentur, ut se ad officium aliquod vel
beneficium ultro fistant.

Quocumque quis modo vocetur, an-
te omnia debet sollicitè inquirere, an
dotes habeat a S. Gregorio ad regimen
animarum requisitas: quibus si prorsus
careat, nec coactus debet illud suscipe-
re; si illas habeat, coactus saltem su-
scipere non renuat. Nam cum S. Gre-
gorio hoc tenendum: *Ut virtutibus* *Regula*
pollens coactus ad regimen veniat; vir- *servanda*
tutibus vacuus, nec coactus accedat. *ab iis, qui*
vocantur.

At quæ tandem ista coactio, qua ho-
die etiam ad regimen compellendi sunt,
qui virtutibus pollent? Resp. Non ea *Quæ ho-*
violentia externa, quam aliquando san- *die coactio*

*esse debeat
ad regi-
men susci-
piendum.*

Etis quibusdam fugientibus, & non animo solum, sed etiam corpore, quantum poterant, renitentibus, illatam esse legimus: sed coactio quædam moralis, quæ tum demum adesse censenda est, cum etsi nulla vis aut jussio externa violente adhibeatur, signa tamen adsunt ejusmodi, ut juxta prudentum in hac re judicium ex iis colligi possit, Dei voluntatem esse, ut regimen animarum quis suscipiat.

Ad rite formandum hoc judicium morale, varia attendenda sunt.

1. Illius, qui vocatur, virtutes, atque ad regendas animas peritia.

2. Ecclesiæ necessitas; quæ hodie non rara est, in tanta bonorum Ministrorum raritate.

3. Periculum, ne ab indigno aliquo, vel minus digno, regimen animarum occupetur.

4. Superiorum, qui vocant, voluntas, aut alia quævis circumstantia, quæ, Deo forte sic volente, regimen obtulit.

Porro judicium hoc præcipue esse debet penes conscientiaë directorem: sed talem directorem, qualem part. 1. c. 4. descripsimus.

Quid igitur, si hic judicet, regimen animarum suscipiendum?

Resp.

Resp. Duo extrema cavenda sunt. *Duo extrema cavenda.*
 Ut neque pertinaciter is, qui vocatur, resistat, neque tamen nimia facilitate consentiat. Nam ET EX CORDE DEBET FUGERE, ET INVITUS OBEDIRE. Greg. de Cur. Past. part. 1. cap. 6.

Dupliciter hic peccari potest per per- *Nimia*
 tinaciam: Nam alii pertinaces sunt ex *pertinacia*
 nimio erga studium contemplationis & *in recu-*
 quietem propriam affectu; alii ex ni- *sando.*
 mia ad iudicium suum adhæsione, qui,
 dum ficta humilitate existimant se re-
 gendis aliis pares non esse, non satis
 divinæ vocationis signa expendunt. De
 illis vide Greg. ibid. cap. 6. De his vero
 capite 7.

Majus tamen periculum est, ne pec- *Nimia fa-*
 cetur facilitate nimia, ex nimio regi- *cilitas in*
 minis appetitu. De quo vide ibidem *suscipien-*
 capite 7. *do.*

„Moyſes utrumque, ait eodem loco *Medium*
 „Gregorius, miro opere explevit, qui *tenuit*
 „præſſe tantæ multitudini & noluit & *Moyſes.*
 „obedivit. Superbus enim fortasſe ef-
 „ſet, ſi ducatum plebis innumeræ ſine
 „trepidatione ſuſciperet; & rurſum
 „ſuperbus exiſteret, ſi authoris impe-
 „rio obedire recuſaret. Utrobique
 „ergo humilis, utrobique ſubjectus, &
 „præſſe populis ſemetipſum mentiendø

„ noluit, & tamen de imperantis viri-
 „ bus præsumendo consensit.

„ Hinc ergo quique præcípites colli-
 „ gant, cum quanta culpa ex appetitu
 „ proprio cæteris præferri non metuunt;
 „ si sancti viri plebium ducatum susci-
 „ pere, Deo etiam jubente, timuerunt.
 „ Moyses suadente Domino trepidat;
 „ & infirmus quisque ut honoris onus
 „ suscipiat, anhelat.”

*Regula
 ex S. Au-
 gustino.*

Quid plura? Non errabis, Theologe
 Christiane, si hanc Augustini regulam
 sequaris: *Otium sanctum quærit cha-
 ritas veritatis; negotium justum su-
 scipit necessitas charitatis. Quam sar-
 cinam si nullus imponit, percipiendæ
 atque intuendæ vacandum est veritati:
 si autem imponitur, suscipienda est
 propter charitatis necessitatem.*

L. 19. de Civit. Dei c. 19.

F I N I S.



IN-



INDEX TITULORUM.

PARS PRIMA.

DE Præparatione ad Studium
Theologicum. pag. 9

C A P U T I.

De multitudine eorum, qui ad Theologiae Studium hodie confluunt: & de discrimine inter eos faciendo. 10

§. I. *Indagatur causa, cur tam multi hodie Studium Theologicum, Statumque Ecclesiasticum amplectantur.* Ibid.

§. II. *Inter eos, qui Studium Statumque Ecclesiasticum ambiunt, discrim-*
Bb 5 *inez*

INDEX

men faciendum est. Et primum,
quinam a Studio Theologiæ repellen-
di sint, expenditur. pag. 18

§. III. Quinam ad Studium Theologiæ
admittantur cum spe aliqua?

Quinam cum aliquo periculo?

Quinam non sine magno periculo?

22

§. IV. De medio quodam genere eorum,
qui ad Studium Theologiæ accedunt.

27

CAPUT II.

De intentione, qua Studium Theologi-
cum suscipiendum est? 31

§. I. Quid intentio? Et unde ipsius
efficacia? Ibid.

§. II. Quid intentio primaria & secun-
daria? Et an liceat in Studio Theo-
logico honestam sui sustentationem
& promotionem intendere, saltem
secundario? 35

§. III. Qua intentione Studium Theo-
logicum suscipiendum sit? 42

CAPUT III.

De præparatione ad veram sapientiam
per munditiem cordis. 45

§. I. Sacræ Litteræ, & SS. Patres
do-

TITULORUM.

*docent, veritatem non percipi, nisi
corde mundato.* pag. Ibid.

§. II. *Prima via ad acquirendam cordis
munditiam est Lectio.* 51

§. III. *Altera via ad acquirendam cor-
dis munditiam est Meditatio.* 56

§. IV. *Tertia ad cordis munditiam via
est Oratio.* 61

§. V. *Quarta ad munditiam cordis via
est Mortificatio.* 64

§. VI. *Expurgatio cordis initio cursus
Theologici apte inchoatur ab exer-
citiis spiritualibus. Ubi pauca de
Confessione Generali.* 69

§. VII. *Expurgatio cordis in exerci-
tiis spiritualibus inchoata, per to-
tum deinceps cursum Theologicum,
ipsamque adeo vitam continuanda
est.* 74

CAPUT IV.

De Directore a Theologis assumendo. 78

§. I. *Quam necessarius sit Theologo ex-
cellens Director. Prima dos in illo
requisita, ut doctus sit.* Ibid.

§. II. *Secunda dos requisita in eo, qui
Theologos dirigit: Ut spiritualis
sit, & omni virtute instructus.* 83

§. III.

INDEX

- §. 3. *Tertia & quarta dos requisita in eo, qui Theologos dirigit. 3. Ut sit a Deo ad Directionem Theologorum vocatus. 4. Ut ipsos Theologos, an vocati sint, caute discernat.*
pag. 86

PARS SECUNDA.

DE Ratione Studii Theologici.

91

CAPUT I.

De Studio S. Scripturæ.

92

- §. I. *Primus ac præcipuus fons, unde Doctrina Theologica haurienda est, sunt S. Litteræ.* Ibid.
- §. II. *Distinguitur varia ratio studendi S. Litteris, & vera commendatur.* 98
- §. III. *Quot, quibusve gradibus ad veram sapientiam ex S. Litteris veniendum sit?* 104
- §. IV. *Causæ investigantur, ex quibus fit, ut Sacræ Scripturæ Studium passim a Theologis negligatur.* 110
- §. V. *Quis ordo in Sacrarum Litterarum Studio servandus sit?* 115

TITULORUM.

CAPUT II.

De Studio SS. Patrum : Item historiæ
& disciplinæ Ecclesiasticæ. 118

§. I. *De studio SS. Patrum.* Ibid.

§. II. *De studio historiæ & disciplinæ
Ecclesiasticæ.* 127

CAPUT III.

De Studio Scholasticæ. 132

§. I. *Quid Scholastica?* Ibid.

§. II. *De Scholastica S. Thomæ.* 135

§. III. *De Scholastica Recentiore.* 141

CAPUT IV.

Ubi ordine designantur libri, e quibus
doctrina Sacra petenda est. 145

§. I. *A quibus libris Studium Theolo-
gicum inchoandum sit?* Ibid.

§. II. *Quinam Scholastici majores le-
gendi?* 155

§. III. *Quæ Patrum Opuscula legenda
sint?* 159

§. IV. *Quæ legenda, ad acquirendam
notitiam historiæ & disciplinæ Ec-
clesiasticæ?* 181

INDEX

MONITUM.

*Ubi potissimum monetur Theologus, ut
studio Scholasticæ studium pietatis
præmittat.* 188

PARS TERTIA.

DE Virtutibus, in quibus exer-
cere se debet Theologus. 199

CAPUT I.

De Mortificatione Avaritiæ, & Spiritu
Paupertatis. 201

§. I. *Recensentur causæ, ex quibus avaritia nascatur in Theologo.* Ibid.

§. II. *Describitur Status Ecclesiasticus, ad quem imprimis pertinet paupertatis spiritus.* 204

§. III. *Afferuntur rationes variæ, ob quas debeat Ecclesiasticus a cupiditate habendi liber esse, & spiritu paupertatis instructus.* 209

§. IV. *Quomodo possit Theologus avaritiam mortificare, atque ad spiritum paupertatis se exercere.* 213

TITULORUM.

CAPUT II.

De Mortificatione concupiscentiæ carnis, & spiritu pœnitentiæ. 218

§. I. *Quomodo mortificanda sit Theologo concupiscentia carnis, quatenus inclinatur ad delectationes venereas?* Ibid.

§. II. *Quomodo mortificanda Theologo concupiscentia carnis, quatenus inclinatur ad delectationes cibi & potus? Ubi de conventiculis pomeridianis.* 228

§. III. *Ecclesiasticus vocatur non ad otium & delicias; sed ad laborem & mortificationem.* 233

MONITUM.

Quanta castitatis cura habenda sit Theologo: Et quæ alioquin mala ipsi timenda? Ubi & pauca de temperantia. pag. 240

CAPUT III.

De Mortificatione superbiæ, & spiritu humilitatis. 242

§. I. *Abesse debet ab Ecclesiastico superbia, cui propria quasi virtus est humilitas.* Ibid.

§. II.

INDEX

- §. 3. Tertia & quarta dos requisita in eo, qui Theologos dirigit. 3. Ut sit a Deo ad Directionem Theologorum vocatus. 4. Ut ipsos Theologos, an vocati sint, caute discernat. pag. 86

PARS SECUNDA.

DE Ratione Studii Theologici. 91

CAPUT I.

De Studio S. Scripturæ. 92

- §. I. Primus ac præcipuus fons, unde Doctrina Theologica haurienda est, sunt S. Litteræ. Ibid.
- §. II. Distinguitur varia ratio studendi S. Litteris, & vera commendatur. 98
- §. III. Quot, quibusve gradibus ad veram sapientiam ex S. Litteris veniendum sit? 104
- §. IV. Causæ investigantur, ex quibus fit, ut Sacræ Scripturæ Studium passim a Theologis negligatur. 110
- §. V. Quis ordo in Sacrarum Litterarum Studio servandus sit? 115

TITULORUM.

CAPUT II.

De Studio SS. Patrum : Item historiæ
& disciplinæ Ecclesiasticæ. 118

§. I. *De studio SS. Patrum.* Ibid.

§. II. *De studio historiæ & disciplinæ
Ecclesiasticæ.* 127

CAPUT III.

De Studio Scholasticæ. 132

§. I. *Quid Scholastica?* Ibid.

§. II. *De Scholastica S. Thomæ.* 135

§. III. *De Scholastica Recentiore.* 141

CAPUT IV.

Ubi ordine designantur libri, e quibus
doctrina Sacra petenda est. 145

§. I. *A quibus libris Studium Theolo-
gicum inchoandum sit?* Ibid.

§. II. *Quinam Scholastici majores le-
gendi?* 155

§. III. *Quæ Patrum Opuscula legenda
sint?* 159

§. IV. *Quæ legenda, ad acquirendam
notitiam historiæ & disciplinæ Ec-
clesiasticæ?* 181

INDEX

MONITUM.

*Ubi potissimum monetur Theologus, ut
studio Scholasticæ studium pietatis
præmittat.* 188

PARS TERTIA.

DE Virtutibus, in quibus exer-
cere se debet Theologus. 199

CAPUT I.

De Mortificatione Avaritiæ, & Spiritu
Paupertatis. 201

§. I. *Recensentur causæ, ex quibus avaritia nascatur in Theologo.* Ibid.

§. II. *Describitur Status Ecclesiasticus, ad quem imprimis pertinet paupertatis spiritus.* 204

§. III. *Afferuntur rationes variae, ob quas debeat Ecclesiasticus a cupiditate habendi liber esse, & spiritu paupertatis instructus.* 209

§. IV. *Quomodo possit Theologus avaritiam mortificare, atque ad spiritum paupertatis se exercere.* 213

TITULORUM.

CAPUT II.

De Mortificatione concupiscentiæ carnis, & spiritu pœnitentiæ. 218

§. I. *Quomodo mortificanda sit Theologo concupiscentia carnis, quatenus inclinatur ad delectationes venereas?* Ibid.

§. II. *Quomodo mortificanda Theologo concupiscentia carnis, quatenus inclinatur ad delectationes cibi & potus? Ubi de conventiculis pomeridianis.* 228

§. III. *Ecclesiasticus vocatur non ad otium & delicias; sed ad laborem & mortificationem.* 233

MONITUM.

Quanta castitatis cura habenda sit Theologo: Et quæ alioquin mala ipsi timenda? Ubi & pauca de temperantia. pag. 240

CAPUT III.

De Mortificatione superbiæ, & spiritu humilitatis. 242

§. I. *Abesse debet ab Ecclesiastico superbia, cui propria quasi virtus est humilitas.* Ibid.

§. II.

INDEX

- §. II. *Quomodo se debeat Theologus ad
humilitatem exercere?* pag. 253

CAPUT IV.

De Charitate erga Deum & proximum,
aliisque virtutibus in Ecclesiastico re-
quisitis. 257

- §. I. *Quæ & quanta charitas debeat Ec-
clesiasticos?* Ibid.

- §. II. *Recensentur virtutes aliæ, Viris
Ecclesiasticis necessariae.* 265

PARS QUARTA.

DE Officio Theologi Chri-
stiani. 269

CAPUT I.

De prima parte Officii Theologi Chri-
stiani, quæ est: Idoneum se redde-
re ad Divini Verbi Prædicationem. 270

- §. I. *Prima via, qua ad prædicandum
Dei Verbum se præpararet Theolo-
gus, est Studium.* 271

- §. II. *Alterà via, qua ad prædican-
dum se præparet Theologus, est My-
steriorum, & veritatum, præcipue
moralium, Meditatio.* 278

§. III.

TITULORUM.

- S. III. *Tertia via, qua ad prædicandum se præparet Theologus, est Oratio.* 283
- S. IV. *Quarta via, qua ad prædicandum se præparet Theologus, est vita bona.* 289
- S. V. *Quinta via, qua ad prædicationem veritatis se præparet Theologus, est cupiditatis Mortificatio.* 296
- S. VI. *Solvitur objectio adversus ea, quæ hoc capite dicta sunt.* 302
- S. VII. *Sexta via, qua ad prædicandum se præparet Theologus, Prædicationis exercitium.* 306

CAPUT II.

De secunda parte Officii Theologi Christiani, quæ est: Idoneum se reddere ad prælucendum exemplo. 310

S. I. *Viri Ecclesiastici est, non solum non præbere exempla mala, sed & præbere bona.* Ibid.

S. II. *Ut exempla bona præbeat Ecclesiasticus, debet omni virtutum genere cæteros antecellere.* 314

S. III. *Vicæ quatuor, quibus se præparet Theologus ad prælucendum aliis exemplo: Lectio, Meditatio, Oratio, Virtutum exercitium.* 317

INDEX

CAPUT III.

De tertia parte Officii Theologi Christiani, quæ est: Idoneum se reddere ad orandum pro populo, suscipiendumque Mediatoris officium. 321

§. I. *Officium Sacerdotis est, Mediatorem agere Deum inter & populum.* Ibid.

§. II. *Recensentur dotes quinque, quas comparare sibi debet Theologus, ut aliquando Mediatorem agat Deum inter & populum.* 324

§. III. *Optima ad Mediatoris officium præparatio est, assiduum orationis exercitium.* 329

CAPUT IV.

De quarta parte Officii Theologi Christiani, quæ est: Præparare se ad cooperandum salutis proximi per pœnitentiam, & bonæ vitæ meritum. 331

§. I. *Statuit Deus salutem hominum plerumque non operari, nisi per eos, qui per pœnitentiam & bonæ vitæ meritum illi cooperantur.* Ibid.

§. II. *Hinc deducitur, quanta recte vivendi necessitas incumbit Theologo.* 335

CA-

TITULORUM.

CAPUT V.

De quinta Parte Officii Theologi Christiani, quæ est: Præparare se ad Sacramenta sancte conficienda & administranda.

336

CAPUT VI.

De sexta Parte Officii Theologi Christiani, quæ est: Idoneum se reddere ad animas dirigendas.

339

PARS QUINTA.

DE Vocatione ad Sacros Ordines, atque ad animarum directionem.

344

CAPUT I.

De illis, qui suæ ad Sacros Ordines vocationis signa non habent.

345

§. I. Certo ad Sacros Ordines non vocantur, qui nondum sunt sine crimine.

Ibid.

§. II. Quinam censendi sint non esse sine crimine?

350

§. III. Designantur speciatim quidam ad Sacros Ordines non vocati, eo quod non sint sine crimine.

352

Cc 2

§. IV.

INDEX

§. IV. *De iis, qui ad Sacros Ordines certo non vocantur, ob defectum scientiæ.* 356

§. V. *Ratio examinandi Ordinandos, tum quoad scientiam, tum quoad mores, ex Concilio V. Provinciali Mediolanensi.* 359

CAPUT II.

De iis, qui Vocationis suæ ad Sacros Ordines dubia tantum signa habent. 364

§. I. *Triplici ex capite fieri potest, ut signa vocationis ad Sacros Ordines sint dubia.* Ibid.

§. II. *Quid agendum, ubi signa vocationis sunt dubia?* 367

§. III. *Cujus judicio Ordines Sacros suscipere vel non suscipere debeat Theologus, dum vocatio ipsius est dubia.* 371

CAPUT III.

De illis, qui certa suæ ad Sacros Ordines Vocationis signa habent, 374

§. I. *Certa Vocationis signa describuntur.* Ibid.

§. II. *Quanto tempore vixisse sine crimine, atque in virtutibus exercitatus*

TITULORUM.

tus ac probatus esse debeat Theologus, priusquam ad Sacros Ordines mittatur? 376

CAPUT IV.

De Vocatione ad regimen ac directionem animarum. 379

§. I. Quales esse debeant, qui ad Regimen animarum veniunt, ex S. Gregorio. Ibid.

§. II. An regimen appetendum sit, an fugiendum? 383

§. III. Quomodo gerere se debeat Theologus, dum ad Regimen Animarum vocatur. 389

FINIS.



Bayerische
Staatsbibliothek
München





Ratio Studiorum ac vitae Theologi Christiani

Passavium 1762

Mor. 773

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10597059-0

VD18 14531216-001